

ΤΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ἤ ΤΟΥ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑ.

Ξ Η

Ι

Χ Η

Ι

XX

ΤΟΥ
ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ἩΤΟΥ
ΚΥΡΟΥ
ΠΑΙΔΕΙΑ.

XENOPHONTIS
INSTITUTIO
CYRI.

TOMIS QUATUOR.

EX EDITIONE T. HUTCHINSON.

TOM. III.

GLASGUAE:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI
M.DCC.LXVII.

36

X

II

X E

I

T

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ε΄.

XENOPHONTIS

DE

CYRI

INSTITUTIONE

LIBER QUINTUS.

TOM. III.

A

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ε΄.

ΚΑΛΕΣΑΣ δὲ ὁ Κῦρος Αράσπην
Μῆδον, (ὃς ἦν αὐτῷ ἐκ παιδὸς ἐταῖρος,
ὃ καὶ τὴν σολὴν ἐκδὺς ἔδωκε τὴν Μηδ-
κὴν, ὅτε παρὰ Ασυάγης εἰς Πέρσας ἀ-
πήει) τῷτον ἐκέλευσε διαφυλάττειν αὐτῷ
τὴν τε γυναῖκα καὶ τὴν σκηνήν· ἦν δὲ αὐ-
τῇ, ἡ γυνὴ Αβραδάτα τοῦ Σούσων βασι-
λέως· ὅτε δὲ ἠλίσκετο τὸ τῶν Ασυρίων
στρατόπεδον, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐκ ἔτυχεν ἐν
τῷ στρατοπέδῳ ὢν, ἀλλὰ πρὸς τὸν Βακ-
τριανῶν βασιλέα πρεσβεύων ὦχετο· ἔ-
πεμψε δὲ αὐτὸν ὁ Ασύριος περὶ συμμα-
χίας· ξένος γάρ ὢν ἐτύγχανε τῷ τῶν
Βακτριανῶν βασιλεῖ· ταύτην δὲ ἐκέλευ-
σεν ὁ Κῦρος διαφυλάττειν τὸν Αράσπην,
ἕως ἄν αὐτὸς λάβῃ. Κελεύόμενος δὲ ὁ

XENOPHONTIS

DE

CYRI

INSTITUTIONE

LIBER QUINTUS.

CYRUS autem arcessito Araspe Medo, (qui erat ei à puero sodalis, et cui vestem quoque Medicam exuens, cùm in Persiam discederet ab Astyage, dederat) ei praecepit, ut sibi et mulierem et tabernaculum adservaret: erat autem *mulier* haec, Susorum regis Abradatae uxor: quo verò tempore capta erant Assyriorum castra, maritus ejus in castris fortè non adfuit, sed ad Bactrianorum regem legatus abierat: miserat autem eum Assyrius societatis ineundae gratiâ; huic enim cum Bactrianorum rege hospitium intercedebat: hanc igitur, donec *eam* ad se reciperet, Araspen adservare jussit. Et Araspes, cùm hoc ei

mandatum esset, *Cyrum* interrogans, Vidistine, inquit, mulierem hanc, *Cyre*, quam me servare jubes? Non profectò, ait *Cyrus*. Ego verò, inquit *Araspes*, *hanc vidi*, cum eam tibi feligerem: ac sanè cùm tabernaculum ejus primùm ingrederemur, eam non agnovimus: (nam et humi sedebat, et circum eam ancillae *sedebant* omnes: et vestem quidem famularum vestibus similem habebat) cùm autem studio cognoscendi quaenam esset hera, circumspectaremus universas, mox alias omnes excellere visa est, tametsi sederet, et velata terram intueretur. Postquam verò surgere eam jussimus, consurrexere cum eâ quae circum eam erant omnes: tum verò praestabat *haec*, primùm, majestate, deindè, vigore, et formae venustate, et speciei decore, licèt habitu humili induta constitisset. Etiam lacrimas videre erat ei manantes per vestes partim, partim ad ipsos usque pedes.

Αράσ
Κῦρε,
λάτρε
γωγε
σοι αὐ
εἰς τὴ
γνωμε
καὶ αἱ
τοίνυν
τα) ἐ
ἡ δέσπ
πάνυ
ἄλλω
τε καὶ
αὐτὴν
τῇ πα
ταῦθα
ἐ, τῇ
τύνη,
ῶα.
ατασ

ΚΥΤΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'. 5

Αράσπης ἐπήρετο, Ἐώρακας δ', ἔφη, ὦ
 Κῦρε, τὴν γυναῖκα, ἣν με κελεύεις φυ-
 λάττειν; Μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, οὐκ ἔ-
 γωγε. Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ἡνίκα ἐξηρέμην
 σοι αὐτήν· καὶ δῆτα ὅτε μὲν εἰσῆλθομεν
 εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῆς τὸ πρῶτον, οὐ διέ-
 γνωμεν αὐτήν· (χαμαὶ τε γὰρ ἐκάθητο,
 καὶ αἱ θεράπαιναι πᾶσαι περὶ αὐτήν· καὶ
 τοίνυν ὁμοίαν ταῖς δούλαις εἶχε τὴν ἐσθῆ-
 τα) ἐπεὶ δὲ, γνῶναι βεβλόμενοι ποία εἴη
 ἡ δέσποινα, πάσας περιεβλέψαμεν, ταχὺ
 πάνυ καὶ πασῶν ἐφαίνετο διαφέρουσα τῶν
 ἄλλων, καίπερ καθημένη, κεκαλυμμένη
 τε καὶ εἰς γῆν ὀρῶσα. Ὡς δὲ ἀναστῆναι
 αὐτήν ἐκελεύσαμεν, συνανέστησαν μὲν αὐ-
 τῇ πᾶσαι αἱ ἀμφ' αὐτήν· διήνεγκε δὲ ἐν-
 ταῦθα, πρῶτον μὲν, τῷ μεγέθει, ἔπειτα
 δὲ, τῇ ῥώμῃ, καὶ τῇ ἀρετῇ, καὶ τῇ εὐχρημο-
 σύνη, καίπερ ἐν ταπεινῷ χήματι ἔση-
 μα. Δῆλα δ' ἦν αὐτῇ καὶ τὰ δάκρυα
 κατασάζοντα τὰ μὲν κατὰ τῶν πέπλων,

τὰ δὲ καὶ ἐπὶ τὰς πόδας. Ὡς δ' ἡμῶν ὁ
 γεραίτερος εἶπε, Θάρρει, ὦ γύναι· κα-
 λὸν μὲν γὰρ καὶ ἀγαθὸν ἀκρόμεν καὶ τὸν σὸν
 ἄνδρα εἶναι, νῦν μέντοι ἔξαιρῶμεν ἀνδρὶ σε
 εὖ ἰοῦσι ὅτι ἔτε τὸ εἶδος ἐκείνου χεῖρονι,
 ἔτε τὴν γνώμην, ἔτε τὴν δύναμιν· ἀλλ',
 ὡς ἡμεῖς γε νομίζομεν, εἴ τις καὶ ἄλλος
 ἀνὴρ, καὶ ὁ Κῦρος ἀξίός ἐστι θαυμάζεσθαι,
 ἔσθ' οὖν ἐσθ' τὸ ἀπὸ τῆδε. Ὡς οὖν τῆτο ἤ-
 κουσεν ἡ γυνή, περικατερρήξατό τε τὸν
 ἄνωθεν πέπλον, καὶ ἀνωδύρατο· συναγε-
 βόησαν δὲ αὐτῇ καὶ αἱ δμωαί. Ἐν τῷ
 δ' ἐφάνη μὲν αὐτῆς τὸ πλεῖστον μέρος τῆς
 προσώπου, ἐφάνη δὲ ἡ δέρη καὶ αἱ χεῖρες·
 καὶ εὖ ἰοῦσι, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὡς ἐμοί τε ἔδοξε
 καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι τοῖς ἰδῶσι μήπω φῦ-
 ναι μηδὲ γενέσθαι γυναῖκα ἀπὸ θνητῶν
 τοιαύτην ἐν τῇ Ασίᾳ· ἀλλὰ πάντως, ἔ-
 φη, καὶ σὺ θεάσῃ αὐτήν. Καὶ ὁ Κῦρος
 ἔφη, Ναὶ μὰ Δία, πολὺ γε ἥτιον, εἴ
 τοιαύτη ἐστὶν οἷαν σὺ λέγεις. Τί δαί;

CYRI INSTIT. V. 7

Cumque natus maximus inter nos diceret, Bono animo sis, mulier: nam *tamen* si virum tuum tum corporis tum animi bonis ornatum audiamus, tamen viro te modò seligimus, quem certò scias neque formae pulchritudine illi cedere, neque ingenio, neque potestate: sed, nos uti quidem arbitramur, si quisquam alius, Cyrus admiratione dignus est, cujus tu deinceps eris. Id ubi mulier audivit, veste superiori abscissâ ejulare coepit; ancillaeque unâ vociferatae sunt. Hic autem maxima faciei ejus pars adparuit, collum etiam et manus adparuerunt: sciasque adeò, Cyre, inquit, tam mihi quàm aliis omnibus, eam qui adspexerant, visum esse, nunquam vel natam esse, vel in Asiâ talem ex mortalibus extitisse mulierem: sed enim, ait, omninò tu eam spectabis. Et Cyrus, Imò verò multò minùs, inquit, si talis est qualem tu praedicas. Quid ità? inquit adoles-

cens ille. Quia si nunc, ait, postquam de te audiui eam esse formosam, persuaderi mihi patiar, ut ad spectandum *illam* abeam, cum non in otio prorsus sim, vereor nè multò citiùs illa mihi rursùm persuadeat, ut spectatum redeam; ac deindè neglectis fortasse rebus iis quae mihi gerendae sunt, oculis in illam fixis desideam.

Et adolescens risu sublato, Existimast-ne, Cyre, inquit, formam humanam tantum habere virium, ut nolentem cogat facere, quod *factu* non sit optimum? Si verò vim hanc, inquit, naturâ habeat forma, omnes eodem modo cogeret. Ignem, inquit, adspice, ut omnes itidem urat; (nam talis à naturâ est) at ex formosis, alios amare solent *homines*, alios non: et alius alios *amores habet*. Est enim, ait, haec res in voluntate posita, et unusquisque quos vult amat. Ac primum quidem neque frater sororem, sed alius eam, amat; neque pater filiam, sed alius eam, *amat*. Etenim metus et lex satis ad coërcendum amorem valent.

ἔφη
κέρσε
θεῖν
δέδο
ἀνα
δὲ
πρα

Οἱ
κάλ
λόρ
Εἰ
πά
φη,
(π
τῶ
λα
κα
ἐρα
ὑδὲ
Κα

ἔφη ὁ νεανίσκος. "Ὅτι, ἔφη, καὶ νῦν σὺ ἀ-
κέσας ὅτι καλή ἐστιν, εἰ πεισθήσομαι ἐλ-
θεῖν θεασόμενος, ὃ πάνυ μοι χολῆς ἔσσης,
δέδοικα μὴ πολὺ θᾶττον ἐκείνη με αὖθις
ἀναπείσῃ καὶ πάλιν ἐλθεῖν θεασόμενον· ἐκ
δὲ τῆς ἴσως ἂν ἀμελήσας ὦν με δεῖ
πράττειν, καθοίμην ἐκείνην θεώμενος.

Καὶ ὁ νεανίσκος ἀναγελάσας εἶπεν·
Οἷε γάρ, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἱκανὸν εἶναι
κάλλος ἀνθρώπου ἀναγκάζειν τὸν μὴ βε-
λόμενον πράττειν παρὰ τὸ βέλτιστον;
Εἰ μέντοι τῆςτο, ἔφη, οὕτως ἐπεφύκει,
πάντας ἂν ἡνάγκαζεν ὁμοίως. "Ὁρα, ἔ-
φη, τὸ πῦρ, ὡς πάντας ὁμοίως καίει·
(πέφυκε γάρ τοιῶστον) τῶν δὲ καλῶν,
τῶν μὲν ἐρῶσι, τῶν δ' ὄ· καὶ ἄλλος γε ἄλ-
λε. Εὐελόσιον γάρ, ἔφη, ἐστὶ, καὶ ἐρᾷ ἑ-
καστος ὦν ἂν βέληται. Αὐτίκα δὲ οὐκ
ἐρᾷ ἀδελφὸς ἀδελφῆς, ἄλλος δὲ ταύτης·
ὁδὲ πατὴρ θυγατρὸς, ἄλλος δὲ ταύτης.
Καὶ γὰρ φόβος καὶ νόμος ἱκανὸς ἐρωτα κω-

10 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

λύειν. Εἰ δέ γ', ἔφη, νόμος τεθείη μὴ
 ἐσθίοντας μὴ πεινῆν, καὶ μὴ πίνοντας μὴ
 διψῆν, μηδὲ ῥιγοῦν τῷ χειμῶνος, μηδὲ
 θάλλεσθαι τῷ θέρους, ὅδεῖς ἂν νόμος δυνη-
 θεῖη διαπράττεσθαι ἀνθρώπους ταῦτα πεί-
 θεσθαι· πεφύκασι γὰρ ὑπὸ τέτων κρα-
 τεῖσθαι. Τὸ δ' ἐρεῖν, ἐθελούσιόν ἐστι· ἑ-
 καστος γὰρ τῶν καθ' αὐτὸν ἐρεῖ, ὥσπερ
 ἱματίων καὶ ὑποδημάτων. Πῶς ἔν, ἔφη ὁ
 Κύρος, εἰ ἐθελούσιόν ἐστι τὸ ἐρεῖσθαι, καὶ
 καὶ παύσεσθαι ἐστιν ὅταν τις βέληται;
 Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, εἶδρακα καὶ κλαίοντας ὑ-
 πὸ λύπης δι' ἔρωτα, καὶ δουλεύοντάς γε
 τοῖς ἐρωμένοις· καὶ μάλα κακὸν νομίζοντάς γε
 πρὶν γε ἐρεῖν, τὸ δουλεύειν, καὶ δίδοντας γε
 πολλὰ, ὧν ὁ βέλτιον αὐτοῖς φέρεσθαι·
 καὶ εὐχομένους ὥσπερ καὶ τινας ἄλλης νόσου
 ἀπαλλαγῆναι, καὶ ὁ δυναμένους μέντοι ἀ-
 παλλάττεσθαι, ἀλλὰ δεδεμένους ἰχυρο-
 τέρα τινὶ ἀνάγκῃ ἢ εἰ σιδήρῳ ἐδέδεντο.
 Παρέχουσι γὰρ ἑαυτοὺς τοῖς ἐρωμένοις πολ-

At verò si lex, inquit, lata esset, ut qui non comedunt, non esuriant, et qui non bibunt, non sitiant, utque nec hyeme algeant, nec aestate caleant, his in rebus ut homines parerent lex nulla posset efficere: sunt enim à naturâ sic comparati, ut his cedant. Amare verò, in voluntate positum est: siquidem unusquisque amat quae sibi conveniunt, ut vestes et calceos. Quî fit igitur, inquit Cyrus, si voluntarium quiddam est amor, ut *amandi* finem facere non liceat, cùm quis velit? Atqui vidi ego, inquit, qui prae dolore, quem ex amore percipiebant, flerent, et iis, quos amabant, fervirent; tametsi, priusquàm amarent, servitutem rem valdè malam arbitrarentur; quique multa largirentur, quibus haud ità commodè carere poterant; *tum* qui optarent ut *amore* non secùs atque morbo quodam alio liberarentur, neque tamen liberari possent, sed validiore quâdam necessitate fuisse constrictos, quàm si ferro vincti fuissent. Quin et se *suis*

12 CYRI INSTIT. V,

amoribus valdè et inaniter obsequiosos exhibent; ac nè quidem aufugere conantur, cum ejusmodi habeant mala, sed etiam amores *suos*, nè aufugiant aliquò, observant.

Et adolescens ad haec, Faciunt verò, quae dicis, ait: sunt nimirum hujusmodi homines, inquit, focordes: quocirca, uti opinor, semper etiam mori optant, ut miseri; cumque rationes è vitâ excendendi sint innumerae, non *tamen* excidunt. Et illi sanè ipsi furari quoque conantur, et ab alienis haud abstinere: verum ubi quid rapuere vel furto subtrahere, nonne vides ipse, inquit, te primum, tanquam si nemo necessitate coactus furtum faceret, furantem rapientemque accusare, neque veniam dare, sed poenam sumere? Sic quidem certè, ait, neque formosi se amare cogunt homines, nec ea adpetere quae adpetenda non sunt: sed miseri stolidique homunciones ab omnibus, utique, cupiditatibus superantur, ac deinde culpam in amorem conferunt: at honesti probique viri, etsi

λὰ κ
ἀπο
ἐχ
ῆς,
Ποῖ
τοῖς
εὐχ
θανε
λαγ
αὐτ
κὶ ὅ
ἐπε
ἐφ
κλέ
ζον
Οὐ
κἀ
πῶ
θρῶ
ἔστι,

λὰ καὶ εἰκὴ ὑπηρετῶντας· καὶ μέντοι ἔσθ' ἀποδιδράσκειν ἐπιχειρῶσι, τοιαῦτα κακὰ ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ φυλάττῃσι τὸς ἐρωμένους, μὴ ποι ἀποδρῶσι.

Καὶ ὁ νεανίσκος εἶπε πρὸς ταῦτα· Ποῖσι γάρ, ἔφη, ταῦτα· εἰσὶ μέντοι οἱ τοῖστοι, ἔφη, μοχθηροί· διόπερ, οἶμαι, καὶ εὐχονται μὲν αἰεὶ, ὥς ἀθλιοὶ ὄντες, ἀποθανεῖν· μυρίων δ' ἑσῶν μηχανῶν ἀπαλλαγῆς τῷ βίῃ, ἔκ ἀπαλλάττονται. Οἱ αὐτοὶ δέ γε ἔσθ' οὐ καὶ κλέπτειν ἐπιχειρῶσι, καὶ ἔκ ἀπέχονται τῶν ἀλλοτρίων· ἀλλ' ἐπειδάν τι ἀρπάσωσιν ἢ κλέψωσιν, ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι σὺ πρῶτος, ὥς ἔκ ἀναγκαῖον τὸ κλέπτειν, αἰτιά τὸν κλέπτοντα καὶ ἀρπάζοντα, καὶ ἔσθ' συγγινώσκεις, ἀλλὰ κολάζεις; Οὕτω μέντοι, ἔφη, καὶ οἱ καλοὶ οὐκ ἀναγκάζουσιν ἑρᾶν ἑαυτῶν, ἔδὲ ἐφίεσθαι ἀνθρώπου ὦν μὴ δεῖ· ἀλλὰ τὰ μοχθηρὰ ἀνθρώπια πασῶν, οἶμαι, ἐπιθυμιῶν ἀκρατῇ ἔσθ', καὶ πείτα ἔρωτα αἰτιῶντα· οἱ δὲ κα-

14 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

λοὶ καὶ ἀγαθοὶ, ἐπιθυμῶντες καὶ χρυσίῃς καὶ ἵππων ἀγαθῶν καὶ γυναικῶν καλῶν, ὅμως ἀπάντων τούτων ῥαδίως δύνανται ἀπέχεσθαι, ὥστε μὴ ἀπλεῖσθαι αὐτῶν παρὰ τὸ δίκαιον. Εγὼ γ' ἔν, ἔφη, ταύτην ἐωρακώς, καὶ πάνυ μοι καλῆς δοξάσης εἶναι, ὅμως παρὰ σοὶ εἰμι, καὶ ἵππεύω, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐμοὶ προσήκοντα ἀποτελῶ. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κύρος· ἴσως γὰρ θάττιον ἀπῆλθες ἢ ἐν ὅσῳ χρόνῳ ὁ ἔρως πέφυκε συσκευάζεσθαι ἄνθρωπον. Καὶ πυρὸς γάρ τοι ἐστὶ θίγοντα μὴ εὐθὺς καίεσθαι, καὶ τὰ ξύλα ἐκ εὐθὺς ἀναλάμπει· ὅμως δὲ ἔγωγε οὔτε πυρὸς ἐκὼν εἶναι ἀπλομαι, οὔτε τῆς καλῆς ἐσορῶ. Οὐδὲ γέ σοι συμβουλεύω, ἔφη, ὦ Αράσπα, ἐν τοῖς καλοῖς ἔαν τὴν ὄψιν ἐνδιατρίβειν· ὥς τὸ μὲν πῦρ τῆς ἀπλομένης καίει, οἱ δὲ καλοὶ καὶ τῆς ἀποθεῖν θεωμένους ὑφάπλουσιν, ὥστε αἰθεῖσθαι τῷ ἔρωτι. Θάρρει, ἔφη, ὦ Κύρε, οὐδὲ ἦν μηδέποτε παύσωμαι θεώμενος, εἰ μὴ

et aurum, et equos bonos, et mulieres
 formosas expetant, tamen ab his omni-
 bus facilè semet abstinere possunt, ut
 praeter aequum ea non adtingant. Ego
 quidem certè, inquit, quamvis hanc
 conspexerim, perque mihi venusta visa
 sit, tibi tamen adsum, et equito, et cae-
 tera quae mei sunt officii praesto. Ità
 profectò, inquit Cyrus; fortasse enim
 discessisti citiùs et ante id tempus, quo
 naturâ solet amor machinis suis homines
 occupare. Nam fieri potest, ut etiam
 ignem quis tangens non statim uratur,
 et ligna non statim *flammâ conceptâ* ful-
 gent: ego tamen nec ignem ultrò tan-
 gere, nec formosos adspicere, soleo. Nè
 tibi quidem consulo, Araspa, inquit, ut
 oculos formosis *diutius* immorari sinas:
 nam ignis quidem *non nisi* tangentes urit,
 at formosi etiam eos, qui è longinquo
 spectant, adeò accendunt, ut amore fla-
 grent. Bono sis animo, Cyre, ait, ne-
 quaquam *enim* futurum, ipse uti adeò

captus sum, ne quidem si nunquam *hanc* spectare desinam, ut aliquid, fieri quod non oporteat, admittam. Rectissimè, inquit, ais; atque adeò *hanc mihi* adservato, inquit, quemadmodum te jubeo, ejusque curam gerito: nam fortasse mulier haec oblatâ aliquando occasione magno nobis usui fuerit. Et tum quidem his dictis à se invicem discesserunt:

Adolescens autem ille, tum quòd eximîâ pulchritudine mulierem videret, tum quòd ejus excellentem bonitatem animadverteret, tum autem quòd eam coleret, seque ei gratificari putaret, tum etiam quòd illam non ingratam esse sentiret, sed quae vicissim per famulos suos curam adhiberet, ut *ad se* introëunti necessaria suppeterent, et, si quando agrotaret, nihil ut ei deesset: ex his omnibus *factum est*, ut amore caperetur; nec mirum aliquid ei fortassis accidit. Atque haec quidem hoc modo gerebantur. Cùm autem Cyrus et Medos et *caeteros* socios ultrò secum manere vellet, convocavit omnes, qui ad negotium quod erat agendum opportuni erant; et ubi convenissent, hujusmodi verba fecit:

κρατὴν
εἶν.

τοίνυν,

λῆ αὐ

καιρῶ

δὴ ταῦ

ὅ

καλλῆ

τὴν κα

πέυων

τῇ, ἀμ

σαν, ἀ

τῆς οἰ

δέοντα

νὸς ἀν

το ἔρω

Καὶ τ

λόμενο

ἑαυτῶ

συνεκά

δὲ συνῆ

Το

κρατηθῶ, ὥστε ποιεῖν τι ὧν μὴ χρὴ ποι-
εῖν. Κάλλιςα, ἔφη, λέγεις· φύλαττε
τοῖνυν, ἔφη, ὥσπερ σε κελεύω, καὶ ἐπιμε-
λῆ αὐτῆς· ἴσως γὰρ ἂν καὶ πάνυ ἡμῖν ἐν
καιρῷ τι γένοιτο αὕτη ἡ γυνή. Τότε μὲν
δὴ ταῦτα εἰπόντες διελύθησαν·

Ὁ δὲ νεανίσκος, ἅμα μὲν ὁρῶν ὑπερ-
καλλῇ τὴν γυναῖκα, ἅμα δὲ αἰδούμενος
τὴν καλοκάγαθίαν αὐτῆς, ἅμα δὲ θερα-
πεύων αὐτήν, καὶ οἰόμενος χαρίζεσθαι αὐ-
τῇ, ἅμα δὲ αἰδανόμενος ἐκ ἀχάριστον ἔ-
σαν, ἀλλ' ἀντεπιμελεσμένην διὰ τῶν αὐ-
τῆς οἰκετῶν ὥς καὶ εἰσιόντι εἶη αὐτῷ τὰ
δέοντα, καὶ εἴ ποτε ἀαδενήσειεν, ὥς μηδε-
νὸς ἂν δέοιτο· ἐκ πάντων τούτων ἠλίσκε-
το ἔρωτι, καὶ ἴσως ὕδεν θαυμαστὸν ἔπαχε.
Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ὕτως ἐπράττετο. Βε-
λόμενος δὲ ὁ Κῦρος ἐθέλοντας μένειν μεθ'
ἑαυτῷ τῆς τε Μήδης καὶ τῆς συμμάχους,
συνεκάλεσε πάντας τῆς ἐπικαιρίας· ἐπεὶ
δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιαύδε·

18 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

“ Ἄνδρες Μῆδοι καὶ πάντες οἱ παρόν-
 “ τες, ἐγὼ ὑμᾶς οἶδα σαφῶς ὅτι ἔτε χρη-
 “ μάτων δεόμενοι σὺν ἐμοὶ ἐξήλθετε, ἔτε
 “ Κυαζάρει νομίζοντες τῷτο ὑπηρετεῖν.
 “ ἀλλ’ ἐμοὶ βεβλόμενοι τῷτο χαρίζεσθαι,
 “ καὶ ἐμὲ τιμῶντες, καὶ νυκλιοπορεῖν καὶ κιν-
 “ δυνεύειν σὺν ἐμοὶ ἠθελήσατε. Καὶ χά-
 “ ριν τῶτων ἐγὼ ὑμῖν ἔχω μὲν, εἰ μὴ
 “ ἀδικῶ, ἀποδιδόναι δὲ ἔπω ἀξίαν δύνα-
 “ μιν ἔχειν μοι δοκῶ. Καὶ τῷτο μὲν ἐκ
 “ αἰχύνομαι λέγων· τὸ δὲ, Ἦν μένῃτε
 “ παρ’ ἐμοὶ, ἀποδώσω, εὖ ἴξε ὅτι τῷτο
 “ αἰχθυνοίμην ἂν εἰπεῖν· (νομίζοιμι γὰρ
 “ ἐμαυτὸν εἰσικέναι λέγοντι ταῦτα ἐνε-
 “ κα τῷ ὑμᾶς ἐθέλειν μᾶλλον παρ’ ἐμοὶ
 “ καταμένειν) ἀντὶ δὲ τῶτων τάδε λέγω·
 “ ἐγὼ γὰρ ὑμῖν, καὶ ἤδη ἀπίητε Κυα-
 “ ζάρει πειθόμενοι, ὅμως ἦν τι ἀγαθὸν
 “ πράξω, πειράσομαι ἔτω ποιεῖν, ὥστε
 “ καὶ ὑμᾶς ἐμὲ ἐπαινεῖν. Οὐ γὰρ δὴ αὖ-
 “ τὸς γε ἀπειμι· ἀλλὰ καὶ Ὑρκανίοις, οἷς

“ Equidem, Medi vosque omnes qui
 “ adestis, certò scio, non ob penuriam
 “ pecuniae vos mecum egresfos esse, nec
 “ quòd existimaretis in hoc Cyaxari in-
 “ servitum iri; sed quia mihi hoc grati-
 “ ficari, meque honore prosequi velle-
 “ tis, libitum est vobis mecum et noc-
 “ turnum iter ingredi et adire pericula.
 “ Quas ob res vobis equidem gratiam
 “ habere *debeo*, ni injustus esse *velim*,
 “ necdum tamen pro meritis vestris re-
 “ ferendi facultatem habere mihi vide-
 “ or. Et hoc quidem minimè pudet di-
 “ cere: illud verò, Si mecum manseri-
 “ tis, referam, illud utique *inquam*, di-
 “ cere mihi pudor esset; (nam existima-
 “ rem videri posse, me dicere haec eam
 “ ob causam, ut libentiùs apud me re-
 “ manere velletis) at pro illo haec dico;
 “ Ego nempe apud vos, etiamsi nunc
 “ Cyaxari morem gerendo discefferitis,
 “ id efficere conabor, si quid prosperè
 “ gesserò, ut vos ipsi me laudetis. Non
 “ enim ipse quidem *jam* discedo; sed

“ Hyrcaniis, quibus et jusjurandum et
 “ dextram dedi, fidem praestabo, ne-
 “ que unquam committam ut hos prodi-
 “ disse convictus sim. Atque etiam fa-
 “ cere conabor, nè Gobryam, qui modò
 “ et munitiones et regionem et copias
 “ nobis tradidit, unquam itineris ad me
 “ *suscepti* poeniteat. Quod denique ma-
 “ ximum est, cùm dii tam manifestè bo-
 “ na nobis largiantur, et metus eorum,
 “ et pudor retinere me debet, quo mi-
 “ nùs relictis his temerè discedam. Ego
 “ quidem certè, inquit, ità sum factu-
 “ rus: vos verò, quod vobis visum fue-
 “ rit, facite: et mihi, vestra quae sen-
 “ tentia sit, indicate.” Haec ejus verba
 fuerunt:

Is autem, qui Cyri se cognatum esse
 dixerat aliquando, primus ad haec re-
 spondens, Ego verò *mea quae sit senten-*
tia dicam, rex, inquit: (nam regem sanè
 naturâ nihilo te minùs extitisse arbitror,
 quàm ille *rex est*, qui dux apum in alveo
 nascitur. Illi enim semper apes ultro

“ τῶ
 “ σῶ
 “ σορ
 “ τι
 “ κα
 “ τε
 “ Κ
 “ τῶ
 “ ἄν
 “ τῶ
 “ ἐφ
 “ σχε
 “ πα
 τῶς ε
 II
 τῶ Κ
 Αλλ’
 λεῦς
 φηκέν
 μένος
 γὰρ α

“ τὰς ὀρκας καὶ τὰς δεξιάς ἔδωκα, ἐμπεδώ-
 “ σω, καὶ ἔποτε τέτους προδιδὼς ἀλώ-
 “ σομαι. Καὶ τῷ μὲν νῦν ταῦτα δίδόν-
 “ τι ἡμῖν Γωβρύα καὶ τείχη καὶ χώραν
 “ καὶ δύναμιν, πειράσομαι ποιεῖν μήπο-
 “ τε μεταμελήσῃς τῆς πρὸς ἐμὲ ὁδοῦ.
 “ Καὶ τὸ μέγιστον δὴ, ἔτω περιφανῶς
 “ τῶν θεῶν διδόντων ἀγαθὰ, καὶ φοβοίμην
 “ ἂν αὐτὰς καὶ αἰχθυνοίμην ἀπολιπὼν
 “ ταῦτα εἰκῇ ἀπελθεῖν. Εγὼ μὲν οὖν,
 “ ἔφη, ἔτω ποιήσω· ὑμεῖς δὲ ὅπως γινώ-
 “ σκετε, οὕτω καὶ ποιεῖτε· καὶ ἐμοὶ εἴ-
 “ πατε ὅ,τι ἂν ὑμῖν δοκῇ.” Ὁ μὲν οὕ-
 τως εἶπε·

Πρῶτος δὲ, ὁ φήσας ποτὲ συγγενὴς
 τῷ Κύρου εἶναι, πρὸς ταῦτα ἔλεξεν,
 Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ· (βασι-
 λεὺς μὲν γὰρ ἐμοιγε δοκεῖς σὺ φύσει πε-
 φυκέναι, ἔδὲν ἥτιον ἢ ὁ ἐν τῷ σμήνῃ φυό-
 μενος τῶν μελίτων ἡγεμών. Εκείνῳ τε
 γὰρ αἰεὶ αἱ μέλιται ἐκῶσαι πείθονται·

22 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

ὅπῃ δ' ἂν μένῃ, καὶ ὕδemia ἐντεῦθεν ἀπέ-
 ρχεται· ἦν δέ· πρὸς ἐξίῃ, ὕδemia αὐτῷ ἀπο-
 λείπειται· ὅτῳ δεινός τις αὐταῖς ἔρως τῷ
 ἄρχεσθαι ὑπὲρ ἐκείνῃ ἐγγίγνεται. Καὶ
 πρὸς σέ δέ μοι δοκῶσι παραπλησίως πᾶς
 οἱ ἄνθρωποι οὕτοι διακείσθαι. Καὶ γὰρ
 εἰς Πέρσας ὅτε παρ' ἡμῶν ἀπήεις, τίς
 Μήδων ἢ νέος ἢ γέρον σὺ ἀπελείφθη, τῷ
 μή σοι ἀκολουθεῖν, ἕως ὅτε Αἰσυάγης ἡμᾶς
 ἀπέσρεψεν; Ἐπεὶ δὲ ἐκ Περσῶν βοηθός
 ἡμῖν ὀρμήθης, χεδὸν αὖ ὀρῶμεν τὰς φίλας
 σὺ πάντας ἐθέλεις σὺς συνεπομένους. Ὅτε
 οἱ αὖ τῆς δεῦρο στρατείας ἐπεθύμησας,
 πάντες σοι Μῆδοι ἐκόντες ἠκολούθησαν.
 Νῦν οἱ αὖ ὅπως ἔχομεν, ὥς σὺν σοὶ μὲν
 ὁμῶς καὶ ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντες θαρσύνωμεν,
 ἄνευ δὲ σὺ καὶ οἴκαδε ἀπιέναι φοβέμεθα)
 οἱ μὲν ἔν ἄλλοι ὅπως ποιήσουσιν, αὐτοὶ
 ἐρῶσιν· ἐγὼ δέ, ὦ Κῦρε, καὶ ὦν ἐγὼ κρα-
 τῶ, καὶ μενοῦμεν παρὰ σοὶ, καὶ ὀρῶντές
 σε ἀνεξόμεθα, καὶ καρτερήσομεν ὑπὸ σὺ εὐ-
 εργεῖόμενοι.

parent; ac quocunque loco manserit, ab eo nulla earum discedit; quod si aliquò prodierit, nulla ipsum deferit: tam mirificus eis amor illius obtemperandi imperio innascitur. Eodem propè modo erga te quoque mihi hi homines adfecti esse videntur. Namque ubi à nobis in Persiam proficiscebare, quisnam Medorum vel juvenis vel senex à te absuit, quo minùs te sequeretur, donec Astyages nos *ad se* reverti iussit. Postquam verò è Perside nobis subsidio profectus es, videmus iterum amicos tuos propè omnes te sponte suâ sequi. Cùm rursùs expeditionem in haec loca suscipere cupivisti, omnes te Medi libentes secuti sunt. Et nunc adeò sic adfecti sumus, ut te quidem praesente, tametsi in hostico versemur, simus animosi, absque te domum reverti metuamus) itaque caeteri quid facturi sint, ipsi exponent; ego verò, Cyre, atque illi qui meâ in potestate sunt, manebimus apud te; te intuendo *quaevīs* sustinebimus, te nos beneficiis adficiente *nihil non* toleranter feremus.

Post haec Tigranes ita loquutus est, Nolim mireris, ait, Cyre, quod taceam: animus enim meus non ad consultandum paratus est, sed ad faciendum quicquid imperaveris. Hyrcanius autem, Dicerem equidem, Medi, inquit, si jam discederetis, numinis id *alicujus* voluntate fieri, quòd valdè beatos vos fieri non fineret: humanae enim mentis iudicium quod adtinet, quis se vel ab hostibus fugientibus averteret, vel arma his ea tradentibus non caperet, vel eosdem se cum rebus suis dedentes non reciperet? praesertim cùm ejusmodi ducem habeamus, qui mihi videtur (quod juratus deos omnes testor) beneficiis in nos conferendis magis quàm seipso locupletando delectatus. Tum deinde Medi omnes haec dixerunt, Tu nos eduxisti, Cyre; domumque *adeò* reverti ubi tibi visum erit commodum, tecum nos abducito. Cyrus autem haec cùm audisset, votum hoc adjecit, Te verò, maxime Jupiter, oro,

Ε
Σὺ,
σιγῶ
λεύσ
σσα
κάνιο
νῦν α
λησι
δαίμ
τίς
ποιτ
εάνο
τῶν
γεμ
(ὡς
ποιῶ
πλ
τοια
ἡμᾶ
δοκῇ
δὲ Κ

Ἐπὶ τέτοις ὁ Τιγράνης ἔλεξεν ὧδε,
 Σὺ, ἔφη, ὦ Κῦρε, μή τι θαυμάσης ἂν ἐγὼ
 σιγῶ· ἡ γὰρ ἐμὴ ψυχὴ, ἔφη, ἔχ' ὥς βε-
 λεύσουσα παρσκευάσαι, ἀλλ' ὥς ποιή-
 σασα ὅ,τι ἂν παραγγέλλης. Ὁ δὲ Ὑρ-
 κάνιος εἶπεν, Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ὦ Μῆδοι, εἰ
 νῦν ἀπέλθοιτε, δαίμονος ἂν φαίην τὴν βέ-
 λησιν εἶναι, τὸ μὴ ἔᾶσαι ὑμᾶς μέγα εὐ-
 δαίμονας γενέσθαι· ἀνθρωπίνῃ δὲ γνώμῃ
 τίς ἂν ἢ φευγόντων πολεμίων ἀποτρέ-
 ποιτο, ἢ ὅπλα παραδιδόντων ἐκ ἂν λαμ-
 βάνοι, ἢ ἑαυτὸς παραδιδόντων καὶ τὰ ἑαυ-
 τῶν ἐκ ἂν δέχοιτο; ἄλλως τε καὶ τῷ ἡ-
 γεμόνος ἡμῖν ὄντος τοιούτου, ὅς ἐμοὶ δοκεῖ
 (ὡς ὁμνυμι ὑμῖν πάντας τὰς θεάς) εὖ
 ποιῶν ἡμᾶς μᾶλλον ἡδεσθαι ἢ ἑαυτὸν
 πλετίζων. Ἐπὶ τούτῳ πάντες οἱ Μῆδοι
 τοιαῦτα ἔλεγον, Σὺ, ὦ Κῦρε, ἐξήγαγες
 ἡμᾶς· καὶ οἵκαδε ὅταν ἀπιέναι καιρὸς σοι
 δοκῇ εἶναι, σὺν σοὶ ἡμᾶς ἀπάγαγε. Ὁ
 δὲ Κῦρος ταῦτα ἀκέσας, ἐπεύξατο, Ἀλλ'

26. ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄

ὦ Ζεῦ μέγιστε, αὐτοῦμαί σε, δός μοι τῶς
ἐμὲ τιμῶντας νικῆσαι εὖ ποιῶντα. Εκ
τῆτου ἐκέλευσε τῶς μὲν ἄλλας φυλακὰς
κατασῆσαντας, ἀμφ' αὐτὴς ἤδη ἔχειν,
τῶς δὲ Πέρσας διαλαβεῖν τὰς σκηναίς,
τοῖς μὲν ἵππεῦσι τὰς τέτοις πρεπούσας,
τοῖς δὲ πεζοῖς τὰς τέτοις ἀρκύσας· καὶ οὐ-
τω κατασῆσασθαι ὅπως ποιῶντες οἱ ἐν
ταῖς σκηναῖς ἅπαντες τὰ δέοντα φέρωσιν
εἰς τὰς τάξεις τοῖς Πέρσαις, καὶ τῶς ἵπ-
πας τεθεραπευμένους παρέχωσι· Πέρσαις
δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ ἔργον ἢ τὰ πρὸς πόλε-
μον ἐκποιεῖν. Ταύτην μὲν ὕτω τὴν ἡμέ-
ραν διήγαγον·

Πρωὶ δ' ἄνασάντες ἐπορεύοντο πρὸς
τὸν Γωβρύαν, Κῦρος μὲν ἐφ' ἵππῳ, καὶ
οἱ Περσῶν ἵππεῖς, γεγεννημένοι ἀμφὶ τῶς
διχιλίους· οἱ δὲ τὰ τέτων γέρρα καὶ τὰς
κοπίδας ἔχοντες ἐπὶ τέτοις εἵποντο, ἴσοι
ὄντες τὸν ἀριθμόν. Καὶ ἡ ἄλλη δὴ στρα-
τιὰ ἐπορεύετο τεταγμένη. Ἐκασον δὲ ἐ-

fac ut eos qui honore me prosequuntur, beneficiis superem. Deinde praecepit ut caeteri quidem locatis excubiis corpora curarent, Persae verò tabernacula distribuerent, equitibus *nempe* ea quae his convenirent, peditibus quae his sufficerent, ut etiam res ita constituerent, ut universi, qui in tabernaculis essent, necessaria conficerent, ac Persis ad ordines *ipsarum* adferrent, et equos *eis* curatos exhiberent; Persis autem nihil aliud negotii esset, quam uti res bellicas elaborarent. Hoc modo diem hunc exegerunt:

Manè autem cum surrexissent, iter ad Gobryam ingressi sunt, Cyrus quidem equo vestus, cum Persarum equitibus, qui jam ad duo millia excreverant: hos sequebantur qui scuta et copidas eorum habebant, numero *eis* pares. Itidem exercitus reliquus instructus iter faciebat. Praecepit autem *Cyrus*, uti quisque fa-

mulis suis novitiis futurum diceret, ut quisquis eorum vel post agminis extremi custodes conspiceretur, vel ante frontem, vel ab utrovis latere extra eos qui essent in ordine deprehenderetur, poenas daret. Postridiè circa vesperam ad castellum Gobryae perveniunt, et munitionem quàm firmissimam vident, et in moenibus parata omnia, quae ad propulsandos hostes erant aptissima: quin etiam boves multos, permultumque pecus subter munitiones adductum cernebant. Gobryas autem misit qui Cyrum hortaretur, ut equo circumvectus dispiiceret, ubinam accessus esset facillimus; atque etiam ex fidis quosdam hominibus intrò ad se mitteret, qui renuntiarent ei, quae intus vidissent. Itaque Cyrus re ipsâ videre volens, num alicubi castellum capi posset, an Gobryas mendax esse deprehenderetur, undique obequitabat, et omnia munitiora videbat esse, quàm ut *ei* accedere quis posset: illi ve-

κέλευ
εἰπεῖ
φυλά
πρ π
τάζε
Δευτ
τῷ Γ
ρόν τ
πάντ
ἀπομ
πολλ
ηγμέ
ἐκέλε
ἦ ἡ τ
ψαι
νες α
Οὔτο
λόμε
χος,
ρίηλα
πάντ

κέλευσε τοῖς καινοῖς ἑαυτῶν θεράπευσιν εἰπεῖν, ὅτι ὅστις ἂν αὐτῶν ἢ τῶν ὀπισθοφυλάκων φαίνεται ὀπίθεν, ἢ τῷ μετώπῳ πρόθεν, ἢ κατὰ πλάγια ἔξω τῶν ἐν τάξει ὄντων ἀλίσκηται, κολαθίσεται. Δευτεραῖοι δὲ ἀμφὶ δείλην γίγνονταί πρὸς τῷ Γωβρύου χωρίῳ, καὶ ὀρύσσιν ὑπερίχυρόν τε τὸ ἔρυμα, καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν πάντα παρεσκευασμένα, ὥς ἂν κράτις ἀπομάχοιντο· καὶ βῆς δὲ πολλὰς καὶ πάμπολλα πρόβατα ὑπὸ τὰ ἔρύματα προσηγμένα ἐώρων. Πέμψας δὲ ὁ Γωβρύας ἐκέλευσε τὸν Κῦρον περιελάσαντα ἰδεῖν ἢ ἡ πρόσοδος εὐπετεσάτη, εἴσω δὲ πέμψαι πρὸς ἑαυτὸν τῶν πιστῶν τινάς, οἵτινες αὐτῷ τὰ ἐνδον ἰδόντες ἀπαγγελοῦσιν. Οὕτω δὲ ὁ Κῦρος αὐτὸς μὲν τῷ ὄντι βολόμενος ἰδεῖν, εἶπε εἴη αἰρέσιμον τὸ τεῖχος, ἢ ψευδὴς φαίνοιτο ὁ Γωβρύας, περιήλαινε πάντοθεν, ἐώρα τε ἰχυρότερα πάντα ἢ προσελθεῖν· ὅς οἱ ἔπεμψε πρὸς

30 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

Γωβρύαν, ἀπήγγελλον τῷ Κύρῳ ὅτι το-
 σαῦτα εἴη ἔνδον ἀγαθὰ ὅσα ἐπ' ἀνθρώπων
 γενεάν, ὡς σφίσι δοκεῖν, μὴ ἂν ἐπιλείπειν
 τὰς ἔνδον ὄντας. Ὁ μὲν δὴ Κύρος ἐν φρον-
 τίδι ἦν ὅ,τι ποτε εἴη ταῦτα· ὁ δὲ Γωβρύ-
 ας αὐτὸς τε ἐξήει πρὸς αὐτὸν, καὶ τὰς ἐν-
 δοθεν πάντας ἐξήγε, φέροντας οἶνον, ἄλευ-
 ρα· ἄλλους δὲ ἐλαύνοντας βῆς καὶ ὄως, οἴας,
 αἶγας· καὶ εἴ τι βρωτὸν, πάντα ἱκανὰ
 προσῆγον, ὡς δειπνῆσαι καλῶς ἅπασαν
 τὴν σὺν Κύρῳ στρατίαν. Οἱ μὲν δὴ ἐπὶ
 τῷ ταχθέντες διηρῶντό τε ταῦτα καὶ
 ἐδειπνοποιεῖντο. Ὁ δὲ Γωβρύας, ἐπεὶ
 πάντες οἱ ἄνδρες αὐτῷ ἔξω ἦσαν, εἰσιέναι
 ἐκέλευσε τὸν Κύρον ὅπως νομίζει ἀσφα-
 λέστατα. Προεισπέμφας οὖν ὁ Κύρος
 προσκόπας καὶ δύναμιν, καὶ αὐτὸς οὕτως
 εἰσῆει. Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθεν ἀναπεπλάμενος
 ἔχων τὰς πύλας, παρεκάλει πάντας
 τὰς φίλους καὶ ἄρχοντας τῶν μεθ' ἑαυτοῦ.
 Ἐπεὶ δὲ ἔνδον ἦσαν, ἐκφέρων ὁ Γωβρύας

rò quos Cyrus ad Gobryam miserat, renuntiant ei, tantam intus bonorum esse copiam, quanta in hominum aetatem, de suo *quidem* iudicio, eos qui intus essent minimè defectura videretur. Et Cyrus quidem secum cogitabat, quatenus illae res essent: cum Gobryas ipse ad eum egreditur, et omnes quotquot intus erant educit, alios quidem ferentes vinum et farinas; alios verò agentes boves, et fures, oves, capras; et si qua *haberent* esculenta, eorum omnium satis magnam copiam adferebant, ut totus qui cum Cyro erat exercitus benè coenaret. Itaque ii, quibus id negotii datum erat, distribuiebant haec et coenam adparabant. Gobryas autem, postquam omnes ejus milites *ex castella* essent egressi, Cyrum ingredi jussit eo modo quem arbitraretur ipse tutissimum. Cyrus igitur praemissis speculatoribus copiisque, tandem et ipse ingreditur. Cumque esset ingressus, portas tenens apertas, amicos omnes et praefectos militum advocabat. Postquam hi *jam* intus erant, Gobryas

depromtis pateris aureis, et gutturniis, et urnulis, et omnis generis ornamentis, et immensâ quâdam daricorum vi, et univērsis rebus pulchris, ad extremum etiam filiâ (quâe quidem erat admirandâ formâ et proceritate, habitu verò lugubri propter mortem fratris) productâ, dixit: Pecunias hasce tibi trado, Cyre; ac filiam hanc *tibi* committo, ut de eâ, sicut ipse voles, statuas. Obsecramus verò te supplices, ego quidem etiam antea, ut filii; haec verò nunc, ut fratris ultoris.

Ad haec respondit Cyrus, Equidem tibi tunc etiam pollicitus sum, me ultorem tibi, si minimè mendax esses, pro viribus futurum: nunc verò cū te veracem jam videam, reus sum promissi: quin et huic polliceor eadem haec me diis juvantibus facturum. Ac pecunias quidem istas, inquit, accipio, et huic puellae, atque illi, cum quo nuptura est, eas dono. Unum verò munus abs te accipiens discedam, pro quo nè quidem ea

φιάλα
πιδας,
ἀμέτρ
λος τι
μέγεθε
τεθνηκ
Κῦρε,
δίδωμι
πω διο
μεν δέ
δὲ νῦν,
Ὅ
ἐγὼ σο
τός σε
σε ἀλη
χεῖσιν
ταῦτα
χρήμα
δωμι δ'
ὅς ἂν γ
ἔχων
TO

φιάλας χρυσᾶς, καὶ προχόους, καὶ κάλ-
 πιδας, καὶ κόσμον παντοῖον, καὶ δαρεικὰς
 ἀμέτρους τινὰς, καὶ πάντα καλὰ, καὶ τέ-
 λος τὴν θυγατέρα (δεινὸν ἄρα κάλλος καὶ
 μέγεθος, πενθικῶς δὲ ἔχυσαν τῷ ἀδελφῷ
 τεθνηκότος) ἐξαγαγὼν, τάδε εἶπεν. Ω
 Κῦρε, ἐγὼ σοι τὰ μὲν χρήματα ταῦτα
 δίδωμι· τὴν δὲ θυγατέρα ταύτην ἐπιτρέ-
 πω διαθέσθαι ὅπως ἂν σὺ βύλῃ. Ἰκελεύο-
 μεν δὲ, ἐγὼ μὲν καὶ πρόοθεν, τῷ υἱῷ, αὕτη
 δὲ νῦν, τῷ ἀδελφῷ τιμωρὸν γενέσθαι σε.

Ὁ δὲ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπεν, Ἀλλ'
 ἐγὼ σοι μὲν καὶ τότε ὑπεχόμην, ἀψευδὲς-
 τὸς σε τιμωρήσιν εἰς δύναμιν· νῦν δὲ ὅτε
 σε ἀληθεύοντα ὁρῶ ἤδη, ὀφείλω τὴν ὑπό-
 χεσιν· καὶ ταύτη ὑπὸ χινοῦμαι τὰ αὐτὰ
 ταῦτα σὺν θεοῖς ποιήσιν. Καὶ τὰ μὲν
 χρήματα, ἔφη, ἐγὼ ταῦτα δέχομαι, δί-
 δωμι δ' αὐτὰ τῇ παιδί ταύτῃ, καὶ ἐκείνῳ,
 ὅς ἂν γήμῃ αὐτήν. Ἐν δὲ δῶρον ἄπειμι
 ἔχων παρὰ σέ, ἀνθ' ὃ ἐγὼ οὐδ' ἂν τὰ ἐν

34 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

Βαβυλῶνι, ἐν ἣ πλεῖσά ἐσιν, ἔδὲ τὰ παν-
ταχῶ, ἀντὶ τούτου ἔσὺ μοι δεδώρησαι, ἡ-
διον ἂν ἔχων ἀπέλθοιμι. Καὶ ὁ Γωβρύ-
ας, θαυμάσας τί ποτε τῆτο εἶη, καὶ ὑπο-
πλεύσας μὴ τὴν θυγατέρα λέγοι, οὕτως
ἤρετο, Καὶ τί τῆτ' ἐσίν, ἔφη, ὦ Κῦρε;
Καὶ ὁ Κῦρος ἀπεκρίνατο, ὅτι, ἔφη, ὦ
Γωβρύα, πολλὰς μὲν οἶομαι εἶναι ἀνθρώ-
πους, οἳ ὅτε ἀσεβεῖν ἂν θέλοικεν, ὅτε ἀδι-
κεῖν, ὅτε ἂν ψεύδοιντο ἐκόντες εἶναι· διὰ
δὲ τὸ μηδένα αὐτοῖς ἠθεληκέναι προέσθαι
μήτε χρήματα πολλὰ, μήτε τυραννίδα,
μήτε τείχη ἔρυμνά, μήτε τέκνα ἀξίερα-
σα, ἀποθνήσκουσι πρότερον πρὶν δῆλοι γε-
νέσθαι οἳ οἱ ἦσαν· ἐμοὶ δὲ σὺ νῦν καὶ τείχη
ἔρυμνά, καὶ πλεῖστον παντοδαπὸν, καὶ δύνα-
μιν τὴν σὴν, καὶ θυγατέρα ἀξιοκτῆτον ἐγ-
χειρίσας, πεποίηκάς με δῆλον γενέσθαι
πᾶσιν ἀνθρώποις ὅτι οὐτ' ἂν ἀσεβεῖν περὶ
ξένους ἐθέλοιμι, ὅτ' ἂν ἀδικεῖν χρημάτων
ἐνεκεν, οὐτε συνθήκας ψευδοίμην ἂν ἐκὼν

qua
ma
inqm
hab
as n
fusp
vit,
dens
nes,
justi
dem
nem
erit
num
mari
quar
rò, c
nis g
dign
man
hom
in ho
niae
pacti

quae in Babylone sunt, ubi *sanè* plurima sunt, nec quae sunt uspiam, pro illo *inquam* tu quod mihi donâsti, libentiùs habiturus sim ac discessurus. Et Gobryas miratus quid tandem illud esset, ac suspicatus an filiam diceret, interrogavit, Quid istud est, Cyre? Et respondens Cyrus, Multos arbitror esse homines, ait, Gobrya, qui nec impii, nec iniusti esse velint, ac sponte suâ nè quidem mentiantur aut fallant: sed quia nemo potestati eorum permittere voluerit nec magnam pecuniae vim, nec regnum, nec castella munita, nec liberos amari dignos, *edò fit* ut prius moriantur, quàm quales sint cognosci possit: tu verò, cùm mihi jam castella munita, et omnis generis opes, et copias tuas, et filiam dignam *sanè* quam sibi quis adquirat, in manus tradideris, fecisti ut apud omnes homines constet, eum me esse, qui nec in hospites impius esse velim, nec pecuniae causâ iniustus, nec in servandis pactis, quod me quidem volente sit, fal-

36 CYRI INSTIT. V.

lax. Igitur hujus ego tibi, fat scito, donec vir justus ero, et, talis quòd esse videar, laudem ab hominibus consequar, nunquam obliviscar; sed omnibus te rebus honestis *bonisque* vicissim ornare conabor. Neque verendum est tibi, inquit, filiam quod adtinet, nè viro sis cariturus, qui hâc dignus sit: nam multi mihi praestantesque sunt amici, quorum quisquis *tandem* hanc duxerit, an tantas fanè habiturus sit pecunias, quantas tu largiris, vel etiam alias eis multò plures, dicere nequeo: te verò certò scire volo, esse quosdam inter eos, qui ob pecunias quas tu largiris, nè tantillo quidem magis te sint admiraturi: me autem hoc tempore suspiciunt *beatumque praedicant*, et omnes deos precantur, ut iis aliquando demonstrare liceat, se quoque nihilo minùs quàm me, fideles amicis esse, hostibus nunquam cessuros, dum vitâ fruuntur, nisi numen obstat: virtuti verò et existimationi bonae, nè Syrorum quidem et Assyriorum omnia bona, tuis addita, praetulerint: tales viros cer-

εἶναι.
νῆς δι
παινά
μαι
πᾶσι
τῇ θυ
ταύτη
σὶν ἐμ
χρήμα
ἄλλα
μι εἰπ
νες αὐ
οὐδὲ μ
μάσσοι
πᾶσι θ
δεῖξαι
τοῖς φι
ύφειντ
τὶ δὲ
τὰ Σύ
πάντα

εἶναι. Τῷτ' οὖν ἐγώ σοι, εὖ ἴοθι, ἕως ἀ-
 νήρ δίκαιος ὦ, καὶ δοκῶν εἶναι τοιῦτος ἐ-
 παινῶμαι ὑπ' ἀνθρώπων, ἔποτ' ἐπιλήσο-
 μαι· ἀλλὰ πειράσομαι σε ἀντιτιμῆσαι
 πᾶσι τῷς καλοῖς. Καὶ ἀνδρὸς δ', ἔφη,
 τῇ θυγατρὶ μὴ φοβῶ ὥς ἀπορήσεις ἀξίου
 ταύτης· πολλοὶ γὰρ καὶ ἀγαθοὶ φίλοι εἰ-
 σὶν ἐμοί, ὧν ὅστις γαμεῖ αὐτήν, εἰ μέντοι
 χρήματα ἔξει τοσαῦτα ὅσα δίδως, ἢ καὶ
 ἄλλα πολλαπλάσια τέτων, ἔκ ἂν ἔχοι-
 μι εἰπεῖν· σὺ μέντοι εὖ ἴοθι ὅτι εἰσὶ τι-
 νες αὐτῶν, οἳ ὧν μὲν σὺ δίδως χρημάτων,
 οὐδὲ μικρὸν τέτων ἔνεκα σὲ μᾶλλον θαυ-
 μάσουσιν· ἐμὲ δὲ ζηλῶσι νυνὶ, καὶ εὐχονται
 πᾶσι θεοῖς γενέσθαι ποτὲ καὶ ἑαυτὰς ἐπι-
 δεῖξαι ὥς πιστοὶ μὲν εἰσιν ἑδὲν ἥτιον ἐμοῦ
 τοῖς φίλοις, τοῖς δὲ πολεμίοις ἑδέποτ' ἂν
 ὑφείντο ζῶντες, εἰ μὴ θεὸς βλάπτοι· ἀν-
 τὶ δὲ ἀρετῆς καὶ δόξης ἀγαθῆς ὅτι ἑδ' ἂν
 τὰ Σύρων, πρὸς τοῖς σοῖς, καὶ Ασυρίων
 πάντα προέλοιντο· τοιῦτους ἀνδρας εὖ ἴ-

38 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

Οἱ ἐνταῦθα καθημένους. Καὶ ὁ Γωβρύας ἐπιγελάσας, Πρὸς θεῶν, ἔφη, ὦ Κύρε, δεῖξόν μοι πῶς ἔστοι εἶσιν, ἵνα σε τέτων τινὰ αἰτήσωμαι παῦδά μοι γενέσθαι. Ἀμέλει, ἔφη, οὐδὲν ἐμὲ σε δεήσει πυνθάνεσθαι, ἀλλ' ἦν σὺν ἡμῖν ἔπη, αὐτὸς σὺ ἕξεις καὶ ἄλλω δεικνῦναι αὐτῶν ἕκαστον.

Τοσαῦτα δ' εἰπὼν δεξιὰν τ' ἔλαβε τῷ Γωβρύα, καὶ ἀναστὰς ἐξήει, καὶ τὰς σὺν αὐτῷ πάντας ἐξήγαγε· καὶ πολλὰ δεομένου τῷ Γωβρύα ἐνδον δειπνεῖν, οὐκ ἠθέλησεν· ἀλλ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐδείπνει, καὶ τὸν Γωβρύαν σὺνδειπνον παρέλαβεν. Ἐπὶ σιβάδος δὲ κατακλιθεὶς ἤρετο αὐτὸν ὧδε, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Γωβρύα, πότερον οἶε εἶναί σοι πλείω ἢ ἡμῶν ἐκάσῳ σρώματα; Καὶ ὃς εἶπεν, Ὑμῖν νῆ τὸν Δῖ' εὖ οἶδ' ὅτι σρώματα πλείω ἐστὶ καὶ κλίνειν, καὶ οἰκία γε πολλῷ μείζων ἢ ὑμετέρα τῆς ἐμῆς· οἱ γε οἰκία μὲν χρῆσθε γῆ τε καὶ ἔρρατῳ, κλίνειν δ' ὑμῖν εἰσιν ὅποσαι γέ·

tò scias hìc jam confedisse. Hìc cùm ad-
 risisset Gobryas, Per deos immortales,
 inquit, indica mihi, Cyre, ubinam illi
 sint, quò petam ut mihi per te liceat ho-
 rum aliquem sumere generum. Nihil
 profectò, ait *Cyrus*, opus fuerit ex me
 sciscitari, sed si nos sequaris, poteris ip-
 semet etiam alteri quemlibet horum o-
 stendere.

Haec loquutus, Gobryae dextram
 prehendit, et surgens abiit, suosque om-
 nes eduxit: cumque multùm *eum* Go-
 bryas rogâisset, intus uti cœnaret, no-
 luit; sed in castris coenavit, et Gobry-
 am sibi in coenâ socium adhibuit. Cùm
 autem super toro herbarum frondium-
 que discubuisset, sic eum interrogavit,
 Dic mihi, Gobrya, inquit, utrùm existi-
 mas plura tibi esse stramenta, quàm cui-
 que nostrùm? Et ille, Vobis profectò,
 inquit, plura sunt tum stragula, tum
 lecti; et domus sanè vestra longè ampli-
 or est, quàm mea; quibus terra quidem
 et coelum domûs usum praebeant; tot
 vobis etiam lecti sunt, quot supra ter-

ram cubilia: praeterea non quas pecus gerit lanas, pro stragulis habetis, sed quaecunque virgulta tum montes tum campi submitunt. Ac Gobryas quidem tunc primum apud eos coenans, cum ciborum qui adponerentur vilitatem cerneret, se suosque multò liberaliùs illis degere iudicavit. At postquam eorum in vescendo moderationem animadverterat; (in nullo enim neque cibo neque potu, Persa, *disciplinâ patriâ* liberaliter institutus, *sic* vel oculis commotus manifestò deprehensus fuerit, vel rapacitate, vel animo, minùs ut *rerum suarum* providus sit, quàm si cibo capiendò non intentus esset: sed ut homines equestres, propterea quòd in equis non perturbantur, inter equitandum et cernere, et audire, et dicere possunt quod oportet; ità et illi par esse censent, ut prudentes se ac moderatos in vescendo palàm praebeant; ac prorsùs caninum belluinumque ducunt, à cibis et potu commoveri) atque secum reputaverat etiam eos de

νομι
μι
ἀλ
νίη
συ
τῶ
σφ
Επ
σίτ
μα
τε
νῆς
ἐχ
ἀλ
ρὰ
μα
τὸ
δεῖ
κεκ
πό
δοκ

νοιντ' ἂν εὖναι ἐπὶ γῆς· τρώματα δὲ νο-
 μίζετε ἔχ' ὅποσα πρόβατα φύει ἔρια,
 ἀλλ' ὅποσα φρύγανα ὄρη τε καὶ πεδία ἀ-
 νήσι. Τότε μὲν δὴ πρῶτον ὁ Γωβρύας
 συνδειπνῶν αὐτοῖς, ὁρῶν τὴν φαυλότητα
 τῶν παρατιθεμένων βρωμάτων, πολὺ
 σφᾶς ἐνόμιζεν εἶναι ἐλευθεριώτερος αὐτῶν.
 Ἐπεὶ δὲ κατενόησε τὴν μετρίότητα τῶν
 σίτων· (ἐπ' ὕδενι γὰρ βρώματι οὐδὲ πό-
 ματι Πέρσης ἀνὴρ τῶν πεπαιδευμένων ἔ-
 τε ὁμμασιν ἂν ἐκπεπληγμένος καταφα-
 νῆς γένοιτο, οὔτε ἀρπαγῇ, οὔτε νόῳ, μὴ
 ἔχ' ἰπρονοεῖν ἅπερ ἂν καὶ μὴ ἐν σίτῳ ὦν·
 ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἵππικοὶ, διὰ τὸ μὴ τα-
 ράσσεσθαι ἐπὶ τῶν ἵππων, δύνανται ἅ-
 μα ἱππεύοντες καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκθεῖν καὶ λέγειν
 τὸ δέον, ἔτω καὶ ἐκείνοι ἐν τῷ σίτῳ οἷονταί
 δεῖν φρόνιμοι καὶ μέτριοι φαίνεσθαι· τὸ δὲ
 κεκινήσθαι ὑπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς
 πόσεως, πάνυ αὐτοῖς κυνικὸν καὶ θηριῶδες
 δοκεῖ εἶναι) ἐνενόησε δὲ αὐτῶν καὶ ὡς ἐπη-

42 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

ρώτων ἀλλήλους τοιαῦτα οἷα ἐρωτηθῆναι
 ἡδιον ἦν ἢ μὴ, καὶ ὡς ἔσκωπλον οἷα σκω-
 φθῆναι ἡδιον ἦν ἢ μὴ· ἅ, τε ἔπαιζον ὡς
 πολὺ μὲν ὕβρεως ἀπῆν, πολὺ δὲ τῷ αἰ-
 χρὸν τι ποιεῖν, πολὺ δὲ τῷ χαλεπαίνε-
 σθαι πρὸς ἀλλήλους. Μεγίσον δι' αὐτῷ
 ἔδοξεν εἶναι, τὸ ἐν στρατείᾳ ὄντας τῶν εἰς
 τὸν αὐτὸν κίνδυνον ἐμβαίνόντων μηδενὸς
 οἶεσθαι δεῖν πλείω παρατίθεσθαι, ἀλλὰ
 τῷτο νομίζειν μεγίστην εὐωχίαν εἶναι,
 τὸς συμμάχεσθαι μέλλοντας ὀτιβελτί-
 στους παρασκευάζειν. Ἡνίκα δὲ ὁ Γω-
 βρύας εἰς οἶκον ἀπιὼν ἀνίστατο, εἶπῃν
 λέγεται, Οὐκέτι θαυμάζω, ὦ Κῦρε, εἰ
 ἐκπώματα μὲν καὶ ἱμάτια καὶ χρυσίον
 ἡμεῖς ὑμῶν πλείονα κεκτήμεθα, αὐτοὶ δ'
 ἐλάττωτος ὑμῶν ἄξιοί ἐσμεν. Ἡμεῖς γάρ
 ἐπιμελόμεθα ὅπως ἡμῖν ταῦτα ὡς πλεῖ-
 στα ἔσαι, ὑμεῖς δέ μοι δοκεῖτε ἐπιμελεῖ-
 σθαι ὅπως αὐτοὶ ὡς κράτιστοι ἔσεσθε. Ὁ
 μὲν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Κῦρος, Ἀγ', ἔφη,

rebus ejusmodi se mutuò interrogare, de quibus jucundius esset interrogari quàm non *interrogari*, et falsè quaedam dicere, quibus perstringi jucundius esset quàm non *perstringi*; quaeque jocarentur, à contumeliâ longè abesse, longè ab actione quâvis turpi, longè *demum* à mutuâ animorum irritatione: *his igitur consideratis, mutatâ tandem sententiâ, Persas se suisque liberaliùs degere putabat.* Maximum verò ei visum est, quod cùm in expeditione essent, nemini eorum qui periculum idem adibant, plura putarent adponenda; sed epulum id lautissimum ducerent, si eos, quos belli socios habituri essent, quàm optimos efficerent. Cùm autem Gobryas domum iturus surgeret, dixisse perhibetur, Non ampliùs, Cyre, miror nos copiam majorem poculorum, et vestium, et auri possidere, quàm vos; sed vobis tamen minoris aestimandos esse. Quippe nobis curae est, ut copiâ illorum adfluamus; vos *id* eniti studiosè mihi videmini, ut ipsi sitis quàm praestantissimi. Haec cùm dixisset *Gobryas*, subjecit Cyrus, Age,

44 CYRI INSTIT. V.

Gobrya, fac adsis cras manè cum equitibus armatis, ut copias tuas inspiciamus, simulque per tuam nos regionem ducas, ut sciamus, quae pro amicorum, quae pro hostium rebus nos habere oporteat. Et tunc quidem his dictis, uterque ad sua discessit.

Cùm autem dies illuxisset, aderat cum equitibus Gobryas, ac praeibat. At Cyrus, velut eum facere par est, qui cum imperio sit, non solum itineri faciendo intentus erat, sed inter progrediendum considerabat, fierine aliquâ ratione posset, ut hostes imbecilliores redderentur, ipsi firmiores. Itaque arcessito Hyrcanio et Gobryâ, (hos enim in primis eâ scire putabat, quibus sibi cognitis opus esse existimabat) Equidem arbitror, inquit, amici, me, si cum vobis, fidis sociis, de hoc bello consultem, nequaquam erraturum: vobis enim magis etiam cogitandum esse video, quàm mihi,

ω
ιπ
μιν
αγ
χ
τα
τα

ερ
δε
μ
τον
ει
νε
κα
αν
ων
εφ
πι
χ
μα

ὦ Γωβρύα, ὅπως πρῶτ' παρέσῃ ἔχων τῆς
 ἱππέας ἐξωπλισμένους, ἵνα καὶ τὴν δύνα-
 μίν σε ἴδωμεν, καὶ ἅμα διὰ τῆς σῆς χώρας
 ἀγῆς ἡμᾶς, ὥς ἂν εἰδῶμεν ἅ τε θεῖ φίλια
 καὶ πολέμια ἡμᾶς νομίζειν. Τότε μὲν δὴ
 ταῦτα εἰπόντες ἀπῆλθον ἑκάτερος ἐπὶ
 τὰ προσήκοντα.

Επεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, παρῆν ὁ Γω-
 βρύας ἔχων τῆς ἱππέας, καὶ ἡγήετο. Ὁ
 δὲ Κύρος, ὥς περ προσήκει ἀνδρὶ ἀρχοντι,
 οὐ μόνον τῷ πορεύεσθαι τὴν ὁδὸν προσεΐχε
 τὸν νῦν, ἀλλ' ἅμα προΐων ἐπεσκοπεῖτο
 εἴ τι δυνατόν εἴη τῆς μὲν πολεμίας ἀδελ-
 νεσέρας ποιεῖν, αὐτῆς δὲ ἰχυροτέρους.
 Καλέσας οὖν τὸν Ὑρκάνιον καὶ τὸν Γωβρύ-
 αν, (τῆς γὰρ ἐνόμιζε μάλιστα εἰδέναι
 ὧν αὐτὸς ὤρετο δεῖσθαι μαθεῖν) Εγὼ τοι,
 ἔφη, ἄνδρες φίλοι, οἶομαι, σὺν ὑμῖν ὥς
 πιστοῖς βεβλευόμενος περὶ τῆς πολέμου τῆδε,
 ἔκ ἂν ἐξαμαρτάνειν· ὁρῶ γὰρ ὑμῖν ἔτι
 μᾶλλον, ἢ ἐμοί, σκεπλίον ὄν, ὅπως ὁ Ασ-

46 ΚΥΤΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

σύριος ἡμῶν μὴ ἐπικρατήσῃ. Εμοὶ μὲν γάρ, ἔφη, τῶνδε ἀποσφαλέντι ἐστὶν ἴσως καὶ ἄλλη ἀποστροφή· ὑμῖν δὲ, εἰ ὅτος ἐπικρατήσῃ, ὁρῶ ἅπαντα τὰ ὄντα ἀλλότρια γιγνόμενα. Καὶ γὰρ ἐμοὶ μὲν πολέμιός ἐστιν, ἔκ ἐμὲ μισῶν, ἀλλ' οἴομενος ἀσύμφορον εἶναι αὐτῷ, ἡμᾶς μεγάλως εἶναι· καὶ στρατεύει διὰ τῆστο ἐφ' ἡμᾶς· ὑμᾶς δὲ καὶ μισεῖ, καὶ ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ὑμῶν. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο ἀμφοτέροι, καὶ τὰ αὐτὰ περαίνειν ὅτι μέλοι, ὥς ταῦτα εἰδόσι, σφίσι, καὶ μέλον αὐτοῖς ἰχυρῶς, ὅπη τὰ νῦν παρόντα ἀποθήσοιτο.

Ενταῦθα δὴ ἤρχετο ὧδε, Λέξατέ μοι, ἔφη, ὑμᾶς μόνους ἐνόμιζε πολεμικῶς ἔχειν ὁ Ασύριος πρὸς ἑαυτόν; ἢ ἐπίσταθε καὶ ἄλλον τινὰ αὐτῷ πολέμιον; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ὑρκάνιος, πολεμιώτατοι μὲν εἰσιν αὐτῷ Καδῆσιοι, ἔθνος μάλα πολὺ καὶ ἀλκιμον· Σάκαι γεμὴν, ὁμοιοὶ ἡμῖν, οἱ πολλὰ κακὰ πεπόνθασιν ὑπὸ τοῦ Ασυρίου·

nè superior nobis evadat Affyrius. Nam mihi, inquit, in his si frustrà fuero, fortassis aliud non deerit perfugium; à vobis autem, si superior hic evaserit, omnia quae possidetis alienatum iri video. Etenim meus hostis est, non quòd me oderit, sed quòd sibi non expedire arbitratur, nos magnos esse; eaque *una* causa est, cur bellum nobis faciat: at vos et odit, et adfectum se à vobis injuriâ ducit. Ad haec respondit uterque, et sibi curae esse eadem exequi, utpote qui scirent illa *quae Cyrus dicebat*, et solliciti etiam essent, quis rerum praesentium futurus sit exitus.

Ibi tum sic orsus est *dicere*, Velim mihi significetis, ait, an vos solos Affyrius existimârit esse hostili in eum animo? an alium quendam infestum ei novistis? Imò, inquit Hyrcanius, infestissimi profectò ei sunt Cadusii, gens magnæ admodum et robusta: Sacae porrò, nobis finitimi, qui multis ab Affyrio incommodis adfecti sunt; nam et illos,

aequè ac nos, conatus est in potestatem suam redigere. Ergò existimatis, ait, jam libenter hos utrosque nobiscum invasuros Assyrium? Imò etiam acriter, inquiunt, si quo modo se nobiscum conjungere possent. At quid obstat, ait, quominus *se nobis* conjungant? Nimirum Assyrii, dixére, ea ipsa gens, per quam nunc iter facis. Cùm haec audisset Cyrus, Quid enim? inquit, Gobrya, nonne tu adolescentem hunc, qui modò regno potitur, gravis cujusdam arrogantiae superbiaeque accusas? Talem nempe eum, ait Gobryas, expertus sum. Utrùm tandem, inquit Cyrus, in te solum se talem praebuit, an etiam erga quosdam alios? Profecto, inquit Gobryas, erga multos etiam alios. At quibus contumeliis imbecilliores adficiat, quid adtinet dicere? etiam viri cujusdam longè me potentioris filium, qui etiam illius sodalis, sicut meus filius, erat, compotantem apud se comprehendit et castravit, *idque* propterea, quemadmodum nonnulli adfirmârunt, quòd ipsius concubina eum à

ἐπειρ
κατα
αὐτῶ
ἡμῖν
γε, ε
μέσω
ἐφασ
ρεύη.
Τί γε
σκου
θέστηκ
τρόπος
ἐφη ὁ
τερα δ
γένετο
Νῆ Δ
Ἀλλὰ
θεῖ λέγ
τέρου
ὥσπερ
συλλα
ΤΟ

ἐπειρᾶτο γὰρ καὶ ἐκείνους, ὥσπερ καὶ ἡμᾶς,
καταστρέφασθαι. Οὐκ ἔν οἶεσθε, ἔφη, νῦν
αὐτὸς ἀμφοτέρους ἡδέως ἂν ἐπιβῆναι σὺν
ἡμῖν τῷ Ασυρίῳ; Εἶπαν, καὶ σφόδρα
γε, εἶπη δύναντο συμμίξαι. Τί οἱ ἐν
μέσῳ, ἔφη, ἐστὶ τῷ συμμίξαι; Ασύριοι,
ἔφασαν, τὸ αὐτὸ ἔθνος δι' ἑπερ νῦν πο-
ρεύῃ. Επεὶ δὲ ταῦτα ἤκασεν ὁ Κύρος,
τί γάρ; ἔφη, ὦ Γωρῦα, εἰ σὺ τῷ νεανί-
σκου τῆτου, ὃς νῦν εἰς τὴν βασιλείαν κα-
θέστηκεν, ὑπερηφανίαν πολλὴν τινα τοῦ
τρόπου κατηγορεῖς; Τοιαῦτα γάρ, οἶμαι,
ἔφη ὁ Γωρῦας, ἔπαθον ὑπ' αὐτῷ. Πό-
τερα δῆτα, ἔφη ὁ Κύρος, εἰς σὲ μόνον ἐ-
γένετο τοῖστος, ἢ καὶ εἰς ἄλλους τινάς;
Νὴ Δί' ἔφη ὁ Γωρῦας, καὶ εἰς ἄλλους πολλούς.
Αλλὰ τὸς μὲν ἀδενῶντας οἷα ὑβρίζει, τί
δεῖ λέγειν; ἑνὸς οἱ ἀνδρὸς πολὺ δυνατω-
τέρου ἢ ἐγὼ ὑόν, καὶ ἐκείνου ἐταῦρον ὄντα,
ὥσπερ τὸν ἐμὸν, συμπίνοντα παρ' ἑαυτῷ
συλλαβὼν ἐξέτεμεν, ὥς μὲν τινες ἔφασαν,

50 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

ὅτι ἡ παλλακὴ αὐτοῦ ἐπήνεσεν αὐτὸν ὡς
καλὸς εἶη, καὶ ἑμακάρισε τὴν μέλλουσαν
αὐτῷ γυναῖκα ἔσεσθαι· ὡς δὲ οὗτος νῦν
λέγει, ὅτι ἐπείρασεν αὐτῇ τὴν παλλακί-
δα. Καὶ νῦν οὗτος εὐνῆχος μὲν ἐστὶ, τὴν
δὲ ἀρχὴν ἔχει, ἐπεὶ ὁ πατήρ αὐτῇ ἐτε-
λεύτησεν. Οὐκῶν, ἔφη, οἷει ἂν καὶ τῷτον
ἡμᾶς ἰδεῖν ἡδέως, εἰ οἴοιτο αὐτῷ βοηθὸς
ἂν γενέσθαι; Εὖ μὲν ἔν οἶδα, ἔφη ὁ Γω-
βρύας· ἀλλ' ἰδεῖν τοι αὐτὸν χαλεπὸν ἐ-
στιν, ὦ Κύρε. Πῶς; ἔφη ὁ Κύρος. Ὅτι
εἰ μέλλοι τις ἐκείνῳ συμμίζειν, παρ' αὐ-
τὴν τὴν Βαβυλῶνα δεῖ παριέναι. Τί ἔν,
ἔφη, τῷτο χαλεπόν; Ὅτι νῆ Δί', ἔφη
ὁ Γωβρύας, οἶδα ἐξεληθῆσαν δύναμιν αὐ-
τόθεν πολλαπλασίαν ἧς σὺ νῦν ἔχεις·
εὖ οἷ' ἴασι ὅτι διὰ ταῦτα ἡτλόν σοι νῦν,
ἢ τὸ πρῶτον, οἱ Ασύριοι καὶ τὰ ὀ-
πλα ἀποφέρουσι, καὶ τῶς ἵππους ἀ-
πάγουσιν, ὅτι τοῖς ἰδοῦσιν αὐτὴν ὀλίγη
ἔδοξεν ἡ σὴ δύναμις· καὶ οὗτος ὁ λό-
γος πολὺς ἤδη ἐνέσπαρται· δοκεῖ δέ μοι,

formae praestantiâ laudaverat, eamque beatam dixerat, quae ejus esset uxor futura; ut autem iste nunc ait, quòd ejus concubinae pudicitiam tentâisset. Ille quidem jam eunuchus est, et, patre mortuo, imperium obtinet. Ergò, inquit *Cyrus*, existimas hunc quoque nos libenter conspecturum, si *nos* arbitraretur opem sibi laturos? *Id* quidem certè fat scio, ait Gobryas: verùm difficile, Cyre, est, ejus in conspectum venire. Quid ità? inquit *Cyrus*. Quia si quis cum eo conjungere se velit, *eum* necesse est praeter ipsam Babylonem transire. Quid hoc tandem, ait *Cyrus* difficultatis habet? Quia profectò, inquit Gobryas, scio copias ex eâ multò his, quas tu nunc habes, majores prodiisse: atque adeò certò scias *velim*, hanc ipsam ob causam minùs Affyrios ad te nunc et arma adferre, et equos adducere, quàm antea, quòd exercitus tuus exiguus esse visus sit iis, qui eum conspexerunt; et iste *quidem* jam increbuit rumor: mihi-

que *adeò* consultius esse videtur, ut cautè proficiscamur.

Hujusmodi *quaedam* cùm ex Gobryâ Cyrus audisset, ei sic respondit; Rectè, Gobrya, mihi dicere videris, qui *nos* de itinere quàm tutissimè faciendo *moneas*. Mihi verò *negotium hoc consideranti* nulla tutior itineris faciendi ratio ad animum accidit, quàm si ipsam ad Babylonem tendamus; si *quidem* ibi robur hostium maximum *est*. Nam multos isthic esse asseris ipse: et si fidentibus quoque sint animis, etiam terribiles nobis erunt, ut equidem arbitror. Et quidem si nusquam nos conspiciant, sed nos, propterea quòd eos metuamus, delitescere existiment, certò futurum scias, inquit, ut metu liberentur, quem conceperunt, proque hoc tanto major iis innascatur fiducia, quanto nos diutiùs non conspexerint: sin autem in eos jam pergemus, multos inveniemus plorantes adhuc illos, qui à nobis interfecti sunt; multos, qui-

ἐφῆ,
εἰς τὰ
Κ
αὐτὰ
μοι δ
ὡς ἀ
Εγώ
φαλε
αὐτῇ
τῶν π
μὲν γ
ρήσου
ται.
μενοί
κείνους
ἀπαλ
σος δὲ
ζον, ὅ
ρῶσιν
λὺς με
τὺς ἀπ

ἔφη, βέλτιον εἶναι φυλαττομένους πορεύεσθαι.

Καὶ ὁ Κῦρος ἀκέσας τῷ Γωβρύῳ τοιαῦτα, τοιάδε πρὸς αὐτὸν ἔλεξε· Καλῶς μοι δοκεῖς, ὦ Γωβρύα, λέγειν, κελεύων ὡς ἀσφαλέςτατα τὰς πορείας ποιῆσθαι. Εγὼ γ' ἔν σκοπῶν ἢ δύναμαι ἐννοῆσαι ἀσφαλεστέραν ἑδεμίαν πορείαν ἡμῖν τῆς πρὸς αὐτὴν Βαβυλῶνα πορεύεσθαι, εἰ ἐκεῖ τῶν πολεμίων ἐστὶ τὸ κράτιστον. Πολλοὶ μὲν γάρ εἰσιν, ὡς σὺ φής· εἰ δὲ καὶ θάρσυσσι, καὶ δεινοὶ ἡμῖν, ὡς ἐγὼ φημι, ἔσονται. Μὴ ὀρῶντες μὲν ἔν ἡμᾶς, ἀλλ' οἰόμενοι ἀφανεῖς εἶναι διὰ τὸ φοβεῖσθαι ἐκείνους, σάφ' ἴασι, ἔφη, ὅτι τῷ μὲν φόβῳ ἀπαλλάσσονται, ὅς αὐτοῖς ἐγένετο, θάρσος δὲ ἐμφύσεται ἀντὶ τούτου τοσούτω μείζον, ὅσω ἂν πλείονα χρόνον ἡμᾶς μὴ ὀρῶσιν· ἣν δὲ καὶ ἤδη ἴωμεν ἐπ' αὐτούς, πολλὰς μὲν αὐτῶν εὐρήσομεν ἔτι κλαίοντας τὰς ἀποθανόντας ὑφ' ἡμῶν, πολλὰς δ' ἔ-

54 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

τι τραύματα ἐπιδεδεμένους, ἃ ὑπὸ τῶν
 ἡμετέρων ἔλαβον, πάντας δ' ἔτι μεμνημέ-
 νης τῆς τῷδε μὲν τῷ στρατεύματος τόλ-
 μης, τῆς δ' αὐτῶν φυγῆς τε καὶ συμφορᾶς.
 Εὖ δ' ἴσθι, ὦ Γωβρύα, εἶναι καὶ τῷτο ἤ-
 δη, ὡς οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι, ὅταν μὲν θαρ-
 ρήσωσιν ἀνυπόστατον τὸ φρόνημα παρέ-
 χοντα· ὅταν δὲ δείσωσιν, ὅσῳ ἂν πλείους
 ὦσι, τοσόντῳ μείζω καὶ ἐκπεπληγμένον
 μᾶλλον τὸν φόβον κέκτηνται. Ἐκ πολ-
 λῶν μὲν γὰρ καὶ κακῶν λόγων ἠϋξημένος
 αὐτοῖς πάρεστιν, ἐκ πολλῶν δὲ καὶ πονη-
 ρῶν χρημάτων, ἐκ πολλῶν δὲ καὶ δυσό-
 μων τε καὶ ἐξεσηκόντων προσώπων ἠθροισαί·
 ὥστε ὑπὸ τῷ μεγέθους ἢ ῥαδίον αὐτόν ἐστιν
 ἔτε λόγοις κατασβέσαι, ἔτε προσάγοντα
 πολεμίοις μένος ἐμβαλεῖν, ἔτ' ἀπάγοντα
 ἀναθρέψαι τὸ φρόνημα· ἀλλ' ὅσῳ ἂν
 μᾶλλον αὐτοῖς θαρσεῖν παρακελεύῃ, το-
 σόντῳ ἐν δεινότεροις ἡγῶνται εἶναι. Ἐκείνο
 μέντοι ἤδη σκεφώμεθα ἀκριβῶς ὅπως ἔχει.

bus erunt obligata vulnera, quae à nostris acceperunt; omnes denique memoria hujusce *nostrae* exercitus audaciam, et fugam calamitatemque suam adhuc tenentes. Scire autem te volo, Gobrya, sic comparatum esse, ut plerique mortales, cum fiduciae pleni sunt, eam sint animorum elatione, quae sustineri nequeat: verum ubi sibi metuunt, tanto majori horribiliorique formidine teneantur, quanto plures numero fuerint. Nam de multis et adversis rumoribus *is terror* eis adauctus adest, de multis et acerbis rebus, de multis etiam tristibus exanimatisque vultibus collectus est; adeo ut ob magnitudinem *terroris hujus* facile fieri nequeat, ut vel ille verbis extinguatur, vel in hostem ducendo robur animis addatur, vel *ab eisdem* abducendo, militum spiritus excitentur: sed quanto magis eos hortere praesentibus ut sint animis, tanto se gravioribus in periculis esse putant. Jam verò illud *etiam* quo se pacto habeat, accuratè con-

fideremus. Nam si deinceps in rebus bellicis *apud eos* futurae sunt victoriae, qui majorem hominum turbam adnumerabunt, rectè tu nobis metuis, et nos reapse in periculo versamur: fin, ut antea, sic etiam nunc, ex virtute dimicantium pendent praeliorum exitus, haud frustra fueris, si fidenti sis animo: nam diis juvantibus multò plures apud nos invenies, qui pugnare velint, quàm apud illos. Ut verò etiam fidentiori sis animo, hoc quoque *tecum* cogita: sunt nempe hostes jam multò etiam minores, quàm essent, antequam à nobis fuère victi; multò etiam minores, quàm cùm aufugerunt: nos autem et majores nunc sumus, cùm vicerimus; et firmiores, cùm nobis vosmet adjunxeritis: noli enim nè tuos quidem jam aspernari, quando nobiscum sunt; nam cum victoribus certò scire debes, Gobrya, etiam eos, qui sequuntur exercitum, fidentibus animis pergere. Nè id quidem te lateat, inquit, posse hostes hoc etiam tempore nos

Εἰ μ
ἐν τ
πλεί
σὺ φο
δεινῶ
διὰ τ
χα
πολύ
ονας
παρ'
ἢ τόδ
πολύ
τηθῆν
ὅτε ἀ
νες νῦ
ἐπεὶ
ἀτίμα
εἰσι
Γωβρυ
ται.
φη, ὅτ

Εἰ μὲν γὰρ τὸ ἀπὸ τῆδε αἱ νίκαι ἔσονται
ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις, ὁπότεροι ἂν
πλείονα ὄχλον ἀπαριθμήσωσιν, ὀρθῶς καὶ
σὺ φοβῇ περὶ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς τῷ ὄντι ἐν
δεινοῖς ἔσμεν· εἰ μὲντοι, ὥσπερ πρόσθεν,
διὰ τῆς εὖ μαχομένης, ἔτι καὶ νῦν, αἱ μά-
χαι κρίνονται, θαρρύνων ἑδὲν ἂν σφαλείης·
πολὺ μὲν γὰρ σὺν θεοῖς παρ' ἡμῖν πλεί-
ονας εὐρήσεις τῆς θέλοντας μάχεσθαι ἢ
παρ' ἐκείνοις. Ὡς δὲ ἔτι μᾶλλον θαρρύνῃς,
καὶ τόδε κατανόησον· οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι
πολὺ μὲν ἐλάττωτές εἰσι νῦν, ἢ πρὶν ἡτ-
τηθῆναι ὑφ' ἡμῶν, πολὺ δὲ ἐλάττωτες, ἢ
ὅτε ἀπέδρασαν ἡμᾶς· ἡμεῖς δὲ καὶ μείζο-
νες νῦν, ἐπεὶ ἐνικήσαμεν· καὶ ἰχυρότεροι,
ἐπεὶ ὑμεῖς ἡμῖν προσεγένεσθε· μὴ γὰρ ἔτι
ἀτίμαζε μηδὲ τῆς σῆς, ἐπεὶ σὺν ἡμῖν
εἰσι· σὺν γὰρ τοῖς νικῶσι σάφ' ἴσθι, ὧ
Γωβρύα, θαρρύντες καὶ οἱ ἀκόλυσθαι ἔπον-
ται. Μὴ λανθανέτω δέ σε μηδὲ τῆς, ἔ-
φη, ὅτι ἔξεσι μὲν τοῖς πολεμίοις καὶ νῦν

58 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

ιδεῖν ἡμᾶς· γοργότεροι δὲ, σάφ' ἰοῦσι, ἔδα-
μῶς ἂν αὐτοῖς φανείημεν, ἢ ἰόντες ἐπ' ἐ-
κείνης. Ὡς οὖν ἐμῶ ταῦτα γινώσκον-
τος, ἄγε ἡμᾶς εὐθὺ τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος.

Οὕτω μὲν δὴ πορευόμενοι, τεταρτάῳ
ἐπὶ τοῖς ὁρίοις τῆς Γωβρύς χώρας ἐγέ-
νοντο. Ὡς δ' ἐν τῇ πολεμίᾳ ἦν, κατέ-
σκησε λαβὼν ἐν τάξει μεθ' ἑαυτῶ τῆς τε
πεζῆς καὶ τῶν ἵππέων ὅσας ἐδόκει αὐτῷ
καλῶς ἔχειν· τῆς δ' ἄλλης ἱππέας ἀφῆ-
κε καταθεῖν, καὶ ἐκέλευσε τῆς μὲν ὅπλα
ἔχοντας κατακαίνειν, τῆς δ' ἄλλους καὶ
πρόβατα, ὅσα ἂν λάβωσιν, ἄγειν πρὸς
αὐτόν. Εκέλευσε δὲ καὶ τῆς Πέρσας συγ-
καταθεῖν· καὶ ἦκον πολλοὶ μὲν αὐτῶν κα-
τακεκυλισμένοι ἀπὸ τῶν ἵππων, πολλοὶ
δὲ καὶ λείαν πλείστην ἄγοντες. Ὡς δὲ
παρῆν ἡ λεία, συγκαλέσας τῆς τε τῶν
Μήδων ἄρχοντας καὶ τῶν Ὑρκανίων, καὶ
τῆς ὁμοτίμης, ἔλεξεν ὧδε· Ἄνδρες φίλοι,
ἐξένισεν ἡμᾶς ἅπαντας πολλοῖς ἀγαθοῖς

videre: sed terrorem eis majorem conspecti nequaquam incutiemus, quàm si adversùs ipsos progrediamur. Cùm igitur haec mea sit sententia, Babylonem nos rectà ducito.

Itaque sic pergentes, die quarto ad fines agri Gobryae pervenerunt. Cumque *jam* esset in hostico, constitit instructosque apud se retinuit tum pedites tum equites, quot ipsi sufficere viderentur: reliquis equitibus excurrendi potestatem fecit, praecepitque ut armatos occiderent, reliquos cum pecudibus, quascunque cepissent, ad se deducerent. Jussit et Persas cum caeteris excurrere; eorumque *adeò* multi redierunt qui ex equis decidissent, multi etiam qui praedam amplissimam adducerent. Praeda autem cùm adesset, convocatis Medorum Hyrcaniorumque principibus et Persis qui *ὁμότιμοι* appellantur, sic eos adloquutus est: Gobryas, amici, nos universos hospitio exceptos liberaliter ha-

60 CYRI INSTIT. V.

buit. Itaque si, postquam diis, inquit, ea quae in more sunt selegerimus, et reliquo exercitui, quantum sat̃s erit, praedam aliam huic largiamur, rectè sanè facturi sumus, ut statim constet, conari nos benè *de nobis* promerentes *vicissim* benefaciendo *vincere*. Hoc ubi audissent, omnes *id* quidem comprobabant, laudibus celebrabant omnes: quin et unus hujusmodi quiddam protulit, Ominò, Cyre, inquit, hoc nobis faciendum est. Nam meâ quidem sententiâ, Gobryas nos mendicos quosdam esse arbitratus est, quia daricis onusti non venimus, nec aureis è pateris bibimus: at si hoc fecerimus, agnoverit *sanè*, posse homines etiam absque auro liberales esse. Ite igitur, inquit, atque ubi diis debita magis tradideritis, et quae exercitui suffecerint selegeritis, caetera Gobryae arcessito date. Quamobrem acceptis illi rebus omnibus quibus opus erat, caetera Gobryae dederunt.

Secundùm haec ad ipsam Babylonem

ὁ Γα
λόντ
τιᾶ
λεία
τῆ εἰ
ἔντα
δὲ τ
πάντ
ᾧδε,
μεν.
Γούα
ἔδαρ
φιαλ
γνοίη
νευ χ
θεῶν
στρατ
σαντε
δὴ λ
ἰδοσα
Ε.

ὁ Γωβρύας. Εἰ οὖν, ἔφη, τοῖς θεοῖς ἐξε-
 λόντες τὰ νομιζόμενα καὶ τῇ ἄλλῃ στρα-
 τιᾷ τὰ ἱκανά, δοίημεν τὴν ἄλλην τέτω
 λείαν, ἃρ' ἂν, ἔφη, καλὸν ποιήσαιμεν,
 τῷ εὐθὺς φανεροῖ εἶναι ὅτι καὶ τὸς εὖ ποι-
 ῶντας πειρώμεθα νικᾶν εὖ ποιοῦντες. Ὡς
 δὲ τῷτ' ἤκουσαν, πάντες μὲν ἐπήνουν,
 πάντες δ' ἐνεκωμιάζον· εἷς δὲ καὶ ἔλεξεν
 ὧδε, Πάνυ, ἔφη, ὦ Κῦρε, τῷτο ποιήσο-
 μεν. Καὶ γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ Γω-
 βρύας πλωχὺς τινὰς ἐνόμιζεν ἡμᾶς, ὅτι
 ἐδαιρεικῶν μέσοι ἤκομεν, οὐδ' ἐκ χρυσῶν
 φιαλῶν ἐπίνομεν· εἰ δὲ τῷτο ποιήσαιμεν,
 γνοίη ἂν, ἔφη, ὅτι ἐλευθερίης εἶναι καὶ ἄ-
 νευ χρυσοῦ ἐσίν. Ἰτε δὴ, ἔφη, τὰ τῶν
 θεῶν ἀποδόντες τοῖς μάγοις, καὶ ὅσα τῇ
 στρατιᾷ ἱκανὰ ἐξελόντες, τὰ ἄλλα καλέ-
 σαντες τὸν Γωβρύαν δότε αὐτῷ. Οὕτω
 δὴ λαβόντες ἐκεῖνοι ὅσα ἔδει, τὰ ἄλλα
 ἔδοσαν τῷ Γωβρύᾳ.

Ἐκ τούτου δὴ ἦει πρὸς αὐτὴν Βαβυλῶ-

62 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

να, παραταξάμενος ὥσπερ ὅτε ἡ μάχη
 ἦν. Ὡς δ' ἔκ ἀντεζήεσαν οἱ Ασσύριοι, ἐ-
 κέλευσεν ὁ Κῦρος τὸν Γωβρύαν προσελά-
 σαντα εἰπεῖν ὅτι εἰ βέλεται ἐξίων ὁ βα-
 σιλεὺς ὑπὲρ τῆς χώρας μάχεσθαι, καὶ
 αὐτὸς σὺν ἐκείνῳ μάχοιτο· εἰ δὲ μὴ ἀ-
 μύνει τῇ χώρᾳ, ὅτι ἀνάγκη τοῖς κρατῶσι
 πείθεσθαι. Ὁ μὲν δὴ Γωβρύας προσελά-
 σας ἐνθα ἀσφαλὲς ἦν, ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ
 αὐτῷ ἐξέπεμψεν ἀποκρινόμενον τοιαύδε·
 Δεσπότης ὁ σὸς λέγει, ὦ Γωβρύα, Οὐχ
 ὅτι ἀπέκτεινά σε τὸν υἱὸν μέλαμέλει μοι,
 ἀλλ' ὅτι ἔ καὶ σὲ προσαπέκτεινα. Μά-
 χεσθαι δ' ἂν βέλησθε, ἡκέει εἰς τὴν τρια-
 κοσὴν ἡμέραν· νῦν δ' ἡμῖν ἔπωχολή· ἔτι
 γὰρ παρασκευαζόμεθα. Ὁ δὲ Γωβρύας
 εἶπεν, Ἀλλὰ μήποτε σοι λήξειεν αὕτη ἡ
 μεταμέλεια· δῆλον γὰρ ὅτι ἀνιῶ σε ἐγὼ
 ἐξ ἧ αὕτη σε ἡ μεταμέλεια ἔχει. Ὁ
 μὲν δὴ Γωβρύας ἀπήγγειλε τὰ τῷ Ασ-
 συρίου· ὁ δὲ Κῦρος ἀκέσας ταῦτα, ἀπῆ-

progressus est *Cyrus*, instructo exercitu
 eodem modo, quo *instructus* pugnae
 tempore fuerat. Cùm verò *Assyrii* con-
 trà non prodirent, *Gobryam* *Cyrus* *eis*
 adequitare et dicere iussit, etiam seipsum
 cum rege dimicaturum, si ille *quidem* e-
 gressus pro regione dimicare vellet: sin
 regionem *suam* non defenderet, neces-
 sariò victoribus parendum *sciret*. Et
Gobryas quidem eò, unde tutò liceret
dicere, profectus, haec dixit: is verò
 quendam prodire iussit, qui in hunc ferè
 modum responderet: Sic ait dominus
 tuus, *Gobrya*, Non me poenitet, quod
 filium tuum interfeci, sed quod praeter
 ipsum non etiam te occiderim. Quòd si
 pugnare velitis, ad diem *ab hoc* trigesi-
 mum venite: nunc nobis haud vacat;
 jam enim adparatui *bellico* damus ope-
 ram. *Gobryas* autem ait, Urinam nul-
 lus tibi sit unquam hujusce rei poeniten-
 tiam agendi finis: manifestum enim est,
 te ab illo tempore, quo ejus te poeniten-
 tia cepit, à me cruciari. Itaque *Gobryas*
Assyrii responsa ad *Cyrum* referebat;

quae cùm hic audisset, copias abduxit; et arcessito Gobryâ, Dic mihi, ait, annon tu aiebas existimare te futurum, ut ille castratus ab Assyrio nobiscum se conjungeret? Equidem *hoc*, ait, certò mihi persuasum habeo: nam multa jam *pridem* nos inter nos liberè colloquuti sumus. Quando igitur, *inquit Cyrus*, commodum tibi videtur, eum accedito; ac primùm quidem sic facito, quemadmodùm ille tibi significabit: ubi verò in congressum ejus veneris, si quidem animadvertes eum nobis amicum esse velle, hoc sanè moliendum erit, ut clam sit, eum nobis amicum esse: nec enim aliquis in bello amicos ullâ ratione aliâ pluribus beneficiis adfecerit, quàm si hostis esse putetur; nec inimicos ullâ ratione alia pluribus quis adfecerit detrimentis, quàm si amicus esse videatur. Novi equidem, ait Gobryas, id vel emturum Gadatam, ut magno aliquo malo regem hunc Assyriorum adficere posset: sed nobis etiam considerandum est, quid possit. Dic igitur, ait Cyrus, an in ca-

γαγε
 Γρύα
 σὺ ὁ
 οἶει
 ἔφη,
 καὶ ἔ
 λους.
 πρόσ
 ποίει
 συγγ
 ἡμῶν
 χανᾶ
 γὰρ ἄ
 πλεῖς
 δοκῶν
 βλάψ
 ναι.
 καὶ π
 σαι κα
 ἀλλ'
 σκοπεῖ
 ΤΟ

γαγε τὸ σράτευμα· καὶ καλέσας τὸν Γω-
 βρύαν, Εἶπέ μοι, ἔφη, οὐκ ἔλεγες μέντοι
 σὺ ὅτι τὸν ἐκτμηθέντα ὑπὸ τῷ Ασυρίου
 οἶσι ἂν σὺν ἡμῖν γενέσθαι; Εὖ μέντοι,
 ἔφη, δοκῶ εἰδέναι· πολλὰ γὰρ ἤδη ἔγωγε
 καὶ ἐκείνος ἐπαρρησιασάμεθα πρὸς ἀλλή-
 λους. Ὅποτε ἔν καλῶς σοι δοκεῖ ἔχειν,
 πρόσθι πρὸς αὐτόν· καὶ πρῶτον μὲν οὕτω
 ποίει, ὅπως ἂν αὐτὸς λέγῃ· ἐπειδὴν δὲ
 συγγένῃ αὐτῷ, εἰ μὲν γνῶς αὐτὸν φίλον
 ἡμῶν βεβλόμενον εἶναι, τῷτ' ἤδη χρὴ μη-
 χανᾶσθαι, ὅπως λάθῃ φίλος ὢν ἡμῖν· ἔτε
 γὰρ ἂν φίλους τις ποιήσκειν ἄλλως πως
 πλείωσα ἀγαθὰ ἐν πολέμῳ, ἢ πολέμιος
 δοκῶν εἶναι· οὐτ' ἂν ἐχθροὺς πλείω τις
 βλάψκειν ἄλλως πως, ἢ φίλος δοκῶν εἶ-
 ναι. Καὶ μὲν, ἔφη ὁ Γωβρύας, οἶδ' ὅτι
 καὶ πρίαιτο Γαδάτας τὸ μέγα τι ποιῆ-
 σαι κακὸν τὸν νῦν βασιλέα Ασυρίων·
 ἀλλ' ὅ,τι ἂν δύναιτο, τῷτο καὶ ἡμᾶς δεῖ
 σκοπεῖν. Λέγε δή μοι, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰς

66 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

τῷτο τὸ φρέριον τὸ πρὸ τῆς χώρας, ὃ φα-
τε Ὑρκανίοις τε καὶ Σάκαις ἐπιτετεχι-
ῖσαι, τῇδε τῇ χώρᾳ πρόβολον εἶναι τῷ
πολέμου, ἅρ' ἂν οἶει, ἔφη, ὑπὸ τῷ φρου-
ράρχου παρεθῆναι τὸν εὐνῆχον ἐλθόντα
σὺν δυνάμει; Σαφῶς γε, ἔφη ὁ Γωβρύ-
ας, εἴπερ ἀνύποπλος ὢν, ὥςπερ νῦν ἐστιν,
ἀφίκοιτο πρὸς αὐτόν. Οὐκοῦν, ἔφη, ἀ-
νυποπτότατος ἂν εἴη, εἰ προσβάλοιμι ἐγὼ
πρὸς τὰ χωρία αὐτοῦ, ὥς λαβεῖν βου-
λόμενος, ἀπομάχοιτο δ' ἐκεῖνος ἀνὰ κρά-
τος· καὶ λάβοιμι μὲν αὐτοῦ τι ἐγὼ, ἀν-
τιλάβοι δὲ καὶ ἐκεῖνος ἡμῶν ἢ ἄλλους τι-
νάς, ἢ καὶ ἀγγέλους πεμπομένους ὑπ' ἐμῷ
πρὸς τέττας ἧς φατε πολεμίους τῷ Ασ-
συρίῳ εἶναι· καὶ οἱ μὲν ληφθέντες λέγοιεν
ὅτι ἐπὶ σφάτευμα ἀπέρχονται, καὶ κλί-
μακας ὡς τὸ φρέριον ἄγοντες· ὁ δὲ εὐνῆ-
χος ἀκέσας προσποιήσαιο, προαγγεῖλαι
βεβλόμενος ταῦτα, παρεῖναι. Καὶ ὁ Γω-
βρύας εἶπεν, Οὕτω μὲν γιγνομένων σα-

stello hoc, quod est ante regionem hanc, quod *ipsi* dicitis contra Hyrcanios et Sacas excitatis muris munitum esse, ut belli *tempore* propugnaculo huic regioni sit; *in hoc*, inquit, *castellum* existimas admissum iri à praesidii praefecto eunuchum illum, si cum copiis accedat? Prorsus, inquit Gobryas, si quidem haud suspectus, uti nunc est, ad eum veniat. Ergo, ait *Cyrus*, quàm minimè suspectus fuerit, si ego castella ipsius adoriar, tanquam ea capere velim, et ille totis viribus defendat: et capiam ego quiddam, quod ipsius sit, ille contrà vel quosdam alios nostrum capiat, vel etiam nuntios eos qui mittentur à me ad illos, quos regi Assyriorum infestos esse dicitis: *ex his* qui capti fuerint, ad exercitum se proficisci dicant, ut scalas ad castellum *illud* deportent; eunuchus autem, his auditis, adeste se simulet, velut haec indicaturum. Et Gobryas, Si res ità generatur, ait, certò scio recepturum eum,

atque etiam rogaturum, ut secum maneat, donec tu recedas. Ergo, ait Cyrus, si semel castellum ingrediatur, an nostram illud in potestatem redigere possit? Ità videtur, inquit Gobryas, siquidem intus ille adparando juvet, ac tu foris impetu vehementiori exercitum admoveas. Ito igitur, inquit Cyrus; et enitere *castratum* ut *istum* haec edoceas et re confectâ nobis praestò sis: fidem verò neque dederis neque ostenderis ei majorem illâ quam à nobis ipse accepisti.

Secundùm haec discessit Gobryas: et eum cùm animo gaudenti videret eunuchus, omnibus de rebus *cum eo* consensit et pactus est ut oportuit. Cumque renuntiâisset *Cyro* Gobryas, videri sibi apud eunuchum *certa jam et firma* esse omnia quae mandâisset; tum deinde postero die Cyrus copias admovebat, Gadatas contrà *pro suis* propugnabat: castellum autem à *Cyro* captum, id erat, quod Gadatas jusserrat *oppugnari*: nuntios autem,

φῶς
γ' ἀν
κῆν δ
δύνα
χωρί
μὲν εἰ
δ' ἔξω
ἔν, ἔφ
πραξ
ἀν με
αὐτὸς
φῶς.

Εκ
σμενος
λόγει
πεὶ δὲ
δοκίμη
σαλέντ
μὲν ὁ Κ
ἦν δὲ κ
ἔφη ὁ Ι

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'. 69

φῶς οἶδα ὅτι παρείη ἂν αὐτόν, καὶ δέοιτό
 γ' ἂν αὐτῷ μένειν ἔστε σὺ ἀπέλθης. Οὐ-
 κῆν ἂν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἴγε ἅπαξ εἰσέλθοι,
 δύναιτ' ἂν ἡμῖν ὑποχείριον ποιῆσαι τὸ
 χωρίον; Εἰκὸς γάρ, ἔφη ὁ Γωβρύας, τὰ
 μὲν ἔνδον ἐκείνῃ συμπαράσκευάζοντος, τὰ
 δ' ἔξωθεν σὺ ἰχυρότερα προσάγοντος. Ἰθι
 ἔν, ἔφη καὶ πειρῶ, ταῦτα διδάξας καὶ δια-
 πραξάμενος, παρῆναι· πιστὰ δὲ αὐτῷ ἔκ
 ἂν μείζω ἔτε εἴποις ἂν ἔτε δείξαις ὧν
 αὐτὸς σὺ τυγχάνεις παρ' ἡμῶν εἰλη-
 φώς.

Ἐκ τήτου ὥχετο μὲν ὁ Γωβρύας· ἄ-
 σμενος δὲ ἰδὼν αὐτόν ὁ εὐνύχος, συνωμο-
 λόγει τε πάντα καὶ συνέθετο ἃ ἔδει. Ἐ-
 πεί δὲ ἀπήγγειλεν ὁ Γωβρύας ὅτι πάντα
 δοκιμῇ ἰχυρῶς τῷ εὐνύχῳ ἔχειν τὰ ἐπι-
 σαλέντα, ἐκ τήτου τῇ ὑστεραίᾳ προσέβαλε
 μὲν ὁ Κῦρος, ἀπεμάχετο δὲ ὁ Γαδάτας·
 ἦν δὲ καὶ ὃ ἔλαβε χωρίον ὁ Κῦρος, ὁποῖον
 ἔφη ὁ Γαδάτας· τῶν δὲ ἀγγέλων οὓς ἔ-

70 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

πεμψεν ὁ Κῦρος, προειπὼν οἱ πορεύσονται, τὸς μὲν εἶασεν ὁ Γαδάτας διαφεύγειν, ὅπως ἄγοιεν τὰ στρατεύματα, καὶ τὰς κλίμακας κομίζοιεν· ὃς δ' ἔλαβε, βασανίζων ἐναντίον πολλῶν, ὡς ἤκουσεν ἐφ' ἃ ἔφασαν πορεύεσθαι, εὐθέως συνεσκευασμένος ὡς ἐξαγγελῶν, τῆς νυκτὸς ἐπορεύετο. Τέλος δὲ πιστευθεὶς, ὡς βοηθὸς εἰσέρχεται εἰς τὸ φρερίον· καὶ τέως μὲν συμπαρασκευάζεν, ὅτι ἐδύνατο τῷ φρεράρχῃ· ἐπεὶ δὲ ὁ Κῦρος εἰσῆλθε, καταλαμβάνει τὸ χωρίον, συνεργὸς ποιησάμενος καὶ τὸς παρὰ Κύρῳ αἰχμαλώτους. Ἐπεὶ δὲ τὸτο ἐγένετο, εὐθὺς Γαδάτας ὁ εὐνῆχος τὰ ἐνδον καταστήσας ἐξῆλθε πρὸς τὸν Κῦρον, καὶ τῷ νόμῳ προσκυνήσας, εἶπε, Χαῖρε ὦ Κῦρε. Ἀλλὰ ποιῶ ταῦτ', ἔφη· σὺ γάρ με σὺν τοῖς θεοῖς καλεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκάζεις χαίρειν. Εὖ γὰρ ἴασι, ἔφη, ὅτι ἐγὼ μέγα ποιῶμαι, φίλον τῷτο τὸ χωρίον τοῖς ἐνθάδε συμμάχοις κατα-

CYRI INSTIT. V. 71

quos Cyrus miserat, et quò proficisci deberent praemonuerat, alios Gadatas elabi sivit ut copias adducerent, et scalas adferrent; de iis verò quos cepit quaestione in multorum presentiâ habitâ, cùm audisset, ad quae proficisci se dicerent, statim rebus *ad iter* adparatis, tanquam haec enuntiaturus, noctu profectus est. Tandem cùm ei fides habita esset, velut opem laturus castellum ingreditur: ac primùm quidem unâ cum castelli praefecto *omnia* pro viribus adparabat; posteaquam verò Cyrus accessit, castellum *Gadatas* occupat, usus ad hoc etiam captivorum de Cyri copiis operâ. Quod cùm confectum esset, statim Gadatas eunuchus rebus in ea constitutis ad Cyrum egreditur, cumque eum more adorâisset, Gaudere, inquit, te Cyre jubeo. Gaudio verò, subjecit *ille*: nam tu cum diis non solùm me jubes, sed etiam cogis gaudere. Nam planè scias, magni me facere, quod fociis hîc *nostris* castellum hoc pacatum relinquo: tibi verò, Gadata, in-

quit, liberorum quidem, uti videtur, procreandorum facultatem ademit Assyrius, amicos parandi facultatem non abstulit: sed velim tibi persuadeas, te nos hoc facto *tibimet* amicos fecisse; qui, si poterimus, haudquaquam deteriores in ope tibi ferendâ esse conabimur, quàm si filios, vel nepotes haberes. Hujusmodi verba fecit *Cyrus*:

Atque hîc Hyrcanius, qui jam primum animadverteret quid esset gestum, adcurrit ad Cyrum; prehensâque ejus dextrâ, inquit, O ingens tu bonum amicis Cyre, quantam ut diis gratiam *modò* debeam effecisti, quod tibi me conjunxerunt. Jam verò abito, inquit Cyrus, et recepto *in potestatem tuam* castello, cujus causâ me *tantoperè* complecteris, ita res ejus componito, nationi ut vestrae maximo sit commodo, et reliquis sociis, inque primis, ait, huic Gadatae, qui captum id nobis tradit. Quid igitur? inquit Hyrcanius, an ubi Cadusii Sacaeque venerint, et cives mei, hunc etiam vocabi-

λιπ
ριος
φείλ
δύνα
ἡμᾶ
σοί,
ρους
γόνε
I
μένο
χὲ λ
γα
λήν
ὅτι
ἔφη
ἐνεκ
ὡς δ
ἦ, κ
ἔφη,
τὸ
ἐπε

λιπεῖν· σέ οἱ, ἔφη, ὦ Γαδάτα, ὁ Αἰσύ-
 ριος παῖδας μὲν, ὡς ἔοικε, τὸ ποιεῖν ἀ-
 φείλειο, ἐ μὲντοι τόγε φίλος κτᾶσθαι σέ
 δύνασθαι ἀπεξέρῃσεν· ἀλλ' εὖ ἴσθι ὅτι
 ἡμᾶς τῷ ἔργῳ τέτῳ φίλος πεποίησαι, οἱ
 σοί, ἣν δυνώμεθα, πειρασόμεθα μὴ χεί-
 ρους βοηθοὶ παρασῆναι ἢ εἰ παῖδας ἢ ἐκ-
 γόνους ἐκέκτησο. Ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεξεν·

Ἐν δὲ τέτῳ ὁ Ὑρκάνιος, ἄρτι ἠσθη-
 μένος τῷ γεγενημένου, προσθεῖ τῷ Κῦρῳ,
 καὶ λαβὼν τὴν δεξιὰν αὐτῷ, εἶπεν, Ω μέ-
 γα ἀγαθὸν σὺ τοῖς φίλοις Κῦρε, ὡς πολ-
 λὴν με τοῖς θεοῖς ποιεῖς χάριν ὀφείλεις,
 ὅτι σοί με συνήγαγον. Ἴθι νῦν τοίνυν,
 ἔφη ὁ Κῦρὸς, καὶ λαβὼν τὸ χωρίον οὐπερ
 ἐνεκά με ἀσπάζῃ, διατίθει αὐτὸ οὕτως,
 ὡς ἂν τῷ ὑμετέρῳ φύλῳ πλείους ἄξιον
 ᾖ, καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις, μάλιστα δ',
 ἔφη, Γαδάτα τέτῳ, ὅς ἡμῖν λαβὼν αὐ-
 τὸ παραδίδωσι. Τί ἔν; ἔφη ὁ Ὑρκάνιος,
 ἐπειδὴν Καδῶσιοι ἔλθωσι καὶ Σάκαι, καὶ οἱ

74 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

ἐμοὶ πολῖται, καλέσωμεν καὶ τῷτον, ἵνα
κοινῇ βελευσώμεθα πάντες, ὅσοις προσή-
κει, πῶς ἂν συμφορώτατα χρώμεθα τῷ
φρξρίῳ; Ταῦτα μὲν οὕτως συνήνεσε καὶ ὁ
Κῦρος· ἐπεὶ δὲ συνῆλθον οἷς ἔμελε περὶ
τῷ φρξρίῳ, ἐβουλεύσαντο κοινῇ φυλάττειν
οἷσπερ ἀγαθὸν ἦν φίλιον ὄν, ὅπως ἑαυτοῖς
μὲν πρόβολος εἴη πολέμου, τοῖς δὲ Ἀσσυ-
ρίοις ἐπιτετειχισμένον. Ἐπεὶ δὲ τῷτο
ἐγένετο, πολὺ δὴ προθυμότερον καὶ Κα-
δῆσιοι συνεστρατεύοντο καὶ Σάκαι καὶ Ὑρκά-
νιοι· καὶ συνελέγη ἐνλεῦθεν στρατεύμα, Κα-
δασίων μὲν, πελτασαὶ εἰς δισφυρίδας, καὶ
ἵππεῖς εἰς τετρακιχίλιδας· Σακῶν δὲ,
τοξόται εἰς μυρίδας, καὶ ἵπποτοξόται εἰς
διχιλίδας· καὶ Ὑρκάνιοι δὲ πεζοὶ τε ὅσους ἐ-
δύναντο προεξέπεμψαν, καὶ ἵππεας προσ-
επλήρωσαν εἰς διχιλίδας· τὸ γὰρ πρόσθεν
καταλελειμμένοι ἦσαν πλείους οἴκοι αὐ-
τῶν ἵππεῖς, ὅτι οἱ Καδῆσιοι καὶ οἱ Σάκαι
τῶν Ασσυρίων πολέμιοι ἦσαν. Ὅσον δὲ

mus, ut omnes, ad quos res pertinet, in commune consulamus, quo pacto maximâ cum utilitate nostrâ castello fruamur? Haec Cyrus etiam comprobavit: cumque convenissent, ad quos castelli cura pertinebat, hoc consilii ceperunt, ut communiter ab iis custodiretur, quibus expediret illud habere pacatum, quò ipsis belli *tempore* propugnaculo esset, ac munimento Assyriis objecto. Id ubi factum esset, multò alacrius et Cadusii, et Sacae, et Hyrcanii militiae societatem amplectebantur; coactusque hinc est exercitus, ex Cadusiis, ad vicies mille peltastae, equitumque circiter quatuor millia; de Sacis, decies mille sagittarii, et ad duo hippotoxotarum millia: et Hyrcanii pedites, quot poterant, caeteris adjiciendos emiserunt; equitumque numerum ad duo millia expleverunt; nam domi antehac major equitum pars relicta erat, quòd Cadusii et Sacae hostes Assyriorum essent. At toto illo tempore, quo

76 CYRI INSTIT. V.

sedebat *hic* Cyrus, ut castelli res constitueret, multi Assyriorum, qui his locis erant vicini, equos adducebant, multi deferebant arma, quòd jam finitimos omnes metuerent.

Ad Cyrum deinde accedit Gadatas, et nuntios ad se venisse dicit, *qui narrent*, Assyrium, posteaquam de castello inaudisset, graviter *molestaque* tulisse, seque ad incurfionem in ipsius *Gadatae* agrum faciendam parare. Quamobrem si me, Cyre, dimiseris, ait, *saltem* tueri munitiones enitar; res utique caeteras minoris facio. Et Cyrus, Si ergo jam discesseris, inquit, quando futurus es domi? Tertio *sanè* die, inquit Gadatas, meâ in regione coenabo. An et Assyrium isthic, ait Cyrus, offensurum te jam arbitraris? Sat quidem certè scio, inquit *Gadatas*: *tanto magis* enim festinabit, quanto tu abiisse longiùs videris. Verùm ego, subjecit Cyrus, quoto die cum copiis eò pervenire possim? Ad hoc respondet Gadatas, Magnas tu jam, domine,

Χρ
τὸ
κατ
πῆ
φοβ

Γα
γελ
περ
σου
χῶ
τεί
ἀλλ
πεν
ὁ Γ
ἐν τ
οίει
ἐφη
κεί
σα
κοίμ

χρόνον ἐκαθέζετο ὁ Κῦρος ἀμφὶ τὴν περὶ
τὸ φρέριον οἰκονομίαν, τῶν Ασυρίων τῶν
κατὰ ταῦτα τὰ χωρία πολλοὶ μὲν ἀ-
πῆγον ἵππους, πολλοὶ δὲ ἀπέφερον ὄπλα,
φοβούμενοι ἤδη πάντας τὰς προσχώρας.

Εκ δὲ τῆς προσέρχεται τῷ Κύρῳ ὁ
Γαδάτας, καὶ λέγει ὅτι ἤκουσιν αὐτῷ ἄγ-
γελοι ὡς ὁ Ασύριος, ἐπεὶ πύθοιτο τὰ
περὶ τῆς φρερίας, χαλεπῶς τε ἐνέγκοι, καὶ
συσκευάζοιτο ὡς ἐμβαλῶν εἰς τὴν αὐτῆς
χώραν. Ἦν ὅν ἀφῆς με, ὦ Κῦρε, τὰ
τείχη ἂν πειραθείην διασῶσαι, τῶν δὲ
ἄλλων μείων λόγος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶ-
πεν, Ἦν ὅν ἴης νῦν, πότε ἔσῃ οἶκοι; Καὶ
ὁ Γαδάτας εἶπεν, Εἰς τρίτην δειπνήσω
ἐν τῇ ἡμετέρᾳ; Ἡ καὶ τὸν Ασύριον, ἔφη,
οἶει ἐκεῖ ἤδη καταλήψεσθαι; Εὖ μὲν οὖν,
ἔφη, οἶδα· σπεύσει γὰρ ὅσω σὺ πρόσω δο-
κεῖς ἵεναι. Εγὼ δὲ, ἔφη ὁ Κῦρος, πα-
σαιῶς ἂν σὺν τῷ στρατεύματι ἐκεῖσε ἀφι-
κοίμην; Πρὸς τῆτο δὴ ὁ Γαδάτας λέγει,

Πολὺ ἤδη, ὦ δέσποτα, ἔχεις τὸ στρα-
τευμα, καὶ οὐκ ἂν δύναιο μείον ἢ ἐν ἑξ ἢ
ἐπὶ αὐτὰς ἡμέραις ἐλθεῖν πρὸς τὴν ἐμὴν οἰκῆσιν.
Σὺ μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀπιθι ὡς
τάχιστα· ἐγὼ δὲ ὡς ἂν δυνατόν ἢ πορεύ-
σομαι. Ὁ μὲν δὴ Γαδάτας ὥχετο· ὁ δὲ
Κῦρος συνεκάλεσε πάντας τὰς ἀρχοντας
τῶν συμμάχων· καὶ ἤδη πολλοὶ τε ἐδόκουν
καὶ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ παρῆναι· ἐν οἷς δὴ ὁ
Κῦρος λέγει τοιάδε·

“ Ἄνδρες σύμμαχοι, Γαδάτας διέ-
“ πραξεν ἃ ἐδόκει πᾶσιν ἡμῖν πολλὰ ἄ-
“ ξια εἶναι· καὶ ταῦτα, πρὶν καὶ ὀτιοῦν
“ ἀγαθὸν ὑφ’ ἡμῶν παθεῖν. Νῦν δὲ ὁ
“ Ἀσσύριος εἰς τὴν χώραν αὐτῷ ἐμβάλ-
“ λειν ἀγγέλλεται, δηλονότι ἅμα μὲν
“ τιμωρεῖσθαι αὐτὸν βεβλόμενος, ὅτι δο-
“ κεῖ μέγα βεβλάφθαι ὑπ’ αὐτῷ· ἅμα
“ δ’ ἴσως καὶ ἐκεῖνο ἐννοεῖται, ὡς εἰ οἱ μὲν
“ πρὸς ἡμᾶς ἀφιστάμενοι μηδὲν ὑπ’ ἐκεί-
“ νου κακὸν πείσονται, οἱ δὲ σὺν ἐκείνῳ

copias habes, nec poteris meum ad domicilium minori quàm sex septemve dierum spatio pervenire. Tu ergo, inquit Cyrus, eò quàm celerrimè proficiscitor: ego pro viribus iter faciam. Discessit igitur Gadatas: Cyrus autem omnes sociorum principes convocavit; et multi jam ac praeclari fortisque viri videbantur adesse; apud quos adeò talem orationem habuit Cyrus:

“ Perfecit ea, focii, Gadatas, quae
 “ nobis omnibus magni aestimanda videbantur; et quidem priùs quàm ullo
 “ à nobis beneficio esset adfectus. Nunc
 “ verò Assyrius in fines ejus incursionem facere nuntiatur, qui nimirum
 “ eâdem vult operâ supplicium de eo sumere, propterea quòd magnum se ab
 “ eo detrimentum accepisse putet; et
 “ illud fortassis etiam cogitat, si nihil ex
 “ ipso mali iis accidat, qui ad nos deficiunt, et qui cum ipso stant à nobis

80 CYRI INSTIT. V.

" deleantur, par esse creditu, brevissimo
 " tempore secum velle stare neminem.
 " Jam ergo, viri, praeclarum quiddam
 " facere videbimur, si alacribus animis
 " opem Gadatae tulerimus, homini benè
 " *de nobis* promerenti: et justè simul
 " fecerimus, si gratiam referamus: et
 " verò etiam, meâ sententiâ, rebus no-
 " stris rectè consuluerimus. Nam si nos
 " palam omnibus eniti videbimur, ut e-
 " os, qui nos laedunt, laedendo vinca-
 " mus, et benè merentes beneficiis su-
 " peremus; consentaneum est, talibus
 " ex causis futurum ut multi se nobis a-
 " micos adscribi velint, et nemo inimicum
 " esse cupiat: sin Gadatam negligere
 " videamur, quibus verbis per deos *im-*
 " *mortales*, aliis persuaferimus, ut nobis
 " gratificentur aliquid? quî nosmet ip-
 " sos audeamus laudare? quî possit ali-
 " quis nostrûm corâm intueri Gadatam,
 " si ab eo beneficiis, tot *nempe ipsi* nu-
 " mero, uno ab homine, eoque tali qui
 " sit in statu, superemur?" In hunc mo-

" ὅν
 " χ
 " εἰ
 " μο
 " δά
 " ἄμ
 " δόν
 " ὡς
 " Εἰ
 " κῶς
 " ποί
 " ὕπε
 " φίλ
 " γνεο
 " εἶνα
 " τα,
 " πείθ
 " δ' ἀν
 " πῶς
 " Γαδο
 " τος,
 ΤΟΝ

“ ὄντες ὑφ’ ἡμῶν ἀπολῶνται, ὅτι ὡς τά-
 “ χιστα οὐδένα εἰκὸς σὺν αὐτῷ βέλεσθαι
 “ εἶναι. Νῦν ἔν, ὦ ἄνδρες, καλὸν τι ἂν
 “ μοι δοκῆμεν ποιῆσαι, εἰ προθύμως Γα-
 “ δάτῃ βοηθήσαιμεν, ἀνδρὶ εὐεργέτῃ· καὶ
 “ ἅμα δίκαια ποιῶμεν ἂν, χάριν ἀποδι-
 “ δόντες· ἀλλὰ μὴν καὶ σύμφορον γ’ ἂν,
 “ ὡς ἐγὼ δοκῶ, πράττοιμεν ἡμῖν αὐτοῖς.
 “ Εἰ γὰρ πᾶσι φαινοίμεθα τὸς μὲν κα-
 “ κῶς ποιοῦντας νικᾶν πειρώμενοι κακῶς
 “ ποῖντες, τὸς δ’ εὐεργετῶντας ἀγαθοῖς
 “ ὑπερβαλλόμενοι, εἰκὸς ἐκ τῶν τοιούτων
 “ φίλους μὲν ἡμῖν πολλὰς βέλεσθαι γί-
 “ γνεσθαι, ἐχθρὸν δὲ μηδένα ἐπιθυμεῖν
 “ εἶναι· εἰ δὲ ἀμελῆσαι δόξαιμεν Γαδά-
 “ τα, πρὸς τῶν θεῶν ποίοις λόγοις ἄλλας
 “ πείθοιμεν ἂν χαρίζεσθαι τι ἡμῖν; πῶς
 “ δ’ ἂν τολμῶμεν ἡμᾶς αὐτὰς επαινεῖν;
 “ πῶς δ’ ἂν ἀντιβλέψαι τις ἡμῶν δύνατο
 “ Γαδάτα, εἰ ἡτλώμεθα αὐτῶ εὖ ποῖν-
 “ τος, τοιοῦδε ὄντες, ἐνὸς ἀνδρος, καὶ τῶ-

82 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

“ του ἔτω διακειμένῃ; ” Ὁ μὲν οὖν ἔτως
εἶπεν· οἱ δὲ πάντες συνεπήνουν ἰχυρῶς
ταῦτα ποιεῖν.

Αγετε τοίνυν, ἔφη, ἐπείπερ καὶ ὑμῖν
συνδοκεῖ ταῦτα, ἐπὶ μὲν τοῖς ὑποζυγίοις
καὶ ὀχήμασι καταλείπωμεν ἕκαστοι τὰς
μετὰ τέτων ἐπιτηδαιοτάτας πορεύεσθαι·
Γωβρύας δὲ ἡμῖν ἀρχέτω αὐτῶν, καὶ ἡ-
γείσῃ αὐτοῖς· καὶ γὰρ ὁδῶν ἔμπειρος, καὶ
τᾶλλα ἱκανός· ἡμεῖς δὲ, ἔφη, σὺν ἵπποις
τοῖς δυνατωτάτοις καὶ ἀνδράσι πορευώμε-
θα, τὰ ἐπιτήδεια τριῶν ἡμερῶν λαβόντες·
ὅσῳ δ' ἂν κουφότερον συσκευαζώμεθα καὶ
εὐτελέστερον, τοσόντω τὰς ἐπίσας ἡμέρας
ἡδίων ἂν ἀριστήσομεν τε καὶ δειπνήσομεν καὶ
καθευδήσομεν. Νῦν δ', ἔφη, πορευώμεθα
ᾧδε· Πρῶτον μὲν ἄγε σὺ Χρυσάντα τὴν
θωρακοφόρον, (ἐπεὶ ὁμαλή τε καὶ πλα-
τεῖα ἡ ὁδός ἐστι) τὴν ταξιάρχην ἔχων ἐν
μετώπῳ πάντας· ἡ δὲ τάξις ἐκάστη ἐφ'
ἐνὸς ἵτω· ἀθρόοι γὰρ ὄντες, καὶ τάχιιστα καὶ

dum dixit *Cyrus*: eaque consenserunt omnes acriter esse facienda.

Agite igitur, inquit, quandò haec vobis etiam placent, relinquamus apud iumenta et vehicula, qui quàm maximè sint ad iter cum his faciendum idonei: Gobryas iis praefectus sit, eosque praecedat: est enim peritus itinerum, et ad *quaevis* alia idoneus: nos, ait, cum valentissimis tum equis tum viris, trium dierum com meatu instructi, pergamus: quanto autem levius et vilius nos oneraverimus, tanto sequentibus *hiscè* diebus *proximis* jucundiùs et pransuri, et coenaturi, et dormituri sumus. Nunc verò, inquit, iter hoc modo instituamus: Primum tu Chrysanta thoracatos ducito, (quandò plana et lata via est) cohortium praefectis omnibus in fronte constitutis; et cohors quaelibet ità procedito, ut singuli singulis succedant: quippe conferti,

et celerrimè et tutissimè iter fecerimus. Hâc de causâ thoracatos praeire jubeo, quòd exercitûs ea pars sit maximè gravis. Gravissima verò si praeceant, faciliùs omnia sequantur necesse est, quae expeditiora sunt: cùm verò pars expeditissima noctu praeceat, mirum non est divelli copias: id enim quod primâ est in acie aufugit. Post hos, ait, Artabazus Persas, qui peltastae sunt et sagittarii, ducat: post eos Andramias Medus, peditatum Medicum: post eos, peditatum Armeniorum, Embas: post eos, Artuchas Hyrcanios: post eos, Thambradas peditatum Sacarum: post eos, Damatas Cadusios. Atque omnes hi sic ducant, ut cohortium praefectos in fronte habeant, peltastas ad dextram, ad laevam agminis sui sagittarios: nam si hoc modo incedant, etiam paratiores quemlibet ad usum fuerint. Post hos, inquit, calones *cum impedimen-*

ἀδ
ἐν
γέ
ῥ
μέ
θα
τα
σπ
τα
ἐφ
ἡ
μια
δὲ
ἐπ
δὲ
κόν
Αγ
μὲν
πελ
ἐαυ
καὶ

ἀσφαλέστατα ἂν πορευοίμεθα. Τέτου δὲ ἔνεκα, ἔφη, τὲς θωρακοφόρους κελεύω ἡγεῖσθαι, ὅτι τῷτο βαρύτατόν ἐστι τῷ στρατεύματος. Τῷ δὲ βαρυτάτου ἡγουμένῳ, ἀνάγκη ῥαδίως ἔπεσθαι πάντα τὰ θάτλον ἰόντα· ὅταν δὲ τὸ τάχισον ἡγῇται ἐν νυκτὶ, ὅδὲν ἐστι θαυμαστὸν καὶ διασπᾶσθαι τὰ στρατεύματα· τὸ γὰρ προταχθὲν ἀποδιδράσκει. Ἐπὶ δὲ τέτοις, ἔφη, Ἀρτάβαζος τὲς Περσῶν πελτασὰς καὶ τοξότας ἀγέτω· ἐπὶ δὲ τέτοις Ἀνδραμίας ὁ Μῆδος, τὸ Μήδων πεζικόν· ἐπὶ δὲ τέτοις, Εμβας τὸ Ἀρμενίων πεζικόν· ἐπὶ δὲ τέτοις, Ἀρτέχας Ὑρκανίους· ἐπὶ δὲ τέτοις, Θαμβράδας τὸ Σακῶν πεζικόν· ἐπὶ δὲ τέτοις, Δαμάτας Καδυσίους. Ἀγόντων δὲ καὶ ἔτοι πάντες, ἐν μετώπῳ μὲν τὲς ταξιάρχους ἔχοντες, δεξιὰς δὲ τὲς πελτασὰς, ἀριστερὰς δὲ τὲς τοξότας τῷ ἑαυτῶν πλαυσίου· ἔτω γὰρ πορευόμενοι, καὶ εὐχρηστώτεροι γίγνομαι. Ἐπὶ δὲ τέ-

86 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

τοις, ἔφη, οἱ σκευοφόροι πάντων ἐπέδω-
 σαν· οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν ἐπιμελείδω-
 σαν πάντων, ὅπως ἂν συνεσκευασμένοι τε
 ὦσι πάντα πρὶν καθεύδειν, καὶ πρῶτ' σὺν
 τοῖς σκέυεσι παρῶσιν εἰς τὴν τεταγμένην
 χώραν, καὶ ὅπως κοσμίως ἔπωνται. Ἐπὶ
 δὲ τοῖς σκευοφόροις, ἔφη, τὸς Πέρσας ἱπ-
 πέας Μαδάτας ὁ Πέρσης ἀγέτω, ἔχων
 καὶ ὅσος τὸς ἑκατοντάρχης τῶν ἱππέων ἐν
 μετώπῳ· ὁ δ' ἑκατόνταρχος τὴν τάξιν
 ἀγέτω εἰς ἓνα, ὥσπερ οἱ πέζαρχοι. Ἐπὶ
 δὲ τέτοις Ραμβάκας ὁ Μῆδος ὡσαύτως
 τὸς ἑαυτοῦ ἱππέας· ἐπὶ δὲ τέτοις σὺ, ὦ
 Τιγράνη, τὸ σαυτὲ ἱππικόν· καὶ οἱ ἄλλοι
 δ' ἱππαρχοι, μεθ' ὧν ἕκαστος ἀφίκετο
 πρὸς ἡμᾶς· ἐπὶ τέτοις Σάκαι ἀγετε· ἔ-
 χατοι δ' ὥσπερ ἦλθον Καδύσιοι ἀγόντων
 στρατεύμα· σὺ δὲ ὁ ἄγων αὐτὸς ἐπιμελῆ,
 τὸ νῦν εἶναι, πάντων τῶν ὀπίσθεν, καὶ
 μηδένα ἑα ὑστερον τῶν σῶν ἱππέων γίγνε-
 σθαι. Ἐπιμελεῖσθε δὲ τῷ σιωπῇ πορεύε-

tis omnium sequantur; eorumque praefecti dent operam ut omnes vasa omnia farcinasque colligant prius et componant, quàm somnum capiant, ac manè cum impedimentis ad locum constitutum adsint, et compositè sequantur. Post calones, inquit, Persas equites Madatas Persa ducat, et is etiam centuriones equitum in fronte habeat: centurio autem *quilibet* cohortem ducat singillatim, perinde atque peditum praefecti *faciunt*. Post hos Rambacas Medus equites itidem suos; et post eos, tu, Tigranes, tuas equestres copias: et *deinde* reliqui etiam equitum praefecti *ducant eos*, cum quibus ad nos quisque venit: post hos vos, Sacae, ducite: ultimi quemadmodum venerunt, ità etiam copias ducant, Cadusii; tuque eorum ductor studiosè curam gerito, in hoc quidem tempore, omnium qui postremo sunt in agmine, neque permittito ut quisquam tuos sequatur equites. Date verò etiam operam vos praefecti, et omnes qui sapitis, ut

cum silentio progrediamini: quippe noctu magis auribus quàm oculis singula tum percipi tum agi oportet: quin et multò majoris res est negotii sedatuque difficilior, si noctu perturbatio incidat, quàm interdiu: quapropter et silentium teneri, et ordines servari necesse est. Nocturnae verò excubiae, inquit, quoties noctu castra vobis erunt movenda, semper quàm brevissimae constituendae sunt et frequentes; nè cui vigiliae in excubiis, si diuturniores sint, in itinere noceant; cùm autem proficiscendi tempus erit, cornu signum est dandum. Vos *denique* rebus iis, quas quemque habere oportet, instructi, ad viam Babylonem versùs *in-*
eundam adeste: quisquis autem progredi coeperit, semper à tergo *iter facientem* ad sequendum hortetur.

Secundùm haec ibant ad tabernacula, et inter eundum colloquebantur inter se, quantum memoriâ valeret Cyrus, quàm multos *ad officii munera* instrueret, quo modo nominatim adpellatis *suis*

θαι οἱ τε ἄρχοντες καὶ πάντες οἱ σωφρο-
 νῆντες· διὰ γὰρ τῶν ὥτων ἐν τῇ νυκτὶ ἀ-
 νάγκη μᾶλλον ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἕκα-
 στα καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ πράττεσθαι· καὶ τὸ
 παραχθῆναι δ' ἐν νυκτὶ πολὺ μείζον ἐστὶ
 πρᾶγμα ἢ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, καὶ δυσκαίσατώ-
 τερον· ὃ ἔνεκα ἢ τε σιωπὴ ἀσκητέα, καὶ
 ἡ τάξις διαφυλακτέα. Τὰς δὲ νυκτερινὰς,
 ἔφη, φυλακὰς, ὅταν μέλλητε νυκτὸς ἐξ-
 αναστήσεσθαι, αἰεὶ χρὴ ὡς βραχυτάτας
 καὶ ὡς πλείστας ποιεῖσθαι, ὡς μηδένα ἢ ἐν
 τῇ φυλακῇ ἀγρυπνία πολλὴ ὅσα λυμαί-
 νηται ἐν τῇ πορείᾳ· ἡνίκα δ' ἂν ὥρα ἢ
 πορεύεσθαι, σημαίνειν τῷ κέρατι. Ὑμεῖς
 δὲ ἔχοντες ἃ δεῖ ἕκαστον, πάρεστε εἰς τὴν
 ἐπὶ Βαβυλῶνος ὁδόν· ὁ δὲ ὀρμώμενος, αἰεὶ
 τῷ κατ' ἕραν παρεγγυάτω ἔπεσθαι.

Ἐκ τούτων δὲ ὥχοντο ἐπὶ τὰς σκηναίς,
 καὶ ἅμα ἀπιόντες διελέγοντο πρὸς ἀλλή-
 λους, ὡς μνημονικὸς ὁ Κῦρος, ὅπόσοις συνέ-
 ταττε πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο. Ὁ δὲ

90 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

Κῦρος ἐπιμελεία τῷτο ἐποίει· πάνυ γὰρ αὐτῷ θαυμαστὸν ἐδόκει εἶναι, εἰ οἱ μὲν βάνανσοι ἴσασι τῆς ἑαυτῷ τέχνης ἕκαστος τῶν ἐργαλείων τὰ ὀνόματα, καὶ ἰατροὺς δὲ οἶδε καὶ τῶν ὀργάνων καὶ τῶν φαρμάκων οἷς χρῆται πάντων τὰ ὀνόματα· ὁ δὲ στρατηγὸς ἔτιωσ ἡλίθιος ἔσοιτο, ὥστε οὐκ εἰσεται τῶν ὑφ' αὐτὸν ἡγεμόνων τὰ ὀνόματα, οἷς ἀνάγκη ἐστὶν αὐτῷ ὀργάνοις χρῆσθαι, καὶ ὅταν προκαταλαβεῖν τι βέληται, καὶ ὅταν φυλάττειν, καὶ ὅταν θαρρύνειν, καὶ ὅταν φοβῆσαι. Καὶ ὅταν τιμῆσαι δέποτε τινὰ βέλοιοτο, πρέπον αὐτῷ ἐδόκει εἶναι ὀνομασί προσαγορεύειν. Εἰδοκὸν δὲ αὐτῷ οἱ γινώσκεισθαι δοκῶντες ὑπὸ τῷ ἄρχοντος καὶ τῷ καλὸν τι ποιεῖντες ὀρεῖσθαι μᾶλλον ὀρέγεσθαι, καὶ τῷ αἰσχρόν τι ποιεῖν μᾶλλον προθυμεῖσθαι ἀπέχεσθαι. Ηλίθιον δὲ καὶ τῷτο αὐτῷ ἐδόκει εἶναι, τὸ, ὅποτε βέλοιτό τι πραχθῆναι, ἔτιωσ προστάττειν, ὥσπερ ἐν οἴκῳ ἐνιοὶ προστάττεισι

praeciperet. At Cyrus hoc studiosè faciebat: nam ei perquàm mirum videbatur, eorum qui sordidas exercent artes, tenere suae quemque artes instrumentorum adpellationes, et medico quoque tum instrumentorum tum medicamentorum omnium quibus utitur, nota esse nomina; imperatorem verò tam stolidum esse, ut ducum sub se nomina ignoraret, quibus ei tanquam instrumentis necessariò esset utendum, et cùm quid occupare, et cùm custodire, et cùm *aliquibus* animos addere, et cùm terrere vellet. Quinetiam si quem honore adficere aliquando vellet, ei decorum esse videbatur, ut nominatim *hunc* compellaret. Praeterea existimabat, eos, qui se principi notos esse arbitrarentur, tum magis expetere, ut praeclarum aliquid gerentes conspicerentur, tum studiosè magis curare, ut ab omni se turpi facinore abstinerent. Hoc ei quoque stolidum esse videbatur, *imperatorem*, cùm aliquid geri vellet, ità praecipere, quemadmodum domini quidam domi *suae* imperant, E-

at aliquis ad aquam, Ligna quis findat: nam cùm hoc modo *negotium aliquod famulis* mandatum est, mutuò se respicere putabat omnes neminemque imperata facere; et omnes in culpâ esse, neque tamen quenquam vel ob culpam pudore adfici, vel sibi metuere, quòd ea cum multis ipsi communis esset: his de causis cùm *aliquid* imperaret, nominatim adpellabat omnes. Atque haec Cyri erat de his sententia:

Milites verò tum coenati, locatis excubiis, et necessariis rebus omnibus collectis *compositisque*, quieti se dederunt. Nocte autem mediâ, signum cornu datum est. Cumque Cyrus Chryfantæ dixisset, illum in itinere mansurum ante exercitum, secum sumptis qui circa eum erant ministris, egrediebatur: et paulò post aderat Chryfantas, thoracatos ducens. Huic itaque Cyrus datis ducibus itineris, sensim ut procederet, praecepit,

δεσπ
χισ
ἀλλ
ἡ δὲ
τες
αἰχ
σὺν
αὐτ
τοι.
ἐγίγ
σάντ
σκευ
Ἡν
κέρα
ἐπὶ
στρα
ὕπη
Χρυ
τῶ
πορε

δεσπόται, Ἰτω τις ἐφ' ὕδωρ, Ξύλα τις
 χισάτω· οὕτω γάρ προσταττομένων, εἰς
 ἀλλήλους τε ὄραν ἅπαντες ἐδόκεν αὐτῷ,
 καὶ ὅδεῖς περαίνειν τὸ προσταχθέν· καὶ πάν-
 τες ἐν αἰτία εἶναι, καὶ ὅδεῖς τῇ αἰτίᾳ ἔτε
 αἰχύνεσθαι, ἔτε φοβεῖσθαι ὁμῶς, διὰ τὸ
 σὺν πολλοῖς αἰτίαν ἔχειν· διὰ ταῦτα δὴ
 αὐτὸς πάντας ὠνόμαζεν, ὁπότε προστατ-
 τοι. Καὶ ὁ Κῦρος μὲν δὴ ἔτω περὶ τῶν
 ἐγγίνωσκεν·

Οἱ δὲ στρατιῶται τότε μὲν δειπνή-
 σαντες, καὶ φύλακας κατασησάμενοι, καὶ συ-
 σκευασάμενοι πάντα ἃ ἔδει, ἐκοιμήθησαν.
 Ἦνίκα δ' ἦν ἐν μέσῳ νυκτῶν, ἐσήμαινε τῷ
 κέρατι. Κῦρος δ' εἰπὼν τῷ Χρυσάντῳ ὅτι
 ἐπὶ τῇ ὁδῷ ἐπιμένοι δὴ ἐν τῷ πρόῳθεν τῷ
 στρατεύματι, ἐξήει λαβὼν τὰς ἀμφ' αὐτὸν
 ὑπηρέτας· βραχεῖ δὲ χρόνῳ ὕστερον παρῆν
 Χρυσάντας ἄγων τὰς θωρακοφόρους. Τέ-
 τω μὲν ἦν ὁ Κῦρος δὲς ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ,
 πορεύεσθαι ἐκέλευεν ἡσύχως, ἕως ἀγγε-

94 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

λος ἔλθοι, ὅτι ἐν ὁδῷ πάντες εἶησαν· αὐ-
 τὸς δὲ ἐσηκῶς ἐν τῷ αὐτῷ τὸν μὲν προσ-
 ἰόντα προὔπέμπετο ἐν τάξει, ἐπὶ δὲ τὸν
 ὑπερίζοντα ἔπεμπε καλῶν. Ἐπεὶ δὲ
 πάντες ἐν ὁδῷ ἦσαν, πρὸς μὲν Χρυσάν-
 ταν ἱππέας ἔπεμψεν, ἐροῦντας ὅτι, Ἐν
 ὁδῷ ἦδη πάντες· ἄγε δὴ ἐν θάλασσον. Αὐ-
 τὸς δὲ παρελαύνων τὸν ἵππον εἰς τὸ
 πρόσθεν, ἡσυχος κατεθεᾶτο τὰς τάξεις·
 καὶ οὓς μὲν ἴδοι εὐτάκτως καὶ σιωπῇ ἰόντας,
 προσελαύνων αὐτοῖς, οἵτινες εἶεν ἡρώτα,
 καὶ ἐπεὶ πύθοιτο, ἐπήνει· εἰ δὲ τινες θορυ-
 βημένους αἰδοίτο, τὸ αἷτιον τέττου σκο-
 πῶν, καίλασθεννύναι τὴν ταραχὴν ἐπει-
 ρᾶτο.

“Ἐν μόνον παραλέλειπτο τῆς ἐν νυκτὶ
 ἐπιμελείας αὐτῷ, ὅτι πρὸ παντὸς τῷ
 στρατοπέδῳ πεζῶς εὐζῶντος καὶ πολλὰς προ-
 ἔπεμπεν, ἐφορῶμένους ὑπὸ Χρυσάντα, καὶ
 ἐφορῶντας αὐτὸν, ὡς ὠτακῆσθῆντες, καὶ εἰ-
 πως ἄλλως δύναντο αἰδοῦναι τι, ση-

donec nuntius adesset, in viâ omnes esse: ipse autem eodem in loco consistens, quemlibet advenientem ordine progredi jubebat, cunctantem verò missis nuntiis arcessebat. Cumque omnes essent in itinere, ad Chrysantam misit equites, qui dicerent, Omnes jam in viâ sunt; quare celerius ducito. Ipse profectus equo ad partem anteriorem, tacitus ordines inspectabat; et quos compositè et cum silentio videbat incedere, ad eos adequitans, quinam essent interrogabat; et cum cognovisset, *eos* collaudabat: sin quosdam tumultuari animadverteret, compertâ causâ, motum sedare nitebatur.

Unum modò curae ejus nocturnae *exemplum* exponendum restat, quod ante copias universas pedites *quosdam* expeditos *eosque* non multos praemisit, qui conspicerentur à Chrysantâ, et eum conspicerent, ut auribus captando, et alio quodam modo si persentiscere aliquid possent, Chrysantae significarent, quidquid

opportunum esse videretur: *suus* autem et his erat praefectus, hos qui instruebat; et si quid esset narratu dignum, significabat; sin autem, indicando minimè molestus erat. Et *hâc* quidem nocte iter hoc modo fecerunt: cùm verò illuxisset, quosdam Cadusiorum equites, propterea quòd eorum pedites ultimi pergerent, apud eosdem reliquit, nè ab equitibus hi nudi progredierentur: reliquos in anteriorem partem provehi iussit, quod et hostes in eâ essent parte: ut si quid uspiam ei se opposeret, cum instructo suo robore dimicaret: sive aliqui conspecti essent, qui fugerent, ut quàm expeditissimè persequeretur. Erant etiam apud eum semper instructi, si persequendum esset, qui persequi deberent, et qui apud eum manere: universos autem ordines dissolvi nunquam patiebatur. Hoc modo Cyrus exercitum ducebat: neque tamen ipse uno tantùm loco utebatur, sed aliàs alibi circumvectus inspectabat, ac si

μαί
εἶνα
τὸ
μα
Τῇ
δὲ ἡ
ἰππ
ἐπο
μηδ
εἰς
ὅτι
πως
ὕφ
χοι
ἐξ
αἰ
διώκ
σαν
Κῦρ
μέντ
ἄλλ
Τ

μαίνοιεν τῷ Χρυσάντῳ ὅ,τι καιρὸς δοκοίη
εἶναι· ἄρχων δὲ καὶ ἐπὶ τέτοις ἦν, ὃς καὶ
τέτρε ἐκόσμει· καὶ τὸ ἄξιον μὲν λόγῳ ἐσή-
μαινε, τὸ δὲ μὴ, ἔκ ἡνώχλει λέγων.
Τὴν μὲν δὴ νύκτα ὅτως ἐπορεύοντο· ἐπεὶ
δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τρεῖς μὲν τῶν Καδυσίων
ἱππέας, ὅτι αὐτῶν καὶ οἱ πεζοὶ ἔχατοι
ἐπορεύοντο, παρὰ τέτοις κατέλιπεν, ὥς
μηδ' ὅτοι φίλοι ἱππέων ἴοιεν· τρεῖς δ' ἄλλος
εἰς τὸ πρόοθεν παρελαύνειν ἐκέλευσεν,
ὅτι καὶ οἱ πολέμιοι ἐν τῷ πρόοθεν ἦσαν· ὅ-
πως εἴ τι που ἐναντίον αὐτῷ ὑπαντῶν,
ὑφ' αὐτῷ ἔχων ἐν τάξει τὴν ἰχὺν μά-
χοιτο· εἴτε τι που φεῦγον ὀφθείη, ὅπως
ἐξ ἐτοιμοτάτε διαώκοι. Ἦσαν δὲ αὐτῷ
αἰεὶ τεταγμένοι, εἰ δέοι διωγμῷ, ὅς τε
διώκειν δέοι, καὶ ὅς παρ' ἑαυτῷ μένειν· πᾶ-
σαν δὲ τὴν τάξιν λυθῆναι ὑδέποτε εἶα.
Κῦρος μὲν δὴ οὕτως ἤγε τὸ στρατευμα· οὐ
μέντοι αὐτός γε μιᾷ χώρᾳ ἐχρῆτο, ἀλλ'
ἄλλοτε ἀλλαχῇ περιελαύνων ἐφεώρα τε

98 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

ἡ ἐπεμελεῖτο εἴ τε δέοιτο. Οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρον ὕτως ἐπορεύοντο.

Εκ δὲ τῆς Γαδάτα ἱππικῆς τῶν δυνατῶν τις ἀνδρῶν, ἐπεὶ ἑώρα αὐτὸν ἀφεςηκότα ἀπὸ τῆς Ασσυρίας, ἐνόμισεν, εἴ τι οὗτος πάθοι, αὐτὸς ἂν λαβεῖν παρὰ τῆς Ασσυρίας πάντα τὰ Γαδάτα· οὕτω δὴ πέμπει τινα τῶν ἑαυτῆς πιστῶν πρὸς τὸν Ασσύριον, ἡ κελεύει τὸν ἰόντα, εἰ καταλάβοι ἤδη ἐν τῇ Γαδάτα χώρα τὸ Ασσύριον στρατεύμα, λέγειν τῷ Ασσυρίῳ ὅτι, εἰ βέλοιτο ἐνεδρεῦσαι, λάβοι ἂν τὸν Γαδάταν ἡ τῆς σὺν αὐτῷ. Δηλῶν δὲ ἐνετέλλετο ὅσῃν τε εἶχε δύναμιν ὁ Γαδάτας, ἡ ὅτι Κῦρος ἔσυνείπετο αὐτῷ· ἡ τὴν ὁδὸν ἣ μέλλει προσιέναι ἐδήλωσε. Προσεπέσειλε δὲ καὶ τοῖς αὐτῆς οἰκέταις, ὡς πισεύοιτο μᾶλλον, ἡ τὸ τεῖχος, ὃς ἐτύγχανεν αὐτὸς ἔχων ἐν τῇ Γαδάτα χώρα, παραδῆναι τῷ Ασσυρίῳ, καὶ τὰ ἐνόντα· ἥξειν δὲ ἡ αὐτὸς ἔφη, εἰ μὲν δύναιτο, ἀ-

quo *suis* esset opus, *id* curabat. Atque ità quidem exercitus Cyri pergebat.

In equitatu verò Gadatae quidam ex potentibus viris, cùm eum ab Assyrio defecisse videbat, arbitrabatur se, si quid illi accidisset, omnia quae possideret Gadatas ab Assyrio impetraturum; itaque quendam de iis qui sibi fidi erant ad Assyrium mittit, et eunti mandat, ut, si jam in agro Gadatae Assyriorum copias offenderet, diceret Assyrio, posse ab eo et Gadatam et qui essent cum illo capi, si *quidem* insidias *illi* tendere vellet. Praeterea indicare iussit, quem copiarum numerum Gadatas duceret, quodque Cyrus eum non comitaretur; viam quoque qua accessurus esset indicavit. Dedit etiam famulis suis mandata, quo fidei plus haberetur ei, ut castellum, quod in agro Gadate possidebat, Assyrio cum universis in eo rebus traderent: se venturum quoque aiebat, occiso Gadatâ, si quidem

posset; sin autem, velle se tamen deinceps cum Assyrio facere. Is verò cui datum hoc erat negotii, cùm equitando quàm fieri poterat celerrimè ad Assyrium pervenisset, et cujus rei causâ veniret, exposuisset; auditâ re, castellum ille mox occupat, et cum magno equitum numero et *multis* curribus in vicis *illic* frequentibus insidias locavit. Gadatas, cùm propè ab his vicis abesset, exploratum quosdam praemittit. Assyrius, ut exploratores advenire animadvertit, currus duos tresve, cum paucis equitibus, prodire et fugere jubet, quasi qui et territi et numero pauci essent. Haec cùm exploratores viderent, et ipsi persequabantur, et Gadatae signum dederunt. Is deceptus totis viribus insequitur. Assyrii cùm Gadatam capi jam posse putarent, statim ex insidiis surgunt. His Gadatae milites conspectis, ut par erat, fugiunt: illi contra quemadmodum fieri so-

π
Α
ἐπ
ἦν
ον,
vos
πο
ἐν
ἐγγ
νὰς
ἐγν
γεν
τρί
καί
εἶδο
Γαδ
διώκ
ἐδόκ
ἀντ
ἀμφ
φευγ

ποκτείνας Γαδάταν, εἰ δὲ μὴ, ὥς σὺν τῷ
 Ασυρίῳ τολοιπὸν ἐσόμενος. Ἐπεὶ δὲ ὁ
 ἐπὶ ταῦτα ταχθεὶς ἐλαύνων ὥς δυνατὸν
 ἦν τάχιστα ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Ασύρι-
 ον, καὶ ἐδήλωσεν ἐφ' ᾧ ἦκοι ἀκέσας ἐκεῖ-
 νος τό, τε χωρίον εὐθὺς καὶ αὐτοὺς λαμβάνει, καὶ
 πολλὴν ἵππον ἔχων καὶ ἄρματα ἐνήδρευεν
 ἐν κώμαις ἀθρόαις. Ὁ δὲ Γαδάτας ὥς
 ἐγγὺς ἦν τῶν κωμῶν, πέμπει τι-
 νὰς προερευνησομένους. Ὁ δὲ Ασύριος ὥς
 ἐγὼν προσιόντας τὰς διερευνησοντας, φεύ-
 γειν κελεύει ἄρματα ἑξανασάντα δύο ἢ
 τρία καὶ ἵππους ὀλίγους, ὥς δὴ φοβηθέντας
 καὶ ὀλίγους ὄντας. Οἱ δὲ διερευνηταὶ ὥς
 εἶδον ταῦτα, αὐτοὶ τε ἐδίωκον, καὶ τῷ
 Γαδάτᾳ κατέσειον. Καὶ ὅς ἑξαπαληθεὶς
 διώκει ἀνὰ κράτος. Οἱ δὲ Ασύριοι, ὥς
 ἐδόκει ἀλώσιμος εἶναι ὁ Γαδάτας, εὐθέως
 ἀνίστανται ἐκ τῆς ἐνέδρας. Καὶ οἱ μὲν
 ἀμφὶ Γαδάταν ἰδόντες, ὥσπερ εἰκὸς, ἐ-
 φευγον· οἱ δὲ αὖ, ὥσπερ εἰκὸς, ἐδίωκον.

102 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

Καὶ ἐν τῷτῳ ὁ ἐπιβουλεύων τῷ Γαδάτα
παίει αὐτὸν, καὶ καιρίας μὲν πληγῆς ἀ-
μαρτάνει, τύπλει δὲ αὐτὸν εἰς τὸν ὦμον,
καὶ τιτρώσκει. Ποιήσας δὲ τῷτο, ἐξανί-
σεται, ὡς σὺν τῷις διώκῃσι γένοιτο· ἐπεὶ
δὲ ἐγνώσθη ὅς ἦν, ὁμοῦ δὴ σὺν Ασσυρίοις
προθύμως ἐκτείνων τὸν ἵππον, σὺν τῷ
βασιλεῖ ἐδίωκεν. Ενταῦθα δὴ ἡλίσκοντο
μὲν δηλονότι οἱ βραδυτάτης ἵππους ἔχον-
τες ὑπὸ τῶν ταχίσων· ἦσαν δὲ μάλα
πάντες πιεζόμενοι, διὰ τὸ καλατέλῃσθαι
ὑπὸ τῆς πορείας, οἱ τῷ Γαδάτα ἱππεῖς
καθορῶσι δὲ τὸν Κύρον προσιόντα σὺν τῷ
στρατεύματι· δοκεῖν δὲ χρὴ ἀσμένως καὶ
ἡδέως, ὥσπερ εἰς λιμένα ἐκ χειμῶνος,
προσφέρεσθαι αὐτῆς. Ὁ δὲ Κύρος τὸ μὲν
πρῶτον ἐθαύμασεν, ὡς δ' ἐγνώ τὸ πρᾶγ-
μα, ἔς τε μὲν πάντες ἀντίοι ἤλαυνον, ἀν-
τίος καὶ αὐτὸς ἦγεν ἐν τάξει τὴν στρατιάν·
ὥς δὲ γνόντες οἱ πολέμιοι τὸ ὄν, ἐτράπη-
σαν εἰς φυγὴν, ἐνταῦθα δὴ ὁ Κύρος ἐκέ-

let, insequabantur. Atque hìc Gadatae
 is qui struxerat insidias eum ferit, et à
 vulnere quidem letali aberrat; sed icto *ta-*
men humero, vulnus ei inflixit. Hoc cùm
 patrâffet, discedit, ut persequentibus se
 conjungeret: agnitus autem quis esset, a-
 lacriter unà cum Assyriis equo concitato,
 regem in persequendo juvat. Atque hìc
 quidem illi scilicet quibus erant equi tar-
 dissimi ab iis capiebantur, qui velocissi-
 mos haberent: cumque jam equites Ga-
 datae omnes valdè premerentur, quòd i-
 tinere confecti essent, Cyrum cum exer-
 citu advenientem conspiciunt: credique
 adeò par est eos *tunc* tanquam in portum
 ex tempestate cum gaudio voluptateque
 adpulisse. Cyro primùm res admirationi
 erat, verùm ubi quid ageretur animad-
 vertit, quamdiu quidem omnes adversi
 ferebantur, et ipsi copias instructas in e-
 os ducebat: cùm autem hostes eo, quod
 erat, cognito, in fugam versi sunt, ibi
 tum Cyrus illos, quibus hoc negotii de-

derat, persequi iussit, et ipse cum caeteris subsequabatur, prout expedire putabat. Ibi verò et currus capti sunt, de quorum nonnullis aurigae delabebantur, partim dum converterentur, partim aliis modis; aliqui etiam in potestatem ab equitibus intercepti venêre. Interficiunt etiam cum alios multos, tum illum ipsum qui Gadatam vulnerârat. Pedites verò Assyrii, qui tunc fortè Gadatae castellum obsidebant, partim in illam munitionem, quae à Gadatâ defecerat, fugâ se recipiunt; partim, antevertendo in magnam quandam Assyrii *regis* urbem *se conferunt*; in quam et ipse cum curribus et equis confugerat.

His rebus confectis, Cyrus in regionem Gadatae recedit; et cum eos quos oportuit captivis operam dare iussisset, confestim pergit Gadatae visendi causâ, *cognoscendique* quo pacto se *is* ex vulnere haberet. Illi autem pergenti Gadatas ob-

λε
α
συρ
ἐν
τῶ
λ
ἰπ
ἀλ
Γα
οἱ
τες
ἀπ
εἰς
θα
πο
ἐπ
πρ
ἐχ
τὸν
τος

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'. 105

λευσε διώκειν τὰς πρὸς τῷτο τέλαγμένους,
αὐτὸς δὲ εἶπετο σὺν τοῖς ἄλλοις ὡς ὤετο
συμφέρειν. Εἰθα δὴ καὶ ἄρματα ἠλίσκειο,
ἓνια μὲν καὶ ἐκπιπλόντων τῶν ἡνιόχων,
τῶν μὲν ἐν τῇ ἀναστροφῇ, τῶν δὲ καὶ ἄλ-
λως· ἓνια δὲ καὶ περιτεμνόμενα ὑπὸ τῶν
ἰππέων ἠλίσκετο. Καὶ ἀποκτείνουσιν
ἄλλους τε πολλὰς καὶ τὸν παῖσαντα τὸν
Γαδάταν. Τῶν μέντοι πεζῶν Ασυρίων,
οἱ ἔτυχον τὸ Γαδάτα χωρίον πολιορκῶν-
τες, οἱ μὲν εἰς τὸ τεῖχος κατέφυγον τὸ
ἀπὸ Γαδάτα ἀποσάν, οἱ δὲ, φθάσαντες
εἰς πόλιν τινα τῆς Ασυρίας μεγάλην· ἐν-
θα καὶ αὐτὸς σὺν τοῖς ἄρμασι καὶ τοῖς ἰπ-
ποῖς κατέφευγεν ὁ Ασύριος.

Κῦρος μὲν δὴ διαπραξάμενος ταῦτα
ἐπαναχωρεῖ εἰς τὴν Γαδάτα χώραν· καὶ
προσταξας οἷς ἔδει ἀμφὶ τὰ αἰχμάλωτα
ἔχειν, εὐθύς ἐπορεύετο ὡς ἐπισκέψαιτο
τὸν Γαδάταν ὅπως ἔχει ἐκ τῆς τραύμα-
τος. Πορευομένῳ δ' αὐτῷ ἤδη ὁ Γαδά-

106 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

τας ἐπιδεδεμένους τὸ τραῦμα ἀπήντα.
 Ἰδὼν δὲ ὁ Κῦρος αὐτὸν ἤαθ' ἡ τε καὶ εἶπεν,
 Εγὼ πρὸς σὲ ἦϊα ἐπισκεψόμενος πῶς ἔ-
 χεις. Εγὼ δὲ, εἶπεν ὁ Γαδάτας, ναὶ
 μὰ τῆς θεῆς, σὲ ἐπαναθεασόμενος ἦϊα ὁ-
 ποῖός τις ποτὲ φαίνη ἰδεῖν, ὁ τοιαύτην
 ψυχὴν ἔχων· ὅστις ἔτ' οἶδ' ἐγὼ ὅ,τι νῦν
 μὲ δεόμενος, οὔτε μὴν ὑποχόμενός γέ μοι
 ταῦτα πράξειν, ἔτε μὴν εὖ πεπονθὼς
 ὑπ' ἐμὲ (εἰς γε τὸ ἴδιον) ἔδ' ὅτιῃν, ἀλλ'
 ὅτι τῆς φίλης σοι ἔδοξά τι ὀνήσαι, οὔτως
 ἐμοὶ προθύμως ἐβοήθησας, ὥς νῦν τὸ μὲν
 ἐπ' ἐμοὶ οἴχομαι, τὸ δ' ἐπὶ σοὶ σέσωσμαι.
 Οὐ μὰ τῆς θεῆς, ὦ Κῦρε, εἰ ἦν οἶος ἔφυν
 ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἐπαιδοποιησάμην, ἔκ οἶδα
 εἰ ἐκτησάμην παῖδά ποτ' ἂν τοιῷτον πε-
 ρὶ ἐμέ· ἐπεὶ ἄλλης τε οἶδα παῖδας, καὶ
 τῷτον τὸν νῦν Ασυρίων βασιλέα, πολὺ
 πλείω ἤδη τὸν αὐτῷ πατέρα ἀνιάσαντα
 ἢ σὲ νῦν δύναται ἀνιᾶν. Καὶ ὁ Κῦρος
 πρὸς ταῦτα εἶπεν ὧδε, Ω Γαδάτα, ἦ

ligato jam vulnere occurrit. Eum Cyrus ut vidit, gavissus est dixitque, Ad te ibam visurus quàm valeres. Ego verò, inquit Gadatas, iterum te profectò spectatum veni, ut videam quae vultus tui, tali animo praediti *viri*, species sit; qui cùm ipse nesciam quàm nunc in re mei indigeas, nec mihi sanè haec te facturum promiseris, nec adfectus ulla à me vel tantillo sis beneficio privatim, sed *ideò duntaxat* quòd tibi visus sum amicis aliquid utilitatis adferre, usque adeò alacriter opem tulisti, ut jam me quod attinet, perierim; quod te, salvus sim. Per deos *immortales*, Cyre, etiam si talis essem qualis initio natus sum, liberosque procreassem, haud scio an filium sic erga me adfectum unquam habiturus fuerim: nam et alios *aliorum* filios novi et hunc ipsum Assyriorum modò regem, multò plus doloris *molestiaeque* patri suo adtulisse, quam tibi jam adferre possit. Ad haec Cyrus sic respondit, Multo, Gadata, ma-

jori certè miraculo praetermisso, me jam admiraris. Et quidnam illud est? ait Gadatas. Quòd, inquit, tot Persae tibi navârunt operam, tot Medi, tot Hyrcanii; atque *adedò* quotquot adfunt Armenii, Sacae, Cadusii. Et Gadatas adjecto voto, Verùm his, ait, ô Jupiter, multa dii bona largiantur, et illi qui auctor est ut et hi tales sint. Ut tamen eos, quos tu, Cyre, laudas, egregiè hospitio excipiamus, accipe haec munera, qualia *quidem* ipse *dare* possum: simulque permulta adduxit, ut et rem sacram facere, qui vellet, posset, et universus exercitus hospitio exciperetur, pro dignitate illarum rerum, quae et praeclarè gestae erant et praeclarè successerant.

Cadusius autem extremi custos erat agminis, nec hostium persequendorum particeps; qui *tamen* cùm et ipse vellet facinus illustre quoddam edere, neque communicatâ re cum Cyro, neque ad eum delatâ, in regionem Babylonem ver-

πο.
μά.
δά.
ἐστ.
το.
ρόν.
Κα.
ἐφ.
κ.
εἰν.
τ.
τὰ.
ἦν.
με.
ἐλα.
συ.
με.
τὸ.
σά.
θε.

πολὺ μείζον παρεῖς θαῦμα, ἐμὲ νῦν θαυμάζεις. Καὶ τί δὴ τῷτ' ἐστίν; ἔφη ὁ Γαδάτας. Ὅτι τοσῶτοι μὲν Περσῶν, ἔφη, ἐσπῆδασαν περὶ σέ, τοσῶτοι δὲ Μήδων, τοσῶτοι δὲ Ὑρκανίων· πάντες δὲ οἱ παρόντες Ἀρμενίων καὶ Σακῶν καὶ Καδουσίων. Καὶ ὁ Γαδάτας ἐπεύξατο, Ἀλλ' ὦ Ζεῦ, ἔφη, καὶ τέτοις πολλὰ ἀγαθὰ δῶιεν οἱ θεοί, καὶ πλεῖστα τῷ αἰτίῳ τῷ καὶ τέτλης τοις τέτλης εἶναι. Καὶ ὅπως μέντοι ὅς ἐπαινεῖς, τέτλης, ὦ Κύρε, καὶ ξενίσωμεν καλῶς, δέχου τὰ ξένια οἷα ἐγὼ δύναμαι· ἅμα δὲ προσῆγε πάμπολλα, ὥστε καὶ θύειν τὸν βεβλόμενον, καὶ ξενίζεσθαι πᾶν τὸ σφάτευμα ἀξίως τῶν καλῶς πεποιημένων καὶ καλῶς συμβάντων.

Ὁ δὲ Καδῆσιος ὠπισθοφυλάκει, καὶ ἐμετέχε τῆς διώξεως· βεβλόμενος δὲ καὶ αὐτὸς λαμπρόν τι ποιῆσαι, οὔτε ἀνακοινωσάμενος ὅτε εἰπὼν ἔδεν τῷ Κύρῳ, κατέθει τὴν πρὸς Βαβυλῶνα χώραν. Διε-

110 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

σπαρμένοις δὲ τοῖς ἵπποις αὐτῷ ἀπικὼν ὁ
 Αοσύριος ἐκ τῆς ἑαυτῷ πόλεως, ἧ δὴ κα-
 τέφυγε, συντυγχάνει μάλα δὴ συντε-
 ταγμένον ἔχων τὸ ἑαυτῷ στρατεύμα.
 Ὡς δ' ἔγνω μόνος εἶναι τὰς Καδυσσίους, ἐ-
 πιτίθεται, καὶ τὸν τε ἄρχοντα τῶν Κα-
 δυσίων ἀποκτείνει, καὶ ἄλλας πολλὰς· καὶ
 ἵππους δὲ πολλὰς λαμβάνει τῶν Καδου-
 σίων, καὶ ἡνᾶγοντες λείαν ἐτύγχανον ἀ-
 φαιρεῖται. Καὶ ὁ μὲν Αοσύριος διώξας
 ἄχρις ἧ ἀσφαλὲς ὤρετο εἶναι, ἀπετρά-
 πετο· οἱ δὲ Καδύσιοι ἐσώζοντο πρὸς τὸ
 στρατόπεδον ἀμφὶ δαίλην οἱ πρῶτοι. Κύ-
 ρος δὲ ὡς ἤσθετο τὸ γεγονὸς, ὑπὴντα τε
 τοῖς Καδυσίοις, καὶ ὅντινα ἴδοι τείρωμένον,
 ἀναλαμβάνων, τῷτον μὲν ὡς Γαδάταν
 ἀπέπεμπεν, ὅπως θεραπεύοιτο· τὰς δὲ
 ἄλλας συγκατεσκήνυς, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτή-
 δεα ἔχοιεν συνεπεμελεῖτο, παραλαμβάν-
 νων τῶν ὁμοίων Περσῶν συνεπιμεληθείς
 (ἐν γὰρ τοῖς τοῖς τοῖς οἱ ἀγαθοὶ συνεπιπο-

sus excurrit. Dispersis verò ipsius equibus, *rex* Assyrius cum ex urbe sua, quò confugerat, proficisceretur, cum instructis egregiè copiis occurrit. Cumque solos esse hos Cadusios percepisset, impetum in eos facit, et tum Cadusiorum principem interficit, tum multos alios: quin et complures Cadusiorum equos capit, quamque illi fortè tunc agebant praedam, aufert. Et Assyrius quidem *Cadusios* eò usque persequutus, quò tutum esse putabat, reversus est: Cadusii verò primi ad castra circa vesperam salvi pervenerunt. Cyrus ubi rem, sicuti gesta fuerat, cognovit, et obviam Cadusiis prodiit, et quem vulneratum videret, *eum* recipiens, ad Gadatam mittebat, ut curaretur; caeteros in eodem tabernaculo collocabat, studioseque cum aliis *et ipse* dabat operam ut eis necessaria suppetere, adsumtis in partem curationis *hujus* nonnullis de Persis qui *ὁμότιμοι* appellantur: (nam in hujusmodi rebus *vi-ri* boni libenter operas suas conjungunt)

ipse verò gravem etiam prae ferebat do-
lorem; adeò ut coenantibus aliis, cùm
jam *coenandi* tempus erat, Cyrus etiam
tum cum ministris ac medicis neminem
suâ quidem sponte neglectum relinque-
ret, sed vel ipsemet suis oculis inspicie-
bat *omnes*, vel, ipse si hoc perficere non
posset, palam mitteret qui *eorum* curam
gererent. Ac tum quidem ità se quieti
dederunt: primâ autem luce cùm per
praecones reliquorum quidem duces, Ca-
dusios verò universos convenire jussisset,
talìa quaedam verba fecit:

“ Humanum est, focii, *nobis* quod ac-
“ cidit. Nam eos, homines qui sint, er-
“ rare; minimè, meâ quidem sententiâ,
“ mirum est. Verùm par est fructum
“ nos ut aliquem ex eo quod contigit
“ capiamus, *nimirum* uti discamus copi-
“ as, hostium quae sint copiis imbecilli-
“ ores, ab exercitū toto nunquam avel-
“ lendas esse. Neque hoc dico, ait, non
“ debere *aliquem* etiam minori cum ag-
“ mine illuc unquam proficisci quò fit o-

νείν
ἰχθυ
πνύν
τοῖς
ἀτημ
ἐφεώρ
πων
τότε
ἡμέρα
τὸς α
ἐλεξε
“
“ τὸ
“ τὰ
“ θα
“ γε
“ σα
“ σπ
“ τῆς
“ οὐχ
“ καὶ
ΤΟ

νεῖν ἐθέλουσι) καὶ ἀνιώμενος μέντοι αὐτὸς
 ἰχυρῶς δῆλος ἦν· ὥς καὶ τῶν ἄλλων δει-
 πνήνων, ἡνίκα ἤδη ὥρα ἦν, Κῦρος ἔτι σὺν
 τοῖς ὑπηρεταῖς καὶ τοῖς ἰατροῖς, ὕδνα ἐκὼν
 ἀτημέλητον παρέλιπεν, ἀλλ' ἢ αὐτόπλης
 ἐφεώρα, ἢ, εἰ μὴ αὐτὸς ἐξανύτοι, πέμ-
 πων φανερὸς ἦν τὸς θεραπεύοντας. Καὶ
 τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν· ἅμα δὲ τῇ
 ἡμέρᾳ κηρύξας συιέναι τῶν μὲν ἄλλων
 τὸς ἄρχοντας, τὸς δὲ Καδυσίους πάντας,
 ἔλεξε τοιαύδε·

“ Ἄνδρες σύμμαχοι, ἀνθρώπινον μὲν
 “ τὸ γεγεννημένον πάθος. Τὸ γὰρ ἀμαρ-
 “ τάνειν ἀνθρώπους ὄντας, ὕδεν, οἶμαι,
 “ θαυμαστόν. Ἀξιοί γε μέντοι ἐσμέν τῷ
 “ γεγεννημένῳ τῷ πράγματι ἀπολαῦ-
 “ σάι τι ἀγαθόν, τὸ μαθεῖν μήποτε δια-
 “ σπᾶν ἀπὸ τῷ ὅλῳ δύναμιν ἀσθενεσέραν
 “ τῆς τῶν πολεμίων δυνάμεως. Καὶ
 “ οὐχὶ τῷτ', ἔφη, λέγω, ὥς ἔδει ποτε
 “ καὶ ἐλάσσονι ἔτι μορίῳ ἵεναι ὅπου ἂν

114 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

“ δέη, ἢ νῦν ὁ Καδύσιος ὤχετο· ἀλλ’ ἦν
 “ τις κοινόμενος ὀρμάται τῷ ἱκανῷ βοηθῆ-
 “ σαι, ἔσι μὲν ἀπατηθῆναι, ἔσι δὲ τῷ
 “ ὑπομένοντι, ἔξαπατήσαντι τὸς πολε-
 “ μίους, ἄλλοσε τρέψαι ἀπὸ τῶν ἐξελη-
 “ λυθότων· ἔσι δὲ, ἄλλα παρέχοντα
 “ πράγματα τοῖς πολεμίοις, τοῖς φίλοις
 “ ἀσφάλειαν παρέχειν· κὴ ἔγω μὲν εἶδ’
 “ ὁ χωρὶς ὧν ἀπέσαι, ἀλλ’ ἐξαρτήσεαι
 “ τῆς ἰχύος· ὁ δὲ ἀπελθὼν μὴ ἀνακοινο-
 “ σάμενος ὅπως ἂν ἦ, ὕδεν τι διάφορον πά-
 “ χει ἢ εἰ μόνος ἐστρατεύετο. Ἀλλ’ ἀντί
 “ μὲν τούτου, ἔφη, ἦν θεὸς θέλη, ἀμυνέ-
 “ μεθα τὸς πολεμίους οὐκ εἰς μακράν.
 “ Ἀλλ’ ἐπειδὴν τάχιστα ἀριστήσῃτε, ἄνω
 “ ὑμᾶς ἐγὼ ἔνθα τὸ πρᾶγμα ἐγένετο· κὴ
 “ ἅμα μὲν θάψομεν τὸς τελευτήσαντας,
 “ ἅμα δὲ δεῖξομεν τοῖς πολεμίοις, ἔνθα
 “ κρατῆσαι νομίζουσιν, ἐνταῦθα ἄλλους
 “ αὐτῶν κρείττους, ἦν θεὸς θέλη· κὴ ὅπως
 “ γε μηδὲ τὸ χωρίον ἡδέως ὀρῶσιν, ἔνθα

“ pus, quàm illud fuerit, cum quo Ca-
 “ dufius modò exiit: sed fi quis re cum
 “ illo communicatâ, qui fatîs virium ad o-
 “ pem ferendam habeat, egreditur, fieri
 “ quidem posse ut decipiatur; at *illud e-*
 “ *tiam* fieri posse, ut is qui remanet, ho-
 “ stes fallendo ab iis, qui egressi sunt, a-
 “ vertat: quin et alia hostibus negotia
 “ facessendo, amicos in tuto collocare
 “ potest: atque ità *fiet, ut* nè quidem is,
 “ qui seorsùm fuerit à *caeteris*, absit;
 “ sed ab *exercitûs* robore pendeat: qui
 “ verò discesserit, neque *cum aliquo* com-
 “ municaverit quò iturus sit, illi nihil di-
 “ versi accidit, quàm si solus expeditio-
 “ nem susceperit. At enim pro *facinore*
 “ hoc, volente deo, hostes brevi ulcisce-
 “ mur. Sed cùm primùm pransi fueritis,
 “ eò vos ego ducam ubi res est gesta; si-
 “ mulque mortuos sepeliemus, simul ho-
 “ stibus, si deus volet, ostendemus, illic
 “ alios ipsis esse potiores, ubi se superi-
 “ ores evasisse censent: atque etiam *effici-*
 “ *emus*, ut nè locum quidem illum liben-

116 CYRI INSTIT. V.

“ ter intueantur, nostros ubi focios in-
 “ teremerunt: sin adversi non prodie-
 “ rint, incendemus eorum vicos, agrum-
 “ que populabimur; nè laetitiā ex con-
 “ spectu eorum, quae in nos patrārunt,
 “ capiant; sed intuentes mala propria
 “ moerore adficientur. Itaque vos, in-
 “ quit, alii pransum ite: vos autem, Ca-
 “ dufii, primū hinc digressi, more ve-
 “ stro vobis aliquem ipsis in principem
 “ eligite, qui cum diis ac nobis vestri
 “ curam gerat, ubicunque opus fuerit:
 “ *hunc* ubi delegeritis ac pransi fueritis,
 “ delectum ad me mittite.” Atque haec
 illi fecerunt: Cyrus autem postquam co-
 pias eduxisset, suumque illi, qui à Ca-
 dufiis fuerat delectus, in acie locum tri-
 buisset, iussit *eum* propter se *suorum* aci-
 em ducere, Quò illorum, inquit, si qui-
 dem poterimus, rursus excitemus ani-
 mos. Atque ità *quidem* proficiscebantur:
 cumque *ad locum* pervenissent et Cadu-
 fios seplebant, et agrum populabantur.
 His rebus confectis, commeatum ex ho-

“ κα
 “ μ
 “ κα
 “ μ
 “ νω
 “ με
 “ ἀρ
 “ πρ
 “ αὐ
 “ ὕμ
 “ ἡμ
 “ λη
 “ ἐμέ
 “ ἐπρα
 “ εράτε
 “ ἡρημέ
 “ πλησί
 “ ἐφη, ἡ
 “ δρας.
 “ ἐθαπλο
 “ χώραν

“ κατέκαινον ἡμῶν τὰς συμμάχους· ἦν δὲ
 “ μὴ ἀντεπεξίωσι, καύσωμεν αὐτῶν τὰς
 “ κώμας, καὶ δηώσωμεν τὴν χώραν· ἵνα
 “ μὴ ἂ ἡμᾶς ἐποίησαν ὀρῶντες εὐφραί-
 “ νωνται, ἀλλὰ τὰ ἑαυτῶν κακὰ θεώ-
 “ μενοι ἀνιῶνται. Οἱ μὲν ὅν ἄλλοι, ἔφη,
 “ ἀριστᾶτε ἰόντες· ὑμεῖς δὲ, ὦ Καδύσιοι,
 “ πρῶτον μὲν ἀπελθόντες ἄρχοντα ὑμῶν
 “ αὐτῶν ἔλεοθε ἥπερ ὑμῖν νόμος, ὅστις
 “ ὑμῶν ἐπιμελήσεται σὺν τοῖς θεοῖς καὶ σὺν
 “ ἡμῖν, ἦν τι προσδέηοθε· ἐπειδὰν δὲ ἔ-
 “ λθοθε καὶ ἀριστήσητε, πέμψατε πρὸς
 “ ἐμὲ τὸν αἰρεθέντα.” Οἱ μὲν δὴ ταῦτα
 “ ἐπραξαν· ὁ δὲ Κύρος, ἐπειδὴ ἐξήγαγε τὸ
 “ στρατεῦμα, καὶ κατέστησεν εἰς τάξιν, τὸν
 “ ἡρημένον ὑπὸ τῶν Καδουσίων, ἐκέλευσε
 “ πλησίον αὐτῷ ἄγειν τὴν τάξιν, “Οπως,
 “ ἔφη, ἦν δυνάμεθα, ἀναθαρρύνωμεν τὰς ἀν-
 “ δρας. Οὕτω δὴ ἐπορεύοντο· καὶ ἐλθόντες
 “ ἔθαπλον μὲν τὰς Καδυσίους, ἐδήουν δὲ τὴν
 “ χώραν. Ποίησαντες δὲ ταῦτα, ἀπῆλθον

118 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῆς πολεμίας ἔχοντες
πάλιν εἰς τὴν Γαδάτα.

Εννοήσας δ' ὅτι οἱ πρὸς αὐτὸν ἀφεςη-
κότες, ὄντες πλησίον Βαβυλῶνος, κακῶς
πείσονται, ἂν μὴ αὐτὸς αἰεὶ παρῇ, ὥτως
ὅσας τε τῶν πολεμίων ἀφή, καὶ τέτους
ἐκέλευε λέγειν τῷ Ασυρίῳ, καὶ αὐτὸς
κήρυκα ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν λέγοντα
ταῦτα, ὅτι ἕτοιμος εἶη ἑᾶν τὸς ἐργάζο-
μένους τὴν γῆν, καὶ μὴ ἀδικεῖν, εἰ καὶ ἐκεῖ-
νος βέλοιτο ἑᾶν ἐργάζεσθαι τὸς τῶν πρὸς
αὐτὸν ἀφεςηκότων ἐργάτας. Καίτοι, ἔ-
φη, σὺ μὲν, ἣν καὶ δύνη κωλύειν, ὀλίγους
τινὰς κωλύσεις· (ὀλίγη γάρ ἐστι γῆ ἢ τῶν
πρὸς ἐμὲ ἀφεςηκότων) ἐγὼ δὲ πολλὴν ἂν
σοι γῆν ἐώην ἐνεργὸν εἶναι. Εἰς δὲ τὴν
τῆ καρποῦ κομιδὴν, ἣν μὲν πόλεμος ἦ, ὁ
κρατῶν μὲν, οἶμαι, κομίσεται· ἣν δὲ εἰ-
ρήνη γένηται, δηλονότι σὺ, ἔφη. Ἦν μὲν-
τοι τίς ἢ τῶν ἐμῶν ὅπλα ἀνταίρηται σοι,
ἢ τῶν σῶν ἐμοί, τέτεις, ἔφη, ὥς ἂν δυνά-

stico secum ferentes, in *regionem* Gada-
tae reversi sunt.

Cùm autem ad animum *Cyros* accidisset, futurum, ut qui ad se defecerant, quodd prope Babylonem essent, miserè adfligerentur, nisi praesens ipse semper adesset, idcirco tum eos, quotquot ex hostibus dimittebat, Assyrio dicere iussit, tum ipse caduceatorem misit qui ad eum haec deferret: se *nempe* paratum agricolis parcere, nullâque *hos* adficere injuriâ, si *quidem* et ille eorum, qui ad se defecissent, agricolis, suas ut operas facerent, permittere vellet. Ac tu quidem, ait, etiamsi prohibere possis, non nisi paucos prohibebis: (nam eorum, qui ad me defecerunt, exiguus est ager) ego verò permetterem, amplam tibi regionem cultam esse. Quod autem ad fructus colligendos adtinet, si quidem bellum fuerit, is qui potentior est, meâ sententiâ, *hos* colliget: sin pacem *inter nos* fecerimus, tu scilicet *colliges*, ait. Si quis verò vel meorum adversus te arma sumpserit, vel tuorum adversus me, ab his, in-

quit, pro virili poenas uterque reposce-
mus. His cum mandatis caduceatorem
dimisit. Assyrii verò, cùm haec audis-
sent, omni studio à rege contendebant,
ut in his *Cyro* accederet, ac quàm mini-
mum belli reliquum faceret. Assyrius
verò, sive quòd ei gens sua persuaferat,
sive quòd ipse sic vellet, haec comproba-
vit: pactisque *adedò* convenit, ut cum a-
gricolis pax esset, cum armatis bellum.
Haec igitur de agricolis perfecit Cyrus:
jumentorum quidem pascua amicos suos,
si vellent, in ditione suâ collocare jussit;
hostium vero praedam agebant undecun-
que poterant, ut militia sociis jucundior
esset. Nam tametsi commeatus pararetur
nullus, *tamen* eadem pericula *proposita*
erant: at militiam leviolem efficere vi-
debatur alimenta ex hostium *regione*
quaerendi ratio.

με
σε
Α
ἐπ
σα
μ
ἐπ
τ
ἐγ
ει
μα
δι
τ
λε
ε
μ
ει
Ο
λα
π
εδ

μεθα, ἐκάτεροι ἀμυνέμεθα. Ταῦτα ἐπι-
 σείλας τῷ κήρυκι ἀπέπεμπεν. Οἱ δὲ
 Ασῦριοι, ἐπεὶ ἤκουσαν ταῦτα, πάντα
 ἐποίουν πείθοντες τὸν βασιλέα συγχωρῆ-
 σαι ταῦτα, καὶ ὅτις μικρότατον τῷ πολέ-
 μῳ λιπεῖν. Καὶ ὁ Ασῦριος μέντοι, εἴτε
 ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων πεισθεὶς, εἴτε καὶ αὐ-
 τὸς ὕτω βεβληθεὶς, συνήνεσε ταῦτα· καὶ
 ἐγένοντο συνθήκαι, τοῖς μὲν ἐργαζομένοις
 εἰρήνην εἶναι, τοῖς δὲ ὀπλοφόροις πόλε-
 μον. Ταῦτα μὲν δὴ περὶ τῶν ἐργατῶν
 διεπέπρακτο ὁ Κύρος· τὰς μὲντοι νομὰς
 τῶν κτηνῶν τὰς μὲν ἑαυτῷ φίλως ἐκέ-
 λευσε καταθέσθαι, εἰ βέλοιντο, ἐν τῇ
 ἑαυτῶν ἐπικρατείᾳ· τὴν δὲ τῶν πολε-
 μίων λείαν ἦγον ὁπόθεν δύναιντο, ὅπως
 εἴη ἡ στρατεία ἡδίω τῶις συμμάχοις.
 Οἱ μὲν γὰρ κίνδυνοι, οἱ αὐτοὶ, καὶ ἄνευ τῷ
 λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια· ἡ δὲ ἐκ τῶν
 πολεμίων τροφὴ καυοτέραν τὴν στρατείαν
 ἐδόκει παρέχειν.

122 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

Επεὶ δὲ παρεσκευάζετο ὁ Κῦρος ἤδη
ὥς ἀπιὼν, παρῆν ὁ Γαδάτας ἄλλα τε
δῶρα πολλὰ καὶ παντοῖα φέρων καὶ ἄγων,
ὥς ἂν ἐξ οἴκου μεγάλου, καὶ ἵππους γε πολ-
λὰς ἀφελόμενος τῶν ἑαυτοῦ ἵππέων, οἷς
ἠπισθῇκε διὰ τὴν ἐπιβλήν. Ὡς δ' ἐπλη-
σίασεν, ἔλεξεν ὧδε, Ω Κῦρε, νῦν μὲν σοι
ἐγὼ ἄγω ταῦτα, ἵνα ἐν τῷ παρόντι χρη-
αὐτοῖς ἂν τι δέοι. Νόμιζε δ', ἔφη, καὶ
τᾶλλα πάντα τὰ ἐμὰ, σὰ εἶναι. Οὔ-
τε γάρ ἐσιν, ὅτ' ἔσαι ποτὲ, ὅτῳ ἐγὼ ἀπὸ
ἐμοῦ φύντι καταλείψω τὸν ἐμὸν οἶκον·
ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη, σὺν ἐμοὶ τελευτῶντι
πᾶν ἀποσβῆναι τὸ ἡμέτερον γένος καὶ ὄνο-
μα. Καὶ ταῦτα, ἔφη, ὦ Κῦρε, (ὁμνυμί
σοι τὰς θεὰς, οἳ καὶ ὀρῶσι πάντα καὶ ἀκρί-
βουσιν) ὅτε ἄδικον, ὅτε αἰσχρὸν ὕδεν ὅτ' εἰ-
πὼν οὔτε ποιήσας, ἔπαθον. Καὶ ἅμα
ταῦτα λέγων κατεδάκρυσε τὴν αὐτοῦ
τύχην, καὶ οὐκέτι ἠδυνήθη πλείῳ εἰ-
πεῖν.

Cùm autem Cyrus se jam ad discessum pararet, aderat Gadatas cùm alia dona multa variâque adferens adducensque, velut ex amplâ copiosâque domo, tum permultos equos suis equitibus ademptos, quibus *jam* propter *illas* insidias fidem non habebat. Ubi propiùs accessisset, ità loquutus est, Haec ego jam ad te adduco, Cyre, ut iis in praesenti si quid opus sit utaris. Existimes verò, inquit, *velim*, etiam alia, mea quae sunt, esse tua. Quippe nemo est, nec erit unquam, cui ex me nato domum ego meam relicturus sim: sed necesse est, inquit, me moriente, mecum et genus nostrum et nomen extinguì. Atque haec, Cyre, sum perpessus, ait, (deos juratus testor, qui et vident et audiunt omnia) cùm tamen nihil injustum, nihil turpe, neque dixerim, neque fecerim. Simulque haec dicens, suam cum lacrimis deploravit fortunam, neque loqui plura potuit.

Quibus auditis Cyrus calamitatem ejus miseratus, atque his verbis usus est, Equidem equos, ait, accipio: tuae enim utilitati consulam, hominibus eos dando majori te benevolentia prosequentibus, quam quorum modò erant, uti *quidem* adparet: et Persicum equitatum (id quod jamdudum expetiverim) celeriter explebo ad decem equitum millia: reliquas autem pecunias opesque tecum avectas servato, inquit, donec *tantum* me habere videris, ut remunerando te non sim inferior: quòd si ità abeas ut plura mihi des, quàm à me acceperis; nescio profectò, quo pacto *facere* possim, ut pudore non adficiar. Ad ea Gadatas, Equidem haec tibi credo, ait: (nam ingenium tuum video) verùm consideres, an *satis* ad haec conservanda sim idoneus. Etenim quamdiu Assyrio amici eramus, paterna sanè possessio pulcherrima esse videbatur: (quippe cùm ab urbe maximà Babylone prope absit, quaecunque commoda ex urbe amplà percipi possunt, hisce omnibus fruebamur; quaecunque autem

ὠκτο
μὲν
λήσο
εἶχα
πεθύ
πλη
ἀλλ
ἐφη,
ἡτλα
ὁδὲ
τὸς
χύν
πεν,
γάρ
ὅσα
λοι
εἶναι
μεγί
ὅσα
πόλε

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'. 125

Καὶ ὁ Κῦρος ἀκῶσας, τῷ μὲν πάθους
 ὥκτειρεν αὐτόν, ἔλεξε δὲ ὧδε, Ἀλλὰ τὸς
 μὲν ἵππους δέχομαι, ἔφη· σέ τε γὰρ ὠφε-
 λήσω, εὐνυστέροισι δὲς αὐτὸς, ἢ οἱ νῦν σοι
 εἶχον, ὥς ἔοικεν· ἐγὼ τε (ὅ δὴ πάλαι ἐ-
 πεθύμην) τὸ Περσῶν ἵππικόν θάττον ἐκ-
 πληρώσω εἰς τὸς μυρίας ἵππέας· τὰ δὲ
 ἄλλα χρήματα σὺ ἀπαγαγὼν φύλαττε,
 ἔφη, ἔς' ἂν με ἴδῃς ἔχοντα, ὥστε σὺ μὴ
 ἠτλήσῃαι ἀντιδωρόμενον· εἰ δὲ πλείω μοι
 δὲς ἀπίοις, ἢ λαμβάνων παρ' ἐμῷ, μὰ
 τὸς θεὸς ἐκ οἷδ' ὅπως ἂν δυνάμην μὴ αἰ-
 χύνεσθαι. Πρὸς ταῦτα ὁ Γαδάτας εἶ-
 πεν, Ἀλλὰ ταῦτα μὲν πιστεύω σοι· (ὁρῶ
 γὰρ σου τὸν τρόπον) φυλάττειν μέντοι
 ὄρα εἰ ἐπιτήδειός εἰμι. Ἔως μὲν γὰρ φί-
 λοι ἡμεν τῷ Ἀσσυρίῳ, καλλίστη δὴ ἐδόκει
 εἶναι ἢ τῷ ἐμῷ πατρὸς κτῆσις· (τῆς γὰρ
 μεγίστης πόλεως Βαβυλῶνος ἐγγὺς οὖσα,
 ὅσα μὲν ὠφελείαι ἐσὶν ἀπὸ μεγάλης
 πόλεως, ταῦτα ἀπελαύομεν· ὅσα δὲ ἐνο-

126 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

χλεῖσθαι, οἵκαδε δεῦρο ἀπίοντες τούτων
 ἐκποδῶν ἡμεν) νῦν δ' ἐπεὶ ἐχθροὶ ἔσμεν,
 δῆλόν ὅτι ἐπειδὴν σὺ ἀπέλθῃς καὶ αὐτοὶ
 ἐπιβλευσόμεθα, καὶ ὁ οἶκος ὅλος καὶ οἶμαι,
 λυπηρῶς βιωσόμεθα, ὅλως τὰς ἐχθρὰς καὶ
 πλησίον ἔχοντες, καὶ κρείττους ἡμῶν αὐ-
 τῶν ὄρωντες. Τάχ' οὖν εἴποις ἂν, καὶ τί
 δὴ ταῦτα οὐκ ἐνενόησεν πρὶν ἀποσηῆναι;
 Ὅτι, ὦ Κῦρε, ἡ ψυχὴ μου, διὰ τὸ ὑβρί-
 σθαι καὶ ὀργίζεσθαι, καὶ τὸ ἀσφαλέστατον
 σκοπεῖσα διήγεν, ἀλλ' αἰετὸ τῷτο κύεσσα,
 ἄρα ποτε ἔσαι ἀποτίσασθαι τὸν καὶ θεοῖς
 ἐχθρὸν καὶ ἀνθρώποις, ὅς διατελεῖ μισῶν
 οὐκ ἦν τις τὶ αὐτὸν ἀδικῇ, ἀλλ' ἦν τῷ
 ὑποπλεύσῃ βελτίονα ἑαυτῷ εἶναι. Τοι-
 γάρ γε, οἶμαι, αὐτὸς πονηρὸς ὢν, πᾶσι
 πονηροτέροις ἑαυτῷ συμμάχοις χρήσει.
 Ἦν δέ τις ἄρα καὶ βελτίων αὐτῷ φανῇ,
 θάρρει, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἔδεν σε δεήσει τῷ
 ἀγαθῷ ἀνδρὶ μάχεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀρ-
 κέσει τῷτο μηχανώμενος, ὥς ἀνέλῃ τὸν

molestiam *nobis* exhibere poterant, ab
 his domum huc profecti longè aberamus)
 nunc cùm inimici simus, manifestum est,
 ubi tu discefferis, futurum, ut et nobis
 et toti domui *nostrae* insidiae struantur;
 atque *adeò*, meâ sententiâ, vitam cum dolo-
 re *miseriâque* degemus, qui et omnino
 vicinos habituri simus hostes, eosque no-
 bis ipsis potentiores conspecturi. Fortas-
 sè dixeris, cur ista non cogitârim priùs,
 quàm deficerem? Quia, Cyre, animus
 meus propter acceptam injuriam et iram,
 non quod esset tutissimum considerabat,
 sed hoc perpetuò parturiebat; ecquando
 licebit ulcisci hominem et diis et homi-
 nibus invisum, qui non desinit odisse, non
 si quis eum laedat, sed si quem se prae-
 stantior suspicetur. Itaque, uti opi-
 nor, cùm malus ipse sit, omnes *etiam* se
 deteriores socios habebit. Quòd si quis
inter hos eo praestantior visus fuerit, cer-
 tus esto, Cyre, nequaquam tibi adversùs
ejusmodi virum egregium dimicandum
 esse, sed illius industria ad hoc machi-
 nandum sufficiet, quonam *videlicet* pacto

se praestantiorẽ è medio tollat. Verũm
ut mihi molestus sit, *in eo*, quamvis mali
ignavique sibi adsint socii, facilẽ superior
est, ut opinor, futurus.

Haec cũ Cyrus audisset, visus est ei
digna consideratione dicere: atque *adeo*
statim, Quid ergo, inquit, Gadata, non-
ne castella praesidiis muniisti, quò tutò
his uti tibi liceat, cũ ea fueris ingressus;
ipse verò *nonne* nobiscum es in expediti-
one, ut si dii perinde ac modò nobiscum
fuerint, hic te metuat, non tu ipsum?
Quin tu, tecum habens quidquid tuorum
adspectu tibi jucundum sit, aut cujus con-
suetudine delecteris, mecum proficisci-
tor. *Nimirum* et tu mihi, ut equidem
arbitror, admodũ usui fueris, et esse
tibi ego conabor, ut potero. Haec Ga-
datas cũ audisset, respiravit ac dixit,
Num possim res meas citiũs colligere,
quàm tu discedas? nam et matrem, ait,
mecum abducere volo. Poteris, inquit,
profectò citiũs: etenim subsistam, donec

αὐτῷ
κ' σὺ
των ἑ
Α
Ξια ἐπ
ἐν, ἐφ
φυλα
εἴη ἀ
ἰης· α
θεοὶ ὧ
ἔηται
σοι ὄρ
χων,
μοί, ὧ
ἐγὼ τ
Ακῆσ
καὶ εἴ
σκευα
βέλομ
γεν μ
φθάσει
ΤΟ

αὐτῷ βελτίονα. Τῷ μέντοι ἐμὲ ἀνιᾶν,
καὶ σὺν τοῖς πονηροῖς ῥαδίως, οἶμαι, κρείτ-
των ἔσαι.

Ἀκέσαντι τῷ Κύρῳ ταῦτα ἔδοξεν ἄ-
ξια ἐπιμελείας λέγειν· καὶ εὐθύς εἶπε, Τί
ἔν, ἔφη, ὦ Γαδάτα, ἔχι τὰ μὲν τείχη
φυλακῇ ἐχυρὰ ἐποίησας, ὅπως ἂν σοι
εἴη ἀσφαλῶς χρῆσθαι, ὁπόταν εἰς αὐτὰ
ἵης· αὐτὸς δὲ σὺν ἡμῖν στρατεύῃ, ἵνα ἦν οἱ
θεοὶ ὥσπερ νῦν σὺν ἡμῖν ὦσιν, ἔτός σε φο-
βῆται, ἀλλὰ μὴ σὺ τῷτον; Ὅ, τι δὲ ἡδὺ
σοι ὄρᾳν τῶν σῶν ἢ ὅτῳ συνῶν χαίροις ἔ-
χων, σὺν ἐμοὶ πορεύε. Καὶ σὺ τ' ἂν ἐ-
μοί, ὥς γε μοι δοκῶ, πάνυ χρήσιμος εἴης,
ἐγὼ τέ σοι, ὥς ἂν δύνωμαι, πειράσομαι.
Ἀκέσας ταῦτα ὁ Γαδάτας ἀνέπνευσέ τε
καὶ εἶπεν, Ἀρ' οὖν, ἔφη, δυνάμην ἂν συ-
σκευασάμενος φθάσαι, πρὶν σε ἐξιέναι;
βέλομαι γάρ τοι, ἔφη, καὶ τὴν μητέρα ἄ-
γειν μετ' ἐμαυτῷ. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη,
φθάσεις μέντοι· ἐγὼ γὰρ ἐπιχρήσω ἔς'

130 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

ἂν καλῶς σὺ φῆς ἔχειν. Οὕτω δὲ ὁ Γαδάτας ἀπελθὼν, ἐφύλαξε μὲν τὰ τεῖχη σὺν Κύρῳ ἃ ὠχυρώσατο, συνεσκευάσατο δὲ πάντα ὅποσους ἂν οἴκοις μέγας καλῶς οἰκοῖτο. Ἦγετο δὲ καὶ τῶν ἑαυτῷ τῶν τε πρισῶν, οἷς ἤδετο, καὶ ὧν ἠπίξει πολλὰς, ἀναγκάσας τὰς μὲν αὐτῶν καὶ γυναῖκας ἄγειν, τὰς δὲ καὶ ἀδελφάς, ὡς δεδεμένους τέτοις κατέχοι αὐτὰς. Καὶ τὸν μὲν Γαδάταν ὁ Κύρος ἐν τοῖς περὶ αὐτὸν ἔχων ἦει, καὶ ὁδῶν φραστῆρα καὶ ὑδάτων καὶ χιλῶ καὶ σίτου, ὡς αἰεὶ ἐν τοῖς ἀφθονωτάτοις στρατοπεδεύοιτο.

Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος καθεώρα τὴν τῶν Βαβυλωνίων πόλιν, καὶ ἔδοξεν αὐτῷ ἡ ὁδὸς, ἣν ἦει, παρ' αὐτὸ τὸ τεῖχος φέρειν, καλέσας τὸν Γωβρύαν καὶ τὸν Γαδάταν, ἠρώτα εἰ ἄλλη ὁδὸς εἴη, ὥστε μὴ πάνυ πλησίον ἄγειν τῷ τείχους. Καὶ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Εἰσὶ μὲν, ὦ δέσποτα, καὶ πολλαὶ ὁδοί· ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ὥομην καὶ

tibi commodum esse dixeris. Itaque digressus inde Gadatas, castellis quae communierat, unà cum Cyro praesidia imposuit, et omnia quibus ampla domus instrui commodè posset, collegit. Praeterea suorum complures secum abducebat, tum fidos, quibus delectabatur, tum quibus diffidebat; quorum alios cogebat secum uxores ducere, alios sorores, ut his *quasi vinculis* eos constrictos teneret. Itaque Cyrus cum Gadatâ iisque qui circum se essent, abibat; qui et index ei viarum esset, et aquarum, et pabuli, et frumenti, ut castra semper locis in uberimis haberet.

Cùm verò pergens iter Babyloniorum urbem adspiceret, atque ei via, quâ incedebat, ducere propter ipsa urbis moenia videretur, arcessito Gobryâ Gadatâque, aliane via esset interrogabat, ut tam prope ad moenia *copias* non ducerent. Et Gobryas, Sunt, inquit, domine, permultae quidem viae: sed existimabam equi-

dem te quàm proximè jam ad urbem inter facere velle, quò ipsis commonstrares exercitum tibi nunc et magnum esse et praeclarum: nam cùm etiam tibi minor esset, ad murum ipsum accessisti, et vos illi haud multos numero spectabant: nunc autem tametsi paratus sit *Affyrius* tibi quemadmodùm dixit ipsum ad pugnandum se parare, scio futurum ut, si copias tuas conspexerit, imparata rursus ipsi sua videantur.

Ad haec Cyrus ait, Videris mihi, Gobrya, mirari, quòd id temporis quo multo cum minori exercitu veni, ad ipsa usque moenia duxerim; nunc majoribus copiis instructus *eas* ducere sub muros nolim. Verùm nè mireris, ait; non enim idem est adducere, et praeterducere. Omnes enim sic instructas copias adducunt, uti se quàm optimè pugnatuuros arbitrantur; at qui sapiunt, sic abducunt, ut quàm tutissimè, non quàm celerrimè

βύ
τῇ
ἐρ
κα
ἤλ
ὕμ
σκε
ὅτι
ὅτι
ἀπ

κεῖ
μὲν
ἤλθ
νῦν
αὐτ
θαύ
ἀγε
γάρ
ωντ
οἱ σ

βέλεσθαι ἂν σε νῦν ὅτι ἐγγύτατα ἄγειν
 τῆς πόλεως, ἵνα καὶ ἐπιδείξης αὐτοῖς τὸ
 σφράτευμα, ὅτι σοι ἤδη πολὺ τε ἐστὶ καὶ
 καλόν· ἐπεὶ καὶ ὅτε ἔλαττον εἶχες, προς-
 ἦλθες τε πρὸς αὐτὸ τὸ τεῖχος, καὶ ἐθεῶνλο
 ὑμᾶς ὁ πολλὰς ὄντας· νῦν δὲ καὶ εἰ παρε-
 σκευασμένος τε ἐστίν, ὥσπερ πρὸς σὲ εἶπεν
 ὅτι παρασκευάσοιτο ὡς μαχόμενος, οἶδα
 ὅτι ἰδόντι αὐτῷ τὴν σὴν δύναμιν, πάλιν
 ἀπαρασκεύαστα τὰ αὐτῷ φανέεται.

Καὶ ὁ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπε, Δο-
 κεῖς μοι, ὦ Γωβρύα, θαυμάζειν ὅτι ἐν ᾧ
 μὲν χρόνῳ πολὺ μείονα ἔχων σφρατιὰν
 ἦλθον, πρὸς αὐτὸ τὸ τεῖχος προσήγαγον·
 νῦν δὲ πλείω δύναμιν ἔχων ἐκ ἐθέλω ὑπ'
 αὐτὰ τὰ τεῖχη ἄγειν. Ἀλλὰ γὰρ μὴ
 θαύμαζ', ἔφη· ὁ γὰρ τὸ αὐτὸ ἐστὶ προς-
 ἄγειν τε καὶ παράγειν. Προσάγουσι μὲν
 γὰρ ἅπαντες, ἔτῳ ταξάμενοι, ὥς ἂν οἴ-
 ωνται ἄριστα μάχεσθαι· ἀπάγουσι μὲντοι
 οἱ σώφρονες ἢ ἂν ἀσφαλέστατα, ἔχῃ ἢ ἂν

134 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

τάχιστα ἀπέλθοιεν. Παρίεναι δὲ ἀνάγκη
ἐστὶν ἐκτεταμέναις μὲν ταῖς ἀμάξαις, ἀ-
νειμένοις δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις σκευοφόροις ἐπι-
πολύ· ταῦτα δὲ δεῖ πάντα προκεκαλύ-
φθαι τοῖς ὀπλοφόροις, καὶ μηδαμῇ τοῖς πο-
λεμίοις γυμνὰ ὄπλων τὰ σκευοφόρα φαί-
νεσθαι. Ἀνάγκη οὖν, ἔτω πορευομένων,
ἐπὶ λεπτὸν καὶ ἀσθενὲς τὸ μάχιμον τε-
τάχθαι. Εἰ ἔν βέλοιντο ἐκ τῆς τείχους
ἄθροοι πη προσπεσεῖν, ὅπη προσμίσσαιεν,
πολλῷ ἂν ἐρρώμενέσμερον συμμιγνύοιεν τῶν
παριόντων. Καὶ τοῖς μὲν ἐπὶ μακρὸν πο-
ρευομένοις μακρὰ καὶ αἰ ἐπιβοήθειαι, τοῖς
δ' ἐκ τῆς τείχους βραχὺ πρὸς τὰς ἐγγυς
καὶ προσδραμεῖν καὶ πάλιν ἀπελθεῖν. Ἦν
δὲ μὴ μείον ἀπέχοντες παρίωμεν, ἢ ἐφ'
ὅσον καὶ νῦν ἐκτεταμένοι πορευόμεθα, τὸ
μὲν πλῆθος κατόψονται ἡμῶν, ὑπὸ δὲ
τῶν παρυφασμένων ὀπλων πᾶς ὄχλος
δεινὸς φαίνεται. Ἦν δ' ἄρα καὶ ἔτως ἰόν-
των ἐπεξίωσί πη, ἐκ πολλῶν προορῶντες

abscedant. In praetereundo autem ex-
 porrigi plaustra necesse est, et impedi-
 menta quoque caetera multum laxari;
 atque haec omnia armatis praetentis tegi
 oportet, nec uspiam impedimenta hosti-
 bus ab armis nuda conspici. Sic utique
 procedentibus *copiis*, necesse est aptos
 pugnae milites juxta debiles et imbecil-
 los collocari. Si ergo velint ex muniti-
 one conferti *hostes* in aliquos *praetere-*
untes impetum facere, ubicunque *tan-*
dem manus conferent, multò validiores
 erunt in conflictu, quàm qui praetereunt.
 Et iis quidem, longo qui procedunt ag-
 mine, etiam subsidia non nisi longo ex
 intervallo mitti possunt; qui verò muni-
 tione *se erumpunt*, brevi spatio ad illos
 qui prope absunt et excurrere possunt,
 et rursus abscedere. Quòd si intervallo
 non minori interjecto praeteribimus,
 quàm quanto nunc extensis ordinibus
 procedimus, multitudinem *illi* nostram
 conspicient, et omnis multitudo propter
 arma adtexta formidabilis adparet. Quòd
 si nobis hoc modo incedentibus aliquo

loco erumpent, quia multò eos ante prospicimus, imparati minimè deprehendemur. Quin potiùs, viri, inquit, nè quidem adgredientur, cùm ipsis procul à muro recedendum erit, nisi se cum universis copiis *suis* futuros toto exercitu *nostro* superiores existimaverint: nam receptus res est plena formidinis. Haec cùm dixisset, visus est iis qui aderant rectè dicere, et Gobryas, ità uti jusserat, praeibat. Cumque praeteriret urbem exercitus, inter abscedendum *Cyrus* postremum semper agmen firmitus efficiebat.

Postquam autem hoc modo pergens diebus insequentibus ad Assyriorum Medorumque fines pervenit, unde initium expeditionis fecerat, ubi cùm tria essent Assyriorum castella, unum eorum quod erat infirmissimum vi adortus cepit; *religqua* duo castella, Cyro merum incutiente, suadente Gadarâ, perfectum est ut custodes dederent. His rebus confectis, ad Cyaxarem mittit, atque uti ad exercitum

αὐτῶ

Μαλ

συσμ

ἀπιέ

παν

ποχ

τε ὁ

ας ὡ

βομέ

ἀεί

μενο

γνομ

μεθ

ὠρμ

συρ

σατ

φρ

δάτ

τα

πε

αὐτὸς ἔκ ἂν ἀπαράσκευοι λαμβανοίμεθα.
 Μᾶλλον δ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἔδ' ἐπιχειρή-
 σουσιν ὁπόταν πρόσω δέοι ἀπὸ τῆς τείχους
 ἀπιέναι, ἢν μὴ τῷ ὅλῳ ὑπολάβωσι τῆ
 παντὸς κρείττους εἶναι· φοβερόν γάρ ἡ ἀ-
 ποχώρησις. Επεὶ δὲ ταῦτα εἶπεν, ἔδοξε
 τε ὀρθῶς τοῖς παρῶσι λέγειν, καὶ ὁ Γωβρύ-
 ας ὥσπερ ἐκέλευσεν ἡγεῖτο. Παραμει-
 νομένου δὲ τὴν πόλιν τῆ στρατεύματος,
 αἰὲ τὸ ὑπολειπόμενον ἰχυρότερον ποιέ-
 μενος ἀπεχώρει.

Επεὶ δὲ πορευόμενος ἔτις ἐν ταῖς γι-
 γνομέναις ἡμέραις ἀφικνεῖται πρὸς τὰ
 μεθόρια τῶν Ασυρίων καὶ Μήδων, ὅθεν περ
 ὤρματο, ἐνταῦθα δὴ τρία ὄντα τῶν Ασ-
 συρίων φρέγια, ἐν μὲν αὐτῶν τὸ ἀδινέ-
 σατον προσβαλὼν βία ἔλαβε, τῷ δὲ δύο
 φρερίῳ φοβῶν μὲν Κῦρος, πείθων δὲ Γα-
 δάτας ἐπεισε παραδοῦναι τὴς φυλάτιον-
 τας. Επεὶ δὲ ταῦτα διεπράξατο, πέμ-
 πει πρὸς Κυαζάρην, καὶ ἐπέστειλεν ἡκεῖν

138 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄

αὐτὸν ἐπὶ τὸ σφάτευμα, ὅπως περὶ τῶν φρουρίων ὧν εἰλήφεσαν βουλευσάντο ὅ,τι χρήσαιντο, καὶ ὅπως θεασάμενος τὸ σφάτευμα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων σύμβουλος γίγνοιτο ὅ,τι ἂν δοκοίη ἐκ τήτης πράττειν· ἦν δὲ κελεύη, εἶπέ, ἔφη, ὅτι ἐγὼ ἂν ὡς ἐκεῖνον ἴοιμι στρατοπεδευσόμενος. Ὁ μὲν δὴ ἄγγελος ὥχετο ταῦτ' ἀπαγγέλλων·

Ὁ δὲ Κύρος ἐκέλευσεν ἐν τήτῳ τὸν Γαδάταν τὴν τῷ Ασυρίου σκηνὴν, ἣν Κυαζάρει οἱ Μῆδοι ἐξεῖλον, ταύτην κατασκευάσαι ὡς κάλλιπα τῇ τε ἄλλῃ κατασκευῇ, ἣν εἶχε, καὶ τῷ γυναικὶ εἰσαγαγεῖν εἰς τὸν γυναικῶνα τῆς σκηνῆς, καὶ σὺν αὐταῖς τὰς μισοργὰς αἵπερ ἐξηρημέσαι ἦσαν Κυαζάρει. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐπραττον. Ὁ δὲ πεμφθεὶς πρὸς τὸν Κυαζάρην, ἐπεὶ ἔλεξε τὰ ἐντεταλμένα, ἀκίσας ὁ Κυαζάρης αὐτῷ, ἔγνω βέλτιον εἶναι τὸ σφάτευμα μένειν ἐν τοῖς μεθορίοις. Καὶ γὰρ οἱ Πέρσαι, οὓς μετεπέμ-

veniret per epistolam petiit, quò et de castellis captis quid esset agendum deliberarent, et quò exercitum *ipse* contemplatus, de caeteris etiam rebus consilium daret quid deinceps agendum arbitraretur: quòd si iusserit, ait, dicito me ad ipsum venturum et *istic* castra locaturum. Atque nuntius, haec qui exponeret, abibat:

Cyrus intereà Gadatae mandat ut tabernaculum Assyrii, quod Cyaxari Medii selegerant, cum adparatu reliquo, quem habebat, instrueret elegantissimè; tum utramque mulierem in conclave tabernaculi muliebri deduceret, et cum his *etiam alteras illas* musicae peritas, quae Cyaxari selectae fuerant. Atque haec illi quidem exsequebantur. Qui verò missus erat ad Cyaxarem, cum mandata exposuisset, his Cyaxari auditis visum est potius, ut *istic* in finibus maneret exercitus. Nam et Persae, quos Cyrus arcessiverat, ade-

rant: qui *quidem* erant numero quadragies mille sagittarii et peltastae. Quamobrem cum videret hos etiam magnum Medorum agro detrimentum adferre, libentiùs his quoque liberari velle videbatur, quàm ut aliam turbam *in agrum suum* admitteret. Et cum quidem is, qui è Persià copias *hasce* ducebat, Cyaxarem interrogaret, quemadmodum Cyrus praeceperat, an *hoc* ipsi opus esset exercitu, atque is sibi opus esse negaret, eodem die Cyrum ubi propè abesse audierat, ad eum exercitum *secum* ducens abibat.

Cyaxares postridiè cum iis, qui secum manserant, equitibus Medis, iter est ingressus: cumque eum Cyrus advenire sensit, sumtis *secum* et Persicis equitibus, qui jam multi erant, et Medis omnibus, et Armeniis et Hyrcaniis, et reliquorum sociorum equis et armis instructissimos, obviam prodiit; atque *adeò* Cyaxari copias spectandas exhibuit. Cyaxares autem, ubi multos et egregios fortesque

ἵατο
τέτλο
ἐν κ
κῆν,
μᾶλλ
μὲν δ
μενος
πισο
ἐπει
κρσε
ἄγω
σὺν
ὡς δ
λαβ
ὄντο
μεν
συμ
πλε
Κυ
ρη,

φατο ὁ Κῦρος, ἦκον· ἦσαν δὲ μυριάδες
 τέτταρες τοξοτῶν καὶ πελτασῶν. Ὀρῶν
 ἔν καὶ τέτους πολλὰ σινομένους τὴν Μηδι-
 κήν, τέτων αὖ ἐδόκει ἥδιον ἀπαλλαγῆναι
 μᾶλλον ἢ ἄλλον ὄχλον εἰσδέξασθαι. Ὁ
 μὲν δὴ ἐκ Περσῶν ἄγων τὸν στρατὸν, ἐρό-
 μενος τὸν Κυαζάρην, κατὰ τὴν Κύρῳ ἐ-
 πισολήν, εἴ τι δέοιτο τῷ στρατεύματος,
 ἐπεὶ ἔκ ἐφη δεῖσθαι, αὐθημερόν, ἐπεὶ ἡ-
 κusse παρόντα Κῦρον, ὥχετο πρὸς αὐτὸν
 ἄγων τὸ στρατεύμα.

Ὁ δὲ Κυαζάρης τῇ ὑφεραΐᾳ ἐπορεύετο
 σὺν τοῖς παραμείνασι Μήδων ἱππεῦσιν·
 ὡς δ' ἦοθετο ὁ Κῦρος προσιόντα αὐτὸν,
 λαβὼν τὰς Πέρσας ἱππέας, πολλὰς ἤδη
 ὄντας, καὶ τὰς Μήδους πάντας καὶ τὰς Αρ-
 μενίους καὶ τὰς Ὑρκανίους, καὶ τῶν ἄλλων
 συμμάχων τὰς εὐίπποτάτας τε καὶ εὐο-
 πλοτάτας, ἀπῆντα· καὶ ἐπιδείκνυσιν τῷ
 Κυαζάρει τὴν δύναμιν. Ὁ δὲ Κυαζά-
 ρης, ἐπεὶ εἶδε σὺν μὲν τῷ Κύρῳ πολ-

λῆς τε καὶ καλῆς καὶ γαθῆς συνεπομένους,
 σὺν ἑαυτῷ δὲ ὀλίγην τε καὶ ὀλίγου ἀ-
 ξίαν θεραπείαν, ἄτιμόν τι ἔδοξεν αὐτῷ
 εἶναι, καὶ ἄχος αὐτὸν ἔλαβεν. Ἐπεὶ
 δὲ καταβὰς ὁ Κῦρος ἀπὸ τῆς ἵππου προσ-
 ῆλθεν ὡς φιλήσων αὐτὸν κατὰ νόμον, ὁ
 Κυαζάρης κατέβη μὲν ἀπὸ τῆς ἵππου, ἀ-
 πεσράφη δέ· καὶ ἐφίλησε μὲν ὃν, δακρύων δὲ
 φανερός ἦν. Ἐκ τούτου δὲ ὁ Κῦρος τῆς μὲν
 ἄλλους ἅπαντας ἀποσάντας ἐκέλευσεν
 ἀναπαύσασθαι· αὐτὸς δὲ λαβόμενος τῆς
 δεξιᾶς τῆς Κυαζάρης, καὶ ἀπαγαγὼν αὐτὸν
 τῆς οδοῦ ἔξω ὑπὸ φοίνικας τινας, τῶν τε
 Μηδικῶν πύλων ὑποβάλλειν ἐκέλευσεν
 αὐτῷ, καὶ καθίσας αὐτὸν καὶ παρακαθισά-
 μενος ἤρετο ὧδε·

Εἰπέ μοι, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὦ θεῖε,
 τί μοι ὀργίζῃ; καὶ τί χαλεπὸν ὄρων ἔτι
 χαλεπῶς φέρεις; Ἐνλαῶθα δὴ ὁ Κυαζά-
 ρης ἀπεκρίνατο τοιάδε, "Ὅτι, ἔφη, ὦ Κῦρε,
 δοκῶν γε δὴ, ἐφ' ὅσον ἀνθρώπων μνήμη ἐ-

viros in Cyri comitatu conspexit, secum verò et exiguam et parvi ducendam famulorum manum; *id* sibi dedecori esse putavit, *adeoque* dolor eum invasit. Cumque Cyrus ex equo descendisset, ac de more osculaturus ipsum accederet, Cyaxares descendit quidem ex equo, sed sese avertit; nec *eum* osculatus est, sed lacrimas palam profudit. Tum verò Cyrus alios quidem omnes secedere jussit et quiescere: ipse dextrâ Cyaxaris prehensâ, de viâ sub palmas quasdam eum abduxit, et stragula *quaedam* ei Medica substerni jussit, *in quae* cùm eum collocasset et adsedisset *ipse*, sic interrogavit:

Dic mihi, per deos *immortales*, inquit, avuncule, quamobrem mihi irasceris? et quid rei molestae vides, quod usque adeò fers graviter? Hic Cyaxares hujusmodi *quaedam* respondit, Quia cùm, Cyre, existimer inde usque ab omni homi-

num memoriâ tum majoribus *jam* olim
regibus tum patre rege procreatus esse,
 atque *etiam* ipse rex habear, me quidem
 adeò vilem indignumque in modum ad-
 vehi conspicio, te verò meis cum famulis
 caeterisque copiis magnum et magnifi-
 cum adesse. Atque haec, meâ sententiâ,
 vel ab hostibus pati grave est; sed mul-
 tò, prò Jupiter, gravius ab illis, à quibus
 haec *quenquam* perpeffum esse minimè
 decebat. Equidem arbitror esse satius
 decies sub terram condi, quàm adeò vi-
 lem me conspici, meosque mei negligen-
 tes, me irridentes cernere. Neque enim
 hoc, ait, ignoro, non te solum me mayo-
 rem esse, sed mihi etiam servos meos,
 me potentiores, occurrere, atque ità pa-
 ratos esse, ut faciliùs me laedere possint
 quàm à me laedi. Atque haec dum pro-
 ferret, multò etiam magis eum supera-
 bant lacrimae: adeò ut Cyrum etiam eò
 pertraheret, ut oculi ejus lacrimis imple-

φικνεῖ
 πατρ
 βασιλ
 ὁρῶ ὅ
 σὲ δὲ
 με μ
 Καὶ τ
 πολερ
 λεπώ
 πεπον
 ἀν κα
 ἔτω τ
 λήσαν
 ἀγνοῶ
 ζων εἰ
 ἐμὲ ὅ
 εἰσὶν α
 κακῶς
 τα λέ
 ὑπὸ τ
 πεσπα
 το

φικνεῖται, καὶ τῶν πάλαι προγόνων καὶ
πατρός βασιλέως πεφυκέναι, καὶ αὐτὸς
βασιλεὺς νομιζόμενος εἶναι, ἐμωτὸν μὲν
ὄρω ἔτω ταπεινῶς καὶ ἀναξίως ἐλαύνοντα,
σὲ δὲ τῇ ἐμῇ θεραπείᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ δυνά-
μει μέγαν τε καὶ μεγαλοπρεπῆ παρόντα.
Καὶ ταῦτα χαλεπὸν μὲν οἶμαι καὶ ὑπὸ
πολεμίων παθεῖν, πολὺ δὲ, ὦ Ζεῦ, χα-
λεπώτερον ὑφ' ὧν ἤκιστα ἐχρῆν ταῦτα
πεποιθέναι. Εγὼ μὲν γὰρ δοκῶ δεκάκισ
ἂν κατὰ τῆς γῆς ἡδίων θῦναι, ἢ ὀφθῆναι
ἔτω ταπεινός, καὶ ἰδεῖν τὸς ἐμὲς ἐμῶ ἀμε-
λήσαντας καὶ ἐπεγγελῶντας ἐμοί. Οὐ γὰρ
ἀγνοῶ τῆς τ', ἔφη, ὅτι ἔσὺ μὲς μόνον μεί-
ζων εἶ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμοὶ δῆλοι ἰχυρότεροι
ἐμῶ ὑπαντιάζουσίν μοι, καὶ κατεσκευασμένοι
εἰσὶν ὥστε δύνασθαι ποιῆσαι μᾶλλον ἐμέ
κακῶς ἢ παθεῖν ὑπ' ἐμῶ. Καὶ ἅμα ταῦ-
τα λέγων, πολὺ ἔτι μᾶλλον ἐκρατεῖτο
ὑπὸ τῶν δακρύων· ὥστε καὶ τὸν Κύρον ἐ-
πεσπάσατο ἐμπλησθῆναι δακρυῶν τὰ ὄμ-

146 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

ματα. Επιχών δὲ μικρὸν ἔλεξε τοιαύδε ὁ Κῦρος·

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ Κυαζάρη, ἕτε λέγεις ἀληθῶς, ἕτε ὀρθῶς γιγνώσκεις, εἰ οἶει τῇ ἐμῇ παρυσία Μῆδης κατεσκευάσθαι ὥστε ἱκανὸς εἶναί σε κακῶς ποιεῖν. Τὸ μέντοι σὲ θυμῷσθαι καὶ φοβεῖσθαι ἔθαιμαζω· εἰ μέντοι γε δικαίως ἢ ἀδίκως αὐτοῖς χαλεπαίνεις, παρήσω τῷτο· (οἶδα γάρ ὅτι βαρέως ἂν φέροις ἀκῶν ἐμῷ ἀπολογυμένου ὑπὲρ αὐτῶν) τὸ μέντοι ἄνδρα ἄρχοντα πᾶσιν ἅμα χαλεπαίνειν τοῖς ἀρχομένοις, τῷτο ἐμοὶ δοκεῖ μέγα ἀμάρτημα εἶναι. Ἀνάγκη γάρ, διὰ τὸ πολλὰς μὲν φοβεῖν, πολλὰς ἐχθρὰς ποιεῖσθαι· διὰ δὲ τὸ ἅμα πᾶσι χαλεπαίνειν, πᾶσιν αὐτοῖς ὁμόνοιαν ἐμβάλλειν. Ὡς ἔνεκα, εὖ ἰοῦσι, ἐγὼ ἔχι ἀπέπεμπον ἄνευ ἑμαυτῷ τέττας, φοβόμενος μή τι γένοιτο διὰ τὴν σὴν ὀργὴν ὃ, τι πάντας ἡμᾶς λυπήσει. Ταῦτα μὲν ἔν σὺν τοῖς θεοῖς ἐμῷ

rentur. Cùm autem paulùm se cohibuisset, ità Cyrus loquutus est :

Haec verò, Cyaxares, nec verè dicis, nec rectè judicas, si Medos arbitraris, ipse quòd hic adsim, sic instructos esse, ut ad te laedendum satìs virium habeant. Te sanè et irasci et in metu esse non miror: utrùm verò jure an injurià eis succenseas, id *equidem* omittam: (quippe novi te graviter laturum, si me pro eis causam dicere audias) sed enim virum, qui cum imperio sit, subjectis sibi pariter omnibus succensere, magnum *equidem* errorem arbitror. Est enim necesse, multos inimicos fieri, cùm quis terrorem multis incutit; *necesse* etiam, ut concordiam eis omnibus injiciat, cùm quis omnibus succenset. His de causis, me certò scias *velim* hos *ad te* sine me non remisisse, quòd metuerem nè quid ob iracundiam tuam accideret, quod nobis universis dolorem adferret. Itaque deùm ope nullum haec tibi me praesen-

te periculum creabunt : quòd existimas injuriâ te adfectum à me esse, id graviter admodum fero, si dum pro virili laboro ut in amicos plurima beneficia conferam, contrarium facere videar. Verùm enimverò, inquit, nè nosmet ipsos adeò temerè criminemur; sed, si fieri potest, planissimè videamus qualis illa sit à me *illata* injuria. Atque ego *quidem* aequissimam inter amicos conditionem propono: nam si me constat mali quidquam fecisse, injustum me fatebor; sin me nihil admisisse maleficii manifestum sit, ac nè cogitâsse quidem, annon et ipse vicissim fatebere, nullâ te adfectum à me injuriâ? Id verò necesse fuerit, ait. Quòd si autem manifestum sit etiam boni me auctorem extitisse tibi, studiosèque in id incubuisse, ut quàm plurima beneficia possem, in te conferrem; annon potius laude tibi dignus habear, quàm reprehensione? Aequum scilicet, ait. Age igitur, inquit Cyrus, consideremus singillatim omnia quae à me gesta sunt; sic

πα
νομ
χα
ναμ
εἶν,
ζεα
ἡμᾶ
σαφ
ἐμῶ
τάτ
τι ἐ
ἀδικ
πεπ
μολ
Αλλ
πεπ
πρᾶ
ἐπα
Δίκα
Κῶρε
πάντ

παρόντος ἀσφαλῶς ἔξει σοι τὸ μέντοι σέ νομίζειν ὑπ' ἐμῆ ἀδικεῖσθαι, τῷτ' ἐγὼ χαλεπῶς πάνυ φέρω, εἰ ἀσκῶν ὅσον δύναμαι τῆς φίλης ὡς πλείστα ἀγαθὰ ποιεῖν, ἔπειτα τὰναντία τῆτου δοκῶ ἐργάζεσθαι. Ἀλλὰ γάρ, ἔφη, μὴ ἔτως εἰκῇ ἡμᾶς αὐτὲς αἰτιώμεθα· ἀλλ', εἰ δυνατόν, σαφέςατα κατίδωμεν ὁποῖόν ἐστι τὸ παρ' ἐμῆ ἀδίκημα. Καὶ τὴν ἐν φίλοις δικαιοτάτην ὑπόθεσιν ἐγὼ ὑποτίθεμαι· ἦν γάρ τι ἐγὼ φανῶ κακὸν πεποιηκῶς, ὁμολογῶ ἀδικεῖν· ἦν μέντοι μηδὲν φαίνωμαι κακὸν πεποιηκῶς, μηδὲ βεβληθεὶς, ἢ καὶ σὺ αὖ ὁμολογήσεις μηδὲν ὑπ' ἐμῆ ἀδικεῖσθαι; Ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη. Ἦν δὲ δὴ καὶ ἀγαθὸν πεπραχὼς σοι δῆλος ὦ, καὶ προθυμέμενος πράξαι ὅποσα πλείστα ἡδυνάμην, οὐκ ἂν ἐπαινὸς σοι ἄξιος εἶην μᾶλλον ἢ μέμψεως; Δίκαιον γάρ, ἔφη. Ἀγε τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, σκοπῶμεν τὰ ἐμοὶ πεπραγμένα πάντα καθ' ἐν ἑκάστον· οὕτω γὰρ δὴ μά-

150 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

λιστα δῆλον ἔσαι ὅ,τι τε αὐτῶν ἀγαθόν
 ἔστι, καὶ ὅ,τι κακόν. Ἀρζώμεθα δέ, ἔφη, ἐκ
 τῆσδε τῆς ἀρχῆς, εἰ καὶ σοὶ δοκεῖ ἀρκούντως
 ἔχειν. Σὺ γὰρ δήπῃ ἐπεὶ ἦσθι πολλές
 πολεμίους ἡθροισμένους, καὶ τέττας ἐπὶ σε καὶ
 τὴν σὴν χώραν ὠρμημένους, εὐθύς ἐπεμ-
 πες πρὸς τε τὸ Περσῶν κοινόν, συμμα-
 χους αὐτόμειους, καὶ πρὸς ἐμὲ ἰδίᾳ, δεόμενος
 πειρᾶσθαι αὐτόν με ἐλθεῖν ἡγούμενον, εἴ
 τινες Περσῶν ἴοιεν. Οὐκ ἔν ἐγὼ ἐπέειδον
 τε ταῦτα ὑπὸ σῶ, καὶ παρεγενόμην, ἄν-
 δρας ἄγων σοι ὡς ἐδυνάμην πλείους τε καὶ
 ἀρίστους; Ἠλθες γὰρ ἔν, ἔφη. Ἐν τῷ
 τοίνυν μοι πρῶτον εἶπες, ἔφη, πότερον ἀ-
 δικίαν ἐμοῦ πρὸς σε κατέγνως, ἢ μᾶλλον
 εὐεργεσίαν; Δῆλον, ἔφη ὁ Κυαζάρης,
 ὅτι ἐκ γε τῶν εὐεργεσίαν. Τί γάρ;
 ἔφη, ἐπειδὴ οἱ πολέμιοι ἦλθον, καὶ διαγω-
 νίζεσθαι ἔδει πρὸς αὐτούς, ἐν τῷ κατε-
 νόησάς με ἢ πόνος τινὸς ἀποσάντα, ἢ κιν-
 δύνου φεισάμενον; Οὐ μὰ τὸν Δί, ἔφη,

enim maximè perspicuum erit, quid in
 iis boni sit, quid mali. Ordiamur autem
 ab hoc, ait, principio, si et tibi sufficere
 videtur. Tu nimirum cùm animadverte-
 res multos coïvisse hostes, et quidem ad-
 versùs te tuamque regionem *domo* pro-
 gressos esse, illicò tum ad Persas publicè
 misisti copias auxiliares petitem, tum ad
 me privatim, rogans ut operam darem
 quò venirem ipse, copiarumque Persica-
 rum, si quae *ad te* irent, ductor essem.
 Annon in his abs te persuasus sum, ad-
 fuique viros ducens numero quàm potui
 maximo, eosdemque praestantissimos?
 Venisti verò, inquit. Ergò, ait, mihi
 primùm dicito, utrùm in hoc injuriam
 adversùm te meam deprehenderis, an
 potiùs beneficium? Manifestum est, in-
 quit Cyaxares, ex his beneficium *me tu-
 um cognovisse*. Quid verò? inquit, ubi
 venerunt hostes, et dimicandum adver-
 sùs eos erat, an tum animadvertisti me
 vel laborem ullum detrectâsse, vel peper-
 cisse periculo? Non profectò, ait, non

equidem. Quid? ubi deum ope victoria penes nos stetit, hostesque *jam* cederent, atque ego te rogarem ut communibus eos copiis insequeremur, communi operâ ulcisceremur, communem denique, siquid bene felicitique eveniret, ex eo fructum caperemus: in his an me accusare possis, quasi proprii emolumenti plus aequo cupidum? Ad haec quidem Cyaxares subticuit: Cyrus autem rursùm ita loquutus est, Quando tibi ad hoc tacere potius libet, quàm respondere, id mihi dicito, adfectumne te sis arbitratus injuriâ quòd, cum tibi tutum non esse videretur persequi, te quidem ipsum periculi hujus participem fieri non sum passus, sed ut equites mihi quosdam de tuis mitteres, rogavi? num enim id abs te petens injustè fecerim, praesertim qui jam ante me tibi socium belli prae buissem, hoc abs te, inquit, demonstratur. Ad haec itidem cum taceret Cyaxares, At si nè ad hoc quidem, inquit, respondere vis, illud de-

ὁ μὲν
σὺν
τῶν
ὅπως
τιμῶν
θὼν
τοῖς
ῥῆσιν
ἐστὶν
ἀλλ'
ἀπο
ἀδικ
ἐκ
τὸν
ἵππ
εἰ γ
καὶ
χο
δα
ὁ Κ
βύλ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'. 153

ὁ μὲν δὴ. Τί γάρ; ἐπεὶ νίκης γενομένης
 σὺν τοῖς θεοῖς ἡμετέρας, καὶ ἀναχωρησάν-
 των τῶν πολεμίων, παρεκάλουν σε ἐγὼ
 ὅπως κοινῇ μὲν αὐτὰς διώκοιμεν, κοινῇ δὲ
 τιμωροίμεθα, κοινῇ δὲ, εἴ τι καλὸν καὶ ἀγα-
 θὸν συμβαίνοι, τῷτο καρποίμεθα· ἐν τῷ-
 τοις ἔχεις τινὰ πλεονεξίαν ἐμῷ κατηγο-
 ρῆσαι; Ὁ μὲν δὴ Κυαζάρης πρὸς ταῦτα
 εἰσίγα· ὁ δὲ Κῦρος παλιν ἔλεγεν ὧδε,
 Ἀλλ' ἐπεὶ πρὸς τῷτο σιωπᾶν ἡδιόν σοι ἢ
 ἀποκρίνασθαι, τότε γε, ἔφη, εἰπέ, εἴ τι
 ἀδικεῖσθαι ἐνόμισας ὅτι, ἐπεὶ σοι ἐδόκει
 ἔκ ἀσφαλὲς εἶναι τὸ διώκειν, σὲ μὲν αὐ-
 τὸν ἐκ ἀφῆκα τέτυκ τῷ κινδύνῳ μετέχειν,
 ἱππέας δὲ τῶν σῶν πέμψαι ἐδεόμην σὺ;
 εἰ γὰρ καὶ τῷτο αἰτῶν ἡδίκουν, ἄλλως τε
 καὶ προπαρεχρηκῶς ἐμαυτὸν σοι σύμμα-
 χον, τῷτ' αὖ παρὰ σὺ, ἔφη, ἐπιδεικνύ-
 σω. Ἐπεὶ δ' αὖ καὶ πρὸς ταῦτα εἰσίγα
 ὁ Κυαζάρης, Ἀλλ' εἰ μὴδὲ τῷτ', ἔφη,
 βέλει ἀποκρίνασθαι, σὺ τῷτο τὲν τεῦθεν

154 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

λέγε, εἴτι αὖ ἠδίκην ὅτι σὺ ἀποκριναμένε
 ἐμοὶ ὡς ἔκ ἂν βέλοιο, εὐθυμαμένους ὄρων
 Μήδους τέττε παύσας αὐτὲς ἀνάγκάζειν
 κινδυνεύσοντας ἰέναι, εἴτι αὖ σοι δοκῶ τῷ-
 το χαλεπὸν ποιῆσαι, ὅτι ἀμελήσας τῷ
 ὀργίζεσθαι σοι, ἐπὶ τέτοις πάλιν ἦταν σέ
 ἔῃ ἦδεν ἔτε σοὶ μείον ὃν δῶναί μοι ἔδεν, ἔ-
 τε ῥᾶον Μήδοις ἐπίλαχθῆναι ἔδεν· τὸν γὰρ
 βεβλόμενον δήπῃ ἔπεσθαι ἦτησά σε δαῖναι
 μοι. Οὐκῶν τέττε τυχῶν παρὰ σὺ, ἔδεν
 ἦνυον εἰ μὴ τέττες πείσαιμι. Ελθὼν οὖν
 ἔπειθον αὐτὲς, καὶ ἔς ἔπεισα τέττες λαβὼν
 ἐπορευόμην, σὺ ἐπιτρέψαντος. Εἰ δὲ τῷ-
 τό γε αἰτίας ἄξιον νομίζεις, οὐδ' ὅ,τι ἂν
 δίδως, ὡς ἔοικε, δέχεσθαι παρὰ σὺ ἀνά-
 τίον ἔσιν. Οὐκῶν ἐξωρμήσαμεν οὕτως.
 Επεὶ δ' ἐξήλθομεν, τί ἡμῖν πεπραγμένον
 ἔφανερὸν ἔσιν; ἔ τὸ στρατόπεδον ἡλώκει
 τῶν πολεμίων; ἔ τεθνᾶσι πολλοὶ τῶν ἐπὶ
 σέ ἐλθόντων; Ἀλλὰ μὴν τῶν γε ζώντων
 ἐχθρῶν ἔ πολλοὶ μὲν ὅπλων ἐσέρηνται,

inceps dicito, an injurius fuerim quòd, cum tu mihi responderes nolle te, qui Medos hilaritati operam dare videres ab hâc revocatos cogere *tunc* ad profectio- nem cum periculo conjunctam; an, *in- quam*, videar molestum aliquid tibi fe- cisse, quod irasci tibi noluerim, sed post haec rursùm abs te id petiverim, quo sciebam nihil à te mihi dari posse levius, nihil Medis imperari facilius: rogabam enim ut eos mihi dares, qui sequi vellent. Atqui hoc cum abs te impetrâssem, per- feci nihil, extra quàm his *ut me seque- rentur* persuadendo. Itaque eos accessi, persuasi, iisque quibus persuaseram ad- sumtis abii, tuo permissu. Quòd si hoc meritò culpandum existimas, nè quidem culpâ vacat, uti videtur, aliquid abs te accipere, quod dederis. Sic igitur pro- fecti sumus. At postquam discessimus, quid gestum à nobis est, quod *omnibus* notum non sit? annon hostium castra capta sunt? annon plures eorum inter- fecti sunt, qui contra te venerant? Quin et ex vivis hostibus annon multi spoliati

156 CYRI INSTIT. V.

sunt armis, equis multi. Fortunas verò eorum qui antehac ferebant et agebant res tuas, jam vides amicos tuos tenere et *secum* adferre partim tibi, partim sibi qui tuo *tamen* imperio subiecti sunt. Quod verò omnium maximum est et praeclarissimum, vides ditionem tuam ampliolem fieri, hostium imminui: *vides* hostium castrum teneri, ac tua, quae avulsa Syri anteà suam in potestatem redegerant, nunc è contrario tibi cessisse: an horum aliquid perniciosum tibi, an aliquid bonum sit, cognoscere *me* velle, equidem haud scio quomodo dixerim; quo minùs tamen audiam, nihil impedit. Quare dic, quae tua de his sententia sit. Et haec quidem cùm dixisset Cyrus, finem fecit: Cyaxares verò haec ad ista respondit,

Nescio, Cyre, quì dici possit, ea quae tu fecisti, mala esse: verùm scire te volo, inquit, haec bona ejusmodi esse, ut quanto plurium speciem habent, tanto

πολλὰ
τῶν
ρον νύ
ἀγον
τὴν
κα
μένη
μένη
ἐχόρ
Σύρ
νυν
των
θεῖν
εἶπο
Αλλ
Ὁ μ
ὁ δὲ
πεπ
λέγ
τα

πολλοὶ δὲ ἵππων; Χρήματα γεμὴν τὰ
 τῶν φερόντων καὶ ἀγόντων τὰ σὰ πρότε-
 ρον νῦν ὁρᾷς τὲς σὲ φίλους καὶ ἔχοντας καὶ
 ἀγοντας, τὰ μὲν σοί, τὰ δὲ αὐτοῖς ὑπὸ
 τὴν σὴν ἀρχήν. Τὸ δὲ πάντων μέγιστον
 καὶ κάλλιστον, τὴν μὲν σὴν χώραν αὖξανο-
 μένην ὁρᾷς, τὴν δὲ τῶν πολεμίων, μειου-
 μένην· καὶ τὰ μὲν τῶν πολεμίων φρέρια
 ἐχόμενα, τὰ δὲ σὰ, τὰ πρότερον εἰς τὴν
 Σύρων ἐπικράτειαν συγκατασπασθέντα,
 νῦν τάναντία σοι προσκεχωρηκότα· τῶ-
 ντων δὲ εἴτι κακόν σοι ἢ εἴτι ἀγαθόν, μα-
 θεῖν μὲν ἔγωγε βέλεσθαι ἔκ οἱδ' ὅπως ἂν
 εἴποιμι· ἀκῆσαι μέντοι, ἔφη, ἔδεν κωλύει.
 Ἀλλὰ λέγε ὅ,τι γινώσκεις περὶ αὐτῶν.
 Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ὅτως εἰπὼν ἐπαύσατο·
 ὁ δὲ Κριαζάρης ἔλεξε πρὸς ταῦτα τάδε,

Ἀλλ' ὦ Κῦρε, ὡς μὲν ταῦτα ἃ σὺ
 πεποίηκας κακὰ ἔσιν, ἔκ οἶδα ὅπως χρὴ
 λέγειν· εὖ γε μέντοι, ἔφη, ἴασι, ὅτι ταῦ-
 τα τὰ ἀγαθὰ τοιαῦτά ἔσιν οἷα ὅσω πλείω

158 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

φαίνεται, τοσούτω μᾶλλον ἐμέ βαρύνει.
 Τήν τε γάρ χώραν, ἔφη, ἐγὼ ἂν τήν σὴν
 ἐβουλόμην τῇ ἐμῇ δυνάμει μείζω ποιεῖν,
 μᾶλλον ἢ τήν ἐμήν ὑπὸ σὺ ὄρᾳν ἔτως
 αὐξανομένην· σοὶ μὲν γὰρ ταῦτα ποιεῖντι
 καλὰ, ἐμοὶ δέ γε ἐσί πη ταῦτα ἀτιμίαν
 φέροντα. Καὶ χρήματά γε, ἔφη, ἐγὼ
 ἂν μοι δοκῶ ἥδιον σοὶ δωρεῖσθαι, ἢ παρὰ
 σὺ λαμβάνειν, ὧν σὺ νῦν ἐμοὶ δίδως· τέ-
 τοις γὰρ πλουτιζόμενος ὑπὸ σὺ καὶ μάλα
 αἰσθάνομαι οἷς πενέστερος γίγνομαι. Καὶ
 τὴς γε ἐμῆς ὑπηκόας ἰδὼν μικρά γε ἀδικε-
 μένης ὑπὸ σὺ, ἥτιον ἂν δοκῶ λυπεῖσθαι,
 ἢ νῦν ὄρων ὅτι μεγάλα ἀγαθὰ πεπόνθα-
 σιν ὑπὸ σὺ. Εἰ δέ σοι ταῦτα, ἔφη, δο-
 κῶ ἀγνωμόνως ἐνθυμεῖσθαι, μὴ ἐν ἐμοὶ
 ταῦτα, ἀλλ' ἐν σοὶ τρέφας πάντα, κα-
 ταθέασαι οἷά σοι φαίνεται. Τί γάρ ἂν,
 ἔφη, εἴ τις κύνας, ἃς σὺ τρέφεις φυλακῆς
 ἔνεκα σαυτῷ τε καὶ τῶν σῶν, ταύτας θερα-
 पेύων ἑαυτῷ γνωριμωτέρας ἢ σοὶ ποιή-

magis mihi sunt oneri. Nam malim equidem ditionem tuam, inquit, copiis meis ampliorem facere, quam videre tali modo abs te augeri meam: quippe tibi haec gerenti honesta sunt, mihi quodammodo ignominiam inurunt. Etiam opes, ait, tibi me donare malim, quàm abs te accipere, quae tu nunc mihi das: nam is abs te locupletari me planè sentio, quibus *ipse* pauperior fio. Atque eos sanè, meo qui sunt imperio subiecti, si modicâ quâdam abs te adfectos injuriâ viderem, minùs, meâ sententiâ, dolerem, quàm nunc, ubi magnis à te beneficiis adfecti sunt. Quòd si tibi, inquit, haec absque judicio iniqueque cogitare viderar, non ea in me, sed in te conversa omnia, qualia tibi videantur, considera. Quid enim, ait, si quis canes, quos tu aleres custodiae tuae tuorumque causâ, *tales* commodè curando reddat, *ut* ipsum magis quàm te nôrint; an te hoc cura-

tionis genere delectaturus sit? Quòd si exiguum hoc tibi videtur, illud etiam considera; si quis tuos à *familiâ* ministros, quos tu tum praesidii tum obsequii *tibi* praestandi causâ *tecum* habes, ejusmodi efficiat, ut illius esse malint quàm tui; an pro hoc beneficio gratiam ei sis habiturus? Quid verò? (quod *unum* amore maximo complectuntur homines, et curae in primis ut sibi proprium habent) si quis uxorem tuam sic obsequiis demereretur, ut eam *tandem* sui magis, quàm tui, amantem efficeret; num hoc te beneficio delectaret? Longè secùs, meâ quidem, ait, sententiâ, res se habere videretur: imò fat scio injuriam eum hoc facto maximam tibi illaturum. Ut autem quod simillimum est ei, mihi quod accidit, dicam, si quis Persas eos, quos tu ad nos duxisti, sic demereretur, ut ipsum libentiùs quàm te sequerentur, an eum in amicorum numero haberes? Equidem arbitror, *talem non duceres*, sed infestio-rem, quàm si multos eorum occideret.

πειεν,
πεύμα
εἶναι,
θεραπ
πέας
θείη ὡς
ναι, ἄ
ριν αὐτ
θρωποι
χειότα
ραπεύσ
ποιήσε
γεσία
ἔφη, οἱ
των ἄν
Ἰνα δὲ
ἐμφερές
θεραπεύ
σοι, ἄρ
μὲν, ὃ,
λὺς αὐτ

ΤΟΜ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'. 161

πειν, ἄρ' ἂν εὐφραίνου σε τέτῳ τῷ θερα-
 πεύματι; Εἰ δὲ τέτό σοι δοκεῖ μικρὸν
 εἶναι, καὶ κεῖνο κατανόησον· εἴ τις τὸς σὲ
 θεραπεύοντας, ὅς σὺ καὶ φρυγᾶς καὶ θερα-
 πείας ἕνεκα κέκτησαι, τέτους οὕτω δια-
 θεῖν ὥς' ἐκείνους μᾶλλον ἢ σὲ βέλεσθαι εἶ-
 ναι, ἄρ' ἀντὶ ταύτης τῆς εὐεργεσίας χά-
 ριν αὐτῷ εἰδείης; Τί δέ; (ὃ μάλιστα ἀν-
 θρωποι ἀσπάζονται τε καὶ θεραπεύουσιν οἰ-
 κειότατα) εἴ τις γυναῖκα τὴν σὴν ἔτω θε-
 rapeύσειεν ὥστε αὐτὴν φιλεῖν μᾶλλον
 ποιήσειεν ἑαυτὸν ἢ σὲ, ἄρ' ἂν σε τῇ εὐερ-
 γεσίᾳ ταύτῃ εὐφράνῃ; Πολλῷ γ' ἂν,
 ἔφη, οἶμαι, καὶ δέοι· ἀλλ' εὖ οἶδ' ὅτι πάν-
 των ἂν μάλιστα ἀδικοῖη σε τοῦτο ποιήσας.
 Ἰνα δὲ εἴπω καὶ τὸ μάλιστα τῷ ἐμῷ πάθει
 ἐμπερὲς, εἴ τις ὅς σὺ ἡγάγες Πέρσας ἔτω
 θεραπεύσειεν ὥς' αὐτῷ ἡδιον ἔπεσθαι ἢ
 σοί, ἄρ' ἂν φίλον αὐτὸν νομίζῃς; Οἶμαι
 μὲν, ὅ, ἀλλὰ πολεμιώτερον ἂν ἢ εἰ πολ-
 λὸς αὐτῶν κατακάνῃ. Τί δέ; εἴ τις

162 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

τῶν σῶν φίλων, φιλοφρόνως σε εἰπόντος,
 Λάμβανε τῶν ἐμῶν ὅποσα ἐθέλεις, εἰ τῷ-
 το ἀκέσας οἷχοιτο λαβὼν πάντα ὅποσα
 δύναιτο, καὶ αὐτὸς μὲν τοῖς σοῖς γε πλου-
 τοίη, σὺ δὲ μηδὲ μετρίοις ἔχοις χρῆσθαι·
 ἄρ' ἂν δύναιο τὸν τοῖστον ἄμεμπτον φίλον
 νομίζειν; Νῦν μέντοι ἐγώ, Κύρε, εἰ μὴ
 ταῦτα, ἀλλὰ τοιαῦτα ὑπὸ σῶ δοκῶ πε-
 πονθέναι. Σὺ γὰρ ἀληθῆ λέγεις· εἰπόν-
 τος ἐμῷ τὸς ἐθέλοντας ἄγειν, λαβὼν ὅ-
 χου πᾶσαν μὲ τὴν δύναμιν, ἐμὲ δὲ ἐρη-
 μον κατέλιπες· καὶ νῦν ἃ ἔλαβες τῇ ἐμῇ
 δυνάμει, ἄγεις δὴ μοι, καὶ τὴν ἐμὴν χώ-
 ραν αὖξεις σὺν τῇ ἐμῇ δυνάμει· ἐγὼ δὲ
 δοκῶ, οὐδὲν συναίτιος ὢν τῶν ἀγαθῶν,
 παρέχειν ἑμαυτὸν ὥσπερ γυνὴ εὖ ποι-
 εῖν καὶ τοῖς τε ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ
 τοῖςδε τοῖς ἐμοῖς ὑπηκόοις· σὺ μὲν γὰρ
 ἀνὴρ φαῖνη, ἐγὼ δὲ οὐκ ἄξιος ἀρχῆς.
 Ταῦτα ἔν σοι δοκεῖ εὐεργετήματα εἶναι,
 ὦ Κύρε; Εὖ ἰδ' ὅτι, εἴτι ἐμῷ ἐκῆδες, ἐ-

Quid? si amicus quispiam tuus, te amanter dicente, Accipe de rebus meis, quantum voles, posteaquam id audisset, omnia, quae posset acciperet et discederet, tuisque adeò rebus ditatus esset is, cum tu nè modicum quidem earum fructum perciperes; an posses expertem culpaë amicum hunc existimare? Nunc verò abs te, Cyre, si non haec, tamen his similia perpeßsum me arbitror. Nam vera narras; cum ego dixissem, *licere tibi sequi volentes tecum* ducere, copiis meis omnibus acceptis discessisti, meque solum reliquisti: jam autem quae mei exercitûs operâ cepisti, adfers sanè mihi, ac meam copiis meis ditionem auges: atqui ego, nullius boni tecum auctor, instar foeminae me *offerre* videor *et* exhibere, ut beneficia tum ab aliis hominibus, tum etiam ab his imperio meo subiectis accipiam: tu viri speciem habes, ego indignus *videor* imperio. Haec tibi, Cyre, vi-

dentur esse beneficia? Certò scias, ulla mei si te cura tangeret, in primis tibi cavendum, ut nullâ re minùs me spoliare, quàm auctoritate ac dignitate. Nam quid *ex eo* mihi accedit, si regio *mea* dilate-
tur, ipse *per ignominiam* contemptui sim? nec enim *idcirco* Medorum ego potitus sum imperio, quòd *unus* praestantior u-
niversis essem; sed potiùs quia ducerent ipsi nos in omnibus se meliores esse.

Et Cyrus, eo adhuc loquente sermo-
nem suscipiens, Per deos *immortales*, in-
quit, avuncule, si quid ego tibi antehac
feci, gratum quod esset, etiam tu haec
mihi gratificare, quae à te petam: finem
scilicet de me querendi hoc tempore fa-
cito: ubi verò periculum nostrum fece-
ris, quo pacto erga te simus adfecti, si
quidem tibi constiterit, ea quae sunt à
me gesta, tui boni causâ facta esse, me
amplectentem te vicissim amplectere, be-
neque de te promeritum existima: sin
aliter, tum demùm de me queritor. For-
tassis, ait Cyaxares, rectè dicis: atque e-
quidem hoc faciam. Quid igitur? ait

δενὸς
ἀξιώ-
τὸ τ
μάζε-
διὰ τ
λα μ
ἡμᾶς
K
πολα
θεῖε,
μην, κ
θῶ· π
μενός μ
ὅπως ἔ
τὰ ὑπ
τῷ σῷ
σὲ ἀντ
εἶναι· ἡ
Ἀλλ' ἴ
λέγεις·
ἔφη ὁ K

θενός ἂν ἔτω με ἀποστερεῖν ἐφυλάττου ὥς
 ἀξιώματος καὶ τιμῆς. Τί γὰρ ἐμοὶ πλεον
 τὸ τὴν γῆν πλατύνεσθαι, αὐτὸν δὲ ἀτι-
 μάζεσθαι; ἔ γάρ τοι ἐγὼ Μήδων ἤρχον
 διὰ τὸ κρείττων πάντων αὐτῶν εἶναι, ἀλ-
 λά μᾶλλον διὰ τὸ καὶ αὐτὸς τέτους ἀξιῖν
 ἡμᾶς αὐτῶν πάντα βελτίονας εἶναι.

Καὶ ὁ Κύρος, ἔτι λέγοντος αὐτῷ ὁ-
 πολαβὼν εἶπε, Πρὸς τῶν θεῶν, ἔφη, ὦ
 θεῖε, εἴτι καὶ γὰρ σοι πρότερον ἐχαρισά-
 μην, καὶ σὺ νῦν ἐμοὶ χάρισαι ὧν ἂν σε δεη-
 θῶ· παῦσαι, ἔφη, τὸ νῦν εἶναι μεμφό-
 μενός μοι· ἐπειδὰν δὲ πείραν ἡμῶν λάβῃς
 ὅπως ἔχομεν πρὸς σε, ἢν μὲν σοι φαίνῃται
 τὰ ὑπ' ἐμῷ πεπραγμένα ἐπὶ τῷ ἀγαθῷ
 τῷ σῷ πεποιημένα, ἀσπαζομένους τε ἐμῷ
 σὲ ἀντασπάζει με, εὐεργέτην τε νόμιζε
 εἶναι· ἢν δ' ἐπὶ θάτερα, τότε μοι μέμφει.
 Ἀλλ' ἴσως τοι, ἔφη ὁ Κυαζάρης, καλῶς
 λέγεις· καὶ γὰρ ποιήσω ταῦτα. Τί ἔν;
 ἔφη ὁ Κύρος, ἢ καὶ φιλήσω σε; Εἰ σὺ βέ-

166 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

λει, ἔφη. Καὶ ὅκ' ἀποσρέψεις με ὥσπερ ἄρτι; Οὐκ ἀποσρέψομαι, ἔφη. Καὶ ὅς ἐφίλησεν αὐτόν. Ὡς δὲ εἶδον οἱ Μῆδοι καὶ οἱ Πέρσαι καὶ ἄλλοι πολλοὶ, (πᾶσι γὰρ ἔμελλεν ὅ, τι ἐκ τῶν ἐσοίτο) εὐθὺς ἠ-
δυσάν τε καὶ ἐφαιδρύνθησαν. Καὶ ὁ Κυ-
αζάρης δὲ καὶ ὁ Κῦρος ἀναβάντες ἐπὶ τῆς
ἵππους ἵγῳντο, καὶ ἐπὶ μὲν τῷ Κυαζάρει
οἱ Μῆδοι εἶποντο, (Κῦρος γὰρ αὐτῶς
ἔτῳς ἐπένευσεν) ἐπὶ δὲ τῷ Κύρῳ οἱ Πέρ-
σαι, ἐπὶ δὲ τῆτοις οἱ ἄλλοι.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸ στρατόπε-
δον, κατέστησαν τὸν Κυαζάρην εἰς τὴν
κατεσκευασμένην σκηνήν, οἷς μὲν ἐπιτί-
τακτο, παρεσκεύαζον τὰ ἐπιτήδεια τῷ
Κυαζάρει· οἱ δὲ Μῆδοι ὅσον χρόνον χο-
λὴν πρὸ δείπνου ἦγεν ὁ Κυαζάρης, ἦσαν
πρὸς αὐτόν, οἱ μὲν, καὶ αὐτοὶ ἀφ' ἐαυτῶν,
οἱ δὲ πλεῖστοι, ὡς κεκέλευτο ὑπὸ Κύρου,
δῶρα ἄγοντες, ὁ μὲν τις, οἶνοχόον καλόν·
ὁ δὲ, ὀφιοποιὸν ἀγαθόν· ὁ δὲ, ἄρτοποιόν·

Cyrus, an etiam te osculabor? Si voles, inquit. Neque me averfaberis, ut modo? Non averfabor, ait. Itaque *Cyrus* eum est osculatus. *Quod* cùm Medi, Persae, caeteri viderent, (erant enim omnes solliciti quid de his futurum esset) statim adfecti laetitiâ et exhilarati sunt. *Cyaxares* autem et *Cyrus* conscensis equis praeibant, *Cyaxarem*que Medi sequebantur, (sic enim nutu *Cyrus* eis significârat) Persae *Cyrum*, post deinde alii *sequebantur*.

Ubi verò ad castra pervenissent, *Cyaxarem*que in tabernaculum paratum collocâssent, *ii* quibus hoc datum erat negotii, necessaria ei parabant: et Medi, quamdiu ante coenam otiosus erat *Cyaxares*, adibant eum, nonnulli etiam sponte suâ, plerique ex mandato *Cyri*, dona ferentes; alius, bellum pocillatorem; a-

lius, bonum coquum; alius, pistorem; alius, musicae artificem; alius, pocula; vestem alius elegantem: maximâ *quidem* ex parte quilibet unum quiddam eorum, quae ceperat, ei donabat: adeò ut Cyaxares, mutatâ sententiâ *tandem* agnosceret, neque Cyrum eorum abs se animos avertisse, neque ipsum minùs quàm ante Medos observare.

Cùm autem coenae tempus adpetiisset, Cyrum arcessivit Cyaxares ac rogavit; ut, quando jam eum ex longo temporis intervallo videret, secum coenaret. *Cui* Cyrus, Nè me jusseris, inquit, Cyaxares. Annon vides, hos omnes qui adsunt, à nobis impulsos adesse? Quamobrem non rectè fecero, si hos negligens, voluptati meae indulgere videar: quippe ubi se negligi putant milites, *tum* fortes qui sunt, multò minùs alacres evadunt, improbi multò petulantiores. Verùm tu, qui praesertim, ait, longo itinere confecto advenisti, coenato jam: et si qui te co-

ὁ δὲ,
ἐὰν ἦ
ἐν γέ
τὸν
ρος ἄ
δοὶ ἦ
πρόσ
Ε
Κυα
ἰδόντ
εἶπε
Η
ἡμῶν
καλῶ
τὴν
λεῖα
ἀγα
οὶ δὲ
σὺ μ
ἡκων
ἀντα

ὁ δὲ, μασσεργόν· ὁ δὲ, ἐκπώματα· ὁ δὲ,
ἐσθῆτα καλήν· πᾶς δέ τις ὡς ἐπιτοπολὺ
ἐν γέ τι ὦν εἰλήφει ἐδωρεῖτο αὐτῷ· ὥστε
τὸν Κυαζάρην μεταγινώσκειν ὡς ὅτε Κῦ-
ρος ἀφίση αὐτὸς ἀπ' αὐτῷ, οὔτε οἱ Μῆ-
δοι ἡτλίον τι αὐτῷ προσεῖχον τὸν νῆν ἢ κῆ
πρόσθεν.

Επειδὴ δὲ δείπνεσ ὥρα ἦν, καλέσας ὁ
Κυαζάρης ἡξίου τὸν Κῦρον, διὰ χρόνου
ἰδόντα αὐτὸν, συνδειπνεῖν. Ὁ δὲ Κῦρος
εἶπε, Μὴ δὴ σὺ κέλευε, ὦ Κυαζάρη.
Ἡ ἔχ ὁρᾷς ὅτι ἔτοι οἱ παρόντες ὑφ'
ἡμῶν πάντες ἐπηρμένοι πάρεσιν; οὐκουν
καλῶς ἂν πράττοιμι, εἰ τῶν ἀμελῶν
τὴν ἐμὴν ἡδονὴν θεραπεύειν δοκοίην· ἀμε-
λεῖσθαι δὲ δοκῶντες οἱ στρατιῶται, οἱ μὲν
ἀγαθοὶ, πολὺ ἂν ἀθυμότεροι γίγνοιντο,
οἱ δὲ πονηροὶ, πολὺ ὑβριστότεροι. Ἀλλὰ
σὺ μὲν, ἔφη, ἄλλως τε καὶ ὁδὸν μακρὰν
ἤκων, δείπνει ἤδη· κῆ εἰ τινὲς σε τιμῶσιν,
ἀντασπάζου κῆ εὐώχει αὐτὸς, ἵνα σε κῆ

170 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε΄.

θαῤῥήσωσιν· ἐγὼ δὲ ἀπιὼν, ἐφ' ἃπερ ἔλεγον τρέφομαι· αὖριον δ', ἔφη, πρωτὶ δεῦρο ἐπὶ τὰς σὰς θύρας παρέσονται πάντες οἱ ἐπικαίριοι, ὅπως βελευσώμεθα σὺν σοι τί χρὴ ποιεῖν τὸ ἐκ τῷδε. Σὺ δὲ ἡμῖν ἔμβαλε παρῶν περὶ τῶνδε, πότερον ἔτι δοκεῖ στρατεύεσθαι, ἢ καιρὸς ἤδη διαλύειν τὴν στρατιάν. Ἐκ τῶνδε ὁ μὲν Κυαζάρης ἀμφὶ δεῖπνον εἶχεν· ὁ δὲ Κῦρος, συλλέξας τὰς ἱκανωτέρας τῶν φίλων καὶ φρονεῖν καὶ συμπράττειν εἴτι δέοι, ἔλεξε τοιαύδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, ἃ μὲν δὴ πρῶτα εὐ-
 “ ξάμεθα, σὺν θεοῖς πάρεσιν ἡμῖν. “Οποι
 “ γὰρ ἂν πορευώμεθα, κρατῶμεν τῆς χώ-
 “ ρας· καὶ μὲν δὴ καὶ τὰς πολεμίους ὀρώ-
 “ μεν μειουμένους, ἡμᾶς δὲ αὐτὰς πλεί-
 “ ονᾶς τε καὶ ἰχυροτέρας γιγνομένους. Εἰ
 “ δὲ ἡμῖν ἔτι θελήσειαν οἱ νῦν προσγε-
 “ μενοι σύμμαχοι παραμεῖναι, καὶ πολ-
 “ λῶ ἂν μᾶλλον ἀνύσαι δυναίμεθα καὶ εἰ-
 “ τι βιάσασθαι καιρὸς, καὶ εἴτι πείσαι

lunt, eos vicissim complectere epulisque accipito, ut per eos bono sis animo: ego verò ad ea me convertam, quae dixi: cras autem manè, inquit, hìc ad portam tuam omnes, rebus qui sunt conficiendis idonei, aderunt; ut tecum deliberemus, quidnam deinceps agendum sit. Tu verò praesens de hoc ad nos referto, videturne ampliùs bellum esse gerendum, an opportunum sit jam exercitum dimittere. Post haec Cyaxares coenabat: Cyrus autem convocatis amicis, qui maximè et ad intelligendum, et ad navandum operam, si quid usus postularet, idonei erant, hujusmodi orationem habuit:

“ Quae primùm opravimus, amici, ea
 “ deorum benignitate nobis adfunt. Quo
 “ enim cunque *tandem* pergimus, *hosti-*
 “ *um* agro potimur: et verò etiam hostes
 “ imminui videmus, cùm nos et numero
 “ et robore augeamur. Quòd si manere
 “ nobiscum velint socii, qui ad nos jam
 “ accefferunt, multò etiam magis *ea om-*
 “ *nia quae aggrediemur* perficere pote-
 “ rimus, sive quid vi peragendi sit op-

172 CYRI INSTIT. V.

“ portunitas, sive quid persuadendo fit
 “ obtinendum. Quapropter non magis
 “ mei quàm vestri muneris fuerit moli-
 “ ri, ut maximae sociorum parti nobis-
 “ cum manere placeat. Quemadmodùm
 “ verò, cùm pugnandum est, is qui plu-
 “ rimos capit, fortissimus existimatur;
 “ ità qui plurimos nostram in sententiam
 “ adducit, cùm consilium ineundum est,
 “ is jure tam dicendi quàm agendi peritif-
 “ simus habeatur. Neque tamen in hoc
 “ vos exercueritis, ut orationem nobis o-
 “ stentetis, quâ usuri ad quemque sitis;
 “ sed ità *eos* parate, ut se persuasos à quo-
 “ libet vestrùm factis declarent.” Ac vo-
 bis quidem haec, inquit, curae sint: ego
 pro meâ virili curare conabor, ut milites
 à commeatu instructi, de expeditione de-
 liberent,

K
 “ δέοι.
 “ συνδο
 “ τῷτο
 “ νᾶο
 “ Δαι
 “ χιμῶ
 “ ὅταν
 “ γνῶμ
 “ ἀν λ
 “ κρίνο
 “ γον
 “ πρός
 “ ἀλλ
 “ δῆλα
 “ παρ
 “ τῶτων
 “ ἔχοντ
 “ μαι, ο
 “ βουλεί
 “ λείδο

“ δέοι. Ὅπως ἔν τὸ μένειν ὡς πλείστοις
 “ συνδοκῇ τῶν συμμάχων, ἔδεν μᾶλλον
 “ τῆτο ἑμὸν ἔργον ἢ καὶ ὑμέτερον μηχαν-
 “ νᾶσθαι. Ἀλλ’ ὥσπερ καὶ ὅταν μάχε-
 “ σθαι δέῃ, ὁ πλείστος χειρωσάμενος ἀλ-
 “ χιμώτατος δοξάζεται εἶναι, ἔτω καὶ
 “ ὅταν πού δέῃ βελῆς, ὁ πλείστους ὁμο-
 “ γνώμονας ἡμῖν ποιήσας, ἔτος δικαίως
 “ ἂν λεκτικώτατός τε καὶ πρακτικώτατος
 “ κρίνοιτο ἂν εἶναι. Μὴ μέντοι ὡς λό-
 “ γον ἡμῖν ἐπιδειζόμενοι οἷον ἂν εἴποιτε
 “ πρὸς ἕκασον αὐτῶν, τῆτο μελετᾶτε,
 “ ἀλλ’ ὡς τῆς πεπεισμένους ὑφ’ ἑκάστου,
 “ δήλως ἐσομένους οἷς ἂν πράττωσιν, ἔτω
 “ παρασκευάζεσθε.” Καὶ ὑμεῖς μὲν, ἔφη,
 “ τούτων ἐπιμελεῖσθε· ἐγὼ δὲ, ὅπως ἂν
 “ ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια, ὅσα ἂν ἐγὼ δύνω-
 “ μαι, οἱ στρατιῶται, περὶ τῶ στρατεύεσθαι
 “ βουλευώνται, τούτου πειράσομαι ἐπιμε-
 “ λῆσθαι.

X

П

X B

I

ΧΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ Σ'.

XENOPHONTIS

DE

CYRI

INSTITUTIONE

LIBER SEXTUS.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ 5'.

ΤΑΥΤΗΝ μὲν δὴ τὴν ἡμέραν οὕτω
διαγαγόντες, καὶ δειπνήσαντες, ἀνεπαύον-
το· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ πρῶτ' ἤκον ἐπὶ τὰς
Κυαζάρης θύρας πάντες οἱ σύμμαχοι. Ἐν-
ῷ ἔν ὃ Κυαζάρης ἐκοσμεῖτο, ἀκέων ὅτι
πολὺς ὄχλος ἐπὶ ταῖς θύραις εἴη, ἐν τού-
τῳ οἱ φίλοι τῷ Κύρῳ προσῆγον οἱ μὲν
Καδυσίους, δεομένους αὐτῷ μένειν, οἱ δὲ,
Ἑρκανίους, ὁ δέ τις, Γωβρύαν, ὁ δέ τις,
Σάκας· Ἑτάσπης δὲ Γαδάτην τὸν εὐνύ-
χον προσῆγε, δεόμενον τοῦ Κύρου μένειν.
Εὐθα δὲ ὁ Κύρος γινώσκων ὅτι ὁ Γαδά-
τας πάλαι ἀπολώλει τῷ φόβῳ μὴ λυ-
θείη ἢ στρατιᾷ, ἐπιγελάσας εἶπεν, ὦ
Γαδάτα, δῆλος, ἔφη, εἰ ὑπὸ Ἑτάσπης
τούτῳ πεπεισμένος ταῦτα γινώσκειν ἂν

XENOPHONTIS
DE
CYRI
INSTITUTIONE
LIBER SEXTUS.

CUM hoc modo diem hunc exegissent, coenassentque, quieti se dederunt: postridiè autem manè ad Cyaxaris portam focii omnes conveniunt. Itaque dum Cyaxares ornaretur, qui audiret magnam multitudinem ad portam adesse, intereà ad Cyrum amici adducebant, alii quidem Cadusios, rogantes uti maneret; alii, Hyrcanios; Gobryam hic, ille, Sacas; Gadatam eunuchum adducebat Hystaspes, orantem Cyrum, uti maneret. Ibi Cyrus, qui Gadatam jam dudum interiisse nôsset prae metu nè exercitus dimitteretur, cum risu ait, Manifestum est, Gadata, te ab hoc Hystaspe persuasum

178 CYRI INSTIT. VI.

ea sentire quae dicis. Et Gadatas, sub-
latis ad coelum manibus, jurejurando ne-
gavit ab Hyftaspe *sibi* persuasa haec esse,
quae sentiret: Sed scio futurum, inquit,
ut vos si discedatis, meae res prorsus pe-
rierint: propterea, inquit, ad hunc ego
met adivi, ut interrogarem num sciret
quae tua de copiis dimittendis esset sen-
tentia. Et Cyrus inquit, Ergo injustè in
Hyftaspem, uti *quidem* adparet, culpam
ego confero. Profectò, Cyre, ait Hy-
ftaspes, injustè: nam ego fanè Gadatae
etiam contradicebam, fieri non posse, ut
maneas, quòd arceffi te à patre dicerem.
Tum Cyrus, Quid ais? inquit: et tu
hoc efferre ausus es, siue ego vellem,
siue non? *Ego* verò, inquit: nam te ni-
mìs quàm cupere video, conspicuum in
Persiâ circumire, ac patri demonstrare,
quo pacto singula peregeris. At tu,
subjecit Cyrus, non es domum redeundi

λέγει
χθρ
μὴ ὕπ
ἀ γιγ
μεῖς
διὰ τ
ἦλθον
χρ
τος.
ἐγώ,
ὁ Ὑς
Κῦρε,
τέλε
νειν,
ποιτο
καὶ τ
ἐγώ ἐ
ὁρῶ γ
περίβλ
δείξας
ρος ἐφ

λέγεις. Καὶ ὁ Γαδάτας, ἀνατείνας τὰς
 χεῖρας πρὸς τὸν ὕρανόν, ἀπώμοσεν ἡ μὴν
 μὴ ὑπὸ τῷ Ὑσάσπης ταῦτα πεπεῖσθαι
 ἃ γιγνώσκοι. Ἀλλ' οἶδα, ἔφη, ὅτι ἦν ὁ-
 μῆϊς ἀπέλθῃ, ἔρρει τὰ ἑμὰ παντελῶς·
 διὰ ταῦτ', ἔφη, καὶ τέτῳ ἐγὼ αὐτὸς προς-
 ἦλθον, ἐρωτῶν εἰ εἰδείῃ τίνα γνώμην ἔ-
 χεις περὶ τῆς διαλύσεως τῷ στρατεύμα-
 τος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀδίκως γάρ
 ἐγὼ, ὡς ἔοικεν, Ὑσάσπην αἰτιῶμαι. Καὶ
 ὁ Ὑσάσπης εἶπε, Ναὶ μὰ Δία, ἔφη, ὦ
 Κῦρε, ἀδίκως μὲν δὴ· ἐπειδὴ ἐγωγε καὶ ἀν-
 τέλεγον Γαδάτα, ὡς ἔχ' οἶόν τέ σοι μέ-
 νειν, λέγων ὅτι ὁ πατήρ σε μεταπέμ-
 ποιτο. Καὶ ὁ Κῦρος, Τί λέγεις; ἔφη·
 καὶ τῷτο σὺ ἐτόλμησας ἐξενεγκεῖν, εἴτ'
 ἐγὼ ἐβελόμην, εἴτε μή; Μὰ Δί', ἔφη·
 ὅρῳ γάρ σε ὑπερεπιθυμοῦντα ἐν Πέρσαις
 περίβλεπλον περιελθεῖν, καὶ τῷ πατρὶ ἐπι-
 δείξασθαι ἢ ἕκαστα διεπράξω. Ὁ δὲ Κῦ-
 ρος ἔφη, Σὺ δὲ ἔκ' ἐπιθυμῆς οἴκαδε ἀπελ-

180 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. 5'.

θεῖν; Μὰ Δί', ἔφη ὁ Ὑγιάσπης, οὐδέ
ἀπειμί γε, ἀλλὰ μένων σφαληγήσω ἐς τ'
ἂν ποιήσω Γαδάταν τετονὶ δεσπότην τῆ
Ασσυρίᾳ.

Οἱ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔπαιζον σπευδῇ πρὸς
ἀλλήλους· ἐν δὲ τῷ τῷ ὁ Κυαζάρης σεμνῶς
κεκοσμημένος ἐξῆλθε, καὶ ἐπὶ θρόνον Μιθρι-
κῆς ἐκαθέζετο. Ὡς δὲ πάντες συνῆλθον
ἐς ἔδει, καὶ σιωπὴ ἐγένετο, Κυαζάρης εἶ-
πεν ὧδε, Ἄνδρες σύμμαχοι, ἴσως ἐπειδὴ
παρὼν τυγχάνω, καὶ πρεσβύτερός εἰμι
Κύρου, εἰκὸς με ἄρχειν λόγῳ. Νῦν ἔν μοι
δοκεῖ καιρὸς, ἔφη, εἶναι περὶ τῆς διαλέ-
γεσθαι πρῶτον, πότερον στρατεύεσθαι
καιρὸς δοκεῖ εἶναι ἔτι, ἢ διαλύειν ἤδη τὴν
στρατιάν· λεγέτω οὖν τις, ἔφη, περὶ αὐ-
τῷ τῆς ἡ γνώσκει. Ἐκ τῆς πρῶτος
μὲν εἶπεν ὁ Ὑρκάνιος, Ἄνδρες σύμμαχοι,
ἐκ οἷδα μὲν ἔγωγε εἴ τι δεῖ λόγων, ὅπου
αὐτὰ τὰ ἔργα δεικνύει τὸ κράτιστον.
Πάντες γὰρ ἐπισάμεθα ὅτι ὁμῶς μένοντες

cupidus? Non profectò, inquit Hystaspes, nec discedam sanè; sed *hic* manens imperatorio fungar munere, donec Gadam hunc Assyrii dominum fecero.

Hujusmodi quaedam illi dum seriò inter se jocarentur, intereà Cyaxares augustè ornatus prodiit, inque Medico solio confedit. Cumque *jam* convenissent omnes quos oportebat, et silentium factum esset, Cyaxares in hunc modum locutus est, Quia praesens, focii, et Cyro major natus sum, par fortassis est me priore loco verba facere. Equidem arbitrator, ait, nunc tempus esse, ut de eo primum differamus, utrum adhuc commodum esse videatur, bellum geri, an copias jam dimitti: itaque de hoc ipso dicat aliquis sententiam suam. Tum primus Hyrcanius dixit, Equidem nescio, focii, num verbis sit opus, ubi res ipsae quod optimum est demonstrant. Omnes enim intelligimus, plus hostibus detrimenti

nos adferre, dum unà manemus, quàm ipsi accipiamus: quo verò tempore alii ab aliis sejuncti eramus, agebant illi nobiscum, prout ipsis jucundissimum, nobis sanè gravissimum erat. Post hunc Cadusius, Nos autem quid dicamus, ait, de eo, ut domum hinc profecti separatim singuli vivamus, cùm nè militantibus quidem, ut adparet, conducat sejunctionem fieri? Nimirum nos, cùm non magno temporis spatio seorsùm à copiis universis militarem, poenas dedimus, quemadmodum et ipsi nôstis. Post hunc Artabazus, qui se cognatum Cyri aliquando dixerat, haec protulit, Ego verò, ait, haec tenens, Cyaxares, ab his qui ante me dixere dissentio: aiunt nempe hi oportere nos hìc manentes in expeditione versari; ego autem dico me, domi cùm essem, in expeditione versatum esse. Nam saepè ad vim arcedam adcurreram, cùm res nostrae *ferrentur et agerentur*; atque etiam de castellis nostris, uti quibus insidiae struerentur, saepe negotium mihi exhibitum est, cùm et metuerem et in praesidio essem; atque haec meo sumptu faciebam:

πλ
 χ
 εκ
 ήμ
 τω
 λέγ
 τες
 τευ
 ρει;
 τῶ
 ἔδομ
 τω
 φήσ
 Κυα
 Δεν
 μένον
 ὅτε
 ἔβλήθ
 νων,
 ἐπιβ
 εἰχον

πλείω κακὰ ποιῶμεν τὰς πολεμίους ἢ πά-
 χομεν· ὅτε δὲ χωρὶς ἡμεῖν ἀλλήλων,
 ἐκεῖνοι ἡμῖν ἐχρῶντο ὡς ἐκείνοις ἦν ἡδιστον,
 ἡμῖν γεμὴν ὡς χαλεπώτατον. Ἐπὶ τῷ
 ὁ Καδύσιος εἶπεν, Ἑμεῖς δὲ τί ἂν
 λέγοιμεν, ἔφη, περὶ τῷ οἴκαδε ἀπελθόν-
 τες ἕκαστοι χωρὶς εἶναι, ὅπου γε ἔδδ' ἐσρα-
 τευομένοις, ὡς ἔοικε, χωρίζεσθαι συμφέ-
 ρει; Ἑμεῖς γὰρ ὁ πολὺν χρόνον δίχα
 τῷ ἡμετέρῳ πλήθους στρατευσάμενοι, δίκην
 ἔδομεν, ὡς καὶ ὑμεῖς ἐπίστασθε. Ἐπὶ τῷ
 Ἀρτάβαζος, ὁ συγγενὴς εἶναι ποτὲ
 φήσας Κύρῳ, εἶπε τάδε, Ἐγὼ δὲ, ἔφη, ὦ
 Κυαζάρη, τοσούτον διαφέρομαι τοῖς πρό-
 δον λέγουσιν· ἔτοι μὲν γάρ φασιν ὅτι δεῖ
 μένοντας στρατεῦεσθαι, ἐγὼ δὲ λέγω ὅτι
 ὅτε οἶκοι ἡμῖν, ἐστρατευόμεν. Καὶ γὰρ
 ἐβόησαν πολλάκις, τῶν ἡμετέρων ἀγομέ-
 νων, καὶ περὶ τῶν σφετέρων φρερίων, ὡς
 ἐπιβεβηυσομένων, πολλάκις πράγματα
 εἶχον, φοβόμενός τε καὶ φρερῶν καὶ ταῦτα

ἔπραττον τὰ οἰκεῖα δαπανῶν· νῦν δὲ ἔχω
 μὲν τὰ ἐκείνων φρέρια, καὶ ἔ' φοβῶμαι
 ἐκείνους, εὐωχοῦμαι δὲ τὰ ἐκείνων, πί-
 νω δὲ τὰ τῶν πολεμίων. Ὡς οὖν τὰ
 μὲν οἴκοι στρατείαν οὔσαν, τὰ δ' ἐστ-
 τήν, ἐμοὶ μὲν οὐ δοκεῖ, ἔφη, διαλύειν
 τήνδε τὴν πανήγυριν. Ἐπὶ τῷ τῷ ὁ Γω-
 βρύας εἶπεν, Ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες σύμμα-
 χοι, μέχρι μὲν τῆδε ἐπαινώ τὴν Κύ-
 ρου δεξιάν· οὐδὲν γὰρ ψεύδεται ὧν ὑπέ-
 χετο· εἰ δ' ἄπεισιν ἐκ τῆς χώρας, δῆλον
 ὅτι ὁ μὲν Ασύριος ἀναπαύσεται, ἔ' τί-
 νων ποινὰς ὧν τε ὑμᾶς ἐπεχείρησεν ἀδι-
 κεῖν καὶ ὧν ἐμὲ ἐποίησεν· ἐγὼ δὲ ἐν τῷ μέ-
 ρει πάλιν ἐκείνῳ δώσω δίκην ὅτι ὑμῖν φί-
 λος ἐγενόμην.

Ἐπὶ τέτοις πᾶσι Κῦρος εἶπεν, “ Ὡ
 “ ἄνδρες, ἔδ' ἐμὲ λανθάνει ὅτι ἐὰν διαλύ-
 “ ωμεν τὸ στρατεύμα, τὰ μὲν ἡμέτερα
 “ ἀσθενέστερα γίγνοιτο ἂν, τὰ δὲ τῶν πο-
 “ λεμίων πάλιν αὐξήσεται. Ὅσοι μὲν

nunc castella eorum teneo, et ipsos non metuo, et de iis quae hostium sunt tum epulor tum bibo. Itaque tanquam si vita domestica militia sit; haec verò militaria, feriae, conventum hunc equidem, ait, celebrem minimè dimittendum arbitror. Post hunc Gobryas ait, Ego verò, focii, haftenùs Cyri dextram laudo: nihil enim eorum non praestitit, quae promisit; at si ex hâc regione discefferit, manifestum est, Assyrium quietem habiturum, nec poenas earum injuriarum quas vobis inferre conatus est, nec illorum quae in me patravit, luiturum: ego autem vicissim ei poenas iterum dabo, quòd vestrae amicitiae me adjunxerim.

Post omnes hos Cyrus inquit, “ Nec
 “ ego sum, viri, nescius futurum, ut si
 “ copias dimittamus, nostrae quidem im-
 “ becilliores reddantur, hostiùm verò res
 “ rursùm incremento augeantur. Nam
 “ quibuscunque ipsorum arma sunt a-

“ demta, ii celeriter alia facturi sunt:
 “ quicunque spoliati sunt equis, celeri-
 “ ter alios *sibi* de integro comparabunt:
 “ pro interfectis alii pubescent et *iis*
 “ succedent: adeò ut minimè mirum vi-
 “ deri debeat, si celeriter nobis rursùm
 “ negotia faceßere poterunt. •Cur igi-
 “ tur ego Cyaxari, ut de copiarum di-
 “ missione ad vos referret, auctor fui?
 “ Nempe quia quod futurum est metuo.
 “ Video enim adversarios nobis *eos* ad-
 “ ventare, cum quibus nos, hoc si modo
 “ in expeditione versamur, dimicare non
 “ poterimus. Nam hyems utique adpe-
 “ tit, ac tametsi tecta nos habeamus, non
 “ tamen equis *ea*, non ministris, non mi-
 “ litum vulgo *suppetunt*; sine quibus
 “ bellum *hosti* facere non poterimus:
 “ commeatus autem, *iis* in locis in quae
 “ nos venimus, à nobismet absumptus
 “ est; quò non accessimus, nostrî me-

“ γὰρ αὐτῶν ὅπλα ἀφήρηται, ταχὺ
 “ ἄλλα ποιήσονται· ὅσοι τε ἵππους ἀπε-
 “ σέρηται, ταχὺ πάλιν ἄλλας κτήσον-
 “ ται· ἀντὶ δὲ τῶν ἀποθανόντων ἕτεροι
 “ καὶ ἐφηθήσονται καὶ ἐπιγενήσονται· ὥστε ὅ-
 “ δὲ θαυμάσον, εἰ ἐν τάχει πάλιν ἡμῖν
 “ πράγματα παρέχειν δυνήσονται. Τί
 “ δῆτα ἐγὼ Κυαζάρει λόγον ἐκέλευσα
 “ ἐμβαλεῖν περὶ καταλύσεως τῆς στρα-
 “ τίας; Εὖ ἴξε, ἔφη, ὅτι φοβέμενος τὸ
 “ μέλλον. Ὅρῳ γὰρ ἡμῖν ἀντιπάλους
 “ προσιόντας, οἷς ἡμεῖς, εἰ ὧδε στρατευ-
 “ σόμεθα, οὐ δυνησόμεθα μάχεσθαι.
 “ Προσέρχεται μὲν γὰρ δήπου χειμῶν,
 “ σέγαι δ' εἰ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς εἰσὶν, ἀλλὰ
 “ μὰ Δία ἔχ' ἵπποις, ἔδὲ θεράπευσιν, ὅ-
 “ δὲ τῷ δήμῳ τῶν στρατιωτῶν· ὧν ἄνευ
 “ ἡμεῖς ἔκ' ἂν δυνάμεθα στρατεύεσθαι·
 “ τὰ δ' ἐπιτήδεια, ὅπου μὲν ἡμεῖς ἐλη-
 “ λύθαμεν, ὑφ' ἡμῶν ἀνάλωται· ὅποι δὲ
 “ οὐκ ἀφίγμεθα, διὰ τὸ ἡμᾶς φοβεῖσθαι,

“ ἀνακεκομισμένοι εἰσὶν εἰς ἐρύματα· ὥς-
 “ τε αὐτὰς μὲν ἔχειν, ἡμᾶς δὲ ταῦτα
 “ μὴ δύνασθαι λαμβάνειν. Τίς ἔν’ ὅτως
 “ ἀγαθός, ἢ τίς οὕτως ἰχυρὸς, ὃς λιμῶ
 “ καὶ ῥίγει δύναται ἂν μαχόμενος στρατεύ-
 “ εσθαι; Εἰ μὲν ἔν’ ὅτω στρατευσόμεθα,
 “ ἐγὼ μὲν φημι χρῆναι ἐκόντας ἡμᾶς κα-
 “ ταλῦσαι τὴν στρατιὰν μᾶλλον, ἢ ἄκον-
 “ τας ὑπ’ ἀμηχανίας ἐξελαθῆναι. Εἰ
 “ δὲ βουλόμεθα ἔτι στρατεύεσθαι, τοῦ
 “ ἐγὼ φημι ἔτι χρῆναι ποιεῖν, πείρασθαι
 “ ὥς τάχιστα τῶν μὲν ἐκείνων ὀχυρῶν
 “ ἡμᾶς ὥς πλείστα παραιρεῖν, ἡμῖν δ’
 “ αὐτοῖς ὥς πλείστα ὀχυρὰ ποιεῖσθαι·
 “ εἰ γὰρ ταῦτα γένηται, τὰ μὲν ἐπι-
 “ τήδεια πλείονα ἔξουσιν ὁπότεροι ἂν
 “ πλείω δύνωνται λαμβάνοντες ἀποτί-
 “ θεσθαι, πολιορκήσονται δὲ ὁπότεροι ἂν
 “ ἥσους ᾖσι. Νῦν δ’ οὐδὲν διαφέρομεν
 “ τῶν ἐν πελάγει πλεόντων· καὶ γὰρ ἐκεί-
 “ νοι πλέεσι μὲν αἰεὶ, τὰ δὲ πεπλευσμέ-

“ tu in munitiones subvexerunt *hostes* :
 “ adeò ut ii hunc habeant, nos capere
 “ non possimus. Quis ergo tam fortis,
 “ quisve tam robustus, ut adversùs fa-
 “ mem et frigus pugnando bellum ge-
 “ rere possit? Quapropter si hoc modo
 “ militaturi sumus, aio nos ultrò dimit-
 “ tere potiùs exercitum debere, quàm
 “ invitos à difficultate rerum profligari.
 “ Sin *hâc* in militiâ perseverare volumus,
 “ sic nobis agendum esse censeo, ut quàm
 “ celerrimè loca munita quàm plurima
 “ hostibus adimere conemur, ac nobis-
 “ met quàm plurima munire: nam si ità
 “ fiat, commeatûs majorem habituri sunt
 “ copiam, qui majorem rapere copiam et
 “ recondere potuerint; et obsidebuntur,
 “ qui fuerint *ex alterutris* inferiores.
 “ Jam verò nihil inter nos et in mari na-
 “ vigantes discriminis est: quippe navi-
 “ gant illi quidem semper, sed nihilo
 “ magis partem *maris jam* navigatam si-

“ bi propriam relinquunt, quàm quae
 “ ipsis enavigata non est. At si castella
 “ nobis accesserint, ab hostibus ea regio-
 “ nem alienabunt, nobisque omnia magis
 “ erunt in tranquillo. Quod verò non-
 “ nulli vestrùm fortasse metuerint, nè
 “ procul à patrio *solo* collocentur in prae-
 “ fidiis, id minimè vobis formidandum
 “ est. Nos enim qui sic *quoque* domo pe-
 “ regrinantes absumus, loca nos hostibus
 “ proxima custodituros vobis recipiemus:
 “ vos Assyriae loca vobismet finitima pos-
 “ sidete et colite. Nam si nos ea, quae ab
 “ ipsis prope absunt, tueri custodiendo
 “ poterimus, altâ vos in pace, qui loca
 “ possidetis procul ab ipsis *diffita*, victu-
 “ ri estis: neque enim, ut arbitror, ne-
 “ glectis malis sibi proximis, insidiari vo-
 “ bis procul remotis poterunt.”

Haec ubi dicta fuerunt, cùm alii om-
 nes surgentes in ea operas suas *et studia*
 promptis se animis collaturos aiebant.

“ νον ὕδεν οἰκειότερον τῷ ἀπλεύσῃ κατα-
 “ λείψουσιν. Ἦν δὲ φρέρια ἡμῖν γένηται,
 “ ταῦτα δὴ τοῖς μὲν πολεμίοις ἀλλο-
 “ τρώσει τὴν χώραν, ἡμῖν δὲ ὑπ’ εὐδίας
 “ μᾶλλον ἔσαι πάντα. Ὁ δὲ ἴσως ἂν
 “ τινες ὑμῶν φοβηθεῖεν, εἰ δεήσει πόρρω
 “ τῆς ἑαυτῶν φρερεῖν, μηδὲ τῷτο ὀκνή-
 “ σητε. Ἡμεῖς μὲν γὰρ, ἐπεὶ περ ὡς οἱ-
 “ κοθεν ἀποδημῶμεν, φρερήσειν ὑμῖν ἀνα-
 “ δεχοίμεθα τὰ ἐγγύτατα χωρία τῶν
 “ πολεμίων· ὑμεῖς δὲ τὰ πρόσορα ὑμῖν
 “ αὐτοῖς τῆς Ασυρίας, ἐκεῖνα κτᾶσθε
 “ καὶ ἐργάζεσθε. Ἦν γὰρ ἡμεῖς τὰ πλη-
 “ σίον αὐτῶν δυνώμεθα φρερῶντες σώζε-
 “ σθαι, ἐν πολλῇ ὑμεῖς εἰρήνῃ, οἱ τὰ
 “ πρόσω αὐτῶν ἔχοντες, βιοτεύσετε· οὐ
 “ γὰρ, οἶμαι, δυνήσονται τῶν ἐγγύς ἑαυ-
 “ τῶν ὄντων κακῶν ἀμελῶντες τοῖς πρόσω
 “ ὑμῖν ἐπιβλεῦειν.”

Ὡς δὲ ταῦτα ἐρρήθη, οἱ τε ἄλλοι
 πάντες ἀνιστάμενοι συμπροθυμήσασθαι

ταῦτ' ἔφασαν, καὶ Κυαζάρης. Γαδάτας
 δὲ καὶ Γωβρύας καὶ τείχος αὐτῶν ἐκάτερος,
 ἦν ἐπιτρέψωσιν οἱ συμμάχοι, τειχιῖ-
 σθαι ἔφασαν, ὥστε καὶ ταῦτα φίλια τοῖς
 συμμάχοις ὑπάρχεν. Ὁ οὖν Κύρος,
 ἐπεὶ ἑώρα πάντας προθύμους ὄντας πράσ-
 σειν ὅσα ἔλεξε, τέλος ἔφη, Εἰ τοίνυν
 περαίνειν βουλόμεθα ὅσα φαμέν χρῆναι
 ποιεῖν, ὡς τάχιστα ἂν δέοι γενέσθαι μη-
 χανὰς μὲν εἰς τὸ καθαιρεῖν τὰ τῶν πολε-
 μίων τείχη, τέκλινας δὲ εἰς τὸ ἡμῖν ὀχυρὰ
 πύργυσθαι. Ἐκ τούτου ὑπέχετο μὲν Κυα-
 ζάρης μηχανὴν αὐτὸς ποιησάμενος παρέ-
 ξειν, ἄλλην δὲ Γαδάτας τε καὶ Γωβρύας,
 ἄλλην Τιγράνης· ἄλλην δὲ αὐτὸς ὁ Κύρος
 ἔφατο πειρᾶσθαι ποιήσασθαι. Ἐπεὶ δὲ
 ταῦτ' ἔδοξεν, ἐπορίζοντο μὲν μηχανοποιούς,
 παρσκευάζοντο δ' ἕκαστοι εἰς τὰς μηχανὰς
 ὧν ἔδει· ἄνδρας δ' ἐπέστησαν, οἳ ἑδoκουν
 ἐπιτηδειότατοι εἶναι ἀμφὶ ταῦτ' ἔχειν.

Κύρος δ', ἐπεὶ ἔγνω ὅτι διατριβὴ ἔσται

tum etiam Cyaxares. Gadatas verò et Gobryas munitionem uterque se extructuros aiebant, si potestatem ejus sibi facerent focii; ut etiam illae fociis essent amicae. Cyrus ergò, cùm videret omnes animis esse promptis ad ea omnia quae dixisset facienda, tandem ait, Quòd si igitur perficere, quaecunque dicimus conficienda esse, volumus, quam primùm machinas parari necesse est ad muros hostium demoliendos, et fabros qui munitiones nobis excitent. Tum verò Cyaxares machinam se fabricaturum et suppeditaturum pollicitus est, aliam Gadatas et Gobryas, aliam Tigranes; aliam Cyrus ipse curaturum se uti conficeret aiebat. His decretis, machinarum structores conquirebant, et adparabant singuli quae ad machinas requirerentur; nonnullos etiam *operi* praeficiebant, qui ad haec curanda maximè viderentur esse idonei.

Cyrus verò, quòd animadverteret haec

sine morâ perfectum non iri, eo loco castra metatus est, quem putabat saluberrimum esse, et propter illa quae advehi oporteret, accessu facillimum: et quaecunque munitione adhuc indigebant, *sic* perficiebat, ut quovis tempore qui remanerent, in tuto essent, quamvis cum *exercitus* robore aliquando castris motis longius *ipse caeterique ab iis* abscederent. Praeterea, interrogans eos, quos regionem maximè cognitam habere putabat, quibus ex locis exercitus plurimum emolumenti capere posset, *suos* semper pabulatum eduxit, tum ut res exercitui necessarias maximâ copiâ pararet, tum ut rectius varent et robusti essent, itineribus exercitati, tum etiam ut inter ducendum ordinis servandi recordarentur. His in rebus Cyrus erat *occupatus*:

E Babylone verò transfugae et captivi narrabant, Assyrium multa auri argenti-que talenta secum ferentem opesque alias et omnis generis ornamenta, in Lydiam esse profectum. Quamobrem militum

αἰ
ἐνθ
δω
ἐρ
ἀσ
πρ
Πρ
εἰδέ
ῶφε
προ
λαμ
δ' ὅ
πον
ταῖς
το.
Ε
ἀλίσ
ριος ο
τα ἀ
κτῆμ
οὖν ὅ

ἀμφὶ ταῦτα, ἐκάθισε μὲν τὸ σράτευμα
ἐνθα ὤετο ὑγιεινότετον εἶναι καὶ εὐπροσο-
δάταλον ὅσα ἔδει προσκομίζεσθαι· ὅσα τε
ἐρυμνότητος προσεδεῖτο, ἐποίησατο ὡς ἐν
ἀσφαλεῖ οἱ αἰεὶ μένοντες εἶεν, εἴποτε καὶ
πρόσω τῇ ἰχύϊ ἀποστρατοπεδεύσαντο.
Πρὸς δὲ τέτοις, ἐρωτῶν ὅς ὤετο μάλιστα
εἰδέναι τὴν χώραν, ὁπόθεν ἂν ὡς πλεῖστα
ὠφελῶτο τὸ σράτευμα, ἐξῆγεν αἰεὶ εἰς
προνομάς, ἅμα μὲν ὅπως ὅτι πλεῖστα
λαμβάνοι τῇ στρατιᾷ τὰ ἐπιτήδεια, ἅμα
δ' ὅπως μᾶλλον ὑγιαίνοιεν καὶ ἰχύοιεν δια-
πονόμενοι ταῖς πορείαις, ἅμα δ' ὅπως ἐν
ταῖς ἀγωγαῖς τὰς τάξεις ὑπομιμνήσκοιν-
το. Ὁ μὲν δὴ Κύρος ἐν τέτοις ἦν·

Εκ δὲ Βαβυλῶνος οἱ αὐτόμολοι καὶ οἱ
ἀλίσκόμενοι ταῦτ' ἔλεγον, ὅτι ὁ Ασύ-
ριος οἶχοιτο ἐπὶ Λυδίας, πολλὰ τάλαν-
τα ἀργυρὶς καὶ χρυσὶς ἄγων, καὶ ἄλλα
κτήματα καὶ κόσμον παντοδαπόν. Ὁ μὲν
οὖν ὄχλος τῶν στρατιωτῶν ὑπελάμβανε

ὥς ὑπεκτίθοιτο ἤδη τὰ χρήματα φοβέ-
 μενος· ὁ δὲ Κῦρος, γινώσκων ὅτι οἱ χοῖο
 συσῆσιν εἴ τι δύναμις ἀντίπαλον ἑαυτῷ,
 ἀντιπαρεσκευάζετο ἐρρωμένως, ὥς μάχης
 ἔτι δεῖσιν· καὶ ἐξεπίμπλα μὲν τὸ τῶν
 Περσῶν ἵππικόν, τῆς μὲν ἐκ τῶν αἰχμα-
 λώτων, τῆς δὲ τινὰς καὶ παρὰ τῶν φίλων
 λαμβάνων ἵππους· ταῦτα γὰρ παρὰ πάν-
 των ἐδέχετο, καὶ ἀπεωθεῖτο ὕδεν, ἔτε εἰ
 τις ὄπλον ἐδίδου καλόν, ἔτε ἵππον. Κα-
 τεσκευάζετο δὲ καὶ ἄρματα ἐκ τε τῶν
 αἰχμαλώτων ἀρμάτων, καὶ ἄλλοθεν ὁπό-
 θεν δύναιτο. Καὶ τὴν μὲν Τρωϊκὴν δι-
 φρεῖαν πρόσθεν ἔσαν, καὶ τὴν Κυρηναίων
 ἔτι νῦν ἔσαν ἀρματηλασίαν κατέλυσε·
 τὸν γὰρ πρόσθεν χρόνον καὶ οἱ ἐν τῇ Μη-
 δία καὶ Συρία καὶ Αραβία καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ
 Ασία τοῖς ἄρμασιν ἔτως ἐχρῶντο ὥσπερ
 νῦν οἱ Κυρηναῖοι. Ἐδοξε δ' αὐτῷ, ὁ κρά-
 τισον εἰκὸς ἦν εἶναι τῆς δυνάμεως, ὄντων
 τῶν βελτίστων ἐπὶ τοῖς ἄρμασι, τῷτο ἐν

vulgus suspicabatur, adductum metu jam pecunias eum *alibi deponendas ex regione suâ* clam exportasse: Cyrus verò, qui hominem intelligeret eâ de causâ discessisse, ut si quam posset adversariorum sibi manum conflaret, et ipse praesenti se animo parabat, tanquam praelium adhuc ineundum esset: explebat quoque Persarum equitatum, partim à captivis, partim ab amicis acceptis equis: nam haec ab omnibus accipiebat, neque rejiciebat *eorum* quidquam, si quis arma *ipsi* elegantia daret, seu equum. Praeterea currus parabat cum de iis quos ceperat, tum undecunque poterat. Ac curruum quidem rationem superiori tempore Troiae usitatam, et aurigationem, quâ hodieque Cyrenaei utuntur, sustulit *et abrogavit*: nam superiori tempore Medi et Syri et Arabes et omnes Asiatici curribus sic utebantur ut nunc Cyrenaei. Existimavit autem Cyrus, partem exercitus eam quam esse praestantissimam sit verisimile, cum fortissimi *quique* sint in curribus, velitum

198 CYRI INSTIT. VI.

vicem explere, neque magnum aliquod ad victoriam momentum adferre. Nam trecenti currus pugnantes quidem supeditant trecentos, equis hi mille ducendis utuntur; iis praetereà aurigae sunt, uti par est, quibus *illi* optimi *in exercitu* maximè fidunt, ad trecentos: at hi sunt ii qui nihil prorsus hostibus detrimenti adferunt. Hanc igitur curruum *agendorum* rationem sustulit; proque eâ bello aptos currus instruxit, et rotis firmis, ut nè facilè comminuerentur, et axibus longis; quippe minùs everti solent omnia quae lata sunt: fellam verò aurigis struxit, veluti turrim, ex lignis firmis; atque harum *fellarum* altitudo usque ad *aurigae* cubitos *pertingebat*, ut equi supra fellas habenis regi possent; aurigas verò *ipsos* totos, exceptis oculis, loriceis armavit. Praetereà falces ferreas duùm ferè cubitorum ad axes ab utrâque rotarum parte adposuit, et alias infrà sub axem,

ἀκ
ὑδρ
γὰ
χε
τα
τῶ
σεύ
δὲ
πλ
τέλ
σκε
μῆ
ἤτλ
τέα
ὥσπ
τέτ
τα
φρω
πλ
ὀρέτ
ζονα

ἀκροβολιστῶν μέρει εἶναι, καὶ εἰς τὸ κρατεῖν
 ἔδεν μέγα μέρος συμβάλλεσθαι. Ἄρματα
 γὰρ τριακόσια τὲς μὲν μαχομένους παρέ-
 χεται τριακοσίους, ἵπποις δ' ἕτοι χρῶν-
 ται διακοσίοις καὶ χιλίοις· ἡνίοχοι δ' αὐ-
 τοῖς εἰσι μὲν, ὡς εἶκός, οἷς μάλιστα πι-
 στεύουσιν οἱ βέλτιστοι, εἰς τριακοσίους· ἕτοι
 δὲ εἰσιν οἱ οὐδ' ὅτις τὲς πολεμίους βλά-
 πῃσι. Ταύτην μὲν ἔν τὴν διφρεῖαν κα-
 τέλυσεν· ἀντὶ δὲ τέττε πολεμιστήρια κατε-
 σκεύασεν ἄρματα τροχῶις τε ἰχυροῖς, ὡς
 μὴ ῥαδίως συντρίβῃαι, ἄξοσί τε μακροῖς·
 ἥτιον γὰρ ἀνατρέπεται πάντα τὰ πλα-
 τέα· τὸν δὲ δίφρον τοῖς ἡνίοχοις ἐποίησεν,
 ὥσπερ πύργον, ἰχυρῶν ξύλων· ὕψος δὲ
 τέττων ἐς ἰμέχρι τῶν ἀγκώνων, ὡς δύνων-
 ται ἡνιοχεῖσθαι οἱ ἵπποι ὑπὲρ τῶν δί-
 φρων· τὲς δ' ἡνίοχους ἐθωράκισε πάντα
 πλὴν τῶν ὀφθαλμῶν. Προσέθηκε δὲ καὶ
 ὀρέπανα σιδήρεα ὡς διπήχεα πρὸς τὲς ἄ-
 ξονας, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν τροχῶν, καὶ ἄλ-

λα κάτω ὑπὸ τῷ ἄξονι εἰς γῆν βλέποντα,
ὡς ἐμβαλόντων εἰς τὰς ἐναντίας τοῖς ἄρ-
μασιν. Ὡς δὲ τότε Κῦρος ταῦτα κατε-
σκεύασεν, ὅπως ἔτι καὶ νῦν τοῖς ἄρμασι
χρῶνται καὶ οἱ ἐν τῇ βασιλείῳ χώρᾳ.
Ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ κάμηλοι πολλοὶ παρὰ
τε τῶν φίλων συνειλεγμένοι καὶ αἰχμά-
λωτοι πᾶσαι συνηθροισμένοι. Καὶ ταῦτα
μὲν ὅπως ἐπεραίνετο·

Βεβλόμενος δὲ τινα κατάσκοπον πέμ-
ψαι ἐπὶ Λυδίας, καὶ μαθεῖν ὅ, τι πράττει
ὁ Αἰσύριος, ἔδοξεν αὐτῷ ἐπιτήδειος εἶναι
Αῤάσπας ἐλθεῖν ἐπὶ τῷτο, ὁ φυλάττων
τὴν καλὴν γυναῖκα. Συνεβεβήκει γὰρ τῷ
Αῤάσπα τοιαύδε· ληφθεὶς ἔρωτι τῆς γυ-
ναικὸς, ἠναγκάσθη προσενεγκεῖν λόγους
αὐτῇ περὶ συνουσίας. Ἡ δὲ ἀπέφησε μὲν,
καὶ ἦν πιστὴ τῷ ἀνδρὶ, καίπερ ἀπόντι· (ἐφί-
λει γὰρ αὐτὸν ἰσχυρῶς) οὐ μὲντοι κατη-
γόρησε τῷ Αῤάσπα πρὸς τὸν Κῦρον, ὅτι ὅ-
σα συμβαλεῖν φίλους ἀνδρας. Επεὶ δὲ ὁ

quae terram respicerent; tanquam his in adversos cum curribus impetum facturis. Atque ut Cyrus id temporis haec instituit, sic etiam hâc tempestate curribus *hisce* utuntur ii qui regis in ditione degunt. Habebat etiam permultas camelos tum ab amicis collectas, tum omnes *illas*, quae captae fuerant, congregatas. Et haec quidem ità peragebantur:

Cùm autem in Lydiam speculatorem quendam mittere vellet, ac quid rerum Assyrius ageret cognoscere, visus ei fuit idoneus, qui *ed* hanc ad rem proficisceretur, illius formosae foeminae custos, Araspas. Nam huic Araspae hujusmodi quiddam evenerat; cùm mulieris *ejus* amore captus esset, coactus est eam appellare de consuetudine. At negabat illa quidem, viroque *suo* fida erat, tametsi abesset: (quippe vehementer eum amabat) non tamen Araspam apud Cyrum accusabat, amicos inter se committere ve-

rita. Sed ubi Araspas existimans has momentum aliquod ad ea, quae volebat, consequenda adlaturas, mulieri minas intendisset, ni libens faceret, invitam esse facturam; tum verò mulier, ut quae vim verita fuerit, *rem* non ampliùs occultat, sed ad Cyrum eunuchum mittit, eique mandat ut exponat omnia. Is autem ubi rem audivit, edito risu de homine qui ab amore se *nuper* invictum dixisset, Artabazum cum eunucho mittit, et Araspae dicere jubet, vim quidem tali foeminae adferri non debere, quo minùs autem persuadeat, si possit, non se vetare. Et Artabazus, cùm ad Araspam venisset, conviciis eum proscindebat, cùm mulierem illam depositum adpellans, tum ipsi impietatem, injustitiam, incontinentiam objiciens: adeò ut Araspas quidem prae dolore multas profunderet lacrimas, pudore opprimeretur, atque etiam metu exanimaretur, nè quid ipsi gravius à Cyro accideret.

Cyrus igitur haec ubi cognovisset, ar-

Αράσπας δοκῶν ὑπηρετήσῃν τῷ τυχεῖν
 ἃ ἐβόλετο, ἠπεύλησε τῇ γυναικί, ὅτι εἰ
 μὴ βέλοιτο ἐκῶσα, ἄκῃσιν ποιήσοι ταῦ-
 τα· ἐκ τῆς ἡ γυνή, ὡς ἔδεισε τὴν βίαν,
 ἔκετι κρύπτει, ἀλλὰ πέμπει τὸν εὐνέχον
 πρὸς τὸν Κύρον, καὶ κελεύει λέξαι ἅπαν-
 τα. Ὁ δ' ὡς ἤκουσεν, ἀναγελάσας ἐπὶ
 τῷ κρείττονι τῷ ἔρωτος φάσκοντι εἶναι,
 πέμπει Αἰρτάβαζον σὺν τῷ εὐνέχῳ, καὶ
 κελεύει αὐτῷ εἰπεῖν βιάζεσθαι μὲν μὴ
 τοιαύτην γυναῖκα, πείθειν δέ, εἰ δύναι-
 το, ἃ ἐφ' ἧς κωλύειν. Ἐλθὼν δὲ ὁ Αἰρτά-
 βαζος πρὸς τὸν Αἰράσπαν ἐλοιδόρησεν αὐ-
 τὸν, παρακαταθήκην τε ὀνομάζων τὴν
 γυναῖκα, ἀσέβειάν τε αὐτῷ λέγων, ἀδι-
 κίαν τε καὶ ἀκράτειαν· ὥστε τὸν Αἰράσπαν
 πολλὰ μὲν δακρύειν ὑπὸ λύπης, κατα-
 δύεσθαι δ' ὑπὸ τῆς αἰχύνης, ἀπολωλέ-
 ναι δὲ τῷ φόβῳ μή τι καὶ πάθῃ ὑπὸ Κύρου.

Ὁ δὲ Κύρος καὶ αἰσθωνὸν ταῦτα, ἐκά-
 λεσέ τε αὐτὸν, καὶ μόνος μόνῳ ἔλεξεν,

Ὅρῳ σε, ἔφη, ὦ Αράσπα, φοβέμενόν τε
 ἐμέ κ' ἐν αἰχύνῃ δεινῶς ἔχοντα. Παῖ-
 σαι δ' ἐν τέττων· ἐγὼ γὰρ θεός τε ἀκῶ ἔρω-
 τος ἡσῆσθαι, ἀνθρώπους τε οἶδα κ' μάλα
 φρονίμους δοκῶντας εἶναι οἷα πεπόνθασιν
 ὑπ' ἔρωτος· κ' αὐτὸς δ' ἐμαυτῷ κατέγνων
 μὴ ἂν καρτερῆσαι ὥστε συνὼν καλοῖς ἀ-
 μελῆσαι αὐτῶν. Καὶ σοὶ δὲ τέττου τῷ
 πράγματος ἐγὼ αἰτίος εἰμι· ἐγὼ γὰρ σε
 συγκαθεῖρξα τέττω τῷ ἀμάχῳ πράγμα-
 τι. Καὶ ὁ Αράσπας ὑπολαβὼν εἶπεν,
 Ἀλλὰ σὺ μὲν ὦ Κῦρε, κ' ταῦτα ὅμοιος
 εἶ οἷός περ κ' τᾶλλα, πρᾶός τε κ' συγ-
 γνώμων τῶν ἀνθρωπίνων ἀμαρτημάτων·
 ἐμέ δ', ἔφη, κ' οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι κατα-
 δύουσι τῷ ἄχρει. Ὡς γὰρ ὁ θεὸς διήλθε τῆς
 ἐμῆς συμφορᾶς, οἱ μὲν ἐχθροὶ ἐφῆδονταί
 μοι, οἱ δὲ φίλοι προσιόντες συμβουλεύουσιν
 ἐκποδὼν ἔχειν ἐμαυτὸν, μή τι καὶ πάθω
 ὑπὸ σῶ, ὡς ἡδίκηκός τοι ἐμῷ μεγάλα. Καὶ ὁ
 Κῦρος εἶπεν, Εὖ τοίνυν ἴαθι, ὦ Αράσπα,

cessivit eum, et solus cum solo locutus est, Video te, inquit, Araspa, metuere me, et maximo pudore adfici. Verùm de his desiste; nam audio equidem deos etiam ab amore victos fuisse, et non ignoro, qualia ab amore iis etiam hominibus, qui prudentes admodùm viderentur, acciderint: atque etiam ipse de meipso animadverti ità me continentem non esse, ut si cum formosis unà sim, mihi neglectui sint. Quin hujus ego tibi rei sum auctor; quippe qui te cum illà re inexpugnabili concluderim. Et Araspa sermonem suscipiens, Enimverò tu Cyre, inquit, in his etiam sic te geris, ut in aliis; qui et clemens sis et delictis humanis ignoscas: me verò caeteri homines moerore obruunt. Nam ex quo rumor de calamitate meâ vulgatus est, inimici mihi insultant; amici *me* convenientes, ut è medio me proripiam, consulunt; nè quid à te mihi accidat, ut qui magnum *quoddam* scelus admiserim. Et Cyrus, Atqui certò scias, inquit, Araspa, posse

te per hanc *hominum de te* opinionem admodum gratam mihi rem facere, et sociis utilitates maximas adferre. Utinam verò fiat, inquit Araspas, aliquâ ut in re tibi rursus opportunè commodem. Quòd si ergo volueris, ait, simulare quasi me fugias, atque ad hostes transire, arbitror fore ut ab hostibus tibi fides habeatur. Profectò, inquit Araspas, scio futurum equidem, ut etiam per amicos rumor excitetur, quasi te fugerim. Itaque nobis redires, ait, rebus omnibus hostium cognitis: quin etiam arbitror ità tibi fidem habituros, ut et rationum et consiliorum *suorum* te participem facturi sint; adeò ut nihil latere te possit eorum omnium quae nos scire cupimus. Proficiscar igitur nunc jam, inquit *Araspas*: nam scire debes, etiam hoc unum fidei argumentum fore, quod effugisse videbor, cum jam tibi supplicium daturus essem. An et formosam, inquit, Pantheam relinquere poteris? Duae mihi nimirum, Cyre, ait, certè sunt animae. Hanc phi-

ὅτι
ῥῶς
γὰρ
Αρ
τοίμ
προ
τὴν
θῆν
μὰ
λῶ
πα
πὰ
κί
πο
σε
πο
το
με
φε
τῇ
Κ

ἔτι ταύτῃ τῇ δόξῃ οἷος τ' εἶ ἐμοί τε ἰχυ-
 ρῶς χαρίσασθαι, καὶ τὰς συμμάχους με-
 γάλα ὠφελῆσαι. Εἰ γὰρ γένοιτο, ἔφη ὁ
 Αράσπας, ὅ, τι ἐγὼ σοι ἐν καιρῷ ἂν γε-
 νοίμην αὖ χρήσιμος. Εἰ τοίνυν, ἔφη,
 προσποιησάμενος ἐμὲ φεύγειν ἐθέλοις εἰς
 τὰς πολεμίους ἐλθεῖν, οἶμαι ἂν σε πιστευ-
 θῆναι ὑπὸ τῶν πολεμίων. Εγώ γε ναὶ
 μὰ Δί', ἔφη ὁ Αράσπας, καὶ ὑπὸ τῶν φί-
 λων οἶδα ὅτι ὡς σὲ πεφευγὼς λόγον ἂν
 παρέχοιμι. Ἐλθοις ἂν τοίνυν, ἔφη, ἡμῖν,
 πάντα εἰδὼς τὰ τῶν πολεμίων· οἶμαι δὲ
 καὶ λόγων καὶ βουλευμάτων κοινωνὸν ἂν σε
 ποιοῖντο, διὰ τὸ πιστεύειν· ὥστε μηδὲ ἐν
 σε λεληθέναι ὧν βεβλόμεθα εἰδέναι. Ὡς
 πορεύσομαι ἔν, ἔφη, ἥδη νυνί· καὶ γὰρ τῷ-
 το, ἰοῦσι, ἐν τῶν πιστῶν ἔσαι, τὸ δοκεῖν
 με ὑπὸ σὺ μελλήσοντά τι παθεῖν ἐκπε-
 φυγέναι. Ἡ καὶ δυνήσῃ, ἔφη, ἀπολιπεῖν
 τὴν καλὴν Πάνθειαν; Δύο γὰρ, ἔφη, ὦ
 Κύρε, σαφῶς ἔχω ψυχάς. Νῦν τῷτο

πεφιλοσόφηκα μετὰ τῷ ἀδίκῃ σοφιστῇ τῷ
 Ερωτος. Οὐ γὰρ δὴ μία γε οὖσα, ἀμα
 ἀγαθὴ τέ ἐστι καὶ κακὴ, ἔδ' ἀμα καλῶν τε
 καὶ αἰσχρῶν ἔργων ἔρα, καὶ ταυτὰ ἀμα βέ-
 λεται τε καὶ ἔβλεται πράττειν· ἀλλὰ
 δῆλον ὅτι δύο ἐσὼν ψυχὰ, καὶ ὅταν μὲν ἡ
 ἀγαθὴ κρατῇ, τὰ καλὰ πράττεται· ὅταν
 δὲ ἡ πονηρὰ, τὰ αἰσχρὰ ἐπιχειρεῖται.
 Νῦν δὲ, ὡς σὲ σύμμαχον ἔλαβε, κρατεῖ
 ἡ ἀγαθὴ καὶ πάνυ πολὺ. Εἰ τοίνυν καὶ σοὶ
 δοκεῖ πορεύεσθαι, ἔφη ὁ Κῦρος, ὥδε χρὴ
 ποιεῖν, ἵνα καὶ ἐκείνοις πιστότερος ᾖς· ἐξαγ-
 γελλέ τε αὐτοῖς τὰ παρ' ἡμῶν, ἔτω τε ἐξ-
 ἀγγελλε, ὡς ἂν αὐτοῖς τὰ παρὰ σὺ λέγο-
 μενα ἐμποδῶν μάλισ' ἂν εἴη ὧν βέλοται
 πράττειν. Εἴη δ' ἂν ἐμποδῶν, εἰ ἡμᾶς
 φαίης παρασκευάζεσθαι ἐμβαλεῖν πρὸς τῆς
 ἐκείνων χώρας· ταῦτα γὰρ ἀκούοντες,
 ἥτιον ἂν παντὶ δένει ἀθροίζοντο, ἕκα-
 στός τις φοβούμενος καὶ περὶ τῶν οἴκοι. Καί
 μένε, ἔφη, παρ' ἐκείνοις ὅτι πλείστον χρό-

Iosophiam didici modò apud improbum
 illum sophistam, Amorem. Nam una sa-
 nè si esset anima, non et bona simul esset
 et mala, neque res simul honestas et turpes
 amaret, neque simul eadem et vellet et
 nollet facere: sed manifestum est, duas es-
 se animas, et ubi quidem penes *animam* bo-
 nam imperium est, honestae conficiun-
 tur res; ubi verò penes malam, res sus-
 ciipiuntur turpes. Nunc, quia te socium
et adiutorem nacta est, anima bona viri-
 bus, et longè quidem, superior est. Quòd
 si ergo, inquit Cyrus, tibi quoque hoc
 iter instituendum videtur, sic erit agen-
 dum, ut apud illos etiam majorem habe-
 as fidem: *nimirum* eis enunciato quae à
 nobis gerantur, et *quidem* sic enunciato,
 ut quae abs te dicentur, maximo sint ip-
 sis impedimento ad ea quae facere volu-
 erint. Fuerit autem impedimento, si nos
 dixeris adparatum facere, ut alicubi a-
 grum ipsorum invadamus: nam si haec
 audient, minùs *collatis* viribus universis
 in unum se congregabunt locum, metu-
 ente quolibet domesticis etiam rebus.
 Maneto etiam, inquit, apud ipsos quàm

diutissimè: nam maximè nobis opportunum fuerit ea rescire quae faciant, ubi proximè à nobis aberunt. Iis porrò sis auctor, ut aciem, quocunque modo fuerit optimum, instruant; cùm enim tu discesseris, qui nōsse ipsorum quomodo acies structa sit videbere, necesse erit ut eandem ordinum rationem retineant: nam verebuntur aciem mutare; ac si quo alio modo eam sunt mutaturi, subitò perturbabuntur. Et hoc quidem modo digressus Araspas, sumptis secum fidissimis famulis, et ad quosdam prolatis iis, quae ad negotium *conficiendum* profutura putabat, discessit:

Panthea verò, cùm discessisse Araspam sensisset, ad Cyrum misit qui diceret, Ne tibi molestum sit, Cyre, quod Araspas ad hostes transierit; nam si potestatem mihi feceris ad maritum mittendi meum, recipio tibi, venturum amicum longè tibi Araspâ fideliozem; atque etiam scio futurum, ut tibi cum quantis maximis poterit copiis adsit. Etenim huius quidem re-

ρον· δ
 ἡμῶν
 εἰδέναι
 ἐκτάτ
 ὅταν
 τάξιν
 αὐτῶν
 ἢν πη
 ταρά
 θῶν,
 τας,
 φέρει
 'I
 τὸν
 ρον ε
 σπα
 ἐμὲ
 ἐγώ
 πιστ
 ὅπως
 Καὶ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. 5'. 211

νον· ἃ γὰρ ἂν ποιῶσιν, ὅταν ἐγγύτατα
ἡμῶν ᾧσι, ταῦτα μάλισα ἡμῖν καιρὸς
εἰδέναι ἔσαι. Συμβέλευε δι' αὐτοῖς καὶ
ἐκτάτλειθαι ὅπῃ ἂν δοκῇ κράτιστον εἶναι·
ὅταν γὰρ σὺ ἀπέλθῃς, εἰδέναι δοκῶν τὴν
τάξιν αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἔτω τετάχθαι
αὐτοῖς· μετατάσσεσθαι γὰρ ὀκνήσουσι· καὶ
ἢν πῃ ἄλλη μετατάτλωνται, ἐξ ὑπογύς
ταράσσονται. Αῤάσπας μὲν δὴ ἔτως ἐξελ-
θὼν, συλλαβὼν τὰς πισοτάτας θεράπον-
τας, καὶ εἰπὼν πρὸς τινὰς οἷα ᾤετο συμ-
φέρειν τῷ πράγματι, ᾤχετο·

Ἡ δὲ Πάνθεια, ὡς ἤσθετο οἰχόμενον
τὸν Αῤάσπαν, πέμψασα πρὸς τὸν Κῦ-
ρον εἶπε, Μὴ λυπῶ, ὦ Κῦρε, ὅτι Αῤά-
σπας οἴχεται εἰς τὰς πολεμίους· ἐὰν γὰρ
ἐμὲ ἐάσης πέμψαι πρὸς τὸν ἐμὸν ἄνδρα,
ἐγὼ σοι ἀναδέχομαι ἥξειν πολὺ Αῤάσπης
πιστότερόν σοι φίλον· καὶ δύναμιν δὲ οἶδ' ὅτι
ὁπόσῃν ἂν δύνῃται ἔχων παρέσαι σοι.
Καὶ γὰρ ὁ μὲν πατὴρ τῶ νῦν βασιλεύον-

τος φίλος ἦν αὐτῷ· ὁ δὲ νῦν βασιλεύων καὶ
 ἐπεχείρησέ ποτε ἐμὲ καὶ τὸν ἄνδρα δια-
 σπάσαι ἀπ' ἀλλήλων· ὕβρισθ' οὖν νομί-
 ζων αὐτὸν, οἶδ' ὅτι ἀσμένως ἂν πρὸς ἄν-
 δρα οἷος σὺ εἶ ἀπαλλαγείῃ. Ακούσας
 ταῦτα ὁ Κῦρος κελεύει πέμπειν πρὸς
 τὸν ἄνδρα· ἡ δ' ἐπεμψεν. Ὡς δ' ἔγνω ὁ
 Αβραδάτης τὰ παρὰ τῆς γυναικὸς σύμ-
 βολα, καὶ τᾶλλα δὲ ἤσθετο ὡς εἶχεν,
 ἄσμενος πορεύεται πρὸς Κῦρον, ἵππους
 ἔχων ἀμφὶ τὴν διχιλίαν. Ὡς δ' ἦν πρὸς
 τοῖς τῶν Περσῶν σκοποῖς, πέμπει πρὸς
 τὸν Κῦρον, εἰπὼν ὅς ἦν. Ὁ δὲ Κῦρος
 εὐθὺς ἄγειν κελεύει αὐτὸν πρὸς τὴν γυ-
 ναῖκα. Ὡς δ' ἰδέτην ἀλλήλους ἡ γυνὴ καὶ
 ὁ Αβραδάτης, ἡσπάσαντο ἀλλήλους ὡς
 εἰκὸς ἐκ δυσελπίσου. Ἐκ τούτου δὲ λέγει
 ἡ Πάνθεια τῷ Κῦρι τὴν ὁσιότητα καὶ τὴν
 σωφροσύνην, καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν κατοίκτι-
 σιν. Ὁ δὲ Αβραδάτης ἀκέσας εἶπε, Τί
 ἂν ἔν ἐγὼ ποιῶν, ὦ Πάνθεια, χάριν Κῦ-

gis, qui modò imperat, pater ei amicus erat: at is qui jam rerum potitur etiam conatus est aliquando me ac maritum meum divellere: quamobrem fat scio, cùm eum insolenter injurium *esse* existimet, libenter ad virum talem, qualis tu es, discesserit. Haec ubi Cyrus audisset, *ei* mandat ut ad maritum mittat: quod quidem illa fecit. Cùm verò ab uxore signa cognovisset Abradates, atque etiam animadverteret, qui caeterarum rerum status esset, libens ad Cyrum cum duobus circiter equorum millibus profectus est. Ad Persarum verò speculatores ubi pervenisset, mittit ad Cyrum, et quisnam esset significat. Cyrus statim deduci hominem ad uxorem jubet. Cùm autem haec et Abradates se mutuò vidissent, *ipsi* inter se complexi sunt, uti par erat, ex insperato. Deinde Panthea Cyri sanctitatem, temperantiam et commiserationem erga se commemorat. Quibus Abradates auditis ait, Quid igitur faciam, Pan-

thea, quo gratiam Cyro cùm tuo tum meo nomine referam? Quid aliud, inquit Pantea, quàm ut perinde erga ipsum te gerere coneris, atque se ipse erga te gessit?

Post haec ad Cyrum venit Abradates; eumque ubi conspexit, prehensâ ipsius dextrâ, Pro iis, ait, beneficiis, Cyre, quibus nos adfecisti, non habeo quod dicam majus, quàm quod amicum me tibi, et ministrum, et socium trado: et quacunque in re strenuam te navare operam viderim, in eâ conabor operam tibi meam exhibere quàm potero praeclarissimam. Et Cyrus, Ego verò accipio, inquit; ac nunc te quidem dimitto, ut cum uxore coenes; deinceps autem tibi etiam meo, cum tuis ac meis amicis, tabernaculo utendum erit,

Secundùm haec cùm Cyrum Abradates videret falcatorum curruum, ac tum equorum tum equitum thoracatorum studio teneri, operam dabat, ut ex equestribus copiis suis ad centum ei currus

ρω ὑπὲρ τε σὺ καὶ ἑμαυτὸν ἀποδοιοῖν; Τί δὲ ἄλλο, ἔφη ἡ Πάνθεια, ἢ πειρώμενος ὁμοιος περὶ ἐκείνον εἶναι οἷός περ καὶ ἐκείνος περὶ σέ;

Εκ τούτου δὴ ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Αβραδάτης· καὶ ὡς εἶδεν αὐτὸν, λαβόμενος τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ εἶπεν, Ανθ' ὧν σὺ εὖ πεποίηκας ἡμᾶς, ὦ Κῦρε, ἐκ ἔχω τί μεῖζον εἶπω, ἢ ὅτι φίλον σοι ἑμαυτὸν δίδωμι καὶ θεράποντα καὶ σύμμαχον· καὶ, ὅσα ἂν ὁρῶ σε σπευδάζοντα, συνεργός σοι πειράσομαι γίγνεσθαι ὡς ἂν δύνωμαι κράτιστος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Εγὼ δὲ δέχομαι· καὶ νῦν μὲν σε ἀφίημι, ἔφη, σὺν τῇ γυναικὶ δειπνεῖν· αὐθις δὲ καὶ παρ' ἐμοὶ δεήσει σὲ σκηρῶν σὺν τοῖς σοῖς τε καὶ ἐμοῖς φίλοις.

Εκ τούτου ὁρῶν ὁ Αβραδάτης σπουδάζοντα τὸν Κῦρον περὶ τὰ δρεπανηφόρα ἄρματα καὶ περὶ τὰς τεθωρακισμένους ἵππους τε καὶ ἱππέας, ἐπειρᾶτο συντελεῖν αὐτῷ εἰς τὰ ἑκατὸν ἄρματα ἐκ τῶ ἱπ-

216 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. 5'.

πικῷ τῷ ἑαυτῷ, ὅμοια ἐκείνῳ· αὐτὸς δὲ
 ὡς ἡγησόμενος αὐτῶν ἐπὶ τῷ ἄρματος
 παρσκευάζετο. Συνεζεύξατο δὲ τὸ ἑαυ-
 τῷ ἄρμα τετράρυμόν τε καὶ ἐξ ἵππων ὀκ-
 τῶ· ἡ δὲ Πάνθεια ἡ γυνὴ αὐτῷ ἐκ τῶν
 ἑαυτῆς χρημάτων χρυσῶν τε αὐτῷ θά-
 ρακα ἐποίησατο καὶ χρυσῶν κράνος, ὡσαύ-
 τως δὲ καὶ περιβραχιόνια· τῆς δ' ἵππου τῷ
 ἄρματος χαλκοῖς πᾶσι προβλήμασι κα-
 τεσκευάσατο. Αἰραδάτης μὲν ταῦτα
 ἐπραττε. Κύρος δὲ ἰδὼν τὸ τετράρυμον
 αὐτῷ ἄρμα, κατενόησεν ὡς οἶόν τε εἶη καὶ
 ὀκτάρυμον ποιήσασθαι, ὥστε ὀκτῶ ζεύ-
 γεσι βοῶν ἄγειν τῶν μηχανῶν τὸ κατώ-
 τατον οἶκημα· ἦν δὲ τῷ τριόργον μά-
 λιστα ἀπὸ τῆς γῆς σὺν τοῖς τροχοῖς.
 Τοιοῦτοι δὲ πύργοι σὺν τάξει ἀκολουθεῖντες
 ἐδόκουν αὐτῷ μεγάλη μὲν ἐπικυρία γενέ-
 σθαι τῇ ἑαυτῷ φάλαγγι, μεγάλη δὲ βλάβη
 τῇ τῶν πολεμίων τάξει. Εποίησε δὲ
 ἐπὶ τῶν οἰκημάτων καὶ περιδρόμους καὶ ἐπάλ-

conficeret, similes ipsius curribus; ac se-
 ipsum etiam parabat ut in curru dux e-
 orum esset. Junxit autem currum suum
itâ, ut è temonibus quatuor et equis octo
constaret: uxor verò ejus Panthea de fa-
 cultatibus ipsius loricam ei auream, et
 auream galeam confecit, itemque brachio-
 rum tegumenta; equos autem curru jun-
 ctos, totos aereis tegumentis instruxit.
 In his quidem conficiendis occupatus erat
 Abradates. Cyrus autem currum ejus
 cum temonibus quatuor intuitus, animad-
 vertit fieri posse currum etiam octo temo-
 num, ut octo boum jugis machinarum in-
 fima veheretur structura: et aberat hic
currus cum rotis à terrâ tribus ulnis. Hu-
 jusmodi turres si cum ordinibus seque-
 rentur, videbantur ei et phalangi suae
 magno fore adjumento, et hostium aciei
 magno damno. Etiam structuris in hisce
 tum circuitus fecit tum propugnacula;

et in turrim quamlibet viginti viros imposuit.

Postea verò quàm omnia, quae ad currus pertinebant, ipsi essent confecta, periculum vecturae fecit; et multò faciliùs octo illa iuga turrim cum *impositis* in eam militibus trahebant, quàm unum iugum id omne ferret, quod ei ex impedimentis imponebatur. Nam iugo impedimentorum onus, *quod* ferè talenta quinque ac viginti *aequabat*, imponi solebat: at cùm in turri materia tragicae scenae crassitudinem haberet, et viri essent viginti et arma, fiebat ut haec in unumquodque iugum oneris minus *plaustro vehendi*, quàm talenta quindecim, conficerent. Postquam animadvertit facilem hanc esse vehendi rationem, parabat sese ut turres unà cum exercitu duceret; quippe qui in bello captationem conditionis potioris existimaret et salutis, et iustitiae, et prosperitatis esse *plenam*.

Id temporis etiam illi venêre, qui pecuniam ab Indo adferebant; ac ei re-

ξεις· ἀνέβιβαζε δὲ ἐπὶ τῶν πύργων ἕκα-
στον ἄνδρας εἴκοσιν.

Ἐπεὶ δὲ πάντα συνεσήκει αὐτῷ τὰ
περὶ τῆς πύργου, πείραν ἐλάμβανε τῆ
ἀγωγίμης· καὶ πολὺ ῥᾶον ἤγε τὰ ὀκτὼ
ζεύγη τὸν πύργον καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ ἄνδρας,
ἢ τὸ σκευοφορικὸν βάρος ἕκαστον τὸ ζευ-
γος. Σκευῶν μὲν γὰρ βάρος ἀμφὶ τὰ
εἴκοσι καὶ πέντε τάλαντα ἦν ζεύγει· τῆ
δὲ πύργου, ὥσπερ τραγικῆς σκηνῆς, τῶν
ξύλων πάχος ἐχόντων καὶ εἴκοσιν ἀνδρῶν
καὶ ὀπλων, τέττων ἐγένετο ἑλαττόν ἢ πεν-
τεκαίδεκα τάλαντα ἑκάστῳ ζεύγει τὸ ἀ-
γώγιον. Ὡς δ' ἔγνω εὐπορον οὖσαν τὴν
ἀγωγὴν, παρεσκευάζετο ὡς ἅμα ἄζων
τῆς πύργου σὺν τῷ στρατεύματι νομίζων
τὴν ἐν πολέμῳ πλεονεξίαν, ἅμα σωτη-
ρίαν τε εἶναι καὶ δικαιοσύνην καὶ εὐδαι-
μονίαν.

Ἡλθον δὲ ἐν τέττῳ τῷ χρόνῳ καὶ παρὰ
τῆς Ἰνδῆς χρήματα ἄγοντες, καὶ ἀπήγγελ-

λον αὐτῷ ὅτι ὁ Ἰνδὸς ἐπισέλλει τοιάδε,
 “ Εγὼ, ὦ Κῦρε, ἤδομαι ὅτι μοι ἐπήγ-
 “ γειλας ὧν ἐδέε· καὶ βέλομαί σου ξένος
 “ εἶναι, καὶ πέμπω σοι χρήματα· καὶ
 “ ἄλλων δέη, μεταπέμπε. Επέσταλται
 “ δὲ τοῖς παρ’ ἐμῶ ποιεῖν ὅ,τι ἂν σὺ κε-
 “ λεύης.” Ἀκέσας δὲ ὁ Κῦρος εἶπε, Κε-
 λεύω τοίνυν ὑμᾶς, τὸς μὲν ἄλλους μένον-
 τας ἔνθα κατεσκηνώκατε, φυλάττειν τὰ
 χρήματα, καὶ ζῆν ὅπως ὑμῖν ἡδιστόν ἐστι
 τρεῖς δέ μοι ἐλθόντες ὑμῶν εἰς τὸς πολε-
 μίους, ὡς παρὰ τῷ Ἰνδῷ περὶ συμμαχίας,
 καὶ τὰ ἐκεῖ μαθόντες, ὅ,τι ἂν λέγωσί τε
 καὶ ποιῶσιν, ὡς τάχιστα ἀπαγγείλατε
 ἐμοί τε καὶ τῷ Ἰνδῷ· καὶ ταῦτά μοι κα-
 λῶς ὑπηρετήσητε, εἴ τι μᾶλλον ὑμῖν χά-
 ριν εἶσομαι τέττε, ἢ ὅτι χρήματα παρέτε
 ἄγοντες. Καὶ γὰρ οἱ μὲν δόλοισ ἐοικότες
 κατάσκοποι οὐδὲν ἄλλο δύνανται εἰδότες
 ἀπαγγέλλειν, ἢ ὅσα πάντες ἴσασιν· οἱ
 δὲ τριῖστοι οἰοί περ ὑμεῖς ἄνδρες πολλάκις

nuntiârunt, Indum talia *quaedam ipsi*
 mandata *ad eum perferenda* dedisse,
 “ Gratum mihi est, Cyre, te mihi signi-
 “ ficâsse, quibus tibi rebus opus esset;
 “ atque mihi tecum hospitii jus esse vo-
 “ lo, et pecunias tibi mitto: quòd si aliis
 “ tibi sit opus, mitte qui *ad te* ferant.
 “ Praetereà mandatum est iis, qui à me
 “ *ad te veniunt*, ut quicquid tu jusseris
 “ faciant.” *Quae* cùm audisset Cyrus,
 Praecipio igitur, ait, ut *vestrûm* alii iis
 in tabernaculis hîc remanentes in quae
 vos recepistis, harum pecuniarum custo-
 des sint, et quo ipso modo jucundissimum
 sit vitam degant; tres autem *vestrûm* ad
 hostes profecti, quasi *adsint* ab Indo so-
 cietatis ineundae gratiâ, et edocti illic
 omnia, quae dicant faciantque, quâmpri-
 mum et mihi et Indo renuntient: atque
 in his si mihi egregiam operam navabi-
 tis, majores etiam hoc nomine vobis ha-
 bebo gratias, quàm quòd pecunias adtu-
 leritis. Etenim speculatores servis simi-
 les nihil aliud quod sciant renuntiare pos-
 sunt, quàm quae nota sunt universis: at
 ejusmodi viri, quales vos estis, saepenu-

merò etiam consilia perdiscunt. Quae cum Indi libenter audissent et hospitio tunc à Cyro liberaliter accepti fuissent, paratis compositisque rebus suis, postridiè proficiscebantur, sanctè polliciti se; ubi de hostibus quantum maximè liceret, didicissent, quàm fieri posset celerrimè redituros.

Cyrus autem cum alia parabat ad pugnam magnificè, ut erat sanè vir talis, qui nihil exiguum gerere cogitaret, tum non solum ea curabat, quae focii censuissent, sed etiam contentionem inter amicos mutuam excitabat, ut eorum singuli armati pulcherrimè, et equitandi, et jaculandi, et sagittandi peritissimi, laborumque patientissimi conspicerentur. Atque haec effecit, tum ad venationes eos educendo, tum praestantissimos ubique *praemiis* et honoribus ornando: quin et praefectos eos, quos videret studiosè operam dare, ut milites ipsorum quàm optimi essent, partim collaudando exacuebat, partim eis gratificando quacunque in re posset. Quòd si rem sacram aliquando faceret

καὶ τὰ βουλευματα καταμανθάνουσιν. Οἱ μὲν δὲ Ἰνδοὶ, ἀκέσαντες ἡδέως καὶ ξενισθέντες τότε παρὰ Κύρῳ, συσκευασάμενοι τῇ ὑφεραΐᾳ ἐπορεύοντο, ὑποχόμενοι ἢ μὴν καταμαθόντες ὅσα ἂν δύνωνται πλείεσσα ἐκ τῶν πολεμίων, ἥξειν ὡς δυνατόν τάχιστα.

Ὁ δὲ Κύρος τὰ τε ἄλλα πρὸς τὸν πόλεμον παρεσκευάζετο μεγαλοπρεπῶς, ὡς δὲ ἀνὴρ ὕδεν μικρὸν ἐπινοῶν πράττειν· ἐπεμελεῖτο δὲ ὃ μόνον ὧν ἔδοξε τοῖς συμμάχοις, ἀλλὰ καὶ ἔριν ἐνέβαλλε πρὸς ἀλλήλους τοῖς φίλοις, ὅπως αὐτοὶ ἕκαστοι φαινῶνται καὶ εὐοπλότατοι καὶ ἵππικώτατοι καὶ ἀκοντισικώτατοι καὶ τοξικώτατοι καὶ φιλοπονώτατοι. Ταῦτα δὲ ἐξεργάζετο ἐπὶ τε τὰς θήρας ἐξάγων, καὶ τιμῶν τῆς κρατίστου ἑκάστα χῆ· καὶ τῆς ἀρχοντας δὲ οὓς εἴωρα ἐπιμελεσμένους τέττε, ὅπως οἱ αὐτῶν κράτις οἶσονται στρατιῶται, καὶ τέττες ἐπαινῶν τε παρῳξυνε καὶ χαριζόμενος αὐ-

τοῖς ὅ,τι δύναιτο. Εἰ δὲ ποιε θυσίαν ποιῶτο
 καὶ ἑορτὴν ἄγοι, καὶ ἐν ταύτῃ ὅσα πολέμου
 ἔνεκα μελετῶσιν οἱ ἄνθρωποι, πάντων
 τέτων ἀγῶνας ἐποίει, καὶ ἄθλα τοῖς νικῶ-
 σι μεγαλοπρεπῶς ἐδίδε, καὶ ἦν πολλὴ εὐ-
 θυμία ἐν τῷ στρατεύματι.

Τῷ δὲ Κύρῳ χεδὸν τι ἤδη ἀποτετε-
 λεσμένα ἦν ὅποσα ἐβέβηλο ἔχων στρατεύ-
 εσθαι, πλὴν τῶν μηχανῶν. Καὶ γὰρ οἱ
 Πέρσαι ἵππεῖς ἐκπλεῶ ἤδη ἦσαν εἰς τὴν
 μυρίους· καὶ τὰ ἄρματα τὰ δρεπανηφόρα,
 ἃ τε αὐτὸς κατεσκεύασεν, ἐκπλεῶ ἤδη
 ἦν εἰς τὰ ἑκατόν· ἃ τε Ἀβραδάτης ὁ Σά-
 σιος ἐπεχείρησε κατασκευάζειν ὅμοια τοῖς
 Κύρῳ, καὶ ταῦτα ἐκπλεῶ ἦν εἰς ἄλλα
 ἑκατόν. Καὶ τὰ Μηδικὰ δὲ ἄρματα ἐπε-
 πείκει Κῦρος Κυαζάρην εἰς τὸν αὐτὸν
 τρόπον μετασκευάσαι ἐκ τῆς Τρωϊκῆς καὶ
 Λιβυκῆς διφρείας· καὶ ἐκπλεῶ καὶ ταῦτα ἦν
 εἰς ἄλλα ἑκατόν. Καὶ ἐπὶ τὰς καμήλας
 δὲ ἐκτεταγμένοι ἦσαν ἄνδρες δύο ἐφ' ἑκά-

festumve diem ageret, tum quoque eorum omnium, quae homines belli causâ exercent, certamina instituebat, et praemia victoribus magnificè largiebatur; multaque *adeò jam* erat in exercitu hilaritas.

Erant autem Cyro perfectâ jam pro-
pmodum omnia, quibus in expeditione
uti volebat, extra machinas. Etenim Per-
sicorum equitum numerus ad decem mil-
lia plenè jam excreverat; et falcati cur-
rus, quos ipse paraverat, centenarium
jam numerum explebant; ii etiam, quos
Abradates ille Sufius Cyri curribus simi-
les parandos susceperat, centum alios ple-
nè efficiebant. Etiam Cyaxari Cyrus auc-
tor fuerat, ut currus Medicos ad eundem
modum ex Trojanâ Lybicâque curruum
formâ immutaret; qui et ipsi erant om-
nino ad centenos numero alios. Praeter-
eà delecti erant pro camelis milites, in
singulas duo sagittarii. Et maxima qui-

226 CYRI INSTIT. VI.

dem pars exercitûs hoc erat animo, quasi qui omninò jam vicissent, et *quasi* hostium adparatus nullius essent momenti:

Cùm autem, illis sic adfectis, Indi ab hostibus rediissent, quos Cyrus speculandi causâ miserat, ac dicerent, Croesum electum esse ducem et imperatorem omnium hostium; et decretum, ut omnes reges focii, suis quisque cum copiis universis, adessent; ut maximam pecuniae summam conferrent, eamque impenderent ad milites conducendos, quoscunque possent, et ad danda munera, quibus oporteret: praetereà conductos jam permultos esse Thracas machaerophoros, Aegyptios navigiis advehi; atque *hos* aiebant esse numero ad centum viginti milia, cum scutis ad pedes usque pertinentibus, hastisque magnis, (quales etiam nunc habent) et copidibus: Cypriorum quoque copias navigiis advehi, jamque adesse Cilicas omnes et Phrygas utrosque,

ἐπὶ
στὰ
κεκ
μῶ
δοὶ
ρος
σος
μένο
πᾶσ
νάμε
φέρει
μῶδε
δέοι
μέν
δὲ πρ
κα μ
δώρασ
κὶ κοπ
τεύμα
πάντα

την τοξόται. Καὶ ὁ μὲν πλεῖστος στρατὸς
ἔτῳς εἶχε τὴν γνώμην, ὥς ἤδη παντελῶς
κεκρατηκώς, καὶ οὐδὲν ὄντα τὰ τῶν πολε-
μίων.

Ἐπεὶ δὲ ἔτῳ διακειμένων ἦλθον οἱ Ἰν-
δοὶ ἐκ τῶν πολεμίων, ὅς ἐπεπόμεναι Κῦ-
ρος ἐπὶ κατασκοπῇ, καὶ ἔλεγον ὅτι Κροῖ-
σος μὲν ἡγεμὼν καὶ στρατηγὸς πάντων ἡρη-
μένος εἴη τῶν πολεμίων, δεδογμένον δ' εἴη
πᾶσι τοῖς συμμαχοῖς βασιλεῦσι πάσῃ ду-
νάμει ἕκασον παρεῖναι, χρήματα δὲ εἰς-
φέρειν πάμπολλα, ταῦτα δὲ τελεῖν καὶ
μεριοῦμένους ὅς δύναιτο, καὶ δωρεμένους οἷς
δέοι. ἤδη δὲ καὶ μεριοῦμένους εἶναι πολλὰς
μὲν Θρακῶν μαχαιροφόρους, Αἰγυπτίους
δὲ προσπλεῖν. καὶ ἀριθμὸν ἔλεγον εἰς δώδε-
κα μυριάδας σὺν ἀσπίσι ταῖς ποδήρεσι, καὶ
δόρασι μεγάλοις, (οἷά περ καὶ νῦν ἔχουσι)
καὶ κοπίσι. προσπλεῖν δὲ καὶ Κυπρίων στρα-
τευμα ἔτι, παρεῖναι δὲ ἤδη καὶ Κίλικας
πάντας καὶ Φρύγας ἀμφοτέρους, καὶ Λυκάο-

νας κὶ Παφλαγόνας κὶ Καππαδόκας κὶ
 Αραβίους κὶ Φοίνικας, κὶ σὺν τῷ Βαβυλῶ-
 νος ἄρχοντι τῆς Ασσυρίης· κὶ Ἰωνας δὲ κὶ
 Αἰολέας, κὶ σχεδὸν πάντας τῆς Ἑλλήνας
 τῆς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐποικοῦντας σὺν Κροΐ-
 σω ἠναγκάσαι ἔπειθαι· πεπομφέναι δὲ
 Κροῖσον κὶ εἰς Λακεδαίμονα περὶ συμμα-
 χίας· συλλέγεσθαι δὲ τὸ στρατεύμα ἀμ-
 φι τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν, προΐεναι δὲ
 μέλλειν αὐτῆς εἰς Θύβαρρα, (ἐνθα κὶ νῦν
 ὁ σύλλογος τῶν ὑπὸ βασιλέα βαρβαρῶν
 τῶν κάτω Συρίας) κὶ ἀγορὰν πᾶσι πα-
 ρηγγέλλθαι ἐνταῦθα κομίζειν· σχεδὸν δὲ
 τέτοις ταυτὰ ἔλεγον κὶ οἱ αἰχμάλωτοι·
 (ἐπεμελεῖτο γὰρ ὁ Κῦρος, ὅπως ἀλίσκοιν-
 το παρ' ὧν ἔμελλε πεύσεσθαι τι· ἐπεμ-
 πε δὲ κὶ δέλοις ἐοικότας κατασκόπτει, ὡς
 αὐτομόλως.) Ὡς ἔν ἤκαστε ταῦτα ὁ στρα-
 τὸς τῷ Κύρῳ, ἐν φροντίδι τε ἕκαστος ἐγί-
 γνετο, ὥσπερ εἶκος, ἡσυχαιότεροι τε ἢ ὡς
 εἰώθασι διεφοίτων, φαιδροὶ τε οἱ πολλοὶ

et Lycaonas, et Paphlagonas, et Cappadocas, et Arabas, et Phoenicas, et cum Babylonio rege Assyrios; Iones etiam et Aeolenses, propeque Graecos omnes Asiam incolentes Croesum sequi coactos esse: Croesum porrò societatis ineundae causâ legatos etiam Lacedaemonem misisse; exercitum *ipsum* propter Pactolum amnem cogi, ac progressuros *deinde* eos ad Thybarra versùs, (ubi nunc quoque barbari Syriae inferioris incolae, qui sub regis imperio sunt, cogi solent) omnibusque denuntiatum esse, ut res venales eò conferrent: eadem propè captivi etiam dicebant: (dabat enim operam Cyrus, ut caperentur *aliqui*, de quibus nonnihil exquirere posset; atque etiam mittebat speculatores servorum specie, tanquam si transfugae essent.) Haec igitur cùm Cyri exercitus audisset, et sollicitus esse quisque coepit, uti consentaneum erat, et lento magis incedebant gradu, quàm

confuevissent; magnaue pars eorum non admodum hilaris cernebatur; praeterea in circulis congregabantur, et omnia plena erant se mutuò interrogantium de his rebus, et colloquentium. Cyrus autem, ubi metum pervagari exercitum animadvertit, tum copiarum praefectos convocat, tum eos omnes, qui si dejectis essent animis, damnum; si alacribus, utilitatem adlaturi viderentur. Praedixit etiam ministris, ut si quis alius quoque ex armatis adstare vellet, orationem auditorus, nè prohiberent. Ubi convenissent, in hac sententiam locutus est:

“ Convocavi ego vos, socii, quia non-
 “ nullos vestrum video, posteaquam ab
 “ hostibus venere nuntii, similes admo-
 “ dum hominibus esse perterritis. Equi-
 “ dem miror, quenquam vestrum formi-
 “ dine corripì, quia dicantur hostes col-
 “ ligi; quòd verò multò majore numero
 “ nos jam collecti sumus, quàm id tem-
 “ poris, cum eos vinceremus, et multò
 “ nunc dei ope, quàm antea, melius in-

ἔ' πάνυ ἐφαίνοντο· ἐκυκλῶντό τε, καὶ μετὰ
 ἦν πάντα ἀλλήλους ἐρωτώντων περὶ τέ-
 των καὶ διαλεγομένων. Ὡς δὲ ἦσθετο ὁ
 Κύρος φόβον διαθέοντα ἐν τῇ στρατιᾷ,
 συγκαλεῖ τῆς τε ἄρχοντας τῶν στρατευ-
 μάτων, καὶ πάντας ὁπόσων ἀθυμέντων
 βλάβῃ ἐδόκει τις γίγνεσθαι, καὶ προθυμ-
 μένων ὠφέλεια. Προεῖπε δὲ τοῖς ὑπηρέ-
 ταις, καὶ ἄλλος εἴ τις βέλοιο τῶν ὀπλο-
 φόρων προϊῆσθαι ἀκυσόμενος τῶν λόγων,
 μὴ κωλύειν. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε
 τοιαῦτα·

“ Ἄνδρες σύμμαχοι, ἐγὼ τοι ὑμᾶς
 “ συνεκάλεσα, ἰδὼν τινὰς ὑμῶν, ἐπεὶ αἱ
 “ ἀγγελίαι ἦλθον ἐκ τῶν πολεμίων, πά-
 “ νυ ἑοικότας πεφοβημένοις ἀνθρώποις.
 “ Δοκεῖ γάρ μοι θαυμαστὸν εἶναι, εἴ τις
 “ ὑμῶν, ὅτι μὲν οἱ πολέμιοι λέγονται
 “ συλλέγεσθαι, δέδοικεν, ὅτι δὲ ἡμεῖς πο-
 “ λὺ μὲν πλείους συνειλέγμεθα νῦν, ἢ
 “ ὅτε ἐνικῶμεν ἐκείνους, πολὺ δὲ ἄμει-

“ νον σὺν θεῷ παρεσκευάσμεθα νῦν, ἢ
 “ πρόθεν· ταῦτα δὲ ὀρῶντες ὁ θαρρύνετε.
 “ Ω πρὸς θεῶν, ἔφη, τί δῆτ' ἂν ἐποιή-
 “ σατε οἱ νῦν δεδοικότες, εἰ ἡγγελλόν τι-
 “ νες τὰ παρ' ἡμῖν νῦν ὄντα, ταῦτα ἀν-
 “ τίπαλα ἡμῖν προσίοντα; καὶ πρῶτον μὲν
 “ ἡκέετε, ἔφη, ὅτι οἱ πρόθεν νικήσαντες
 “ ἡμᾶς ἔτοι πάλιν ἔρχονται, ἔχοντες ἐν
 “ ταῖς ψυχαῖς ἣν ποτε νίκην ἐκτήσαντο·
 “ ἔπειτα δὲ, οἱ τότε ἐκκόφαντες τῶν
 “ τοξοτῶν καὶ ἀκοντιστῶν τὰς ἀκροβολί-
 “ σεις, νῦν ἔτοι ἔρχονται, καὶ οἱ ἄλλοι
 “ ὅμοιοι τέτοις πολλαπλάσιοι· ἔπειτα
 “ δὲ ὥσπερ ἔτοι ὀπλισάμενοι τῆς περὶ
 “ τότε ἐνίκων, νῦν ἔτῳς καὶ οἱ ἵππεῖς αὐ-
 “ τῶν παρεσκευασμένοι πρὸς τῆς ἵππειας
 “ προσέρχονται· καὶ τὰ μὲν τόξα καὶ ἀκόν-
 “ τια ἀποδεδοκιμάκασι, παλτὸν δὲ ἐν
 “ ἰχυρότερον ἕκαστος λαβὼν, προσελαύ-
 “ νειν διανενοήται, ὥς ἐκ χειρὸς τὴν μά-
 “ χην ποιησόμενος· ἔτι δὲ ἄρματα ἔρχε-

“ struēti, *adeoque* haec cum videatis, non
 “ fidentibus *potius* vos esse animis. Dii
 “ *immortales*, ait, quid facturi tandem
 “ fuissetis, qui jam metu estis perculsi, si
 “ qui nuntium adtulissent, quae nunc a-
 “ pud nos, haec nobis adversa adventare?
 “ et primū audiretis, inquit, eos, qui pri-
 “ ūs nos vicissent rursū venire, victo-
 “ riam in animis habentes, quam aliquan-
 “ do adepti essent; deinde eos, qui tum
 “ et sagittariorum et jaculatorum veli-
 “ tationes fregissent, nunc advenire, ali-
 “ osque his similes multò plures: prae-
 “ terea quemadmodū hi tunc armati
 “ vicissent pedites, si nunc equites ipso-
 “ rum instructos ad equites accedere; ac
 “ reiectis arcubus et jaculis, et accepto
 “ quemque palto uno *eoque* firmiore, apud
 “ animum statuisse adequitare, ut comi-
 “ nūs pugnam ineat; venire item cur-

“ rus, qui non ità constituendi sint averfi
 “ velut ad fugam, sicut priùs, sed tum
 “ equos in curribus cataphractos esse,
 “ tum aurigas in turribus ligneis stare,
 “ quorum partes *corporis* eminentes om-
 “ nes loriceis ac galeis tectae sint; et fal-
 “ ces ferreas ad axes aptatas esse, quo et
 “ illi statim in adversariorum ordines im-
 “ petum faciant: praeter haec habere
 “ ipsos camelos, quibus advehantur, quo-
 “ rum unum *vel* centum equi videre non
 “ sustineant; adventare item eos cum
 “ turribus, de quibus sint opem latu-
 “ ri suis, et vos ejaculando impediuri,
 “ quo minùs in planitie dimicetis: haec
 “ igitur si quis vobis nuntiaret hostibus
 “ adesse, quid tandem facturi essetis, qui
 “ jam in metu estis? quando *adeò per-*
 “ *turbamini* adlatis nuntiis, Croesum
 “ hostes imperatorem legisse, qui tanto
 “ Syris ignavior fuit, ut cùm Syri prae-

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. 5'. 235

“ ται, ἃ ἔχ' ὅτως ἐσῆζεται ὥσπερ πρό-
 “ δειν ἀποσραφέντα ὡς εἰς φυγὴν, ἀλλ'
 “ οἱ τε ἵπποι εἰσὶ κατατεθωρακισμένοι
 “ οἱ ἐν τοῖς ἄρμασιν, οἱ τε ἡνίοχοι ἐν
 “ πύργοις ἐσῆσι ξυλίνοις, τὰ ὑπερέχοντα
 “ ἅπαντα συνεσβεγασμένοι θώραξι καὶ κρά-
 “ νεσι· δρέπανά τε σιδηρὰ περὶ τοῖς ἄξο-
 “ σι προσήρμοςαι, ὡς ἐλῶντες καὶ ἔτοι εὐ-
 “ θύς εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐναντίων· πρὸς
 “ δ' ἔτι κάμηλοί εἰσιν αὐτοῖς, ἐφ' ὧν
 “ προσελῶσιν, ὧν μίαν ἐκάστην ἑκατὸν
 “ ἵπποι ἐκ ἂν ἀνάχουιντο ἰδόντες· ἔτι δὲ
 “ πύργους ἔχοντες προσίασιν, ἀφ' ὧν τοῖς
 “ μὲν αὐτῶν ἀρήξουσιν, ὑμᾶς δὲ βάλλον-
 “ τες κωλύουσιν ἐν τῷ ἰσοπέδῳ μάχε-
 “ σθαι· εἰ δὴ ταῦτα ἠγγελλέ τις ὑμῖν
 “ ἐν τοῖς πολεμίοις ὄντα, οἱ νῦν φοβόμε-
 “ νοι τί ἂν ἐποιήσατε; ὁπότε ἀπαγγελ-
 “ λομένων, ὅτι Κροῖσος μὲν ἤρηται τοῖς
 “ πολεμίοις στρατηγός, ὃς τοσούτω Σύρων
 “ κακίων ἐγένετο, ὅσω Σύροι μὲν μάχη

236 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. 5.

“ ἡτληθέντες ἔφυγον, Κροῖσος δὲ ἰδὼν ἡτ-
 “ τημένους, ἀντὶ τῆ ἀρήγειν τοῖς συμμά-
 “ χοις, φεύγων ὤχετο. Ἐπειτα δὲ δι-
 “ αγγέλλεται δήπ᾽ ὅτι αὐτοὶ μὲν οἱ πο-
 “ λέμιοι ἔχ' ἱκανοὶ ἡγῶνται ἡμῖν εἶναι
 “ μάχεσθαι, ἄλλους δὲ μισθῶνται ὡς ἄ-
 “ μεινον μαχομένους ὑπὲρ σφῶν, ἢ αὐ-
 “ τοί. Εἰ μὲντοι τισὶ ταῦτα μὲν ταῦ-
 “ τα ὄντα δεινὰ δοκεῖ εἶναι, τὰ δὲ ἡμέ-
 “ τερα φαῦλα, τέτῃς ἐγὼ φημι χρῆναι,
 “ ὥ ἄνδρες, ἀφεῖναι εἰς τῆς ἐναντίας πο-
 “ λὺ γὰρ ἐκεῖ ὄντες πλείω ἂν ἡμᾶς ὠφε-
 “ λοῖεν ἢ παρόντες.”

Ἐπεὶ ταῦτα εἶπεν ὁ Κῦρος, ἀνίστη
 Χρυσάντας ὁ Πέρσης, καὶ ἔλεξεν ὧδε· ὦ
 Κῦρε, μὴ θαύμαζε εἰ τινες ἐσκυθρώπασαν
 ἀκέσαντες τῶν ἀγγελλομένων· ἔ γάρ
 φοβηθέντες ἔτω διετέθησαν, ἀλλ' ἀχθε-
 θέντες ὥσπερ γε ἔφη, εἰ τινῶν βελομέ-
 νων τε καὶ οἰομένων ἤδη ἀριστήσιν, ἔξαγ-
 γελθείη τὸ ἔργον, ὃ ἀνάγκη εἶη πρὸ τῆ

“lio victi fugerent, Croesus victos esse
 “videns, quibus opem, ut sociis, ferre
 “debebat, fugâ se subduceret. Deinde
 “nuntiatur sanè hostes ipsos se non ido-
 “neos *ac pares* arbitrari, qui nobiscum
 “pugnent, sed alios conducere, quasi
 “pro eis meliùs illi praeliaturi sint, quàm
 “ipsimet. Si quibus tamen haec ità cùm
 “se habeant terribilia videntur esse,
 “nostra verò frivola, hos equidem aio,
 “viri, ad hostes ablegandos esse: nam
 “multò magis nobis profuerint, si cum
 “illis sint, quàm si nobis adsint.”

Haec ubi Cyrus dixisset, Chrysfantas
 ille Persa surrexit, et in hunc modum
 loquutus est; Nè tibi, Cyre, mirum sit,
 quosdam auditis hisce, quae nuntiantur,
 tristes visos esse: quippe non propter me-
 tum sic adfecti fuêre, sed propter indig-
 nationem: perinde ac, inquit, si aliqui-
 bus jam et prandere cupientibus et exis-
 timantibus id futurum, opus aliquod de-
 nuntietur, quod necesse sit ante prandi-

um absolvi, neminem, opinor, hoc auditto delectatum iri: sic et nos quidem, qui fore jam putabamus ut opes consequeremur, posteaquam audivimus restare quoddam opus quod absolvendum sit, vultus *nostros* contraximus, non qui metu percelleremur, sed illud etiam vellemus effectum esse. Verùm enimverò quia non de Syriâ solùm dimicabimus, ubi magna est frumenti copia, et pecudes et palmae frugiferae, sed etiam de Lydiâ, in quâ vini, ficorum, olei magna est copia, et quam mare adluit, quo bona plura, quàm quisquam viderit, advehuntur; haec, inquit, cogitantes, non *jam* ampliùs indignamur, sed quàm maximè confirmatis animis sumus, ut quamprimùm etiam istis Lydiae bonis fruamur. In hunc ille modum loquutus est: focii autem universi sermone delectati sunt *eumque* probârunt.

Et Cyrus, Equidem, ait, arbitror quàm celerrimè adversùs eos pergendum esse;

ἀρίστ
ἡ δὲ
ἡδὴ
ὅτι
δα
ἀλλ
μενο
μόνο
πρό
ἀλλ
νος,
θάλα
ἐρχ
τα,
ἀλλ
κὴ τ
σωρ
χοι
νεσα
Ε
δοκε

ἀρίστου ἐξεργάσασθαι, ὅδεῖς δ' ἂν, οἶμαι, ἡθεὶς τῷτο ἀκέσας· ἔτω τοίνυν καὶ ἡμεῖς, ἤδη οἰόμενοι πλουτήσῃν, ἐπεὶ ἡκέσαμεν ὅτι ἐστὶ τι λοιπὸν ἔργον, ὃ δεῖ ἐξεργάσασθαι, συνεσκυθρώπασαμεν, καὶ φοβούμενοι, ἀλλὰ πεποιῆσθαι ἂν ἤδη καὶ τῷτο βεβλόμενοι. Ἀλλὰ γὰρ ἐπεὶ καὶ περὶ Συρίας μόνον ἀγωνιόμεθα, ὅπου σῖτος πολὺς καὶ πρόβατά ἐστι, καὶ φοίνικες οἱ καρποφόροι, ἀλλὰ καὶ περὶ Λυδίας, ἐνθα πολὺς μὲν οἶνος, πολλὰ δὲ σῦκα, πολὺ δὲ ἔλαιον, θάλαττα δὲ προσκλύζει, καθ' ἣν πλείω ἔρχεται ἢ ὅσα τις ἐώρακεν ἀγαθὰ· ταῦτα, ἔφη, ἐννοούμενοι, οὐκέτι ἀχθόμεθα, ἀλλὰ θαρρόμεν ὡς μάλισα, ἵνα θατήν καὶ τέτων τῶν Λυδίων ἀγαθῶν ἀπολαύσωμεν. Ὁ μὲν ἔτως εἶπεν· οἱ δὲ σύμμαχοι πάντες ἡθευσάν τε τῷ λόγῳ καὶ ἐπήνεσαν.

Καὶ μὲν δὴ, ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ μοι καὶ ἰέναι ἐπ' αὐτοὺς ὡς τάχιστα·

ἵνα πρῶτον μὲν αὐτὸς φθάσωμεν ἀφικόμενοι, ἣν δυνώμεθα, ὅπου τὰ ἐπιτήδεια αὐτοῖς συλλέγεται· ἔπειτα δὲ ὅσω ἂν θᾶττον ἴωμεν, τοσόντῳ μείω μὲν τὰ παρόντα αὐτοῖς εὐρήσομεν, πλείω δὲ τὰ ἀπόντα. Εγὼ μὲν δὴ ἔγω λέγω· εἰ δέ τις ἄλλως πως γινώσκει ἢ ἀσφαλέστερον εἶναι ἢ ῥᾶον ἡμῖν, διδασκέτω. Επεὶ δὲ συνηγόρευον μὲν πολλοὶ ὡς χρεὼν εἴη ὅτι τάχιστα πορεύεσθαι ἐπὶ τῆς πολεμίου, ἀντέλεγε δὲ οὐδεὶς, ἐκ τούτου δὴ ὁ Κύρος ἤρχετο λόγῳ τοιῷδε·

“ Ἄνδρες σύμμαχοι, αἱ μὲν ψυχαὶ
 “ καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ ὅπλα οἷς δεήσει
 “ χρῆσθαι, ἐκ πολλῶν ἡμῖν σὺν θεῷ πα-
 “ ρεσκεύασαι· νῦν δὲ τὰ ἐπιτήδεια δεῖ
 “ εἰς τὴν ὁδὸν συσκευάζεσθαι αὐτοῖς τε
 “ ἡμῖν, καὶ ὅποσοις τετράποσι χρῶμεθα,
 “ μὴ μείον εἴκοσιν ἡμερῶν. Εγὼ γάρ
 “ λογιζόμενος εὐρίσκω πλειόνων ἢ πεν-
 “ τεκαίδεκα ἡμερῶν ἐσομένην ὁδὸν, ἐν

ut primùm ipsos *ed* veniendo antevertamus, si *quidem* poterimus, ubi commeatum colligunt: deinde quanto celerius iverimus, tanto pauciora eis adesse, plura abesse inveniemus. Equidem ità censeo: quòd si quis vel tutius vel facilius *aliquid* alià ratione *facturos* nos sentit, *sanè id* doceat. Cùm autem multi in eandem sententiam concurrentes dicerent, necessarium esse ut quàm celerrimè in hostes pergerent, ac nemo contradiceret, tum verò Cytus hujusmodi orationem est orfusus:

“ Jam dudum, focii, tum animi, tum
 “ corpora, tum arma quibus utendum
 “ erit, ope dei nobis parata sunt: nunc
 “ verò commeatus ad iter comportandus
 “ est, et nobis ipsis et quibuscunque uti-
 “ mur quadrupedibus, *isque* non minor
 “ quàm viginti dierum. Etenim confi-
 “ derando reperio, plurium quàm quin-
 “ decim dierum fore viam, in quâ nihil

242 CYRI INSTIT. VI.

“ commeatûs inveniemus: nam aveſta
 “ ſunt, partim à nobis, partim ab hoſti-
 “ bus, quaecunque potuerunt. Quam-
 “ obrem cibi quantum ſatis ſit nobis com-
 “ parandum eſt; (nam abſque hoc nec
 “ praeliari, nec vivere poſſimus) et vini
 “ tantum habere quemvis oportet, quan-
 “ tum ſatis fuerit ad conſuefaciendum
 “ nos ut aquam bibamus: nam magna
 “ viae pars vino caret, in quam ſi vel
 “ plurimum vini comportemus, non ta-
 “ men *illud* ſuffecerit. Quare nè, ſi ſu-
 “ bitò vinum nos deficiat, in morbos in-
 “ cidamus, ſic faciendum erit: ad cibum
 “ jam ſtatim aquam bibere incipiamus:
 “ nam hoc ſi jam fecerimus, mutationem
 “ non magnam ſentiemus. Etenim qui-
 “ cunque polentâ veſcitur, is ſemper ma-
 “ zam aquâ miſtam; qui pane veſcitur,
 “ aquâ ſubactum panem, comedit. Quia
 “ et elixa omnia plurimâ cum aquâ pa-
 “ rantur. Poſt cibum verò ſi vini potus

“ ἡ
 “ νε
 “ το
 “ Σ
 “ νό
 “ ὅτ
 “ το
 “ ἐφ
 “ πο
 “ οὐδ
 “ μεθ
 “ ἀοι
 “ μεν
 “ νῦν
 “ γὰρ
 “ μεν
 “ δατ
 “ καὶ
 “ τὸν
 “ μεθ’
 “ Μετ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. 5'. 243

“ ἢ ἔδὲν εὐρήσομεν τῶν ἐπιτηδείων· ἀ-
 “ νεσκεύασαι γάρ, τὰ μὲν ὑφ’ ἡμῶν,
 “ τὰ δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων ὅσα ἐδύναίη.
 “ Συσκευάζεσθαι ἔν χρῆ σῖτον μὲν ἱκα-
 “ νόν· (ἄνευ γὰρ τῆς ἔτε μάχεσθαι
 “ ἔτε ζῆν δυναίμεθα ἂν) οἶνον δὲ τοσού-
 “ τον χρῆ ἔχειν ἕκαστον, ὅσος ἱκανὸς
 “ ἔσαι ἐθίσαι ἡμᾶς αὐτὸς ὑδροποτεῖν·
 “ πολλή γάρ ἐστι τῆς ὁδοῦ αἰνός, εἰς ἣν
 “ οὐδ’ ἂν πάνυ πολὺν οἶνον συσκευασώ-
 “ μεθα, διαρκέσει. Ὡς ἔν μὴ ἐξαπίνης
 “ αἰνοὶ γενόμενοι νοσήματι περιπίπτω-
 “ μεν, ὧδε χρῆ ποιεῖν· ἐπὶ μὲν τῷ σίτῳ
 “ νῦν εὐθὺς ἀρχώμεθα πίνειν ὕδωρ· τῷτο
 “ γὰρ ἤδη ποῖντες ἔ πολὺ μεταβαλοῦ-
 “ μεν. Καὶ γὰρ ὅστις ἀλφιτοσιτεῖ, ὕ-
 “ दाτι μεμιγμένην αἰετὴν τὴν μάζαν ἐδίδει·
 “ καὶ ὅστις ἀρτοσιτεῖ, ὕδατι δεδευμένον
 “ τὸν ἄρτον. Καὶ τὰ ἐφθὰ δὲ πάντα
 “ μεθ’ ὕδατος τῷ πλείστου ἐσκεύασαι.
 “ Μετὰ δὲ τὸν σῖτον εἰ οἶνον ἐπιπίνοι-

244 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. 5'.

“ μεν, ὅδ' ἐν μείον ἔχουσα ἡ ψυχὴ ἀνα-
 “ παύσεται. Ἐπειτα δὲ καὶ τῷ μετὰ τὸ
 “ δεῖπνον ἀφαιρῆν χρόν, ἕως ἂν λάθωμεν
 “ ὑδροπόται γενόμενοι. Ἡ γὰρ κατὰ
 “ μικρὸν μετάλλαξις πᾶσαν ποιεῖ φύσιν
 “ ὑποφέρειν τὰς μεταβολάς· διδάσκει δὲ
 “ καὶ ὁ θεός, ἀπάγων ἡμᾶς κατὰ μικρὸν
 “ ἐκ τε τῷ χειμῶνος εἰς τὸ ἀνέχεσθαι
 “ ἰχυρὰ θάλπη, καὶ ἐκ τῷ θάλπῃ εἰς
 “ τὸν ἰχυρὸν χειμῶνα· ὃν χρόν μιμημέ-
 “ νος, εἰς ὃ δεῖ ἐλθεῖν προειθισμένους ἡμᾶς
 “ ἀφικνεῖσθαι. Καὶ τὸ τῶν σρωμάτων
 “ δὲ βάρος εἰς τὰ ἐπιτήδεια καταδαπα-
 “ νᾶτε· τὰ μὲν γὰρ ἐπιτήδεια περιττεύ-
 “ οντα ἐκ ἄχρηστα ἔσαι· σρωμάτων δὲ
 “ ἐνδεσθέντες μὴ δείσητε ὡς ἐχὴν ἡδέως κα-
 “ θευδήσετε· εἰ δὲ μὴ, ἐμὲ αἰτιάσθαι.
 “ Ἐσθὴς μέντοι ὅτῳ ἐστὶν ἀφθονώτερά πα-
 “ ρῶσα, πολλὰ καὶ ὑγιαίνουντι καὶ κάμνοντι
 “ ἐπικουρεῖ. Ὁφθαλμοὶ δὲ χρόν συνεσχευά-
 “ σθαι, ὅσα ἐστὶν ὁξεία ἐπιπλεῖσθαι, καὶ

“ accedat, nihilo deterius habens animus
 “ adquiescet. Deinde de illo etiam, quod
 “ à coenâ sumitur, detrahère oportebit
 “ *aliquid*, donec imprudentes *quodam-*
 “ *modo* aquae potores evadamus. Nam
 “ quae mutatio paulatim declinando fit,
 “ ea facit ut quaelibet natura mutati-
 “ ones ferat: id quod deus ipse nos do-
 “ cet, qui paulatim ab hyeme nos ad
 “ perferendum vehementes calores ab-
 “ ducit, et ab aestu ad acrem hyemem:
 “ quem imitando pervenire ad id, quod
 “ necesse est, *jam* ante consuefacti debe-
 “ mus. Quin et stragulorum pondus in
 “ res necessarias infumite: necessaria
 “ enim si supersint, non erunt inutilia;
 “ at stragulis si carueritis, nè metuatis
 “ quin suaviter dormituri sitis; sin minùs,
 “ me culpate. Vestis verò cui adsit abun-
 “ dantior, permultùm et rectè valenti et
 “ aegrotanti prodest. Obsonia compor-
 “ tanda sunt, quaecunque maximè acida,

“ et acria, et falsa fuerint: nam haec ad
 “ cibum invitant et quàm diutissimè suf-
 “ ficiunt. Posteaquam verò ad integra
 “ *loca* pervenerimus, ubi consentaneum
 “ est frumentum nos jam *tandem* captu-
 “ ros, jam inde manuales molae parandae
 “ erunt, quibus panem conficiamus: nam
 “ id ex illis instrumentis, quibus fit pa-
 “ nis, levissimum est. Praetereà compa-
 “ rari oportet etiam illa, quibus homi-
 “ nes infirmæ valetudinis indigent: nam
 “ horum moles est perexigua, et si talis
 “ fortuna sit, *eis* maximè opus erit. O-
 “ portet etiam habere lora: nam pluri-
 “ ma tum hominibus tum equis loris ad-
 “ ligata sunt; quibus attritis et fractis
 “ cessare necesse est, nisi vincula quis ha-
 “ beat. Quicumque autem et paltum po-
 “ lire didicit, *ei* utile fuerit asciae non
 “ oblivisci. Profuerit etiam limam fer-
 “ re; nam qui hastam acuit, is animum
 “ quoque praetereà nonnihil exacuit.
 “ Inest enim *hic* pudor quidam, eum ig-

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. 5'. 247

“ δριμέα, καὶ ἀλμυρά· ταῦτα γὰρ ἐπὶ
 “ σῖτόν τε ἄγει καὶ ἐπιπλεῖσον ἀρκεῖ.
 “ Ὅταν δ' ἐκβαίνωμεν εἰς ἀκέραια, ὅπῃ
 “ ἡμᾶς εἰκὸς ἤδη σῖτον λαμβάνειν, χει-
 “ ρομύλας χρὴ αὐτόθεν παρασκευάσα-
 “ θαι, αἷς σιτοποιησόμεθα· τῷτο γὰρ
 “ κρυφώτατον τῶν σιτοποιϊκῶν ὀργάνων.
 “ Συνεσκευάσθαι δὲ χρὴ καὶ ὧν ἀσθενούν-
 “ τες δεόνται ἄνθρωποι· τέτων γὰρ ὁ μὲν
 “ ὄγκος μικρότατος, ἣν δὲ τύχη τοιάδε
 “ γένηται, μάλιστα δεήσει. Ἐχειν δὲ
 “ χρὴ καὶ ἱμάντας· τὰ γὰρ πλεῖστα καὶ
 “ ἀνθρώποις καὶ ἵπποις ἱμάσιν ἥρτηνται·
 “ ὧν κατατριβομένων καὶ καταρρήγνυμέ-
 “ νων ἀνάγκη ἀργεῖν, ἣν μή τις ἔχη
 “ περιζυγά. Ὅστις δὲ πεπαίδευται καὶ
 “ παλτὸν ξύσασθαι, ἀγαθὸν καὶ ξυήλης
 “ μὴ ἐπιλαθέσθαι. Ἀγαθὸν δὲ καὶ ῥίνην
 “ φέρεσθαι· ὁ γὰρ λόγχην ἀκονῶν, ἐκεί-
 “ νος καὶ τὴν ψυχὴν τι παρακονᾷ. Ἐπεσι
 “ γὰρ τις αἰχὺνη, λόγχην ἀκονῶντα,

“ κακὸν εἶναι. Ἐχειν δὲ χρὴ καὶ ξύλα
 “ περίπλεα καὶ ἄρμασι καὶ ἀμάξαις· ἐν γὰρ
 “ πολλαῖς πράξεσι πολλὰ ἀνάγκη καὶ τὰ
 “ ἀπαγορεύοντα εἶναι. Ἐχειν δὲ δεῖ καὶ
 “ τὰ ἀναγκαϊότατα ὄργανα ἐπὶ ταῦτα
 “ πάντα· ὃ γὰρ ἀπανταχῶς χειροτέχ-
 “ ναι παραγίνονται· τό δ’ ἐφ’ ἡμέραν
 “ ἀρκέσον ὀλίγοι τινὲς ὅχι ἱκανοὶ ποιῆσαι.
 “ Ἐχειν δὲ χρὴ καὶ ἄμην καὶ σμινύην κα-
 “ τὰ ἀμάξαν ἐκάσην, καὶ κατὰ τὸ νοτο-
 “ φόρον δὲ ἀξίνην καὶ δρέπανον· ταῦτα
 “ γὰρ καὶ ἰδίᾳ χρήσιμα ἐκάσῳ, καὶ ὑπὲρ
 “ τῶ κοινοῦ πολλάκις ὠφέλιμα γίνεται.
 “ Τὰ μὲν ἔν ἐῖς τροφήν δέοντα οἱ ἡγεμό-
 “ νες τῶν ὀπλοφόρων ἐξετάζετε τῶς ὑφ’
 “ ὑμῖν αὐτοῖς· ὃ γὰρ δεῖ παρίεναι ὅτου
 “ ἂν τις δέηται τέτων· ἡμεῖς γὰρ τέτων
 “ ἐνδεεῖς ἐσόμεθα. Ὅσα δὲ καὶ τὰ ὑποζύ-
 “ για κελεύω ἔχειν, ὑμεῖς οἱ τῶν σκευο-
 “ φόρων ἄρχοντες ἐξετάζετε, καὶ τὸν μὴ
 “ ἔχοντα κατασκευάζεσθαι ἀναγκάζετε.

“ navum esse, qui hastam acuit. Oportet
 “ autem lignorum etiam habere copiam
 “ et curribus et plaustris : nam multis
 “ in negotiis *et operibus*, necesse est mul-
 “ ta quoque deficere. Praeterea habere
 “ oportet instrumenta maximè necessa-
 “ ria ad haec omnia ; non enim ubique
 “ adsunt opifices : quod autem in diem
 “ sat̃is fuerit, ad id efficiendum pauci
 “ quidam non sufficiunt. Oportet etiam
 “ sarculum et ligonem in curru quovis
 “ habere, et in *jumento* dossuario dola-
 “ bram et falcem ; nam haec et cuique
 “ privatim usui sunt, et publicè frequen-
 “ ter utilitatem adferunt. Et quibus qui-
 “ dem ad cibos opus est, de iis vos duces
 “ militum gravis armaturae illos interro-
 “ gate, qui vobis parent : non enim prae-
 “ mittendum est quidquam horum,
 “ quo quis indigere poterit ; nam eorum
 “ indigi nos erimus. Quaecunque verò
 “ jumenta habere jubeo, vos impedimen-
 “ torum praefecti inquire, et qui non
 “ habet, hunc ad parandum *ea* cogite.

250 CYRI INSTIT. VI.

“ Vos autem, qui vias *exercitui* sternen-
 “ tibus praeestis, habetis à me descriptos
 “ eos, qui ex jaculatoribus, et sagittariis,
 “ et funditoribus reiecti sunt: hos itaque
 “ cogere oportet, ex jaculatoribus qui-
 “ dem qui sunt reiecti, ut sumptâ securi
 “ lignum ad secandum aptâ militent; qui
 “ ex sagittariis, ligone; qui ex fundito-
 “ ribus, sarculo: hos porro iis instructos
 “ *cogere oportet*, ante plaustra turmatum
 “ incedere, ut si quid opus sit muniendâ
 “ viâ, statim opus adgrediamini; et ipse
 “ sciam, si mihi aliquorum opera neces-
 “ saria sit, unde ad usum meum mihi su-
 “ mendi sint. Ducam verò *nobiscum* et
 “ fabros aerarios militaris aetatis, et fa-
 “ bros lignarios, et sutores, cum instru-
 “ mentis *suis*; ut quacunque in re hujus-
 “ modi etiam artificiiis opus sit in exerci-
 “ tu, nihil deficiat. Et hi quidem ab ar-
 “ matorum *militum* ordinibus erunt so-
 “ luti, quae autem sciunt, mercede ei
 “ ministrantes qui velit, erunt in consti-

“ Ὑμεῖς δ' αὖ οἱ τῶν ὁδοποιῶν ἄρχοντες,
 “ ἔχετε μὲν ἀπογεγραμμένους παρ' ἐμῷ
 “ τῆς ἀποδοκιμασμένους καὶ τῆς ἐκ τῶν
 “ ἀκοντιστῶν, καὶ τῆς ἐκ τῶν τοξοτῶν, καὶ
 “ τῆς ἐκ τῶν σφενδονητῶν· τέττες οὖν χρῆ
 “ τῆς μὲν ἀπὸ τῶν ἀκοντιστῶν πέλεκυν
 “ ἔχοντας ξυλοκόπον ἀναγκάζειν στρα-
 “ τεύεσθαι, τῆς δ' ἀπὸ τῶν τοξοτῶν,
 “ σμινύην, τῆς δ' ἀπὸ τῶν σφενδονητῶν,
 “ ἀμην· τέττες δ' ἔχοντας ταῦτα, πρὸ
 “ τῶν ἀμαξῶν κατ' ἴλας πορεύεσθαι,
 “ ὅπως, ἢν τι δέη ὁδοποιΐας, εὐθύς ἐνεργοὶ
 “ ᾗτε· καὶ ἐγὼ ἢν τι δέωμαι, ὅπως εἰδῶ
 “ ὁπόθεν δεῖ λαβόντα τέτοις χρῆσθαι.
 “ Αἶξω δὲ καὶ τῆς ἐν τῇ στρατιωτικῇ ἡλικίᾳ
 “ ζῶν τοῖς ὀργάνοις χαλκίας τε καὶ τέκλι-
 “ νας καὶ σκυτοτόμους, ὅπως ὅποσα ἂν δέ-
 “ ηται καὶ τοιστῶν τεχνῶν ἐν τῇ στρατιᾷ,
 “ μηδὲν ἐλλίπηται. Οὗτοι δὲ ὅπλοφόροι
 “ μὲν τάξεως ἀπολελύσονται, ἃ δ' ἐπί-
 “ στανται τῷ βελομένῳ μισθῷ ὑπηρετῶν-

“τες, ἐν τῷ τεταγμένῳ ἔσονται. Ἦν
 “δέ τις καὶ ἔμπορος βέληται ἔπεσθαι
 “πωλεῖν τι βεβλόμενος, τῶν μὲν προει-
 “ρημένων ἡμερῶν τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν
 “ἢν δὴ τι πωλῶν ἀλίσκηται, πάντων
 “σερήσεται. Ἐπειδὴν δ' αὖται παρέλ-
 “θωσιν αἱ ἡμέραι, πωλήσει ὅπως ἂν βέ-
 “ληται· ὅστις δ' ἂν τῶν ἐμπόρων πλεί-
 “στην ἀγορὰν παρέχων φαίνεται, οὗτος
 “ἢ παρὰ τῶν συμμάχων ἢ παρ' ἐμῶν
 “δώρων ἢ τιμῆς τεύξεται. Εἰ δέ τις
 “χρημάτων προσδεῖσθαι νομίζει εἰς ἐμ-
 “πολὴν, γνωστῆρας ἐμοὶ προσαγαγὼν ἢ
 “ἐγγυητὰς, ἢ μὴν πορεύεσθαι σὺν τῇ
 “στρατιᾷ, λαμβανέτω ὧν ἡμεῖς ἔχομεν.
 “Εγὼ μὲν δὴ ταῦτα προαγορεύω· εἰ δέ
 “τις τί καὶ ἄλλο δέον ἐνορᾷ, πρὸς ἐμὲ
 “σημαινέτω. Καὶ ὑμεῖς μὲν ἀπιόντες
 “συσκευάζεσθε, ἐγὼ δὲ θύσομαι ἐπὶ τῇ
 “ὁρμῇ· ὅταν δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς ἔ-
 “χη, σημανεῖμεν. Παρεῖναι δὲ χρὴ ἅ-

“ tuto loco. Quòd si quis etiam mercator
 “ sequi *castra* voluerit, ut aliquid ven-
 “ dat, *is* illorum dierum, quos antè sig-
 “ nificavimus, commeatum habere *debet*:
 “ sin aliquid vendere deprehendatur,
 “ omnibus spoliabitur. Posteaquam ve-
 “ rò dies hi praeterierint, quo pacto vo-
 “ ler, vendet: et quisquis è mercatoribus
 “ quàm maximè rerum venalium forum
 “ augere videbitur, *is* et à fociis, et à me
 “ munera et honores consequetur. Quòd
 “ si quis existimat, pecuniâ sibi ad coëmp-
 “ tionem rerum opus esse, *is* illis quibus
 “ notus est, quique spondeant futurum,
 “ ut cum exercitu proficiscatur, adduc-
 “ tis, quam nos habemus accipiat. At-
 “ que haec quidem praedico: si quis ve-
 “ rò aliud quidpiam, quod factò sit opus,
 “ perspicit, mihi significet. Ac vos qui-
 “ dem *hinc* digressi vasa colligite; ego
 “ profectionis causâ rem sacram faciam:
 “ cùm verò res divinae rectè se habe-
 “ bunt, signum dabimus. Debent autem

254 CYRI INSTIT. VI.

“ adefse omnes cum iis quae praedicta
 “ sunt, ad locum constitutum, apud du-
 “ ces suos. Vos verò duces, ubi suum
 “ quisque ordinem instruxeritis, ad me
 “ convenietis omnes, ut suos singuli lo-
 “ cos percipiatis.”

His illi auditis, *ad iter* sarcinis com-
 positis se comparabant: *Cyrus* verò rei
 divinae dabat operam. Ubi verò sacrifi-
 cia benè se habuerunt, cum exercitu pro-
 gredi coepit: ac primo quidem die meta-
 tus est castra loco, quàm potuit, proximo,
 ut si quis alicujus rei esset oblitus,
 eam quaereret, et si quis esse sibi aliquà
 opus animadverteret, eam etiam sibi com-
 pararet. Et Cyaxares quidem cum tertiâ
 parte Medorum remansit, ut domi soli-
 tudo non esset. *Cyrus* quàm celerrimè
 poterat, faciebat iter, equites quidem
 primo loco constituens, et ante hos ex-
 ploratores et speculatores anteriora sem-
 per in loca, quae ad speculandum essent
 commodissima, praemittens: post hos age-

“ πο
 “ τῇ
 “ μό
 “ τῇ
 “ νο
 “ τὰ
 “ ἑ
 Α
 ἄζοντ
 ἱερὰ
 τῇ με
 ὡς δὲ
 ἐπιλε
 τινὸς
 σκευά
 δων ἑ
 ὡς μη
 ἐπορε
 πίας
 διερευ
 τὰ π

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. 5'. 255

“ παντας τὰ προειρημένα ἔχοντας εἰς
 “ τὴν τεταγμένην χώραν, πρὸς τὰς ἡγε-
 “ μόνας ἑαυτῶν. Ὑμεῖς δὲ ὧ ἡγεμόνες,
 “ τὴν ἑαυτῷ ἕκαστος τάξιν εὐτρεπισάμε-
 “ νος, πρὸς ἐμὲ πάντες συμβαλεῖτε, ἵνα
 “ τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι χώρας καταλάβ-
 “ ῃτε.”

Ακούσαντες δὲ ταῦτα οἱ μὲν συνεσκευ-
 ᾶζοντο· ὁ δ' ἔθύετο. Ἐπεὶ δὲ καλὰ τὰ
 ἱερὰ ἦν, ὥρματο σὺν τῷ στρατεύματι· καὶ
 τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐξεστρατοπεδεύσατο
 ὡς δυνατόν ἐγγύτατα, ὅπως εἴ τις τι
 ἐπιλεησμένος εἴη, μετέλθοι, καὶ εἴ τις
 τινὸς ἐρδεόμενος γνοίῃ, τῷτο ἐπιπαρα-
 σκευάσαιτο. Κυαζάρης μὲν ἔν τῶν Μή-
 δων ἔχων τὸ τρίτον μέρος, κατέμενεν,
 ὡς μηδὲ τὰ οἴκοι ἔρημα εἴη. Ὁ δὲ Κῦρος
 ἐπορεύετο ὡς ἐδύνατο τάχις, τὰς ἵπ-
 πέας μὲν πρώτας ἔχων, καὶ πρὸ τούτων
 διερευνητὰς καὶ σκοπὰς αἰεὶ ἀναβιβάζων ἐπὶ
 τὰ πρόαθεν εὐσκοπώτατα· μετὰ δὲ τέ-

256 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. 5'.

τες ἦγε τὰ σκευοφόρα, ὅπου μὲν πεδινὸν
 εἴη, πολλὰς ὁρμαθὰς ποιόμενος τῶν ἀμα-
 ξῶν καὶ τῶν σκευοφόρων· ὅπιοθεν δὲ ἡ φά-
 λαγξ ἐφεπομένη εἴ τι τῶν σκευοφόρων
 ὑπολείποιτο, οἱ προστυγχάνοντες τῶν
 ἀρχόντων ἐπεμέλοντο, ὥς μὴ κωλύοντο
 πορεύεσθαι. Ὅπου δὲ στενοτέρα εἴη ἡ ὁ-
 δὸς, διὰ μέσων ποιόμενοι τὰ σκευοφόρα ἐν-
 θεν καὶ ἐνθεν ἐπορεύοντο οἱ ὀπλοφόροι· καὶ εἴ
 τι ἐμποδίζοι, οἱ κατὰ ταῦτα γιγνώμενοι
 αὐτῶν στρατιωτῶν ἐπεμέλοντο. Επο-
 ρεύοντο δὲ ὥς τὰ πολλὰ αἱ τάξεις παρ'
 ἑαυταῖς ἔχουσαι τὰ σκευοφόρα· ἐπετέ-
 τακτο γὰρ πᾶσι τοῖς σκευοφόροις κατὰ
 τὴν ἑαυτῶν τάξιν ἕκασον ἰέναι, εἰ μὴ τι
 ἀναγκαῖον ἀποκωλύοι. Καὶ σημεῖον δὲ
 ἔχων τῷ ταξίαρχου ὁ σκευοφόρος ἠγεῖτο
 γνωστὸν τοῖς τῆς ἑαυτῶν τάξεως· ὥστε ἀ-
 θρόοι ἐπορεύοντο, ἐπεμελῶντό τε ἰσχυρῶς
 ἕκαστος τῶν ἑαυτοῦ ὥς μὴ ὑπολείποιτο.
 Καὶ οὕτω ποίοντων, ὅτε ζητεῖν ἔδει ἀλ-

bat impedimenta, multos, ubi quidem planities esset, plaustrorum et impedimentorum globos faciens: *hos* cum a tergo sequeretur phalanx, si quid impedimentorum à tergo relinqueretur, praefecti qui *in ea* inciderent curabant, ut in progressu non impedirentur. Ubi verò angustior erat via, milites armati receptis in medium impedimentis, hinc et illinc incedebant; ac si quid impediret, milites ad haec constituti *in eo* curam adhibebant. Plerumque verò sic cohortes iter faciebant, ut apud se *sua* haberent impedimenta: omnibus enim qui impedimentis ferendis operam dabant imperatum erat, ut quisque propter cohortem suam progrediretur, nisi quid rei necessariae vetaret. Atque is etiam cui sarcinarum vectura curae erat praeibat, signum centurionis sui habens, quod militibus ejusdem cohortis notum esset: itaque cunctatim faciebant iter, et vehementer intentus erat quilibet, nè qui suorum à tergo relinquerentur. Quod cum face-

rent, necesse non erat ut se mutuò quaerent, et omnia praestò magisque salva erant, et ea quibus esset opus citiùs milites habebant.

Caeterùm speculatores antegressi cùm viderentur in planitie videre homines, qui et pabulum et ligna fumerent, et adspicerent itidem jumenta, quae ejusmodi alia portarent atque *interim* pascerentur; et remotiora loca intuendo, animadvertere sibi viderentur vel fumum vel pulverem in sublime ferri; de his omnibus intelligebant, hostium copias alicubi esse in propinquo. Itaque speculatorum praefectus statim quendam mittit, qui Cyro ista nuntiaret. Is autem ubi haec audiisset, mandavit illis, ut iis ipsis in speculis manerent, ac quicquid semper novi conspicerent, *sibi* renuntiarent: praeterea equitum cohortem ulteriùs misit, mandavitque darent operam ut quosdam illorum qui erant in planitie comprehenderent, quo certiùs id quod esset cognoscere possent. Ac illi quidem, id quibus negotii datum erat, hoc faciebant: Cyru

λήλ
τερ
53α

τῶ
κὶ γ
ἐτε
κὶ τ
μαν
ορτο
εἴη
μῖω
ἀγγ
σας
τας
ἀεί
δ' ἐπ
λευ
ἀνὰ
γον
τῆτ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. 5'. 259

λήλῃς, ἅμα τε παρόντα ἅπαντα καὶ σω-
τερα ἦν, καὶ θαῶσον τὰ δέοντα εἶχον οἱ
φρατιῶται.

Ὡς δὲ οἱ προϊόντες σκοποὶ ἔδοξαν ἐν
τῷ πεδίῳ ὁρᾶν ἀνθρώπους λαμβάνοντας
καὶ χιλὸν καὶ ξύλα, καὶ ὑποζύγια δὲ ἐώρων
ἕτερα τοιαῦτα ἄγοντά τε καὶ νεμόμενα,
καὶ τὰ πρόσω αὖ ἐφορῶντες ἐδόκην κατα-
μανθάνειν μετεωριζόμενον ἢ καπνὸν ἢ κοι-
ορτόν· ἐκ τούτων ἀπάντων ἐγίγνωσκον ὅτι
εἴη που πλησίον τὸ φράτευμα τῶν πολε-
μίων. Εὐθὺς ἔν πέμπει ὁ σκοπάρχης τινα
ἀγγελεῖν ταῦτα τῷ Κύρῳ. Ὁ δὲ, ἀκέ-
σας ταῦτα, ἐκείνους μὲν ἐκέλευσε μένον-
τας ἐπὶ ταύταις ταῖς σκοπαῖς, ὅ,τι ἂν
αἰὲ καινὸν ὁρῶσιν, ἐξαγγέλλειν· τάξιν
δ' ἐπεμφεν ἱππέων εἰς τὸ πρόσθεν, καὶ ἐκέ-
λευσε πειραθῆναι συλλαβεῖν τινὰς τῶν
ἀνὰ τὸ πεδίου ἀνθρώπων, ὅπως σαφέσε-
ρον μάθοιεν τὸ ὄν. Οἱ μὲν δὴ ταχθέντες
τέτοιο ἔπραττον· αὐτὸς δὲ τὸ ἄλλο φρά-

260 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. 5'.

τευμα αὐτῷ κατεχώριζεν, ὅπως παρασκευάσαιντο ὅσα ὤρετο χρῆναι πρὶν πάντοτε εἶναι. Καὶ πρῶτον μὲν ἀριστῶν παρηγγύησεν, ἔπειτα δὲ μένοντας ἐν ταῖς τάξεσι τὸ παραγγελλόμενον προνοεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἡρίσθησαν συνεκάλεσε καὶ ἱππέων καὶ πεζῶν καὶ ἀρμάτων τῶν ἡγεμόνας, καὶ τῶν μηχανῶν δὲ καὶ τῶν σκευοφόρων τῶν ἀρχοντας καὶ τῶν ἀρμαμαξῶν. Καὶ ἔτοιμὸν συνήεσαν· οἱ δὲ, καταδραμόντες εἰς τὸ πεδῖον, συλλαβόντες ἀνθρώπους ἡγάγον. Οἱ δὲ ληφθέντες, ἀνερωτώμενοι ὑπὸ τῷ Κύρῳ, ἔλεγον ὅτι ἀπὸ τῷ στρατοπέδου εἶεν, προεληλύθοιεν δὲ οἱ μὲν ἐπὶ χιλὸν, οἱ δ' ἐπὶ ξύλα, παρελθόντες τὰς προφυλακάς· διὰ γὰρ τὸ πλῆθος τῷ στρατῷ σπάνια πάντα εἶναι. Καὶ ὁ Κύρος, ταῦτα ἀκέσας, Πόσον δ', ἔφη, ἀπεστῆ ἑνθένδε τὸ στρατεῦμα; Οἱ δ' ἔλεγον, ὡς δύο παρασάγγας. Ἐπὶ τέτοις ἤρετο ὁ Κύρος, Ἡμῶν δ', ἔφη, λόγος τις ἦν παρ'

ipse copias reliquas ibidem disponebat, ut praepararent ea quibus opus esse arbitrabatur, antequam omnino congregerentur. Ac primum quidem edixit uti pranderent, deinde ut suis in ordinibus manerent ac providerent quod imperaretur. Pransi autem cum essent, equitum, peditum, curruum duces, atque etiam machinarum, impedimentorum, harmaxarum praefectos convocavit. Et hi quidem convenerunt: ii verò *interea* qui in planitiem excurrerant, homines comprehensos adducebant. Cumque a Cyro interrogarentur ii, qui capti erant, aiebant se *hostium* ex castris esse, ac processisse partim pabulatum, partim lignatum, praetergressos primas excubias: etenim propter exercitus multitudinem rara esse omnia. Et Cyrus his auditis, Quanto, inquit, intervallo hinc exercitus abest? Parafangas ferè duas, aiunt illi. Post haec eos interrogans Cyrus, An de nobis erat,

262 CYRI INSTIT. VI.

inquit, apud ipsos aliquis rumor? Erat profectò, inquit, et quidem magnus: nimirum vos adventare et prope jam adesse. Quid igitur? ait Cyrus, cùm *id* audirent, an gaudebant? (hoc autem eorum, qui aderant, causâ quaerebat.) Non profectò, respondent illi, non sanè gaudebant, sed admodum etiam angebantur. Jam verò, ait Cyrus, quid agunt? Instruuntur, inquit; atque in hoc ipso tum heri, tum nudiustertius occupati fuerunt. Et quis eos instruit, ait Cyrus? Croesus ipse, inquit, et cum eo Graecus quidam, et alius quidam Medus: hic quidem à vobis venisse transfuga dicebatur. Verùm ô maxime Jupiter, inquit Cyrus, utinam eum capiam, uti cupio.

Secundùm haec captivos abduci iussit, et ad eos qui aderant, quasi dicturus aliquid, se convertit. Interea *quidam* alius à speculatorum aderat praefecto, qui magnum equitum agmen in planitie conspici

αὐ
γε
"εφ
(τ
Οὐ
"εχ
δι,
τα
τὸ
"εφ
αὐ
τις
μέν
Κα
λα
λομ

γει
λέξ
"αλλ
"οτι

αὐτοῖς; Ναὶ μὰ Δί', ἔφασαν, καὶ πολὺς
γε· ὡς ἐγγὺς ἤδη ἦτε προσιόντες. Τί ἔν;
ἔφη ὁ Κῦρος, ἦ καὶ ἔχαιρον ἀκόντες;
(τῷτο δ' ἐπῆρετο τῶν παρόντων ἔνεκα.)
Οὐ μὰ Δία, εἶπον ἐκεῖνοι, οὐ μὲν δὴ γε
ἔχαιρον, ἀλλὰ καὶ μάλα ἠνιῶντο. Νῦν
δ', ἔφη ὁ Κῦρος, τί ποιῶσιν; Εκτάτλον-
ται, ἔφασαν· καὶ χθὲς δὲ καὶ τρίτην ἡμέραν
τὸ αὐτὸ τῷτο ἔπραττον. Ὁ δὲ τάτλων,
ἔφη ὁ Κῦρος, τίς ἐστίν; Οἱ δ' ἔφασαν,
αὐτός τε Κροῖσος, καὶ σὺν αὐτῷ Ἕλληνας
τις ἀνὴρ, καὶ ἄλλος δέ τις Μῆδος· οὗτος
μέντοι ἐλέγετο φυγὰς εἶναι παρ' ὑμῶν.
Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ' ὦ Ζεῦ μέγιστε,
λαβεῖν μοι αὐτὸν γένοιτο, ὡς ἐγὼ βού-
λομαι.

Εκ τῆς τῆς μὲν αἰχμαλώτης ἀπά-
γειν ἐκέλευσεν, εἰς δὲ τῆς παρόντας ὡς
λέξων τί ἀνήγετο. Εν τῷτῳ δὲ παρῆν
ἄλλος αὖ παρὰ τῷ σκοπάρχῃ, λέγων
ὅτι ἱππέων τάξις μεγάλη ἐν τῷ πεδίῳ

προφαίνοιτο· καὶ ἡμεῖς μὲν, ἔφη, εἰκάζομεν ἐλαύνειν αὐτὰς βελομένους ἰδεῖν τὸδε τὸ σφάτευμα. Καὶ γὰρ πρὸ τῆς τάξεως ταύτης ἄλλοι ὡς τριάκοντα ἵππεῖς συχνῶς προελαύνουσι, καὶ μέντοι κατ' αὐτὰς ἡμᾶς· ἴσως βουλόμενοι λαβεῖν, ἣν δύνωνται, τὴν σκοπὴν· ἡμεῖς δὲ ἐσμέν μία δεκάς οἱ ἐπὶ ταυτῇ τῇ σκοπῇ. Καὶ ὁ Κύρος ἐκέλευσε τῶν περὶ αὐτὸν αἰεὶ ὄντων ἱππέων ἐλάσαντας ὑπὸ τὴν σκοπὴν ἀδήλως τοῖς πολεμίοις ἀτρεμίαν ἔχειν. Ὅταν δ', ἔφη, ἡ δεκάς ἡ ἡμετέρα λείπῃ τὴν σκοπὴν, ἱξαναστάντες ἐπίθεσθε τοῖς ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὴν σκοπὴν. Ὡς δ' ὑμᾶς μὴ λυπῶσιν οἱ ἀπὸ τῆς μεγάλης τάξεως, ἀντέξελθε σὺ, ἔφη, ὦ Ὑδάσπα, τὴν χιλιεὺς τῶν ἱππέων λαβὼν, καὶ ἐπιφάνηθι ἀντίος τῇ τῶν πολεμίων τάξει. Διώξεις δὲ μηδαμῇ εἰς ἀφανές, ἀλλ' ὅπως αἰ σκοπαί σου διαμένωσιν ἐπιμεληθεὶς πάρῃ. Ἀν δ' ἄρα ἀνατείνοντες τὰς δεξιὰς προσ-

dicebat: ac nos quidem, inquit, suspicamur eos provehi studio contemplandi hunc exercitum. Nam ante hanc turmam alii equites ferè triginta celeriter advehuntur, et quidem nos ipsos *versùs*; fortasse quòd speculam *hanc*, si *quidem* possint, occupare velint: nos autem in istâ speculâ tantummodò decem sumus. Et Cyrus nonnullos equites ex iis quos semper circum se habebat, provectos sub *ipsam usque* speculam clam hostibus immotos *ibi* consistere iussit. Ubi verò, ait, decuria nostra speculam deseruerit, *tum* vos *ex insidiis* exsurgite, eosque invadite, qui speculam conscenderint. Atque ut vos magna illa non laedat turma, egredere tu, inquit, adversùs hos, Hytaspas, equitibus mille adsumptis, et in conspectum hostilis agminis adverso agmine prodi. Nequaquam vero persequaris eos usque ad loca *tibi* non perspecta, sed ubi curaveris, ut tuae constanter maneant speculae, pregreditor. Quòd si qui por-

rectis dextris ad vos advehantur, eos amanter excipite.

Hystaspas itaque discedens arma sumebar; et *Cyri* statim ministri, quemadmodum imperârat, avehebantur. Illis autem Araspas cum famulis cis ipsas etiam speculas occurrit, is qui dudum explorator missus fuerat, Susiae mulieris custos. Et Cyrus quidem, *eum* ut vidit, exsiliens de sellâ progressus est ei obviam et dextrâ *hominem* excepit: caeteri, qui nihil *horum* scirent, re *istâ* erant obstupefacti, ut par est *credi*; donec Cyrus ait, Vir ad nos optimus venit, amici. Nam scire jam omnes homines hujus oportet facinora. Hic neque ullâ re turpi victus, neque formidine mei permotus discessit; sed à me missus, ut hostium rebus cognitis, quo loco essent, certò nobis renunciaret. Tibi quidem, Araspa, quae sum pollicitus, et memini et praestabo cum his omnibus. Vos autem omnes etiam ae-

λαύνωσιν ὑμῖν τινές, δέχεσθε φιλίως τὰς
ἀνδρας.

Ὁ μὲν δὴ Ὑδράσπας ἀπικὼν ὠπλίξει·
οἱ δὲ ὑπηρεταὶ ἤλαυνον εὐθύς, ὡς ἐκέλευ-
σεν. Ἀπαντᾷ δ' αὐτοῖς καὶ δὴ ἐντὸς τῶν
σκοπῶν Ἀράσπας σὺν τοῖς θεράπουσιν, ὁ
πεμφθεὶς πάλαι κατάσκοπος, ὁ φύλαξ
τῆς Σισίδος γυναικός. Ὁ μὲν ὦν Κῦρος,
ὡς εἶδεν, ἀναπηδήσας ἐκ τῆς ἑδρας ὑπὴν-
τα τε αὐτῷ καὶ ἐδεξιῶτο· οἱ δ' ἄλλοι, ὡς-
περ εἰκός, μηδὲν εἰδότες, ἐκπεπληγμένοι
ἦσαν τῷ πράγματι· ἕως ὃ Κῦρος εἶπεν,
Ἄνδρες φίλοι, ἤκει ἡμῖν ἀνὴρ ἄριστος. Νῦν
γὰρ ἤδη πάντας ἀνθρώπους δεῖ εἰδέναι τὰ
τέτε ἐργα. Οὗτος ἔτε αἰχρῶ ἠτλήθεις
οὐδενὸς ὥχετο, οὔτε ἐμὲ φοβηθεὶς, ἀλλ'
ὑπ' ἐμῷ πεμφθεὶς, ὅπως ἡμῖν μαθὼν τὰ
τῶν πολεμίων, σαφῶς τὰ ὄντα ἐξαγγεί-
λαιεν. Ἄ μὲν οὖν ἐγὼ σοι ὑπερχόμην, ὦ
Ἀράσπα, μέμνημαί τε καὶ ἀποδώσω σὺν
τέτοις πᾶσι. Δίκαιον δὲ καὶ ὑμᾶς ἀπαν-

τας, ὧ ἄνδρες, τῷτον τιμᾶν ὡς ἀγαθὸν
 ἄνδρα· ἐπὶ γὰρ τῷ ἡμέτέρῳ ἀγαθῷ ἡ ἐκιν-
 δύνευσεν καὶ αἰτίαν ὑπέσχετο, ἣ ἐβαρύνετο.
 Ἐκ τούτου δὴ πάντες ἡσπάζοντο τὸν Ἀρά-
 σπαν ἡ ἐδεξίνοντο. Εἰπόντος δὲ Κῦρος ὅτι
 τούτων μὲν ἄλλος εἶη, "Α δὲ καιρὸς ἡμῖν εἰ-
 δέναι, ταῦτα, ἔφη, διηγῶ ὧ Ἀράσπα· ἡ
 μηδὲν μείζονα τῆ ἀληθείας τὰ τῶν πολεμίων.
 Κρεῖττον γάρ, μείζονα οἰθθέντας μείονα
 ἰδεῖν, ἢ μείω ἀκύνοντας μείζονα εὐρί-
 σκειν.

Καὶ μὲν, ἔφη ὁ Ἀράσπας, ὡς σαφέ-
 σατά γ' αὖ εἰδείην, ἐποίουν· συνεζέτατόν
 γὰρ παρὼν αὐτός. Σὺ μὲν ἄρα, ἔφη ὁ
 Κῦρος, ὅ τὸ πλῆθος μόνον οἶδα, ἀλλὰ
 καὶ τὴν τάξιν αὐτῶν. Ἐγὼ μὲν ναὶ μά-
 Δί', ἔφη ὁ Ἀράσπας, καὶ ὡς διανοῶνται
 τὴν μάχην ποιῶνται. Ἀλλ' ὅμως, ἔφη
 ὁ Κῦρος, τὸ πλῆθος ἡμῖν πρῶτον εἰπὲ ἐν
 κεφαλαίῳ. Ἐκεῖνοι τοίνυν, ἔφη, πάντες
 τεταγμένοι εἰσὶν ἐπὶ τριάκοντα τὸ βά-

quum est, milites, hunc, ut virum fortem, honore prosequi: nam commodi nostri causâ tum periculo se obtulit, tum *sceleris*, quo premebatur, culpam sustinuit. Tum verò Araspam omnes saluantes amplectebantur, et dextris excipiebant. Cùm autem dixisset Cyrus, satis jam istorum esse; Quae autem scire nos ex re nostrâ fuerit, inquit, narra nobis Araspa, neque res hostium praeter veritatem extenua. Nam melius fuerit, *nos* arbitratos majora, *deinde* minora videre, quàm auditis minoribus, majora reperire.

Enimverò, inquit Araspas, operam dedi ut rem quàm certissimè cognoscerem: nam praefens unà cum aliis aciem eorum instruxi. Tu igitur, inquit Cyrus, non *eorum* modò numerum, verùm etiam aciei rationem tenes? Teneo profectò, inquit Araspas, atque *etiam* quo pacto praelium inire cogitent. Tu tamen, ait Cyrus, primùm nobis *eorum* multitudinem summam exponito. Sunt igitur illi, inquit, omnes et pedites et equi-

tes instructi ad tricenos in altitudinem, exceptis Aegyptiis: occupant autem hi ferè spatium quadraginta stadiorum: mihi, enim, inquit, admodum curae fuit, ut quantum loci occuparent scirem. Aegyptii verò, ait Cyrus, quo pacto instructi sint, dicito: aiebas enim, exceptis Aegyptiis. Nimirum hos denùm millium praefecti ità instruebant, ut quaelibet denùm millium acies in centenos esset ab omni parte disposita: nam domi quoque sibi hanc ordinum legem esse dicebant. Croesus fanè perquam invitus eis concessit ut hoc modo instruerentur: quippe phalangem suam sic extendere volebat, ut tuum ultra exercitum quàm longissimè porrigeretur. At quamobrem, ait Cyrus, id cupiebat? *Eà* profectò *de causâ*, ut exsuperante copias tuas multitudine circumdaret. Et Cyrus ait, At viderint isti, nè dum circumdare volunt, *ipsimet* circumdentur. Sed enim quae ex te didicisse *nostram* erat in rem, audivimus: vobis autem ità, viri, faciendum est: nunc quidem, posteaquam hinc abieritis, tum

θος καὶ πεζοὶ καὶ ἵππεῖς, πλὴν τῶν Αἰγυ-
 πτίων· ἔτοι δ' ἀπέχουσιν ἀμφὶ τὰ τετρα-
 ράκοντα σταδία· πάνυ γάρ μοι, ἔφη, ἐμέ-
 λησεν ὥστε εἰδέναι ὁπόσον κατεῖχον χω-
 ρίον. Οἱ δ' Αἰγύπτιοι, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰπὲ
 πῶς εἰσι τεταγμένοι· ὅτι εἶπας, πλὴν
 τῶν Αἰγυπτίων. Τέτρες δ' οἱ μυριάρχαι
 ἔταττον εἰς ἑκατὸν πανταχῇ τὴν μυριο-
 σὺν ἐκάστην· τῆτον γὰρ σφίσι καὶ οἶκοι νό-
 μον ἔφασαν εἶναι τῶν τάξεων. Καὶ ὁ
 Κροῖσος μέντοι μάλα ἄκων συνεχώρησεν
 αὐτοῖς ἔττω τάττεσθαι· ἐβόλετο γὰρ ὅτι-
 πλείστον ὑπερφαλαγγῆσαι τῇ σὲ στρα-
 τεύματος. Πρὸς τί δὴ, ἔφη ὁ Κῦρος, τῆ-
 το ἐπιθυμῶν; Ὡς ναὶ μὰ Δί', ἔφη, τῷ
 περιττῷ κυκλωσόμενος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶ-
 πεν, Ἀλλ' ἔτοι ἂν εἰδεῖεν, εἰ οἱ κυκλόμε-
 νοι κυκλωθεῖεν. Ἀλλ' ἃ μὲν παρὰ σὲ
 καιρὸς μαθεῖν ἀκηκόαμεν· ὑμᾶς δὲ χρῆ,
 ὦ ἄνδρες, ἔττω ποιεῖν· νῦν μὲν, ἐπειδὰν ἐν-
 θένδε ἀπέλθητε, ἐπισκέψασθε καὶ τὰ τῶν

ἵππων καὶ τὰ ὑμῶν αὐτῶν ὄπλα· (πολλάκις γὰρ μικρῷ ἐνδεία καὶ ἀνὴρ καὶ ἵππος καὶ ἄρμα ἀχρεῖον γίνεται) αὖριον δὲ πρωΐ, ἕως ἂν ἐγὼ θύωμαι, πρῶτον μὲν χρὴ ἀριστεῖν καὶ ἀνδρας καὶ ἵππους, ὅπως ὅ, τι ἂν πράττειν καιρὸς αἰεὶ ἦ, μὴ τέττου ἡμῖν ἐνδεή· ἔπειτα δὲ σὺ, ἔφη, ὦ Αράσπα, τὸ δεξιὸν κέρασ ἔχε, ὥσπερ καὶ ἔχεις, καὶ οἱ ἄλλοι μυριάρχοι ἥπερ νῦν ἔχετε· ὁμοῦ γὰρ τῷ ἀγῶνος ὄντος, οὐδενὶ ἄρματι ἐτι καιρὸς τὸς ἵππους μεταζευγνύναι. Παραγγείλατε δὲ τοῖς ταξιάρχαις καὶ λοχαγοῖς ἐπὶ φάλαγγος καθίσασθαι, εἰς δύο ἔχοντας ἕκασον τὸν λόχον. Ὁ δὲ λόχος ἦν ἕκαστος εἰκοσιτέτταρες.

Καὶ τις εἶπε τῶν μυριάρχων, Καὶ δοκῶμέν σοι, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἱκανῶς ἔξειν, εἰς τοσοῦτους τέταγμένοι, πρὸς οὕτω βαθεῖαν φάλαγγα; Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Αἱ δὲ βαδύτεραι φάλαγγες, ἢ ὥς ἐξικνεῖσθαι τοῖς ὅπλοις τῶν ἐναντίων, τί σοι δοκεῖν,

equorum arma, tum vestra inspicite; (nam
 saepenumero exiguâ re deficiente, et vir,
 et equus, et currus inutilis reddatur) cras
 autem manè, dum sacram ego rem pera-
 gam, primùm et viris et equis vescendum
 erit, ut quidquid fieri semper opportu-
 num fuerit, nihil nobis desit quo minùs
 id conficiamus: deinde tu, inquit, Aras-
 pa, cornu dextrum tene, uti nunc tenes,
 ac caeteri *itidem* denùm millium prae-
 fectioni *servate* quem nunc locum obtinetis;
 nam ubi prope adest certamen cùm sit
 conferendum, non juncti jam equi ullo
 in curru commodè mutari possunt. De-
 nuntiate verò cohortium praefectis et
 ductoribus manipulorum, ut in phalange
 consistant, singulis manipulis densis ad
 duos. Erant autem *isti* manipuli *singuli*
militum viginti quatuor.

Et quidam è denùm millium praefec-
 tis, An videmur tibi, Cyre, inquit, si
quidem in tot ordinati simus, adversùs tam
 densam phalangem suffecturi? Et Cyrus,
 Densiores quae sunt phalanges, ait, quàm
 ut armis hostes possint pertingere, quid

tibi videntur hostibus adferre damni, sociis quid commodi? Equidem, ait, hos in centenos ordinatos gravis armaturae milites mallem in decies millenos esse dispositos: nam hoc modo cum paucissimis dimicaremus. At quo militum numero phalangis meae constabit altitudo, futurum arbitror, ut tota strenua reddatur, et ad opem mutuò ferendam prompta. Jaculatores quidem post loricatos disponam, et post jaculatores, sagittarios. Quis enim eos in acie primâ constituat, qui fateantur ipsi nullam se cominùs pugnam sustinere posse? At si loricatos ante se *hostibus* oppositos habeant, subsistent: et illi quidem tela vibrando, hi sagittas emitendo super omnes ante *collocatos*, hostibus perniciem facient. Quocunque autem maleficio hostes quis infestat, eo nimirum omni socios sublevat. Postremos verò collocabo, qui omnium ultimi vocantur. Nam quemadmodum domus nec sine lapidum lectorum compositione firmâ, nec absque iis qui tectum faciant,

ἢ
ἐφ
μα
τῶ
ἢ
ἀν
γα
μέ
ὄλ
ἐα
φός
τα
ἢ
ἀν
μία
Π
ῆς
ξέ
μαν
κρ
τῆ
ταί
μέν
λογ

ἔφη, τὲς πολεμίους βλάπτειν ἢ τὲς συμ-
 μάχους ὠφελεῖν; Εγὼ μὲν γάρ, ἔφη,
 τὲς εἰς ἑκατὸν τέτρες ὀπλίτας εἰς μυρίας
 ἂν βουλοίμην μᾶλλον τετάχθαι· οὕτω
 γὰρ ἂν ἐλαχίστοις μαχοίμεθα. Εξ ὅσων
 μέντοι ἐγὼ τὴν φάλαγγα βαθυῶ, οἶομαι
 ὅλην ἐνεργὸν καὶ σύμμαχον ποιήσκειν αὐτὴν
 ἑαυτῇ. Ἀκοντιστὰς μὲν ἐπὶ τοῖς θωρακο-
 φόροις τάξω, ἐπὶ δὲ τοῖς ἀκοντισταῖς τοξό-
 τας. Τέτρες γὰρ πρωτοστάτας μὲν τίς
 ἂν τάττοι, οἱ καὶ αὐτοὶ ὁμολογῶσι μηδε-
 μίαν μάχην ἂν ὑπομεῖναι ἐκ χειρός;
 Προβεβλημένοι δὲ τὲς θωρακοφόρους με-
 νῶσι γε· καὶ οἱ μὲν ἀκοντίζοντες, οἱ δὲ το-
 ξεύοντες ὑπὲρ τῶν πρόσθεν πάντων λυ-
 μανῶνται τὲς πολεμίους. "Ο,τι δ' ἂν κα-
 κεργῇ τις τὲς ἐναντίους, δηλονότι παντὶ
 τάττω τὲς συμμάχους κουφίζει. Τελευ-
 ταίους μέντοι σήσω τὲς ἐπὶ πᾶσι καλου-
 μένους. "Ωσπερ γὰρ οἰκίας ἔτε ἄνευ λιθο-
 λογήματος ὀχυρῶ, οὔτε ἄνευ τῶν σέγγην

276 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. 5'.

ποιόντων ἔδεν ὄφελος, ἔτως οὐδὲ φάλαγ-
 γος ἔτε ἄνευ τῶν πρώτων οὔτε ἄνευ τῶν
 τελευταίων, ἣν μὴ ἀγαθοὶ ὦσιν, ὄφελος
 ἔδεν. Ἀλλ' ὑμεῖς τε, ἔφη, ὡς παρα-
 γέλλω τάτλειθε, καὶ ὑμεῖς οἱ τῶν πελ-
 τασῶν ἄρχοντες ἐπὶ τέτοισ τῆς λόχους
 ὡσαύτως καθίσατε· καὶ ὑμεῖς οἱ τῶν το-
 ξοτῶν, ἐπὶ τοῖς πελτασταῖς ὡσαύτως.
 Σὺ δὲ ὅς τῶν ἐπὶ πᾶσιν ἄρχεις, τελευ-
 ταίως ἔχων τῆς ἀνδρας, παράγγελλε
 τοῖς ἑαυτῷ ἐφορᾶν τε ἐκάσῳ τῆς καθ'
 ἑαυτὸν, καὶ τοῖς μὲν τὸ δέον ποιῆσιν ἐπικε-
 λεύειν, τοῖς δὲ κακυνομένοις ἀπειλεῖν
 ἰχυρῶς· ἣν δέ τις σρέφηται, προδιδόναι
 θέλων, θανάτῳ ζημιῶν. Ἔργον γάρ ἐστι
 τοῖς μὲν πρωτοστάταις θαρρύνειν τῆς ἐπο-
 μένης καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ· ὑμᾶς δὲ δεῖ, τῆς
 ἐπὶ πᾶσι τεταγμένους, πλείω φόβον πα-
 ρέχειν τοῖς κακοῖς τῷ ἀπὸ τῶν πολεμίων.
 Καὶ ὑμεῖς μὲν ταῦτα ποιεῖτε. Σὺ δὲ ὦ
 Ἀβραδάτα, ὅς ἄρχεις τῶν ἐπὶ ταῖς μη-

ullam ad rem utilis est, sic neque phalangis vel absque primis vel absque ultimis, si strenui non fuerint, ullus est usus. At vestros ordines, uti praecipio, instruite; ac vos peltastarum praefecti post hos, *vestros* itidem manipulos disponite; vosque *praefecti* sagittariorum, itidem post peltastas. At tu, qui praefectus es ultimis omnium, extremâ esto in acie cum tuis, eisque praecipe, ut quisque suos respiciendo observet, et officium facientes adhortetur, ignaviores minitabundus acriter increpet: quod si quis tergum vertat, prodendi consilio, *eum* morte multet. Est enim eorum qui principe constituti sunt loco munus, ut sequentes verbis et factis animosos efficiant: vos autem, qui post omnes estis collocati, *etiam* metum hostili majorem ignavis incutere debetis. Ac vos quidem haec facite. Tu verò Abradata, qui praefectus es iis quibus machi-

278 CYRI INSTIT. VI.

nae curae sunt, sic fac, ut vehicula jugalia, quae ministros ac turres vehunt, quàm proximè phalange msequantur. Tu, Dauche, qui praefectus es sarcinariis *harmamaxis*, post turres copias ejusmodi omnes ducito: et ministri tui vehementer in eos animadvertant, qui *vel* intempestivè praecefferint vel à tergo manserint. Tu, Carduche, qui *harmamaxis* mulieres vehentibus es praefectus, postremo eas loco post impedimenta constitue. Nam si haec omnia sequantur, et multitudinis opinionem praebebunt, et insidias struendi facultatem nobis suppeditabunt, et cogent hostes, si *quidem* circumdare nos velint, ut majorem ambitum faciant: quanto autem majus spatium circumdando complectantur, tanto necesse est imbecilliores fiant. At vos quidem ità facite: tu verò Artabaze, et *tu* Artagerfa, uterque mille pedites, ex his qui vobiscum sunt, post hos habete.

χαναῖς, οὕτω ποίει ὅπως τὰ ζεύγη τὰ
τὲς ὑπηρέτας καὶ τὲς πύργους φέροντα
ἔφεται ὡς ἐγγύτατα τῆς φάλαγγος.
Σὺ δ', ὦ Δαῦχε, ὅς ἄρχῃς τῶν σκευο-
φόρων ἄρμαμαξῶν, ἐπὶ τοῖς πύργοις ἄγε
πάντα τὸν τοῖστον στρατόν· οἱ δ' ὑπηρε-
ται σὺ ἰχυρῶς κολαζόντων τὲς προϊόντας
τῆς καιρῆς ἢ λειπομένους. Σὺ δ', ὦ Καρ-
δῶχε, ὅς ἄρχῃς τῶν ἄρμαμαξῶν αἱ ἄγασσι
τὰς γυναῖκας, κατάσῃσον αὐτὰς τελευ-
ταίας ἐπὶ τοῖς σκευοφόροις. Ἐπόμενα
γὰρ ταῦτα πάντα καὶ πλήθους δόξαν πα-
ρέξει, καὶ ἐνεδρεύειν ἡμῖν ἐξουσία ἔσαι, καὶ
τοῖς πολεμίοις, ἣν κυκλᾶσθαι βέλονται,
μείζω τὴν περιβολὴν ἀναγκάσει ποιῆ-
σθαι· ὅσω δ' ἂν μείζον χωρίον περιβάλ-
λονται, τοσούτω αὐτὲς ἀδινεστέρους ἀ-
νάγκη γίγνεσθαι. Καὶ ὑμεῖς μὲν ἔγω
ποιεῖτε· σὺ δέ, ὦ Αρτάβαζε, καὶ Αρτα-
γέρσα, τὴν χίλιος ὕν ἐκάτερος τῶν σὺν
ὑμῖν ἐπὶ τέτοις ἔχετε πεζῶν. Καὶ σὺ

280 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. 5'.

ὦ Φαργῆχε καὶ Ασιαδάτα, τὴν τῶν ἰπ-
πέων χίλιον, ἧς ἑκάτερος ὑμῶν ἄρχει,
μὴ συγκατατάττετε εἰς τὴν φάλαγγα,
ἀλλ' ὅπῳθεν τῶν ἄρμαμαξῶν ἐξοπλί-
σθετε καθ' ὑμᾶς αὐτὲς· ἔπειτα πρὸς ἡ-
μᾶς ἤκετε σὺν τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσιν. Οὐ-
τω δὲ δεῖ ὑμᾶς παρσκευάζεσθαι, ὥς πρῶ-
τῃς δεῖσιν ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Καὶ σὺ
δὲ, ὁ ἄρχων τῶν ἐπὶ ταῖς καμήλοις ἀν-
δρῶν, ὅπῳθεν τῶν ἄρμαμαξῶν ἐκτάτῃου·
ποίει δ' ὅ,τι ἂν σοι παραγγέλλῃ Αἰτα-
γέρσας. Ὑμεῖς δ' οἱ τῶν ἀρμάτων ἡγε-
μόνες διακληρωσάμενοι, ὁ μὲν λαχὼν ὑ-
μῶν πρὸ τῆς φάλαγγος, τὰ μεθ' ἑαυτοῦ
ἑκατὸν ἔχων ἄρματα κατασησάτω· αἱ
δ' ἕτεραι ἑκατοσφύες τῶν ἀρμάτων, ἡ μὲν
κατὰ τὸ δεξιὸν πλευρὸν τῆς στρατίας σοι-
χῆσα, ἐπέσῃ τῇ φάλαγγι ἐπὶ κέρως, ἡ
δὲ κατὰ τὸ εὐώνυμον. Κύρος μὲν ὅτω
διέτασεν·

Αβραδάτης δὲ ὁ Σούσων βασιλεὺς εἶ-

Tuque Pharnuche, et tu Asiadata, equites illos mille, quibus praeestis uterque, nè in phalange unà cum caeteris disponite, sed armis vosmet pone *barmamaxas* seorsum ipsi instruite: deinde cum ducibus caeteris ad nos accedite. Sic autem paratos vos esse oportet, quasi primi proelium fitis inituri. Tu quoque illorum qui in camelos sunt *impositi* praefeste, pone *barmamaxas* locum obtineto; et quidquid Artagerſas imperarit, facito. Vos autem curruum duces, cùm fortem duxeritis, cui veſtrùm id forte obvenierit, is ante phalangem ſuos centum currus conſtituat: de caeteris curruum centuriis altera quidem ad latus dextrum exercitûs procedens, phalangem ad cornu ſequatur, ad laevum altera. Sic *adeò* Cyrus *omnes* disponebat:

Abradatas autem Suſorum rex, Ego,

Cyre, ait, ultrò in me recipio, ut hunc è regione phalangis adversae locum obtineam, nisi quid aliud tibi videtur. Et Cyrus hominem admiratus dextrâ prehendit, ac Persas qui caeteris erant in curribus interrogabat, An et vos haec conceditis? Illis respondentibus, honestum non esse, haec permittere; rem forte decernendam ipsis proposuit, et Abradatae forte id obvenit, quod ipse in se recipere statuerat, atque *adeò* Aegyptiis oppositus fuit. Ac tum quidem cùm discessissent et curâssent ea, de quibus predixerant, coenabant, et constitutis excubiis quieti se dabant. Postridiè manè Cyrus rem divinam faciebat: reliquus verò exercitus cùm pransus esset ac libâssent, armabant se *et instruebant* multis et elegantibus tunicis, multis et elegantibus loricis et galeis: equos etiam frontalibus et pectoralibus armabant: et equitum quidem equos illis armis, quae femora; curribus verò junctos armis illis, quae latera tege-

πειν, Εγώ σοι, ὦ Κῦρε, ἐθελόσιος ὑφίστα-
 μαί τήν κατὰ πρόσωπον τῆς ἀντίας φά-
 λαγγος τάξιν ἔχειν, εἰ μή τι σοι ἄλλο
 δοκεῖ. Καὶ ὁ Κῦρος ἀγαθoὺς αὐτὸν καὶ
 δεξιωσάμενος, ἐπήρετο τὰς ἐπὶ τοῖς ἄλ-
 λοις ἄρμασι Πέρσας, Ἡ καὶ ὑμεῖς, ἔφη,
 ταῦτα συγχωρεῖτε; Ἐπεὶ δὲ ἐκείνοι
 ἀπεκρίναντο ὅτι ὃ καλὸν εἴη ταῦτα ὑφί-
 εσθαι, διεκλήρωσεν αὐτὰς, καὶ ἔλαχεν Α-
 βραδάτης ἥπερ ὑφίστατο, καὶ ἐγένετο κατὰ
 τὰς Αἰγυπλίους. Τότε μὲν δὴ ἀπίοντες,
 καὶ ἐπιμεληθέντες ὧν προεῖπον, ἐδειπνο-
 ποῖοντο, καὶ φυλακὰς κατασησάμενοι ἐκοι-
 μήθησαν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρῶτ' μὲν ὁ
 Κῦρος ἐθύετο· ὁ δ' ἄλλος στρατὸς ἀριση-
 σας καὶ σπονδὰς ποιησάμενος ἐξωπλίζετο
 πολλοῖς μὲν καὶ καλοῖς χιτῶσι, πολλοῖς
 δὲ καὶ καλοῖς θώραξι καὶ κράνεσιν· ὧπλιζον
 δὲ καὶ ἵππους προμετωπιδίοις καὶ προστερνι-
 δίοις· καὶ τὰς μὲν μονίππας παραμηριδίοις,
 τὰς δ' ἐπὶ τοῖς ἄρμασι, παραπλευριδίοις·

ὥστε ἤσραπτο μὲν χαλκῷ, ἦνθει δὲ φοινικίσι πᾶσα ἡ σρατιά.

Καὶ τῷ Αβραδάτῃ δὲ τὸ τετράρμυον ἄρμα καὶ ἵππων ὀκτώ παγκάλως ἐκεκόσμητο. Ἐπεὶ δὲ ἔμελλε τὸν λιπὼν θώρακα, ὃς ἐπιχώριος ἦν αὐτοῖς, ἐνδύεσθαι, προσφέρει αὐτῷ ἡ Πάνθεια χρυσοῦν κράνος, καὶ περιβραχιόνια, καὶ φέλλια πλατέα περὶ τῆς καρπῆς τῶν χειρῶν, καὶ χιτῶνα πορφυρεῖν, ποδήρη, σολιδωτὸν τὰ κάτω, καὶ λόφον ὑακινθινοβαφῇ. Ταῦτα δὲ ἐποίησατο, λάθρα τῷ ἀνδρὶ ἐκμετρησαμένη τὰ ἐκείνου ὅπλα. Ὁ δὲ ἰδὼν ἐθαύμασέ τε, καὶ ἐπήρετο τὴν Πάνθειαν, Σὺ δὴ πῃ, ὦ γύναι, συγκόψασα τὸν σαυτῆς κόσμον τὰ ὅπλα μοι ἐποιήσω; Μὰ Δί', ἔφη ἡ Πάνθεια, τὸν γε πλείους ἄξιον· σὺ γάρ ἐμοιγ', ἦν καὶ τοῖς ἄλλοις φανῆς οἷος ἐμοὶ δοκεῖς εἶναι, μέγιστος κόσμος ἔση. Ταῦτα δὲ λέγουσα ἐνέδύε τε τὰ ὅπλα, καὶ λανθάνειν μὲν ἐπειρᾶτο, ἐλείβετο δὲ

rent; adeò ut totus exercitus aere fulgeret, et florido vestium punicearum colore niteret.

Erat et Abradatae currus temonum quatuor et equorum octo pereleganter exornatus. Cumque *jam* thoracem more patrio lineum induere vellet, adfert ei Panthea galeam auream, et tegumenta brachiorum, et armillas latas circum internodia manuum, et purpuream tunicam, ad pedes usque demissam, extremâ in *orâ* rugatam, et cristam hyacinthino colore tinctam. Haec *illa* fecerat, clam viro mensurâ armorum ejus diligenter initâ. Quibus ille conspectis miratus est, et Pantheam interrogavit, Tune verò, *mea* uxor, ornatu tuo conscisso *haec* mihi arma confecisti? Non profectò, ait Panthea, *ornamento* illo, quod maximi pretii est: nam tu, si *quidem* talis etiam aliis videaris, qualis esse mihi videris, maximo mihi fueris ornamento. Haec dicens armis eum induebat, et quanquam id oc-

cultare conaretur, lacrimae tamen ei per
genas manabant.

Abradatas autem jam ante spectatu
dignus, posteaquam his armis erat in-
structus, pulcherrimus adparebat et ma-
ximè liberali formâ praeditus, quippe
qui talis esset etiam à naturâ: cumque ab
aurigâ inferiore habenas accepisset, jam
se parabat ut in currum adscenderet. Ibi
tum Panthea, secedere jussis omnibus qui
aderant, dixit, “ Enimverò, Abradata, si
“ quae mulier unquam maritum suum
“ pluris quàm suam aestimavit animam,
“ agnoscere te arbitror etiam me harum
“ unam esse. Quid ergo necesse est om-
“ nia singillatim commemorare? nam
“ factis ea me tibi praestitisse existimo,
“ quae plus apud te fidei mereantur,
“ quàm verba à me nunc prolata. Sed
“ enim tametsi hoc sim erga te animo,
“ quem ipse nôsti, jurata tamen et meum
“ et tuum amorem sanctè testor, malle
“ me tecum, strenuè cùm te gefferis,
“ terrâ simul obrui, quàm cum infami et

αὐτῇ τὰ δάκρυα κατὰ τῶν παρειῶν.

Ἐπεὶ δὲ καὶ πρόσθεν ὦν ἀξιοθέατος ὁ
 Αβραδάτης ὠπλίαθη τοῖς ὅπλοις τέτοις,
 ἐφάνη μὲν κάλλιστος καὶ ἐλευθεριώτατος,
 ἅτε καὶ τῆς φύσεως ὑπαρχέσης· λαβὼν δὲ
 παρὰ τῷ ὕφηνιόχῃ τὰς ἡνίας, παρεσκευ-
 ᾶζετο ὡς ἀναβησόμενος ἤδη ἐπὶ τὸ ἄρμα.
 Ἐν δὲ τῷ ἡ Πάνθηα, ὑποχωρῆσαι κε-
 λεύσασα τὸς παρόντας πάντας, ἔλεξεν,
 “ Ἀλλ’ ὅτι μὲν, ὦ Αβραδάτα, εἴ τις καὶ
 “ ἄλλη πώποτε γυνὴ τὸν αὐτῆς ἄνδρα
 “ μεῖζον τῆς ἑαυτῆς ψυχῆς ἐτίμησεν,
 “ οἶμαί σε γινώσκειν ὅτι καὶ ἐγὼ μία
 “ τέτων εἰμί. Τί ἔν με δεῖ καθ’ ἐν ἑκα-
 “ στον λέγειν; τὰ γὰρ ἔργα οἶμαί σοι πι-
 “ θανώτερα παρεχῆσθαι τῶν νῦν λεχ-
 “ θέντων λόγων. “ Ὅμως δ’ ἔτῳς ἔχουσα
 “ πρὸς σε, ὥσπερ σὺ οἶσθα, ἐπομνύω σοι
 “ τὴν ἐμὴν καὶ σὴν φιλίαν, ἢ μὴν ἐγὼ βέ-
 “ λουσθαι ἂν μετὰ σοῦ ἀνδρὸς ἀγαθῷ γενο-
 “ μένου κοινῇ γῆν ἐπιέσασθαι μᾶλλον, ἢ

“ ζῆν μετ’ αἰχυνομένεα αἰχυνομένη· οὐ-
 “ τως ἐγὼ κῆ σὲ τῶν καλλίστων κῆ ἐμαυ-
 “ τὴν ἡξίωκα. Καὶ Κύρῳ δὲ δοκῶ μεγά-
 “ λην τινα ἡμᾶς χάριν ὀφείλειν, ὅτι με
 “ αἰχμάλωτον γεγεννημένην κῆ ἐξαιρεθεῖ-
 “ σαν ἑαυτῷ, ἔτε με ὡς δόλην ἡξίωσε
 “ κεκτῆσθαι, ἔτε ὡς ἐλευθέραν ἐν ἀτίμῳ
 “ ὀνόματι διεφύλαξε δὴ σοι ὥσπερ ἀδελ-
 “ φῶ γυναῖκα λαβών. Πρὸς δὲ, κῆ ὅτε ὁ
 “ Αῤῥάσπας ἀπέσκη αὐτῷ, ὁ ἐμὲ φυλάτ-
 “ των, ὑπεσχόμην αὐτῷ, εἰ με ἐάσειε
 “ πρὸς σε πέμψαι, ἡξείν αὐτῷ σὲ πολὺ
 “ Αῤῥάσπεα πισότερον κῆ ἀμείνονα.”

Ἡ μὲν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Αἰραδά-
 της ἀγαθεὶς τοῖς λόγοις, κῆ θίγων αὐτῆς
 τῆς κεφαλῆς, ἀναβλέψας εἰς τὸν ἔρῳον,
 ἐπεύξατο· Ἀλλ’, ὦ Ζεῦ μέγιστε, δός μοι
 φανῆναι ἀξίῳ μὲν Πανθείας ἀνδρὶ, ἀξίῳ
 δὲ Κύρῳ φίλῳ τῷ ἡμᾶς τιμήσαντι. Ταῦ-
 τα εἰπὼν, κατὰ τὰς θύρας τῷ ἄρματι
 δίφρῳ ἀνέβαινε ἐπὶ τὸ ἄρμα. Ἐπεὶ δὲ

“ ipsam infamem vivere; usque adeò e-
 “ quidem et te et meipsam honestissimis
 “ quibusque dignos judicavi. Quin eti-
 “ am Cyro, meâ sententiâ, magnas quas-
 “ dam gratias debemus, quòd redactam
 “ me ad captivae fortunam et sibi selec-
 “ tam, nec ut servilis foeminam conditi-
 “ onis, nec ut liberam sub ignominioso
 “ nomine possidendam censuerit; sed
 “ posteaquam me accepit, tibi tanquam
 “ fratris uxorem custodiverit. Praeter-
 “ eà, cùm Araspas, custos ille meus, ab
 “ ipso deficeret, pollicita sum ei, si mihi
 “ facultatem ad te mittendi concederet,
 “ venturum te ad ipsum longè Araspâ
 “ tum fideliozem tum meliorem.”

Haec illa proloquuta est: cujus ver-
 bis mirificè delectatus Abradatas, et ca-
 put ejus tangens, sublati ad coelum ocu-
 lis, precatus est; Tu verò, Jupiter maxi-
 me, fac ut dignum me Pantheâ maritum,
 et amicum Cyro dignum ostendam, qui no-
 bis honorem habuit. Haec loquutus, per
 fores sellae curulis in currum ascendit. Et

cùm inferior auriga, post ejus adscensum, fellam *istam* occlusisset, Panthea, quae aliâ ratione non posset ampliùs ipsum amplecti, fellam est osculata: et Abradatae quidem jam procedebat currus, atque illa clam eo subsequebatur, donec conversus Abradatas, eâ conspectâ, dixit, Bono sis animo Panthea, et salve, et abi jam. Tum deinde eunuchi atque ancillae receptam eam ad *harmamaxam* deduxerunt, et in lecto compositam tentorio tixerunt. Homines verò, tametsi et Abradatas et currus *ejus* pulchrum fanè spectaculum exhiberent, priùs *tamen* eum contemplari non potuère, quàm Panthea discessisset.

Cùm autem Cyrus ritè rem divinam fecisset, et *jam* instructus esset exercitus, uti mandârat, speculis aliis ante alias collocatis, duces convocavit, atque hujusmodi verba fecit: “ Dii nobis, amici ac focii,
 “ sacrificia *talia* ostendunt, qualia cùm
 “ victoriam *nobis* illam priorem largiti

ἀναβάντος αὐτῷ κατέκλεισε τὸν δίφρον ὁ
 ὑψηλός, ἔκ' ἔχουσα ἡ Πάνθεια πῶς ἂν
 ἔτι ἄλλως ἀσπάζαιτο αὐτὸν, κατεφί-
 λησε τὸν δίφρον· καὶ τῷ μὲν προήει ἡδὴ τὸ
 ἄρμα, ἡ δὲ λαθῶσα αὐτὸν συνεφείπετο,
 ἕως ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Αβραδά-
 της εἶπε, Θάρρει Πάνθεια, καὶ χαῖρε, καὶ
 ἀπιθι ἡδὴ. Ἐκ τούτου δὴ οἱ εὐνῆχοι καὶ αἱ
 θεράπαιναι λαβοῦσαι αὐτὴν ἀπῆγον εἰς
 τὴν ἀρμάμαξαν, καὶ κατακλίναντες κατε-
 κάλυψαν τῇ σκηνῇ. Οἱ δὲ ἄνθρωποι, κα-
 λῶ ὄντος τῷ θεάματος τῷ Αβραδάτου καὶ
 τῷ ἄρματος, οὐ πρόαθεν ἐδύναντο θεάσα-
 σθαι αὐτὸν πρὶν ἢ Πάνθεια ἀπῆλθεν.

Ὡς δ' ἐκεκαλλιερέκει μὲν ὁ Κύρος, ἡ
 δὲ στρατιὰ παρετέτακτο αὐτῷ ὥσπερ πα-
 ρήγγειλε, κατέχων σκοπὰς ἄλλας πρὸ
 ἄλλων, συνεκάλεσε τὸς ἡγεμόνας, καὶ ἔλε-
 ξεν ὧδε· “ Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι,
 “ τὰ μὲν ἱερὰ ἡμῖν οἱ θεοὶ φαίνουσιν, οἶα
 “ περ ὅτε τὴν πρόαθεν νίκην ἔδοσαν· ὑμᾶς

“ ὃς ἐγὼ βέλομαι ἀναμνήσαι ὧν μοι δο-
 “ κεῖτε μεμνημένοι πολὺ ἂν εὐθυμότεροι
 “ εἰς τὸν ἀγῶνα ἵεναι. Ἠσκήκατε μὲν
 “ γὰρ τὰ εἰς τὸν πόλεμον πολὺ μάλ-
 “ λον τῶν πολεμίων, συντέτραφθε δὲ καὶ
 “ συντέταχθε ἐν τῷ αὐτῷ πολὺ πλείω
 “ ἢ ὅττι χρόνον ἢ οἱ πολέμιοι, καὶ συννεική-
 “ κατε μετ’ ἀλλήλων· τῶν δὲ πολεμίων
 “ πολλοὶ μὲν συνήτηνται μετ’ αὐτῶν·
 “ οἱ δὲ ἀμάχητοι ἑκατέρων, οἱ μὲν τῶν
 “ πολεμίων, ἴσασιν ὅτι προδότας τὴς πα-
 “ ρατάτας ἔχουσιν· ὑμεῖς δὲ οἱ μεθ’ ἡμῶν,
 “ ἴστε ὅτι μετὰ θελόντων τοῖς συμμάχοις
 “ ἀρήγειν μαχεῖσθε. Εἰκὸς δὲ τὴς μὲν
 “ πιστεύοντας ἀλλήλοις ὁμονόως μάχε-
 “ σθαι μένοντας· τὴς δὲ ἀπισθίας ἀναγ-
 “ καῖον βουλεύεσθαι πῶς ἂν ἕκαστοι τά-
 “ χιστα ἐκποδῶν γένοιντο. Ἰωμεν δὴ, ὦ
 “ ἄνδρες, ἐπὶ τὴς πολεμίας, ἄρματα μὲν
 “ ἔχοντες ὀπλισμένα πρὸς ἄοπλα τὰ
 “ τῶν πολεμίων, ὥς δ’ αὐτῶς καὶ ἰππείας

“ sunt: ego verò commonefacere vos eo-
 “ rum volo, quae si memoriâ teneatis,
 “ longè meâ *quidem* sententiâ sitis ad
 “ praelium alacrius accessuri. Nam belli-
 “ cis in rebus multò magis quàm hostes es-
 “ tis exerciti; multò etiam diutius quàm
 “ hostes, eodem simul in loco et educa-
 “ ti estis et instructi, et victoriâ simul
 “ estis potiti: at ex hostibus multi cum
 “ iisdem ipsis victi sunt: qui autem ex
 “ utrâque parte praelio nondum inter-
 “ fuerunt, eorum quotquot in hostium
 “ *exercitu* sunt, nòrunt socios sibi adsta-
 “ re desertores: vos verò qui à nobis es-
 “ tis, cum iis aleam praelii vos subituros
 “ nostis, qui sociis opem ferre cupiant.
 “ Est autem consentaneum, concordibus
 “ animis in pugnâ substituros eos, qui
 “ mutuò sibi fidunt; qui verò diffidunt,
 “ hos consultare necesse est, quo pacto
 “ singuli quamprimùm se subducere pos-
 “ sint. Eamus igitur in hostes, viri, cum
 “ armatis curribus adversùs hostium *cur-*
 “ *rus* inermes; itidemque cum equitibus

294 CYRI INSTIT. VI.

“ et equis armatis adversùs inermes co-
 “ minùs pugnaturi. Adversùs pedites
 “ pugnaturi estis, quorum alii quidem
 “ tales sunt quales antehac *estis experti*:
 “ Aegyptii autem eodem armati sunt mo-
 “ do, eodemque ordine in acie dispositi
 “ sunt: nam majores habent clypeos,
 “ quàm ut efficere aliquid et cernere pos-
 “ sint: et in centenos ordinati, manifestum
 “ est fore, ut alii alios quo minùs pugnare
 “ possint, paucis admodùm exceptis, im-
 “ pediant. Quòd si nos impellendo pro-
 “ trufuros se crediderint, primùm equi
 “ eis sustinendi erunt; et ferrum, cui ro-
 “ bur ab equis accedit. Jam si quis illorum
 “ etiam *non cedendo* subsistet, quo pacto
 “ simul et adversùs equitatum, et pha-
 “ langem, et turres pugnare poterit?
 “ Nam in turribus collocati nostri, no-
 “ bis auxilio futuri sunt, et hostes feri-
 “ endo, potiùs ut de suis rebus despe-
 “ rent, quàm praelientur, efficient. Quòd
 “ si re quapiam vobis adhuc opus esse

“ καὶ ἵππους ὠπλισμένους πρὸς ἀόπλους,
 “ ὥς ἐκ χειρὸς μάχεσθαι. Πεζοῖς δὲ
 “ τοῖς μὲν ἄλλοις οἷοις καὶ πρόσθεν μα-
 “ χεῖσθε. Αἰγυπλίοι δὲ ὁμοίως μὲν ὠ-
 “ πλισμένοι εἰσὶν, ὁμοίως δὲ τεταγμένοι·
 “ τάς τε γὰρ ἀσπίδας μείζους ἔχουσιν, ἢ
 “ ὥς ποιεῖν τι καὶ ὁρᾶν· τεταγμένοι δὲ
 “ εἰς ἑκατὸν δῆλον ὅτι κωλύουσιν ἀλλή-
 “ λους μάχεσθαι, πλὴν πάνυ ὀλίγων.
 “ Εἰ δὲ ὠθόντες ἐξώσκειν πιστεύουσιν, ἵπ-
 “ ποις αὐτὰς πρῶτον δεήσει ἀντέχειν,
 “ καὶ σιδήρῳ ὑφ’ ἵππων ἰχυριζομένων. Ἦν
 “ δέ τις αὐτῶν καὶ ὑπομένη, πῶς ἅμα δυ-
 “ νήσεται ἵππομαχεῖν τε καὶ φαλαγγο-
 “ μαχεῖν καὶ πυργομαχεῖν; Καὶ γὰρ οἱ
 “ ἀπὸ τῶν πύργων ἡμῖν μὲν ἐπαρήξουσι,
 “ τὰς δὲ πολεμίους παίοντες ἀμηχανεῖν
 “ ἀντὶ τῆς μάχεσθαι ποιήσουσιν. Εἰ δὲ
 “ τινος ἔτι ἐνδεῖσθαι δοκεῖτε, πρὸς ἐμέ
 “ λέγετε· σὺν γὰρ θεοῖς ὕδενός ἀπορήσο-
 “ μεν. Καὶ εἰ μὲν τις εἰπεῖν τι βούλε-

296 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. 5'.

“ τα, λεξάτω· εἰ δὲ μὴ, ἐλθόντες πρὸς
 “ τὰ ἱερά, καὶ προσευξάμενοι οἷς ἐθύσαμεν
 “ θεοῖς, ἴτε ἐπὶ τὰς τάξεις· καὶ ἕκαστος
 “ ὑμῶν ὑπομνησκέτω τὸς μεθ’ ἑαυτοῦ
 “ ὅπερ ἐγὼ ὑμᾶς, καὶ ἐπιδεικνύτω τις
 “ τοῖς ἀρχομένοις ἑαυτὸν ἄξιον ἀρχῆς,
 “ ἄφοβον δεικνὺς καὶ χῆμα καὶ πρόσωπον καὶ
 “ λόγους.”

ΤΟ ΤΟΥΤ ΤΡΙΤΟΤ ΤΟΜΟΥ
 ΤΕΛΟΣ.

CYRI INSTIT. VI. 297

“ putatis, ad me referte: nam diis adju-
“ vantibus, nulla res nobis deerit. Si
“ quis etiam dicere aliquid volet, dicat;
“ fin autem, ad rem divinam profecti, ac
“ deos precati, quibus rem sacram feci-
“ mus, ad ordines vosmet conferte: et
“ vestrâ quisque suos eorum commo-
“ nefaciat, de quibus ego vos *admonui*;
“ atque *aded* subjectis sibi quilibet intre-
“ pidum et gestu, et vultu, et oratione
“ semet ostendendo, imperio se dignum
“ demonstrat.”

TOMI TERTII

FINIS.

CLASSICS printed by R. & A. FOULIS.

In Folio.

HOMERI Ilias, Graece, 2 vols.
——— Odyſſea, Graece, 2 vols.

Callimachus.

C. Julii Caefaris et A. Hirtii de rebus a Caefare geſtis
commentarii cum fragmentis. Acceſſerunt indices
locorum, rerumque et verborum. Omnia, ex re-
cenſione Samuelis Clarke, fideliter expreſſa.

In pure Greek, on fine writing paper, in 4to.

Homeri Ilias, 2 vols.

Aeſchylus. Sophocles. Callimachus.

Theocritus. Xenophontis Memorabilia.

With Latin Tranſlations in 4to.

Aeſchylus, 2 vols.

Demetrius Phalereus de elocutione.

Tyrtaeus. Longinus.

In pocket volumes the following.

Homeri Ilias, 2 vols.

Herodotus, 9 vols.

Thucydides, 8 vols. Hippocratis Aphoriſmi.

Xenophontis Graecorum res geſtae; et Ageſilaus, 4 vol.

——— Expeditio Cyri, et Hipparchicus, 4 vol.

Pindari opera. Anacreon.

Aeſchylus, 2 vols. Sophocles, 2 vols.

Xenophontis Hiero. Theophraſti Characteres.

Euripidis Oreſtes. Ariſtophanis Nubes.

Epiſtetus. Antoninus. Cebetis Tabula.

Longinus. Theocritus. Demotheſenes.

Xenophontis Memorabilia.

——— Reſpublica Lacedaemoniorum.

Aristotelis Poetica. Demetrius Phalereus.

In 32s. pure Greek.

Pindari opera, 3 vols.

Anacreon, Sappho, Alcaeus, et Simonides.

Epictetus.

In Quarto.

C. Julii Caesaris et A. Hirtii commentarii.

Lucretius. Horatius.

C. Plinii Caecilii Secundi quae supersunt.

M. Minucii Felicis Octavius.

Boetius de Consolatione Philosophiae.

In pocket volumes the following Latin authors.

M. Tullii Ciceronis opera omnia, 20 vols.

Lucretius. Terentius. Virgilius.

Horatius, editio 4ta. Juvenalis et Persius.

Tibullus et Propertius. Plautus, 3 vol.

C. Julii Caesaris et A. Hirtii commentarii, 3 vols.

C. Nepotis vitae excellentium imperatorum.

M. Minucii Felicis Octavius.

Boetius de Consolatione Philosophiae.

C. Plinii Epistolarum libri decem, et Panegyricus Tra-
jano dictus, 2 vols.

Poetae Latini Minores. Phaedrus et P. Syrus.

C. Cornelii Taciti opera quae exstant, ex recensione
Jacobi Gronovii, 4 vols.

Pomponius Mela de Situ Orbis.

V. Paterculi Historia.

Lately printed;

La Gierusalemme Liberata di Taffo, 2 vol.

L'Aminta di Taffo. Il Pastor Fido di Guarini.

Le Vicende della Letteratura di C. Denina.

rs.

us Tra-

us,
ensione

riai.

